EDIŢIA SOCIETĂŢII PSIHOLOGICE MAKOVSKY CU ASISTENŢA SOCIETĂŢII FILOZOFICE S PETERSBURG ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE și V psihologie ■ JURNAL, fondat de prof N Ya Grotom și A A Abrikosov ANUL XVI Sub redactia cărții S N Trubetskoy și L M Lopatin Cartea a II-a ( ) MARTIE-APRILIE OB 'h MOSCOVA Tiapolitografia Asociației lui I N Kushnerov și Co Pimenovskaya ukh , suspin casa Biblioteca "Runivers" Biblioteca "Runivers " CONŢINUT Pagină, Justificarea empirismului mistic I Losevago Condiții preliminare pentru democrație S Kotlyarevsky Critica experienței pure David Viktorov Psihologia fanatismului (Foty Spassky) Se încheie cu V F Chizha Geniul și sănătatea lui N V Gogol A continuat G Troshin Pedeapsa ca factor de cultură I V Mihailovski Pitagora și pioagoreenii Carte S I Trubetskoy ^ Critică și bibliografie I Recenzie de cărți L Shestov Apoteoza lipsei de temei Experiență de gândire adogmatică SPb Art C și r k S K-aro Lannée psychologique publiée par A Binet avec collaboration de H Beaunis, V Henri et Th Ribot Secretar de la Redaction: Larguier des Bangels Neuvieme annee Paris, H Vinogradova Anunturi Biblioteca "Runivers" Biblioteca "Runivers " Justificarea empirismului mistic) PARTEA A DOUA Capitolul șase Cunoașterea ca judecată I Diferenţierea obiectelor de cunoaştere Obiectivitatea procesului de cunoaștere Studiind proprietățile procesului cognitiv, am constatat că obiectul cunoașterii este imanent procesului cunoașterii: este viața însăși, realitatea însăși, prezentă în actul cunoașterii, trăită în ea Dar acest lucru nu este suficient: viața însăși nu este încă cunoaștere, ea devine cunoaștere printr-un proces suplimentar, și anume procesul de comparație Prin urmare, cunoașterea este o experiență în comparație cu alte experiențe) Viața lui Irk nu este supusă comparației, curge pentru mine, fără a face nicio comparație, ca ceva întunecat, fără formă, inconștient (adică neidentificat) Dacă merg într-o după-amiază fierbinte de vară de-a lungul malului râului, învăluită în vegetație luxuriantă și nu mă gândesc la nimic, nu-mi doresc nimic, de parcă mi-aș pierde pe a mea, contopindu-mă într-una cu natura, atunci pentru mine nimic nu există izolat, totul se contopește în un curent obscur al vieții Dar apoi ceva s-a împroșcat peste apă, atras i) "Căutare Phil și Psych " nr) Cap Sh eu Relația obiectului cunoașterii cu cunoașterea "Încercare Phil " carte , p - Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" n l o s c i ñ atenția mea și a început procesul intelectual de discriminare Întinderea de apă ca o oglindă, malurile verzi ale râului, stufurile de coastă au început toate să se separe unul de celălalt și acest proces nu are sfârșit până când nu am dorința de a privi în realitate și de a pătrunde în ea Tocmai acum, desișurile de coastă s-au contopit pentru mine într-o masă continuă, iar acum, uite, verdele închis al stufului s-a separat deja de verdele mai deschis al calamusului și chiar și printre masa continuă de stuf, tulpini, frunzele și paniculele maro închis ale acestora sunt izolate unele de altele ca culoare, poziție, formă Sub influența distincției, totul se diferențiază: fără formă se formează, urâtul capătă o imagine Prin urmare, cunoașterea este un proces de diferențiere a realității prin comparație Datorită acestui proces, viața, fără a-și pierde realitatea, se transformă într-o viață reprezentată, într-o reprezentare (sau concept) Cu toate acestea, în cunoașterea umană, nu se încadrează niciodată pe deplin în Forma de Reprezentare: ea păstrează întotdeauna un reziduu încă nediferențiat Așa ar trebui să fie Fiecare act de comparație diferențiază doar o parte neglijabilă a obiectului, de exemplu culoare, greutate, formă spațială etc , și chiar fiecare dintre aceste laturi diferențiate, de exemplu culoare, conține ceva încă nediferențiat, deoarece nuanțele și

proprietățile culorii sunt clarificate din ce în ce mai detaliat doar printr-un set infinit de comparații cu un set infinit de alte culori și fenomene În acest sens, fiecare obiect, adică fiecare colț al vieții lumii, se dovedește a fi cu adevărat infinit), și pentru a diferenția acest infinit în deplin *) În op Rickert "The Limits of the Natural Science Education of Concepts" (tradus de A Boden), această proprietate a obiectelor de cunoaștere este foarte bine descrisă sub denumirea de "infinit extins și intensiv" a acestora Vezi pagina ss Biblioteca "Runivers" JUSTIFICAREA EMPIRISMULUI MISTIC nu putea fi altfel decât supunând obiectul comparării cu toate celelalte obiecte ale lumii întregi Mintea umană este infinit de departe de acest ideal de cunoaștere și, prin urmare, pentru o persoană, fiecare obiect este ceva acoperit doar la exterior cu o crustă nesemnificativă, o acoperire nesemnificativă de diferențiere, iar sub această crustă, ca și până acum, rămâne ceva un fel de urâtă, care nu a trecut în Forma de reprezentare, dar totuși determinată ca o existență puternică și bogată în conținut Printr-o serie de comparații, cunoașterea traduce tot mai mult obiectele fără formă în imagini ale obiectelor, într-o formă diferențiată de reprezentare (sau concept) Dacă, în urma acestui proces, se obține efectiv o imagine a unui obiect cognoscibil (prin imagine nu înțelegem o copie a obiectului, ci obiectul în sine într-o formă diferențiată), și nu un alt fenomen, atunci scopul are a fost realizat, avem adevărul Cu alte cuvinte, aceasta înseamnă că adevărul se obține numai dacă imaginea diferențiată este compusă doar din elementele obiectului însuși, dacă în această imagine nu se introduce nimic din exterior; dar în procesul cunoașterii acționează doar subiectul cunoaștetor și anume subiectul cunoaștetor este cel care face comparația, deci numai el poate introduce ceva din exterior în imaginea obiectului În acest sens, putem spune că adevărul este imaginea obiectivă a obiectului, iar minciuna este imaginea subiectivă a obiectului Din aceasta este clar că este posibil să distingem adevărul de minciună numai dacă există semne prin care subiectul cunoscător poate distinge care elemente ale imaginii provin din obiectul însuși și care elemente sunt introduse de el, subiectul Pe baza acelorași considerații care ne-au ghidat în studiul problemei criteriului subiectivității și transsubiectivității *), afirmăm a priori că distincția dintre subiectiv și obiectiv nu poate fi cantitativă sau !) Ch III Întrebare Phil * Biblioteca "Runivers" n l o s s k y ieșită din relații, ar trebui să constea în colorarea calitativă a acestor experiențe Cu alte cuvinte, în fiecare act de cunoaștere trebuie să existe laturi care sunt colorate de sentimentul subiectivității și laturi care au caracter de obiectivitate Un exemplu va fi suficient pentru a arăta că acesta este exact cazul Să presupunem că inventăm un fel de fabulă, de exemplu Spunem că în jurul monumentului lui Petru cel Mare din Piața Senatului din Sankt Petersburg sunt patru stejari uriași întinși În această afirmație, fără îndoială, imaginea monumentului stă în mintea noastră, ca ceva ce nu-l atribuim sub nicio formă din punct de vedere al conținutului propriilor activități; poate și stejarii răspândiți pe care i-am văzut undeva înainte constituie același conținut obiectiv al enunțului; dar poate că îmbinarea monumentului cu stejarii se simte ca o nouă sinteză, ca ceva ce nu este deloc ascuns în conținutul obiectului în sine Dimpotrivă, când spunem că călărețul Peter stă pe o stâncă de granit, această combinație este prezentată ca ceva emanat din obiectul însuși Aceste aspecte ale experienței sunt descrise excelent de Lips în Fundamentals of Logic: "În unele cazuri, sunt conștient", spune Lipps, "că existența obiectelor conștiinței,

apariția, combinarea și separarea lor, păstrarea și schimbarea lor, pare să eu implementarea directă a voinței mele, eu mă simt în procesul meu de reprezentare activ, liber, activ În acest fenomen pe care îl experimentez constă conștiința directă a apartenenței obiectelor la sine, a legăturii lor cu mine, a dependenței lor de mine , pe scurt, "conștiința subiectivității" directă În alte cazuri, experimentez că obiectele conștiinței sunt opuse procesului de reprezentare dorit, mă simt constrâns de ele în procesul meu de reprezentare, legat, constrâns, neliber sau pasiv În acest fenomen pe care îl trăiesc, concluzionez Biblioteca "Runivers" JUSTIFICAREA EMPIRISMULUI MISTIC există o conștientizare directă a independenței față de mine, a independenței în raport cu mine, pe scurt, o "conștiință a obiectivității* í" directă Trebuie remarcat imediat că obiectivitatea nu trebuie confundată cu transsubiectivitatea Activitatea mea proprie, dacă devine obiectul cunoștințelor mele, de ex dacă îmi amintesc ficțiunea mea despre monumentul lui Petru, ea stă în fața mea ca ceva ce nu poate fi tăiat, care mă obligă să mă recunosc și astfel mă leagă obiectiv într-un act de judecată) Îndrumarea vie și imediată a actelor gândirii pe calea către adevăr aparține conștiinței descrise a obiectivității și subiectivității și deloc legii identității, contradicției sau terțului exclus, așa cum se va arăta în capitolele următoare Acest criteriu al adevărului poate fi numit într-adevăr viu și imediat, dar nu rezultă deloc că exclude orice posibilitate de eroare Din exemplul de mai sus reiese clar că același fenomen într-o privință poate fi experimentat cu conștiința subiectivității, iar în altă privință cu conștiința obiectivității elementele realității și în ce legătură au semnificație obiectivă Această lucrare este atât de dificilă încât inițial adevărul este întotdeauna exprimat în confuzie grosolană cu minciuna, iar întregul proces de dezvoltare a științei este un proces de purificare de minciună prin diferențierea obiectelor, ghidat de conștiința obiectivității II Hotărâre Activitatea cognitivă duce întotdeauna la adevăr sau fals În ce formă este adevărul sau Lipps "Fundamentals of Logic", trad Lossky, p s) A se vedea Lipps, ibid , pp și p Biblioteca "Runivers" Și Eu despre CKI th minciună? În forma judecății, logica răspunde la această întrebare Dar dacă da, atunci aceasta înseamnă că reprezentările, conceptele și chiar inferențe, care servesc drept purtători de cuvânt pentru adevăr sau minciună, trebuie să fie judecăți în esență, chiar dacă sunt modificate Prin urmare, pentru teoria cunoașterii, se pune sarcina de a dezvolta o astfel de doctrină a judecăților, care, pornind de la natura procesului cognitiv, ar arăta că singura formă în care cunoașterea poate fi exprimată este judecata și ar explica structura de judecată, în special natura legăturii dintre subiect și predicat Această teorie trebuie să supună judecățile unei analize atât de profunde încât să cuprindă cu ușurință toate Formele de judecăți fără excepție Mai mult, așa cum s-a spus deja, trebuie să arate cum acele modificări ale acesteia decurg din judecată, care sunt denotate prin termenii reprezentare, concept și inferență Toate aceste întrebări cu care trebuie să ne ocupăm acum, pornind de la semnele de bază ale cunoașterii pe care le-am stabilit Cunoașterea este diferențierea unui obiect prin comparație Acest proces trebuie să se desfășoare în mod inevitabil în felul următor Înainte de actul de comparație, realitatea stă în fața noastră ca ceva întunecat, haotic Primele acte de diferențiere separă o parte A din ea, realitatea ca și înainte ca un întreg rămâne întunecată, neclară, dar acum este deja caracterizată în mod clar și definitiv ca fiind A din una dintre laturile sale Acest nivel de cunoaștere este încă păstrat în limbaj sub

forma unor expresii precum zori, burniță, amurg etc Actele ulterioare de diferențiere iau următoarea formă: ceva întunecat, dar deja definit pe o parte ca A, este definit în continuare ca B; ceva definit ca A, B este definit în continuare ca Sit d ; de exemplu, merg pe o potecă forestieră și observ: ceva mic a trecut peste drum; ceva mic care a trecut peste drum, a scârțâit etc Fiecare astfel de act de diferențiere se încheie în JUSTIFICAREA EMPIRISMULUI MISTIC pentru tine cele trei elemente care sunt considerate necesare pentru judecată; subiect, predicat și relația dintre predicat și subiect De fapt, în fiecare act de diferențiere prin comparație, trebuie să existe un punct de plecare pentru diferențiere: realitatea întunecată, încă complet nerecunoscută și deci neexprimată prin niciun cuvânt, sau în acte mai complexe de cunoaștere, întunecată, dar deja diferențiată în unele privințe realitatea În actul diferențierii, o latură nouă a acesteia este izolată de această realitate și este recunoscută tocmai ca o latură, ca un element al realității care a suferit diferențieri, astfel încât între punctul de plecare al diferențierii și produsul ei să fie un viu , se păstrează legătura strânsă, o relație mai profundă decât o simplă secvență în timp De aici rezultă clar că procesul cunoaşterii, ca proces de diferenţiere prin comparaţie, nu se exprimă inevitabil în alt mod decât sub forma unei judecăţi predicat Din cele spuse nu este greu nici măcar să extragem definiția exactă a conceptelor de subiect și predicat, așa că nu o vom da Mai mult, aici avem toate datele pentru definirea judecății, dar nu le vom da acum: va fi dezvoltată ulterior în legătură cu evaluarea altor definiții ale judecății existente în știință Numai legătura dintre subiect și predicat este conturată aici încă prea vag; ne vom ocupa de el în detaliu în capitolul următor La prima vedere, se pare că subiectul unei judecăți dezvoltate este o reprezentare sau un concept diferențiat cu un conținut limitat, precis definit De fapt, acest lucru nu este adevărat Subiectul judecății este întotdeauna obscur, inepuizabil, necunoscut pentru noi realitatea, dar într-o judecată foarte dezvoltată este desemnat Se realizează cu ajutorul unor reprezentări, în care sunt marcate laturile acestei realități, deja diferențiate în actele anterioare de cunoaștere, și de aceea poate părea cu ușurință că această reprezentare, ca experiență diferențiată, este subiectul hotărâre M I Karinsky vorbește în detaliu despre această discrepanță între subiectul judecății și reprezentarea subiectului în eseul său "Clasificarea concluziilor" nu este complet epuizat de proprietatea prin care este caracterizat în subiect Acest obiect imaginabil la infinit este pus in judecata de catre gandirea noastra ca un anume X, ceva care in limitele acestei judecati ramane inepuizabil din multe laturi si care se poate epuiza pe deplin in continutul sau numai intr-o serie intreaga de propozitii O reprezentare definita, care este în legătură directă cu termenul subiectului, are ca scop doar să indice acest obiect, doar să facă, ca să spunem așa, o aluzie la ceea ce este îndreptat gândul, căruia se intenționează să-i atribuie o anumită determinare adevăratul sens al judecăților este întotdeauna următorul: un obiect care este caracterizat pentru noi în cel mai apropiat mod printr-un astfel de set de atribute (adică prin acele reprezentări care sunt direct legate de termenul subiectului), are, in plus, tot asa si asa semne (legate direct cu termenul predicatului) O anumită reprezentare, legată direct de termenul subiectului, este, în esență, doar o parte a conținutului subiectului "Acest lucru explică parțial de ce ne înțelegem perfect atunci când ne transmitem reciproc opinii despre obiecte, în timp ce termenii care

denotă obiecte cauzează adesea mult idei diferite la oameni diferiți Este important să nu fie una cu termenul "om" în mod direct   conectează ideea unei ființe rațional morale, o alta, o imagine vizibilă necunoscută, astfel încât chiar și această imagine este departe de a fi conturată identic în reprezentarea diferiților oameni, de exemplu, în gândul unui văzător și al unui orb; ceea ce contează nu este că eticheta nu este aceeași; înțelegerea reciprocă este pe deplin asigurată dacă semne diferite indică aceleași obiecte, aceeași plinătate nedefinită de conținut, din care sunt luate pentru propria ei caracterizare, întrucât în hotărâre este tocmai o definiție care i se atribuie, și nu acel concept specific care este legat de termenul subiectului "') Din păcate însă, M I Karinsky, în opinia noastră, nu a folosit această doctrină a subiectului judecății în întregime La noi, această învățătură decurge direct din faptul că realitatea însăși, viața însăși, servește drept subiect de judecată și, de asemenea, din faptul că cunoașterea ia naștere din pământul acestei vieți printr-un proces lent de comparație diferențiată Prin urmare, doctrina subiectului de judecată dezvoltată mai sus ar trebui să stea la baza soluționării multor probleme Nu este greu de imaginat cum reprezentările și conceptele iau naștere din acte succesive de diferențiere exprimate în Forma judecății Să presupunem că, datorită primului act de diferențiere, am aflat că (ceva) este "S", în al doilea act știm deja că "S este P", în al treilea - "SP este M", etc În alte cuvinte, produse diferențiate judecățile anterioare sunt concepute ca un complex compact de elemente S, SP, SPM pe fundalul unui rest nediferențiat Complexele de elemente diferențiate, formate din judecăți, devin la rândul lor elemente ale unor judecăți noi, mai complexe Orice astfel de com- !) Karinsky Clasificarea concluziilor, p p n Eu despre CKI th plexul, ca apărând dintr-un fel de condensare a judecăților, poate fi din nou descompus în judecăți Dar, desigur, formarea unui astfel de complex nu este întotdeauna precedată de acte de judecată clar exprimate: uneori elemente diferențiate formează imediat un complex de reprezentare fără a trece printr-o Formă de judecată clar exprimată Prin urmare, se poate spune despre reprezentări (și concepte) că sunt supradezvoltate sau subdezvoltate și, prin urmare, complexe reduse de judecăți De exemplu, în judecata "acest om înalt și slab seamănă foarte mult cu fratele meu" noțiunea "acest om înalt și slab" este un complex de judecăți subdezvoltate sau supradezvoltate "acesta este un bărbat", "acest om este înalt" etc Singura obiecție la aceste considerații poate fi aceasta: într-o judecată există întotdeauna adevăr sau minciună, între timp, ca și în reprezentare, de exemplu în construcţiile Fanteziei nu există nici adevăr, nici fals Sâmburele de adevăr în această obiecție va fi indicat mai târziu Sunt toate judecățile acoperite de doctrina judecății ca act de diferențiere a realității prin comparație? În primul rând, se pune problema modului de tratare a judecăților care aparent nu conțin toate cele trei elemente necesare actului de diferențiere: subiectul, predicatul sau relația dintre ele Acestea sunt judecățile interogative, fără subiect și existențiale Întrebările nu necesită un studiu special: s-a obișnuit de mult să le considerăm nu judecăți, ci doar începuturile judecăților În ele este dat subiectul judecății viitoare, adică punct de plecare pentru diferențierea ulterioară și ; sarcina este de a produce această diferențiere, i e găsi un predicat Pentru noi ne interesează mai mult judecățile fără subiect de tipul "luminează", "tună", etc Nu numai că nu constituie o dificultate pentru teoria noastră, ci chiar sunt solicitate de aceasta:

primele acte de diferențiere trebuie, *) Vezi Lipis, Fundamentals of Logic, p Biblioteca "Runivers" JUSTIFICAREA EMPIRISMULUI MISTIC a se referi la ceva complet obscur și deci inexprimabil cu ajutorul limbajului Predicatul acestor judecăți, singurul element distinct diferențiat din ele, nu trebuie neapărat exprimat printr-un verb Orice cuvânt poate juca acest rol, poate fi văzut, de exemplu, din expresii ale limbajului copiilor precum "bo-bo" (doare) Trebuie remarcat însă că aceste hotărâri numai în forma lor verbală dau dreptul de a numi cei fără subiect În conținutul său intelectual, nicio judecată nu poate fi complet lipsită de un subiect; de aici nu există excepții nici pentru judecățile "strălucește, tună", etc : în ele, fie lumea întreagă în fața mea, fie o parte nedeterminată din ea, care nu este indicată pentru că nu este definită exact, servește ca subiect odată cu dezvoltarea limbajului și a cunoștințelor, numărul judecăților fără subiect, pe de o parte, scade și, pe de altă parte, crește și mai mult: odată cu creșterea acurateței evaluării cunoștințelor, abandonăm foste subiecte definite și să ne exprimăm în așa fel încât să arătăm că subiectul nu poate fi exact Acestea sunt expresiile "tunet ucis", "nu pot să cred", "nu poate să se așeze" (involuntar, și, prin urmare, imposibilitatea de a-mi atribui aceste stări), "e înfundat în cameră", etc *) Astfel nu intrăm deloc în contradicție cu reprezentanții lingvisticii, care afirmă că "odată cu trecerea timpului, numărul de întorsături fără subiect este în creștere - și cu cât ne apropiem de starea modernă a limbilor, cu atât mai multe dintre ele; în cele din urmă, în prezent, noi limbi, s-ar putea spune, sunt pline de Forme fără subiect, de toate nuanțele și gradele posibile de lipsă de subiect "') Cel mai dificil lucru la prima vedere este să faci față existențialului !) Exemple sunt luate din boabe de soia prof Ovsyaniko-Kulikovskaya "Sintaxa limbii ruse") D N Ovsyaniko-Kulikovski Sintaxă, pagina si eu Biblioteca "Runivers" n Sunt despre CKI și judecățile sociale, un exemplu tipic al cărora este judecata "Dumnezeu există" Cu toate acestea, în opinia noastră, toate dificultățile apar aici doar din faptul că cercetătorii se concentrează asupra formei verbale a acestor judecăți, și nu asupra gândurilor în sine exprimate în ele Dacă, urmând forma verbală a judecății "Dumnezeu există", presupunem că conceptul lui Dumnezeu îi servește drept subiect și fiind ca predicat, atunci într-adevăr această judecată s-ar încadra cu greu în cadrul teoriilor, așa cum vom arăta mai jos , având în vedere diverse doctrine ale judecăților Dar de fapt, acest lucru nu este adevărat Judecata "Dumnezeu există" este rezultatul unui proces de diferențiere efectuat nu asupra unor nimic, ci asupra unei realități, încă întunecată pentru noi, dar deja caracterizată prin cuvântul Dumnezeu și fără îndoială prezent: să te gândești la ceva, la ceea ce nu este și la ceea ce nu este recunoscut drept numerar nu este deloc imposibil; în subiectul unei judecăți valide există deja o recunoaștere a prezenței sale ca punct de plecare pentru diferențiere și, prin urmare, ar fi lipsit de sens să afirmăm din nou această prezență într-un predicat Cu toate acestea, prezența universală a tuturor obiectelor gândirii poate fi foarte diferită în diferite cazuri: Dumnezeu se poate dovedi, de exemplu, fie să existe doar în Fantezia creatoare a oamenilor, fie să aibă o ființă transsubiectivă independentă, iar aceste diferențe în existenţa unui obiect poate face obiectul cercetării Aceasta este funcția judecăților existențiale: în ele subiectul nu este un lucru, ci existența unui lucru, iar predicatul determină mai precis proprietățile existenței sale Exprimată într-o formă verbală precisă, sensul judecății "Dumnezeu există" este acesta: "Existența lui Dumnezeu este o

existență trans-subiectivă" (și nu în Fantezia oamenilor, nu în activitatea mea subiectivă etc) Cu o astfel de înțelegere a judecăților existențiale, diferențele dintre ele și alte acte de diferențiere prin comparație se dovedesc a fi pur exterioare JUSTIFICAREA EMPIRISMULUI MISTIC Există o altă întrebare confuză, despre judecățile analitice și sintetice, care este ușor de rezolvat prin viziunea noastră asupra judecății Complexitatea întrebării constă în faptul că este dificil să găsești o limită care să separe judecățile analitice de cele sintetice, este greu de determinat dacă este mobilă sau nu, este greu de găsit sensul judecăților pur analitice etc Toate aceste probleme cad de la sine și, în același timp, toate neînțelegerile și obscuritățile care stau în ele sunt lămurite dacă se recunoaște că toate judecățile au un caracter analitic într-o privință și un caracter sintetic în alta Nu se poate decât să fie de acord cu aceasta, dacă se admite că în fiecare propoziție "S-P" subiectul S este o realitate bogată în conținut încă nediferențiat, nu epuizat, ci doar caracterizat prin atributul S Din aceasta reiese că oricare chiar și cel mai judecata sintetică tipică în raport cu partea nediferențiată a subiectului este o judecată analitică Deci, de exemplu, judecata "acest om înalt, subțire este surprinzător de palid" se obține fără îndoială prin diferențiere ulterioară, adică prin analiza subiectului care este inițial caracterizat pentru mine ca "acest (S); bărbat (M), înalt (N), subțire (R)" Dar, pe de altă parte, dacă te uiți la Formula acestei judecăți "SMNR-R" și acordă atenție nu întregului subiect, ci doar acelei laturi a lui, care este deja recunoscute și exprimate prin semnele SMNR, atunci rezultă că propoziția a fost obținută prin sinteză, și anume prin adăugarea P la SMNR, care nu sunt deloc asemănătoare cu P, și nicio analiză nu a putut extrage P din ele În același mod, judecățile analitice tipice au un caracter analitic numai în raport cu întregul subiect, iar în raport cu partea identificată a subiectului au și un caracter sintetic și numai în această condiție au sens, și nu au sens se transformă în vorbă goală Astfel, axioma "întregul este mai mare decât fiecare dintre părțile sale" are caracter de judecată doar în N L O S KI th ceai, dacă subiectul "întreg" nu conţine într-o formă recunoscută evaluarea cantitativă exprimată în predicat, ci doar acea impresie generală, care ne face să o numim pe una în raport cu alta parte În acest sens, nu există nici măcar o singură parte judecata care nu ar fi parerea lui M I Karinsky cu privire la aceasta problema este destul de aceeasi cu a noastra, asa cum ne-am astepta, tinand cont de doctrina lui despre subiectul judecatii "Chiar si in acele cazuri", spune Karinsky, in care definitia este luata prin care se caracterizează un obiect ("judecăți analitice"), se aplică nu deloc acestor calități, ci obiectelor furnizate la infinit de gândire, despre care se pot face multe alte judecăți - și care, în consecință, reprezintă o completitudine nedefinită de conţinut pentru gândirea noastră, presupun o serie întreagă de proprietăţi şi relaţii Spunând că corpurile sunt extinse, nu vrem deloc să spunem că în conceptul de corp există un semn de extensie, ci că obiectele care se caracterizează prin semne pra-legate cu termenul de corp, dar la care multe alte proprietăți și relațiile ar trebui să aparțină, să aibă proprietatea de extindere; astfel de judecăți se pot numi analitice doar în sensul că, pentru a fi convinși de adevărul lor, este suficient să ne referim la conceptul care le caracterizează direct subiectul pentru conștiința noastră, și nu în sensul că în ele i se atribuie predicatul la acest concept însuși "') Hegel exprimă judecăți El spune că (dialectică) "dezvoltarea are

atât un caracter analitic, întrucât numai ceea ce este M I Karinsky, Clasificarea concluziilor, p u p) Hegel, Encyklopädie der philos Wiss , Logik (ed a II-a), § , p p Biblioteca "Runivers" JUSTIFICAREA EMPIRISMULUI MISTIC personal nu a fost încă setat* Este remarcabil faptul că Kant însuși, în a cărui teorie a cunoașterii împărțirea judecăților în sintetice și analitice joacă un rol atât de important, a fost aproape de a considera toate judecățile ca fiind sintetice, așa cum se poate observa din unele remarci din Prolegomene Deci, fiecare judecată este o analiză a laturii neidentificate a subiectului, dar în raport cu latura recunoscută a subiectului, fiecare judecată este o sinteză Pentru evaluarea fundamentelor științei, și anume definițiile și axiomele, aceste proprietăți ale judecăților se vor dovedi a fi foarte importante III Învățături despre judecată După ce am luat în considerare diferitele forme de judecată, acum putem defini conceptul de judecată și putem compara definiția noastră cu alte definiții și învățături În opinia noastră, o judecată este un act separat de diferențiere a unui obiect prin comparație Această definiție aproape repetă definiția cunoașterii Așa ar trebui să fie Cunoașterea se realizează numai în acte de judecată, ea în întregime nu este altceva decât un complex de judecăți; în consecință, dacă cunoașterea este diferențierea realității prin comparație, atunci judecata este un act separat al acestei diferențieri, iar tot conținutul care se află în conceptul acestei diferențieri a contribuit și va contribui în continuare la studiul nostru ulterioar al întrebării) Orice conținut al realității poate fi diferențiat prin comparație și, prin urmare, toate învățăturile, conform cărora doar unele aspecte ale !) Vezi Prolegomeni, trad Solovyov, p p) În "Fundamentals of Logic" Liits, judecata este definită și ca "un act separat de cunoaștere" (p), dar Litsps nu a dat o definiție semnificativă a conceptului de cunoaștere și, prin urmare, această definiție a judecății a fost nu-i este de folos; într-un studiu ulterior, el a înlocuit-o cu o altă definiție, pe care o vom lua în considerare mai târziu Biblioteca "Runivers" N L O S S K I Ô Validitatea se exprimă în judecăți, unilateral Unele dintre ele, de ex învățăturile conform cărora judecata este o relație între concepte, și anume ecuația dintre concepte sau procesul de comparare a conceptelor etc , nici măcar nu înseamnă procesul viu al judecății în sine; ei iau propoziţia ca un Fapt completat, găsesc în ea două elemente, subiect şi predicat şi notează acele relaţii ale acestor elemente care pot fi stabilite între ele când sunt deja date Aceste învățături au fost deja supuse unor critici negative detaliate, de exemplu în Sistemul logic al lui Mill Prin urmare, vom arunca o privire atentă asupra doctrinei judecății ca expresie a relațiilor nu între concepte, ci între lucruri Potrivit lui Mill, fiecare judecată este o afirmație despre existență, coexistență, succesiune, legătura cauzei cu efectul sau asemănarea fenomenelor *) Cu alte cuvinte, pentru Mill, orice judecată este fie o judecată despre ființă, fie o judecată despre relația dintre fenomene Aproximativ același personaj are doctrina lui Lipps Judecata în general el definește ca "conștiința obiectivității sau conștiința constrângerii, producției; la procesul de reprezentare " Cu toate acestea, el adaugă imediat că această definiție se aplică și actelor imperfecte de cunoaștere, adică judecăți complete, adică pentru acele acte de cunoaștere care, de fapt, sunt studiate aproape exclusiv în orice logică Această definiție este ca urmează: judecata este "conștiința necesității obiective a coexistenței sau ordinii (relației) obiectelor conștiinței") Intre timp, su existential *) Mill, System of Logic, vol I , trad Resener, p ii s) Lipps, Fundamentele logicii, trad

N Losskago, p ao Biblioteca "Runivers" JUSTIFICAREA EMPIRISMULUI MISTIC credințele sunt doar "simplul act de recunoaștere a obiectului reprezentat" sau "conștiința realității sale obiective"') Deci, conform acestor învățături, trebuie să admitem existența a două tipuri complet diferite de judecăți atât ca structură, cât și ca conținut, ceea ce este deja îndoielnic Mai mult, din aceasta trebuie să trageți o serie de concluzii sceptice cu privire la întreaga activitate cognitivă Dacă toată cunoașterea este exprimată într-o judecată, iar orice judecată este o judecată despre ființă sau relație, atunci rezultă că nu cunoaștem lucrurile, ele rămân pentru noi un fel de X, y, Z etc , despre care știm numai că există și intră într-o astfel de relație între ei Mill și Lipps nu trag această concluzie din definiția lor a judecăților; într-o altă legătură și, totuși, într-un volum limitat, și anume doar în aplicarea cunoștințelor științifice naturale în concepte, o astfel de doctrină a cunoașterii a fost dezvoltată de G Rickert în eseul său "Limitele formării științifice naturale a conceptelor"*) tocmai aici, pentru că, repetăm, este obligatoriu pentru oricine definește o judecată ca o afirmație despre ființa lucrurilor sau relația dintre ele În fiecare judecată, într-adevăr, se stabilește o relație între subiect și predicat și, prin urmare, este clar cum au apărut învățăturile lui Mill și Lipps Cu toate acestea, prezența unei relații în fiecare judecată nu dovedește încă că judecățile sunt tocmai judecăți despre relații Conținutul cunoașterii într-o judecată nu se limitează deloc la raportul dintre predicat și subiect, ci se află în întreaga judecată Acest lucru devine deosebit de remarcabil dacă luăm în considerare acele cazuri în care hotărârea, după cum se vede din întrebarea la care răspunde,) Ibid , p) G Rickert, Granițele educației în științe naturale a conceptelor Pe- hohote A Woden, p - , p - t Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" n Eu despre CKI th cu adevărat și fără îndoială există o judecată de relație Să presupunem că la întrebarea "care este poziţia geografică a Parisului în raport cu Berlinul" ni se răspunde că "Parisul se află la sud-vest de Berlin" În această judecată, poziția relativă încă nediferențiată a Parisului și Berlinului servește drept subiect, predicatul diferențiază una dintre laturile acestei relații, arată că aceasta este "poziția în direcția sud-vest", dar totuși o nediferențiată relația, iar predicatul o diferențiază și, ca în orice judecată, acest predicat, la rândul său, este într-o anumită relație cu subiectul, dar această relație intră doar, ca element, în cunoștințele obținute din judecată și nu epuizează deloc și nici măcar nu constituie latura sa esențială Din același exemplu reiese clar că dacă subiectul judecății este un lucru, de exemplu, dacă întrebarea "ce este Viena din punct de vedere estetic?" ni se răspunde "Viena este un oraș magnific", atunci cunoștințele primite de aici sunt cunoștințe despre un lucru și deloc despre o relație Când actul de judecată a avut loc, ne cunoaștem mai bine decât înainte cu subiectul judecății; este acum mai cunoscută în măsura în care am găsit în ea, prin comparație, o nouă trăsătură exprimată în predicat; predicatul, fiind una dintre laturile subiectului, se află într-o relație definită și foarte importantă cu acesta și de aici se naște iluzia că cunoștințele obținute în judecată sunt doar cunoștințe despre relație Mai târziu vom lua în considerare care este relația dintre subiect și predicat și atunci vom vedea și mai limpede că face parte din cunoștințele obținute în urma judecății, dar nu o epuizează Cu toate acestea, susținătorii doctrinei conform căreia toate cunoștințele sunt cunoștințe despre o relație pot argumenta că nu înseamnă deloc relația dintre subiect Biblioteca "Runivers"

JUSTIFICAREA EMPIRISMULUI MISTIC ectom și predicat al judecății Ei pot argumenta că lucrurile care servesc drept subiect al judecății rezultă, la o examinare mai atentă, nu lucruri, ci relații Aparent, aceasta este natura învățăturii lui Rickert Conform acestui punct de vedere, de exemplu, cunoașterea legăturii roșii se reduce la cunoașterea dintre ochi și undele Svatovye Eөir, despre lungimea acestor unde, adică relațiile lor cu unitatea, acceptate ca un unitate etc că la baza acestor consideraţii stă, poate, un amestec de două concepte: datorat relaţiilor şi reprezentând o relaţie În lumea finită, fiecare lucru este condiționat de relații cu toate celelalte lucruri și, la rândul său, intră în relații cu toate celelalte lucruri, dar nu rezultă deloc de aici că fiecare lucru al lumii finite în sine se rezolvă în relații sau că noi cunoaștem doar relațiile sale (de exemplu, doar relațiile care determină culoarea roșie), și ea însăși rămâne perfect X pentru noi Totuși, nu vom studia deloc această problemă: am abordat-o doar pentru a arăta că aparține domeniului ontologiei, și nu epistemologiei Ar aparține epistemologiei în cazul în care însăși structura cunoașterii, ca judecăți, ar arăta că nu putem cunoaște decât relații, nu lucruri Acest gând poate fi exprimat doar de cel care crede că cunoştinţele exprimate prin judecată sunt concentrate în relaţia dintre predicat şi subiect De îndată ce această neînțelegere este înlăturată, devine imediat clar că structura cunoașterii, adică structura unei judecăți, nu predetermina deloc ceea ce va fi cunoscut într-o judecată - relații sau lucruri Cunoștințele despre lucruri și relații se pot încadra în cadrul judecății și ceea ce exact va fi inclus în aceste cadre depinde de compoziția realității în sine, și nu de proprietățile activității cognitive Chiar mai mult decât doctrina judecății în ceea ce privește cunoașterea în raport cu Biblioteca "Runivers" n l o s o k y În concluzie, doctrina judecății este larg răspândită, ca despre conștiința obiectivității experienței, sau ca despre evaluarea (recunoașterea) obiectivității experienței Într-o formă nediferențiată, ambele aceste învățături sunt cuprinse în toate acele teorii foarte răspândite, conform cărora judecata este un act de afirmare sau negație, un act de enunț despre ființă sau neființă etc obiectivitatea în judecăți, prezența (sau absența) a ființei, iar celălalt subliniază latura practică a judecății, un element de evaluare, recunoaștere Părerile lui Lipps aparțin primei categorii de învățături, care definește toate judecățile complete și incomplete ca "conștiința obiectivității sau conștiința constrângerii produse de obiectele reprezentate asupra procesului de reprezentare* Iberweg se uită și la judecăți, afirmând că "judecata este conștiința sensului obiectiv al conexiunii subiective a reprezentărilor" Reprezentanții celei de-a doua doctrine a judecății din timpul nostru pot fi considerați Windelband și Rickert Windelband insistă că esența unei judecăți nu constă în combinarea reprezentărilor, ci în evaluarea acestei combinații (r)) Această doctrină este dezvoltată sistematic de domnul Rickert în lucrarea sa "Obiectul cunoașterii" Adevărul sau minciuna, spune el, există doar acolo unde există judecată; dar judecata nu este doar o combinație de idei, judecata apare mai întâi acolo unde există o judecată element practic de afirmare, recunoaștere, această recunoaștere este o expresie a obligației de a lega reprezentările în acest mod, și nu altfel !) Ueberweg, System der Logik, ed a -a, p) Cap Sigwart, Logik, Zivd , vol ,) Windelband, Despre doctrina judecăților negative, vezi trad Frank în anexa la "Preludii", p Biblioteca "Runivers" JUSTIFICAREA EMPIRISMULUI MISTIC Che Acolo unde există obligația de a conecta ideile în acest fel și nu altfel, există un

obiect, există ființă Ființa nu este baza datoriei în judecată, ci, dimpotrivă, judecata cu datoria ei este baza ființei Ambele tipuri de învățături pe care le-am indicat conțin un sâmbure de adevăr: o judecată apare numai dacă experiența este recunoscută ca obiect, ca ființă determinată și dacă este recunoscută ca obiect Trebuie deci acum să arătăm că în definiția noastră s-au luat în considerare elementul de judecare a ființei și elementul de recunoaștere a ființei Am decis că judecata este actul de diferențiere a unui obiect prin comparație După ce am subliniat că tocmai obiectele sunt supuse diferențierii, am recunoscut astfel acea parte a adevărului care se află în învățăturile despre judecată, ca despre conștiința obiectivității Dar din moment ce credem că obiectul cunoașterii este el însuși în procesul judecății, nu ne putem opri asupra acestui element al judecății De fapt, conform învățăturii noastre, "a fi un obiect" înseamnă "a fi acea realitate prezentă" care nu este încă recunoscută, dar este supusă recunoașterii în judecată și călăuzește judecata în sensul că conținutul judecății conține adevărul în măsura în care este determinată forțat de obiectul însuși, nu de subiectul cunoscător Întrucât fiecare realitate prezentă poate deveni obiect al judecății, rezultă că conceptul de obiect și conceptul de ființă sunt foarte apropiate unul de celălalt: un obiect este ființa în relația sa cu actul de judecată; este un concept generic și specific Mai mult, în practică, fiecare ființă cunoscută nouă este un obiect, prin urmare, în practică, sfera conceptului specific de "obiect" coincide cu sfera conceptului generic de "ființă", iar dacă mai luăm în considerare conceptul de fiind a fi generic, atunci aceasta se întâmplă numai pentru că în abstractizare distingem între a fi în raport cu actul de judecată și a nu fi limitat de această condiție Deci, fiecare judecată conține conștiința Biblioteca "Runivers" n Eu despre CKI th personalitatea obiectului, însă, nici o singură judecată nu se oprește la această prezență, ci trece la recunoașterea lui, adică la diferențiere După cum am menționat mai sus, chiar și judecățile existențiale, precum "Dumnezeu există", nu se reduc și nu pot fi reduse doar la recunoașterea prezenței unui obiect, deja pentru că totul este discutat fără nicio excepție, dar pentru asta și fără nicio semnificație pentru scopuri de cercetare "este, există este evident": în judecățile existențiale nu numai ființa este stabilită, ci și o anumită proprietate a acestei ființe este diferențiată, de exemplu transsubiectivitatea Elementul practic de judecată, recunoaștere, afirmare este menționat și de noi, întrucât spunem că judecata este un act Fiecare act este ghidat de străduința pentru un anumit scop, iar din moment ce finalul este realizat sau pare a fi realizat datorită actului nostru, toată activitatea noastră și produsele sale sunt însoțite de un sentiment de acord cu acesta, îl sancționăm, îl recunoaștem, îl afirmăm Judecata se bazează pe străduința pentru adevăr, adică după definiția noastră, efortul pentru o astfel de diferențiere a realității, în urma căreia s-ar obține imagini pur obiective În acest sens, suntem pe deplin de acord cu Rickert că teoria cunoașterii studiază "cunoașterea-dorință", că "procesul de afirmare sau negație este de neconceput fără voința de adevăr", și că necesitatea judecății apare "ca un imperativ, iar în mod firesc ne supunem imperativului numai dacă noi atunci când dorim adevărul "*) Pentru a sublinia mai accentuat acest element practic, suntem chiar gata să introducem în definiția noastră a judecății vreo completare, și anume să menționăm că acest act aparține subiectul cunoscător; atunci definiția va lua următoarea formă: judecata este actul de diferențiere a unui obiect prin comparație" !) Ibid , p Biblioteca Runiverse

JUSTIFICAREA EMPIRISMULUI MISTIC Când Windelband, Rickert și, în plus, mulți alți reprezentanți ai logicii afirmă că reprezentările și combinațiile lor nu conțin încă adevăr și falsitate și, prin urmare, nu constituie deloc cunoaștere, suntem parțial de acord cu aceasta Orice reprezentare sau chiar combinație de reprezentări, dacă este un produs al Fanteziei, sau dacă este reprodusă prin activitatea memoriei fără participarea voinței de a cunoaște, adică voința de a diferenția obiectul, nu este adevăr sau fals pe care le exprim Dar nu întotdeauna se întâmplă așa Fiecare idee care intră într-o judecată ca element este un adevăr afirmat sau o minciună, este o judecată supradezvoltată sau subdezvoltată (de exemplu, în judecata "acest om înalt și slab seamănă cu fratele meu", ideea "acest om înalt și slab" este o judecată subdezvoltată); orice percepţie produsă cu scopul de a percepe o amintire, produsă cu scopul de a aminti ceea ce s-a întâmplat etc , are exact acelaşi caracter Asemenea reprezentări ar trebui numite obiective, spre deosebire de reprezentările necognitive Cu toate acestea, acordul nostru cu Rickert nu depășește punctele de mai sus Nu putem recunoaște importanța primordială a elementului de afirmare în judecată Adevărat, până a urmat afirmația mea, nu exprimasem încă nici adevăr, nici minciună; cu toate acestea, nu rezultă că afirmația mea creează adevăr sau fals: mă face doar responsabil pentru aderarea la adevăr sau minciună Cu alte cuvinte, în procesul de apariție a unei judecăți, distingem următoarele etape: vrem să recunoaștem conținutul infinit al realității prezente dintr-una din laturile sale (de exemplu, examinăm un trunchi de copac întunecat, carbonizat, minunându-ne de culoarea sa anormală) și procedați la ea în ceea ce privește obiectul care este supus diferențierii prin comparație Dacă în timpul actului de identificare ni se pare că activitatea noastră a decurs cu succes, adică dacă noi Biblioteca "Runivers" n l o s s k y se pare că am diferențiat tocmai obiectul fără a-i adăuga ceva străin, apoi, primind produsul diferențierii (nair, judecata "trunchiul copacului este carbonizat(r)), îl recunoaștem ca fiind corespunzător scopului nostru ■ și opriți noi încercări în această direcție, deoarece avem deja un rezultat În cele mai multe cazuri, acordul cu rezultatele actului de identificare este atât de strâns împletit cu acest act în sine, încât nu este exprimat separat și, prin urmare, ca și întreaga latură volitivă a vieții noastre, este dificil de studiat Totuși, prin comparație cu alte acte de voință, în care diferitele etape ale procesului sunt diferențiate, se poate afla și semnificația diferitelor etape ale actului de judecată Această comparație poate arăta cu ușurință că adevărul sau falsitatea se află deja în produsul diferențierii, indiferent dacă sunt de acord cu ea sau nu, dar devine adevărul sau falsitatea mea numai din momentul în care recunosc că produsul activității mele mă satisface Deci, într-un joc de șah, dacă ne gândim la un plan care ar trebui să-l conducă inevitabil pe adversar să facă șah-mat și să facă mișcări aproximative, acum cu o rundă, apoi cu un cavaler, fiecare dintre aceste mișcări implică deja fie realizarea, fie nerealizarea a obiectivului, dar numai din momentul în care plasez una dintre aceste Figuri, spunând "Ma duc", am sancționat acest act și sunt responsabil pentru el Din aceasta tragem urmatoarele concluzii Există un element practic în judecată în Forma de recunoaștere, dar nu este cel care face ca judecata să fie adevărată Nu posedă un caracter creativ și nu introduce nimic nou în judecată, precum cunoașterea Pentru viața subiectului cunoaștere, precum și pentru caracterizarea individualității sale, această etapă finală a actului de judecată este de mare importanță, dar pentru epistemologie

este interesantă doar în măsura în care duce dincolo de limitele sale și chiar dincolo de limitele subiectului cunoscător De fapt, recunoașterea este un act de cunoaștere Biblioteca "Runivers" JUSTIFICAREA EMPIRISMULUI MISTIC subiect; acest act poate fi fie liber, fie forțat din exterior Dar numai dacă acest act este obligat din afară, și nu de oriunde, ci din conținutul judecății, acest act este un act de afirmare a adevărului În consecință, adevărul se caracterizează nu prin faptul că îl recunosc, ci prin faptul că el, ca ceva exterior eului meu, mă obligă, mă obligă să mă recunosc Prin urmare, epistemologia ar trebui să fie interesată nu de actul recunoașterii, ci de acele proprietăți ale conținutului însuși al judecății, datorită cărora judecata mă face să mă recunosc Dar știm că obiectele servesc ca conținut al judecăților, iar obiectele nu sunt altceva decât realitatea reală însăși, existența însăși în raport cu judecata În consecință, întrebarea ia următoarea formă: Prin ce proprietăți ființa prezentă obligă subiectul cunoscător să se recunoască pe sine? Trebuie doar să punem această întrebare pentru a observa imediat că răspunsul este deja dat în ea, dacă acceptăm prevederile de bază ale teoriei noastre a cunoașterii Conform acestei teorii, realitatea cognoscibilă nu este copiată, nu este reprodusă de subiectul care judecă, ci este ea însăși prezentă în actul judecății, intră ea însăși în conținutul acestui act; această prezență a ființei este ceea ce îl obligă pe subiectul cunoscător să recunoască ființa; dacă subiectul cunoscător vrea adevărul, i e cunoașterea ființei, atunci trebuie să recunoască numai ceea ce i se dă în intuiție, ceea ce este acolo și, prin urmare, îl obligă să se recunoască pe sine În sine, această idee este simplă și nu necesită explicații suplimentare, dar, întrucât aparține numărului de puncte centrale ale epistemologiei, în legătură cu aceasta apar o serie de întrebări care necesită rezolvare Ideea că adevărul unei judecăți se bazează pe prezența ființei este una dintre cele mai răspândite Ea stă la baza tuturor învățăturilor care afirmă că adevărata cunoaștere este cea care se conformează Biblioteca "Runivers" N L O S S K I-lea realitate Totuși, în aceste teorii se combină cu premisa dezunității ființei și cunoașterii care o compromite și o distruge direct, adică transcendența cunoașterii De fapt, dacă adevărata cunoaștere constă în corespondența dintre reprezentare și ființă, atunci aceasta înseamnă că în reprezentare nu există prezență a ființei cognoscibile, reprezentarea este doar reprezentare, iar existența este undeva în afara proceselor intelectuale În ce fel, în aceste condiții, viața poate deveni un criteriu al adevărului și deci necesitatea judecății? Orice judecată am lua, ceea ce este în ea nu este în sine o ființă cognoscibilă, așadar, dacă e să căutăm criterii, atunci mai degrabă în direcția opusă: recunoașterea obligatorie care este prezentă în judecată este criteriul ființei Dar acest lucru nu este suficient, pe această cale trebuie să se ajungă în mod constant la o dezmințire și mai mare a ființei Filosofia critică a arătat că cunoaşterea transcendentală este imposibilă, a prin urmare, chiar dacă se admite că recunoașterea obligatorie prezentă în judecată este un criteriu al ființei, tot nu rezultă din aceasta că este un criteriu al ființei transcendente: ceea ce este în mine nu poate fi în niciun caz o garanție absolută în favoarea a ceea ce este în afara mea și nu mi se dă De aici rezultă că ființa despre care aflăm în judecată nu este altceva decât cuvântul "este" în judecată, pe care îl atașăm ca predicat acelei combinații de reprezentări care este simțită a fi obligatorie; această ființă este una dintre categoriile de gândire: nu este conținutul lumii cognoscibile și, prin urmare, nu este inclus în

conținutul ideilor despre lume, este doar o formă de cunoaștere a lumii "Pot, spune Rickert, să-mi imaginez culori, sunete , etc , iar dacă eu ca exist, le pot adăuga și cuvântul "existent" în vorbire, dar culoarea existentă reprezentată și culoarea reprezentată sunt absolut identice Cuvântul "a fi", așadar, ca idee are nu Biblioteca "Runivers" JUSTIFICAREA EMPIRISMULUI MISTIC absolut nici un sens, sau ca reprezentare nu este egal cu nimic și numai ca parte integrantă a unei judecăți, adică afirmație sau negație, ea capătă în general sens " * Rickert formulează pe scurt aceste puncte de vedere astfel: conștiința și, odată cu ea, sentimentul nevoii unei judecăți, care ne impune să o recunoaștem ca existentă Despre cele două propoziții pe care procesul de judecarea nu este un proces de reprezentare, iar acea "ființă" capătă sens doar ca parte integrantă a judecății, se bazează întreaga noastră expunere În orice caz, ne străduim la o revoluție completă în viziunea general acceptată a cunoașterii, conform căreia procesul de judecată trebuie să se conformeze ființei, dar ne străduim la o revoluție doar pentru că opinia obișnuită este dogmatică și metafizică Nu știm nimic despre ființă care este fără a-l supune discuției ca ființă și nimeni nu știe nimic despre asta dacă se întreabă serios, pentru că cum ar putea să știe fără să discute și cum ar putea să raționeze, nu recunoscând obligații? Prin urmare, nu putem spune că ar trebui să raționăm în acest fel, așa cum este cu adevărat, dar trebuie să inversăm această propoziție și să afirmăm că numai ceea ce trebuie discutat ca fiind este cu adevărat, ceea ce, prin urmare, este în mod logic inițial o obligație și nu fiind *) Pe baza primei părți a acestui eseu, susținem că opiniile lui Rickert sunt în esență într-o relație profundă cu doctrinele pe care le contestă Ele apar dintr-o premisă falsă comună a dezbinării dintre subiectul cunoscător și lume Acest) Rickert, "Introducere în filosofia transcendentală" Subiectul cunoașterii Transl G Shpetta, p p) Ibid , p p Biblioteca "Runivers" n Eu despre CKI th premisa îi obligă pe predecesorii lui Kant să caute un criteriu de adevăr în armonie între reprezentările subiectului și ființei, care este în afara reprezentărilor (adică, dat nicăieri și nimănui), și îi obligă pe adepții lui Kant, experimentați în toate dificultățile a epistemologiei, ca Windelband și Rickert deja să afirme direct că ființa nu este un obiect de cunoaștere, că reprezentările sunt doar reprezentări, iar o judecată adevărată nu este altceva decât o combinație de reprezentări, ghidată de conștiința obligației de a le combina *) , astfel încât adevărul este acordul judecății cu obligația de a construi o judecată și, prin urmare, "dacă vrem să numim un obiect ceea ce se conformează cunoașterea, atunci numai o obligație care este recunoscută într-o judecată poate fi obiect al cunoașterii") Dimpotrivă, învățătura noastră că adevărul este prezența ființei în judecată și deloc corespondența dintre cunoaștere și ceva din afara cunoașterii, nu include o întoarcere la epistemologia pre-kantiană și nu are legătură cu aceasta Mai degrabă, dimpotrivă, duce la depășirea completă a filozofiei prekantiene, pentru că eliberează epistemologia, iar după ea ontologia, de tot ce este transcendent în raport cu cunoașterea Între timp, învățătura lui Rickert, la fel ca majoritatea învățăturilor kantiene, își dezvăluie afinitatea cu filosofia pre-kantiană prin aceea că, în ciuda tuturor eforturilor sale, ea nu poate scăpa de transcendent Această caracteristică este extrem de caracteristică opiniilor lui Rickert și, prin urmare, ne vom opri mai detaliat asupra ei Referindu-se la actul recunoașterii ca bază a adevărului, Rickert nu consideră deloc acest act dependent de arbitrariul voinței individuale a subiectului Un act de recunoaștere

poate duce numai la o judecată universal obligatorie) Ibid , p) Ibid , p Biblioteca "Runivers" JUSTIFICAREA EMPIRISMULUI MISTIC în cazul în care se bazează pe o obligație, pe o necesitate care leagă voința subiectului, i e transcendent în raport cu subiectul *) Deci, pentru a fundamenta adevărul, Rickert se referă la ceva transcendent; totusi, in acelasi timp, el insista ca nu exista nicio asemanare intre el si "realisti" (ghilimelele lui Rikkert): realistii bazeaza adevarul pe fiinta transcendenta, iar el pe datorie transcendenta Din pacate, Rickert nu a clarificat un punct important, dacă acesta este începutul transcendent nu numai în raport cu subiectul cunoscător, ci și cu cunoașterea, sau altfel este imanent în cunoaștere și transcendent numai în raport cu subiectul cunoaștere Teoria cunoaşterii, imanentă în sensul deplin al cuvântului, trebuie să justifice adevărul numai pe elemente imanente în procesul cunoaşterii Rickert nu poate construi o astfel de teorie, deoarece în ea conceptul de a fi nu putea fi doar o categorie Dacă totul este imanent în procesul cunoaşterii, atunci dispare problema fundamentarii fiinţei din gândire, care îngrijora filosofia lui Kant: dispare nevoia de a deriva fiinţa din transcendent în raport cu subiectul obligaţiei sau al obligaţiei din fiinţă; totul, atât datoria cât și ființa, se dovedește a fi prezent și, în acest sens, a fi, reprezentările încetează să mai fie doar reprezentări, ele conțin deja ființă și peste tot și întotdeauna putem vorbi nu despre prezența ființei, ci despre proprietățile acestei prezențe În aceste condiții, ar fi la fel de ciudat să derivăm ființa dintr-un act de recunoaștere sau, în general, din orice aspecte ale unui act de gândire, precum să deducem roșeață sau verdeață din acte de gândire, Rickert însuși spune: "Dacă mi se dă , de exemplu, *) Subiect al cunoașterii, p p Vezi și "Limitele conceptelor educației științifice*", p Biblioteca "Runivers" n l o s s k y două pete colorate, atunci pot recunoaște doar din punctul de vedere al idealismului transcendental că una este albastră, cealaltă este roșie Acest albastru și roșu este din toate punctele de vedere de neconceput sau, așa cum am putea spune, absolut irațional, deoarece gândirea în aceste conținuturi definite își găsește în general limitele " *) Dacă totul este imanent în procesul cunoașterii, atunci aceste gânduri trebuie continuate în felul următor: nu numai toate modificările ființei, ci și ființa însăși este în general irațională, este dată pentru gândire ca prezență și nu aparține numărului elementelor sau produselor sale intelectuale Rickert spune "ne opunem raționamentului subiect, ca obiect cu care trebuie să se conformeze, nimic altceva decât o obligație care nu există, dar este cu adevărat în afara timpului" *), atunci refuzăm să înțelegem cum este posibil să fii real și, în același timp, nu exista Găsind aici o contradicție, ne aflăm de partea acelui realism și a acelui concept de ființă, care ghidează instinctiv toată știința și activitatea practică, dar nu au condus încă la o epistemologie lipsită de eroare sub influența premisei dezbinării dintre obiect a cunoașterii și a procesului de cunoaștere Rickert însuși remarcă că o astfel de relație între datorie și ființă poate părea ciudată, dar respinge obiecțiile în felul următor "Dacă ar fi să spunem că această obligație și recunoașterea ei trebuie totuși să existe și, prin urmare, să constituie doar o parte a realității, atunci această obiecție se bazează numai pe utilizarea cuvântului ființă pentru a desemna tot ceea ce este discutat sau supus discuției ca fiind ,) Ibid; pagina) Ibid , p Biblioteca Runiverse JUSTIFICAREA EMPIRISMULUI MISTIC prin care are, desigur, aceeași semnificație ca și realitatea Dar în propoziția: există o obligație și recunoașterea ei, a fi este doar un predicat al

unei judecăți, iar cine înțelege "a fi" întotdeauna doar ca predicat al unei judecăți, nu numai că nu ar trebui să mai vorbească de ființă transcendentă, dar dacă admite că ceva ar trebui gândit doar ca fiind acolo unde obligația este discutată, prin urmare, recunoscută, el nu se va putea opri la afirmația că obligația transcendentă și recunoașterea ei în concept există mai devreme decât ființa imanentă ") Această prioritate a obligației este bine ilustrată și de următoarea afirmație a lui Rickert: "Presumarea unei ființe transcendente nu numai că nu poate fi justificată, dar chiar dacă ar putea fi justificată, nu ar da tocmai acea legătură de cunoaștere pe care realistul presupune pe bună dreptate, deși nu există în dat judecățile făcute pe categorii, este datoria transcendentă care are nevoie de obiectivitate, și nu ființa transcendentă Rickert se eliberează astfel de o contradicție evidentă, imediat evidentă, dar realizează acest lucru cu un preț mare: se dovedește că epistemologia lui corespunde celei de-a doua dintre presupunerile noastre, și anume, se bazează pe un principiu transcendent nu numai în raport cu subiectul cunoscător, dar şi în raport cu cunoaşterea Acest lucru este evident din faptul că altfel, așa cum am arătat deja, conceptul lui Rickert de ființă și datorie sunt inconsecvenți unul cu celălalt Acest lucru se poate vedea și din afirmațiile directe ale lui Rickert că el ajunge "la o metafizică care se bazează pe obligativitatea necondiționată a valorilor", deși el adaugă: "ar fi bine să se separe această convingere metafizică) Ibid , p p) Ibid , p din toată metafizica rațională, întrucât realitatea suprasensibilă nu poate deveni niciodată obiectul cunoașterii noastre și chiar trebuie să folosim cuvântul "realitate" în acest caz într-un sens pe care nu îl poate avea deloc în știință" *) Dacă această teorie conține referiri la principii care sunt transcendente în raport cu cunoașterea, atunci nu este nevoie să o analizăm în detaliu pentru a arăta contradicțiile care se ascund în ea Întreaga primă parte a acestui eseu este dedicată clarificării propoziției că procesul cognitiv nu numai că nu poate oferi informații, dar nici măcar nu poate sugera ceva transcendent în legătură cu acesta A spune că nu putem cunoaște ființa transcendentă, dar că putem ști despre datoria transcendentă, înseamnă a ne elibera de dificultăți prin intermediul distincțiilor pur verbale Aceeași apreciere trebuie făcută și a afirmațiilor că obligația transcendentă nu poate fi un obiect de cunoaștere, ci în schimb este un obiect al credinței necesare Dacă procesul cognitiv nu poate conține nici măcar un indiciu de ceva transcendent în raport cu el, atunci este clar că nici transcendentul nu poate fi un obiect al credinței În lupta împotriva epistemologiei, bazată pe a fi transcendent față de cunoaștere, kantienii construiesc o epistemologie bazată pe o obligație transcendentă cunoașterii La prima vedere, ei construiesc o viziune complet nouă asupra lumii; de fapt, așa cum am încercat să arătăm deja în capitolul despre filosofia lui Kant, opiniile lor se bazează pe aceeași premisă ca și filosofia pre-kantiană și, prin urmare, inevitabil, cel puțin parțial, ajung la aceleași contradicții ca și filosofia pre-kantiană Epistemologia are un cu totul alt caracter, revenind din nou x) Rickert, "The Limits of the Natural Science Education of Concepts", trad A Woden, p bi   la ființă, dar văzând criteriul adevărului nu în acordul cunoașterii cu ființa, ci în prezența ființei însăși în cunoaștere Este posibil să construim o astfel de epistemologie și să nu cădem în solipsism, subiectivism etc numai atunci când se arată că ființa, fiind imanentă în cunoaștere, nu trebuie încă să fie imanentă în subiectul cunoaștetor După ce am

îndeplinit această sarcină în prima parte a lucrării și depășind astfel terenul pentru o nouă epistemologie, lipsită de problemele insolubile care decurg din premisa dezunității dintre ființă și cunoaștere, am putut dezvolta o nouă doctrină a judecății ca proces de diferenţierea existenţei percepute direct a totul efect de comparaţie Acum vom folosi această învățătură pentru a rezolva una dintre cele mai importante probleme ale epistemologiei: vom arăta cum prezența ființei în cunoaștere poate duce la necesitatea, universalitatea și universalitatea cunoașterii N Lossky Întrebări de filosofie, kv, Biblioteca "Runivers" Condiții preliminare pentru democrație Arta prognosticării sociale nu este una dintre cele care se bucură de o încredere deosebită în prezent; dar istoria secolului al XIX-lea a voalat popoarele vest-europene cu mai multe presupuneri despre soarta lor viitoare, care nu au fost zdruncinate de dezamăgiri și lecțiile scepticismului Aceste presupuneri se bazează deja pe dovezile prea evidente ale experienței noastre sociale: au devenit deja certitudini Cea mai puternică dintre aceste presupuneri este ideea că viitoarea dezvoltare a popoarelor vest-europene va fi realizată în întregime sub semnul democrației: acest cuvânt este, parcă, cel mai de încredere slogan Ideea pare majorității contemporanilor noștri atât de neîndoielnic, încât alături de ea nu se poate pune decât încrederea în dezvoltarea neîntreruptă viitoare a cunoașterii pozitive Cât de extins și de puternic este materialul pe care sunt construite aceste concluzii? Trebuie mărturisit că este impresionant atât în timp, cât și în spațiul pe care îl acoperă: democrația politică a fost deja câștigată sau se presupune că va fi câștigată mâine Când Tocqueville, în analiza sa strălucită a democrației americane, a atras atenția contemporanilor săi asupra inevitabilității acestui proces, Guizot nu a ezitat de la tribuna parlamentară să caracterizeze dreptul universal la vot drept o utopie fără sens creată în scopuri propagandistice "Ziua nu va veni niciodată pentru toți Biblioteca "Runivers" PRECONDIȚII PENTRU DEMOCRATIE dreptul la vot", a spus el "Nu va veni niciodată ziua când toate ființele umane, oricare ar fi ele, vor putea fi chemate la exercitarea drepturilor politice" Această zi nu a întârziat să apară, a venit în ziua de după răsturnarea monarhiei din iulie; dreptul universal, care de data aceasta nu a justificat speranțele susținătorilor săi, nu a dispărut din orizontul politic al Europei; a devenit parte integrantă a constituției politice a Franței și Germaniei Anglia aristocratică a deschis clasei muncitoare accesul liber la parlament și la autoguvernarea locală: hegemonia nobilității, atât de caracteristică Angliei la începutul secolului al XIX-lea, a fost distrusă la pământ "Orice inegalitate începe să fie privit ca o nedreptate; "pluralul, dreapta" belgian (vot plural), care oferă voturi suplimentare reprezentanților bogăției și educației, este tratat ca o instituție burgheză, incompatibilă cu spiritul democrației Și mai îndrăznețe în organizarea democrației politice sunt țări noi precum Australia , care nu au nimic de distrus și pot chiar și tânăra constituție a Japoniei a suferit o schimbare semnificativă: calificarea inițială a fost redusă semnificativ și au fost introduse drepturi de vot pasive universale Aceste considerații se confirmă pe deplin dacă trecem de la organizarea puterii politice la activitatea ei, la legislația ei Politica socială a secolului al XIX-lea sa mișcat rapid și constant în direcția unei democratizări din ce în ce mai mari Problema muncii și chestiunea agrară se află în fruntea programelor tuturor partidelor, de toate nuanțele: conservatorii și liberalii, clericii și liber-cugetatorii nu rămân unii în urma celuilalt în

promisiunile lor de a îndrepta solicitudinea socială a statului către interesele masele muncitoare Programul economiei liberale Biblioteca "Runivers" S KOTLYAREVSKY stov, care cerea de la stat doar o marjă deplină pentru jocul firesc al intereselor și al forțelor, nu mai este capabil să atragă pe nimeni Trebuie să recunoaștem că dacă legislația socială existentă în diverse țări din Europa de Vest departe de a da tot ceea ce deputații promit de obicei înainte de alegeri, dă destul de mult: o zi normală de muncă, asigurare împotriva nenorocirilor, pensii pentru bătrâni, protecția muncii , preocuparea pentru sprijinirea micilor proprietari de pământ - țărani, protecția chiriașilor față de proprietari - toate acestea au devenit și sunt recunoscute drept îndatoririle normale ale puterii de stat, iar dacă aceasta din urmă întârzie cu ei, se întâlnește rapid cu manifestări de nemulțumire periculoasă Niciun partid, niciun grup nu-și poate asigura viabilitatea dacă nu ia în considerare într-o măsură suficientă interesele maselor Desigur, nu ne putem aștepta ca aceste procese regulate din punct de vedere social să fie privite de observatorii societății moderne cu acea detașare academică rece cu care naturalistul contemplă procesele eterne ale naturii Cel mai puțin aici a fost posibil să observăm cu puritate testamentul lui Spinoza, care îndemna să nu plângă și să nu se bucure, ci să înțeleagă Apariția maselor în fruntea istoriei moderne a fost asociată cu o serie întreagă de asociații istorice și experiențe personale Educația clasică a păstrat atât de multe imagini care sfidează laturile inestetice ale democrației; Tersite și Cleon sunt amintiți și nici măcar marele Pericle nu este eliberat de reproșurile demagogiei vulgare Nu mai puțin ? Antichitatea romană oferă imagini, iar trecând la vremuri mai noi ale democraţiei, este adusă la responsabilitatea pentru jacquerie şi mişcarea Liger, pentru iacobini şi? '/ comuna din Se creează o idee despre puterea sa enormă spre distrugătoare, care nu corespunde deloc; capacitatea de creativitate pozitivă Spre aceste amintiri istorice merg * I Biblioteca "Runive^" PRECONDIȚII PENTRU DEMOCRATIE si stiinta sociologica Ea avertizează să vadă în aceste fenomene ceva temporar și întâmplător; conform privirii repetate repetate a numeroșilor săi reprezentanți de nu ultimul calibru, ideea constă în proprietățile fatale ale mulțimii umane, căderea în care individul este sortit slăbirii vieții mentale și sălbăticiei sentimentelor morale Mulțimea este nesăbuită și crudă; păstrează experiențele psihologice ale omului primitiv, care au fost de multă vreme eradicate în conștiința unui individ cultural; mulțimea, în cele din urmă, în esență devine ușor criminală Și ce este democrația, dacă nu domnia mafiei? Astfel, știința socială solicită un răspuns sever la toate instituțiile comunității umane, reflectând într-un fel sau altul principiul democratic; tinde să nege circumstanțele atenuante ale parlamentarismului, votului universal și judecării cu juriu De asemenea, privește cu scepticism extrem la școala populară, de la care, în ochii ei, doar optimismul amator sau prejudecata metafizică se poate aștepta la iluminarea acestei mase Aceste sentimente și gânduri, difuzate în multe exemple ale literaturii sociologice contemporane, sunt exprimate cel mai viu în Renan: democrația viitoare este regatul viitor al lui Caliban Povestea marelui poet îl înfățișează în slujba servilă a înțeleptului Prospero: de fapt, Prospero însuși va depinde în întregime de bunăvoința lui Caliban Democrația amenință toate amintirile istorice înalte, toate rafinamentul intelectual și originalitatea; dar hegemonia sa este un Fapte indubitabil, iar cultura umană trebuie să se poată înțelege cu ea, întrucât, la bine și la rău, s-a înțeles, de exemplu, cu Biserica Catolică Sunt mulți care se tem,

mulți care se îndoiesc, dar incomparabil mai plini de speranță Acuzațiilor aduse maselor de către istorici și sociologi, ei se opun adevărului simplu că numai masele sunt subiecții Biblioteca "Runivers" S KOTLYAREVSKII proces istoric Libertatea și bunăstarea a milioane de oameni, și nu a unor grupuri privilegiate separate, aceasta este libertatea și bunăstarea umană universală Zdrobit de forțele exterioare fără milă, sclavul trebuie să se transforme treptat într-un om - acesta este sensul moral al istoriei, care nu ar trebui să fie ascunsă de strălucirea civilizațiilor aristocratice Fiecare declarație de drepturi, deși stabilește principiile libertății umane, trebuie să le stabilească pentru toți Din acest punct de vedere, fiecare privilegiu istoric este condamnat la moarte - nu numai prin procesul social de nivelare, ci și prin creșterea conștiinței morale a oamenilor: democrația nu este doar Faptul dominant al vieții moderne, ci și o normă de nezdruncinat Când barierele sociale dintre clasele separate vor cădea și va rămâne doar inegalitatea darurilor spirituale, atunci vor apărea doar masele de talente și genii care vor dispărea în întunericul nevoii Prin urmare, cine prețuiește cu sinceritate progresul uman ar trebui să salute victoriile democrațiilor: aceste victorii anunță o înflorire fără precedent a forțelor spirituale în umanitate Fiecare pas pe această cale este important, iar prima necesitate pentru un stat modern este să deschidă larg ușile tuturor concetățenilor săi, să le acorde dreptul universal de vot Puterea trebuie să aparțină aleșilor maselor - căci cum altfel le poate asigura interesele? Oricât de diferite ar fi ideile și sentimentele care stau la baza fiecăreia dintre aceste viziuni, într-o privință acestea din urmă converg - și anume, în recunoașterea irevocabilului; ca să spunem așa, personajul din spatele mișcării democratice moderne Li se pare la fel de improbabil, atât pentru oponenți, cât și pentru apărătorii democrației, ca din democrația existentă să crească o nouă oligarhie, ca dreptul universal la vot să cedeze loc unei ordine de recensământ îngustă Acest lucru este cu greu mai probabil decât revenirea iobăgiei sau a sistemului breslelor Între timp, nu este nimic mai greu de imaginat decât de imaginat Biblioteca "Runivers" PRECONDIȚII PENTRU DEMOCRATIE spre sine curgerea viitorului de către curent, parcă, în direcția opusă față de prezent Avem suficientă experiență în funcționarea și dezvoltarea instituțiilor democratice pentru a ne permite o prognoză cu oarecare certitudine? Nu ne afectează și pe noi dificultatea de a ne gândi la această opoziție între ceea ce este și ceea ce urmează? Legitimitatea acestor întrebări și posibilitatea acestor îndoieli nu pot fi contestate În Eseul său despre guvernul poporului, Henry Maine a subliniat în mod explicit că încrederea în stabilitatea viitoare a democrației este o prejudecată completă Sistemul democratic este de o origine foarte recentă și, în ceea ce privește stabilitatea sa, este suficient să amintim istoria republicilor sud-americane, dacă nu luăm exemplul bine uzat al schimbării caleidoscopice a constituțiilor pe care Franța a experimentat-o de la g Nici monarhia absolută, nici aristocrația feudală nu au dat asemenea dovezi de fragilitate internă Și mai departe, Maine, în analiza sa, subliniază o serie de nevoi și necesități politice cu care este extrem de dificil pentru o democrație să trăiască În orice caz, credința singură nu poate depăși aceste îndoieli Experiența istorică arată, fără îndoială, apropierea amenințătoare a democrației și a dictaturii despotice Nivelarea grupurilor publice pregătește un mediu în care puterea Cezarilor nu este nu gaseste bariere În istoria politică a Europei, plebiscitul este

legat de aprobarea nu a libertății oamenilor, ci a omnipotenței lui Napoleon I și Napoleon al III-lea Societatea, scoasă din cadrul tradițiilor istorice, se confruntă cu șocuri nervoase profunde și vine momentul în care, pentru pace și ordine, este gata să transfere dreptul de a dispune deja greu de dobândit propriul destin Dacă la aceasta se alătură strălucirea gloriei militare, farmecul unui om care cucerește dușmani externi și, în speranța contemporanilor săi, care este capabil să depășească dezordinea internă, apoi pericolele pentru demo Biblioteca "Runivers" S KOTLAREVSKII Pliurile cresc la infinit: ea devine prada celui care vrea și poate să o ia Instinctul de autoconservare - individual și de grup - este mai profund decât toate tradițiile și stratificările istorice, se află la baza naturii umane și în anumite momente ale istoriei ascunde totul De aceea, mai mult de o suspiciune morbidă este capabilă să vadă peste formele aparent stabilite de ordine democratică spectrul amenințător al cezarismului Întrebarea în ce condiții este justificată o astfel de frică este problema condițiilor prealabile pentru stabilitatea unei ordini democratice Nu există nicio ramură a psihologiei care să aibă mai mult nevoie de elaborare și mai puțin dezvoltată decât psihologia stărilor sociale legate de cutare sau cutare organizare a puterii Diverse combinații politice există nu numai ca tipuri supuse studiului științei statului, ci și ca evenimente binecunoscute trăite de fiecare membru al societății O perspectivă mai profundă în acest domeniu ar putea oferi un fir călăuzitor pentru soluția acelei întrebări misterioase și fundamentale despre originea și esența puterii umane, fără de care un studiu cu adevărat științific al vieții politice este imposibil Nu vom încerca aici să oferim o caracterizare exhaustivă a psihologiei unei societăți democratice Ni se pare important doar să lămurim, ca să spunem așa, refracția pe care o suferă nevoile și interesele inerente omului modern de cultură în atmosfera unei societăți democratice și democratizante Prin identificarea punctelor de posibilă ciocnire cu aceste nevoi și interese, pregătim și răspundem la întrebarea despre condițiile pentru stabilitatea democrației Conceptul democratic de stat se bazează pe ideea de suveranitate populară secolul al -lea și-a arătat aspectul distructiv; în secolul ea a devenit creativă Biblioteca "Runivers" PRECONDIȚII PENTRU DEMOCRATIE start Oricare ar fi obiecțiile teoretice la această idee a juriștilor și sociologilor, sentimentele atât de puternice și profunde sunt legate, fără îndoială, de aceasta, încât fără ele viața unui stat democratic modern rămâne complet de neînțeles Fiecare politician trebuie să facă apel la aceste sentimente, nu trebuie să dea naștere la bănuieli că nu recunoaște dreptul oamenilor de a-și dirija propriul destin Despotismul însuși încearcă să obțină sancțiune din partea democrației suverane, iar în lupta partidelor se decide cine deține interpretarea deplină și nedistorsionată a voinței poporului suveran Aceste sentimente - fie că corespund realității politice, fie că se bazează pe ficțiuni - sunt mult mai sigure și mai puternice decât teoria corespunzătoare a democrației și, fără îndoială, pentru instituțiile democratice prezența lor este o garanție indispensabilă - cea care ne face să considerăm Forma Statului nu ca ceva impus de sus, cauzat de accidentul istoric al jocului Dar este de asemenea incontestabil că, în interesul autoconservării unui stat democratic, acest sentiment trebuie corectat Suveranitatea absolută este arbitrariul absolut al momentului; trecutul din el este neputincios să lege viitorul - și din moment ce, pentru fiecare minut dat, dispozițiile au o capacitate incomparabil mai mare de a uni oamenii masele decât gândurile, atunci limita aici este

suveranitatea stărilor publice Istoria democrației ateniene, ca și istoria Revoluției Franceze, oferă exemple ale acestei volatilități febrile a sentimentului public, în care centrele de arestare par să înceteze să mai funcționeze Guvernul democratic, mai mult decât oricare altul, experimentează o contagiune mentală similară, care dă anumite stări de spirit o asemenea impulsivitate irezistibilă și, în plus, aceste stări, așa cum sunt inspirate, s-ar putea să nu reflecte deloc adevărata imagine spirituală a oamenilor Democrația este ca o mulțime Biblioteca "Runivers" S KOTLYAREVSKII la trupul lui Cezar, poate sancționa cuvintele lui Brutus și cuvintele lui Antonie cu sancțiunea suveranității sale În aceleași societăți democratice s-a găsit un corector împotriva pericolului: acolo s-a dezvoltat ideea de a se opune omnipotenței unui stat suveran cu un set de drepturi personale protejate Declarația drepturilor constă într-o contradicție incontestabilă cu ideea de suveranitate populară, dar de autoconservare politică fără a ne opri în faţa acestei inconsecvenţe formale, trebuie să ne străduim să le unim Nu întâmplător declarația și-a primit prima exprimare în statele americane, care de fapt au dus la îndeplinire teoria contractului democratic În epoca în care adunarea națională discuta despre drepturile "omului și cetățeanului" s-a exprimat ideea că declarația îndatoririlor nu este mai puțin importantă decât declarația drepturilor statul democratic-obligația de a nu trece anumite granițe și pentru a asigura inviolabilitatea acestor granițe în general În litigiul constant dintre stat și individ, forțele sunt prea inegale: puterea va putea întotdeauna să forțeze îndeplinirea cerințelor sale de la membrul care îi este supus și o reamintire de îndatoriri este mai necesar pentru ea decât pentru cetăţean lipsit de apărare Studenții dreptului constituțional au subliniat în repetate rânduri faptul că în ultimele constituții declarația drepturilor este adesea omisă: a devenit un loc prea obișnuit Dacă o astfel de recunoaștere teoretică ar fi pe deplin în concordanță cu o pătrundere sinceră în principiile sociale proclamate în declarații, atunci am putea privi creșterea fără nicio teamă puterea mecanismului de stat în democraţie Din păcate, acesta nu este întotdeauna cazul în practică: istoria luptei împotriva congregațiilor din Franța în ultimii ani Biblioteca "Runivers" PRECONDIȚII PENTRU DEMOCRAȚIE reamintește cu prea multă insistență cât de greu este pentru o democrație în plină luptă politică să nu traverseze Sfera protejată de declarația drepturilor "omului și cetățeanului" Și totuși, im Grossen und Ganzen, direcția procesului este neîndoielnică : declarațiile epocii Revoluției Franceze nu cunosc încă un drept vital ca drepturile adunărilor și asociațiilor: spiritul de corps este considerat prea periculos pentru activitatea nestingherită a puterii de stat și nu era considerat periculos să plece membrii uniunii de stat lipsiți de apărare, neuniți în fața puterii Formele s-au schimbat și ideile s-au schimbat: renașterea doctrină a dreptului natural dă un fundament filosofic declarațiilor, iar negarea fundamentală a libertății de conștiință și de exprimare, a asociațiilor și întâlniri, pare a fi un fel de încălcare a decenței politice O declarație a drepturilor este importantă pentru fiecare individ; dar este deosebit de important pentru "minoritate " Pentru aceasta din urmă este că protecția libertății sale de conștiință împotriva posibilelor încălcări ale confesiunii dominante, libertatea de exprimare împotriva neîncrederii suspecte a majorității, libertatea de întrunire și asociere, singura care face posibilă unirea și să nu fie zdrobită în lupta politică, este esențială a fost întotdeauna mai caracteristic minorității politice decât majorității: câte mărturisiri, atâta timp

cât minoritatea a stat în spatele lor, au pus sloganul a libertății comune tuturor, pentru ca, ajunsă la o poziție dominantă, să o înlocuiască cu sloganul suprimării tuturor celor care gândesc diferit! Între timp, democrația este construită toată pe ideea guvernării majorității stăpânilor: după binele lui Rousseau -poziție cunoscută, cei care rămân în minoritate nu trebuie doar să se supună voinței majorității, ci trebuie să-și recunoască eroarea: adevărata lor voință proprie nu poate contrazice voința generală! Majoritatea, nu a fost folosită cu Biblioteca "Runivers" p KOTLAREVSKII toată plinătatea tiranică, astfel încât să aibă limite Declarația drepturilor este o corectare salvatoare a conștiinței propriei suveranități, care este inerentă oricărei democrații Dar, evident, drepturile minorității nu sunt garantate nici măcar de cea mai solemnă declarație a libertății și drepturilor cetățeanului Acea atmosferă, juridică și morală, care creează într-o societate dată o recunoaștere automată, ca să spunem așa, a începuturilor declarației, este, în cele din urmă, cea mai înaltă garanție a respectării efective a acesteia, dar instituțiile cunoscute joacă un rol proeminent rol în crearea acestei atmosfere: garanțiile legale și legale din exterior se consolidează reciproc Cele mai noi partide democratice proclamă, în general, drept cea mai dorită formă de guvernământ, conducerea unei singure camere, aleasă prin vot universal, egal, secret și direct pentru cel mai scurt timp posibil Lăsând deoparte pericolele de stat neîndoielnice ale unui sistem unicameral, dovedite cel mai bine de experiența istorică a Franței, nu putem să nu atingem punctul de vedere care aparent stă la baza acestui program - opinia conform căreia forța democrației este legată de cea mai mare tensiune, ca să spunem așa, a principiului democratic, așa cum se desfășoară în sistemul acestor instituții Între timp, reprezentarea, chiar și a unei singure camere, nu este încă cea mai democratică formă: mai departe în această direcție sunt un plebiscit, un referendum și așa mai departe Fără îndoială, este mai democratic într-o republică să alegi un președinte prin vot popular decât de către parlament; și totuși democrația franceză vede în instaurarea primului ordin pericolul cel mai grav pentru propria-i existență Ideea unui sistem unicameral presupune că dreptul universal de vot oferă o reflectare ideală pură a intereselor și nevoilor celor mai mari grupuri sociale, de exemplu tocmai acele interese și nevoi care sunt mai demne de satisfacție Biblioteca "Runivers" PRECONDIȚII PENTRU DEMOCRATIE rheniya Și aici practica este departe de a justifica teoria Adunarea reprezentativă, constituită pe baza dreptului universal de vot, votează măsuri cu caracter de clasă restrânsă Reichstag-ul german votează prime în favoarea unui pumn de mari agrari, pentru care, sub formă de prețuri mari la pâine, create de taxe majorate, va plăti întreaga masă a oamenilor Și însăși recunoașterea dreptului universal la vot ca o necesitate morală nu necesită deloc o recunoaștere fanatică a infailibilității acestuia Principiul democratic cere ca camera a doua să nu formeze o corporație privilegiată, să urce într-un fel sau altul la alegerile populare; însă însăşi existenţa ei nu contrazice câtuşi de puţin esenţa ideii democratice Putem spune contrariul: absența încălcării iacobine asupra libertății și independenței grupurilor sociale și a sindicatelor, absența centralizării extreme, care este aproape inevitabil într-un sistem unicameral, atragerea diferitelor forțe sociale către viața politică - toate acestea constituie condiţia pentru vitalitatea şi forţa democraţiei Lor le aparţin Formele binecunoscute care asigură constituția dată de revizuiri prea dese - cu atât mai necesare decât puterea nelimitată a legiuitorului; existența

garanțiilor judiciare care opresc executarea legilor care încalcă fundamentele sistemului de stat etc În acest sens, este imposibil de apreciat înalt cifra (LA a Curții Supreme Americane În general, influența și autoritatea sistemului judiciar pare a fi unul dintre pilonii esențiali ai unui sistem democratic Convingerea trebuie să prindă rădăcini că există începuturi înaintea cărora se oprește chiar și voința schimbătoare a legiuitorului, că există forme de bază de libertate și inviolabilitate ale persoanei umane, asupra cărora nu se extinde suveranitatea poporului - și această idee trebuie să fie întruchipate în protecţia judiciară a acestor inalienabile Biblioteca "Runivers" S KOTLYAREVSKII dreapta În fine, tot ceea ce în general asigură drepturile unei minorități - reprezentarea proporțională, descentralizarea locală etc - toate acestea sunt valoroase pentru vitalitatea democrației, pentru ca aceasta să nu degenereze în tiranie și să nu ajungă în acest fel la auto- distrugere Nicio formă de guvernare nu trebuie luată în considerare aici; continutul acestor Forme este politica sociala urmata de aceasta uniune de stat Este destul de clar ce sarcină ar trebui să urmărească această politică într-un stat democratic Ar trebui să includă tot ceea ce ridică bunăstarea maselor muncitoare și protejează munca; scopul ideal este dărâmarea acelor ziduri care despart elementele burgheze de cele proletare în societatea modernă Politica democratică pleacă de la premisa că este necesar să se asigure fiecăruia întregul fruct al muncii sale; de aceea luptă împotriva oricărui fel de exploatare a elementelor sociale; dar deasupra acestui drept pentru ea trebuie să existe un alt început - prevederea din spatele fiecăreia dintre condițiile existenței umane Fără îndoială, aceasta din urmă nu poate fi decât o normă ideală, de reglementare, pentru democrația modernă - dar primul pas pe această cale a fost făcut: este suficient să se indice legislația pentru persoanele în vârstă și persoanele cu dizabilități din coloniile australiene ' Deci, pentru politica socială, principalul motiv este asigurarea intereselor majorității; dar aici, ca şi în domeniul organizării puterii politice, demo- Democrația este în pericol să ignore complet interesele minorității Desigur, în domeniul material, ele nu pot fi în niciun caz recunoscute ca neclintite și inalienabile ca în domeniul spiritual și aproape nimeni nu va îndrăzni să afirme în prezent că dreptul la proprietate este la fel de sacru și inalienabil dreptul individul ca libertate de gândire, conștiință etc Nicio reformă socială Biblioteca "Runivers" PRECONDIȚII PENTRU DEMOCRATIE - în favoarea maselor nu se poate realiza fără donații mai mult sau mai puțin sensibile din partea diverselor grupuri sociale, constituind întotdeauna o minoritate; Cu toate acestea, nu este mai puțin important ca atunci când restrâng drepturile primordiale ale acestei minorități, autoritățile să fie întotdeauna conștiente de faptul că le restricționează în numele unor obiective superioare cunoscute și să ia măsuri pentru a se asigura că grupul social afectat de măsuri, în cea mai mică măsură posibilă, își simte dreptul încălcat Nu există nicio îndoială, de exemplu, că un stat democratic nu poate rămâne indiferent la distribuția proprietății funciare, nu poate privi pământul ca un simplu obiect de vânzare și cumpărare Ar trebui să contribuie la creșterea suprafeței proprietății țărănești, să reglementeze relațiile de închiriere într-un spirit favorabil părții slabe din punct de vedere economic; nu se poate opri la inviolabilitatea latifundiilor proprietate privată, odată ce apare o nevoie acută de teren Dar natura juridică a unei asemenea exproprieri necesită întotdeauna echivalentul ei monetar - răscumpărarea: este necesar să se țină seama de dreptul

proprietarului terenului, de munca și capitalul investit de acesta; altfel are ca rezultat confiscare și nimic nu dezvoltă atâta ură și amărăciune împotriva autorităților ca conștiința de sine ca victimă a arbitrarului său Desigur, mărimea răscumpărării nu poate fi lăsată la latitudinea proprietarului terenului: aceasta trebuie stabilită de instituții care reprezintă interesele întregii populații Răscumpărarea este recunoașterea vechiului drept, care trebuie să cedeze, deși unuia mai nou, dar mai înalt, care asigură interesele principale ale masei principale a populației Pe de altă parte, politica socială a unei democrații trebuie să fie, ca să spunem așa, de caracter general, repartizând victimele cât mai uniform posibil Pe principiul patronajului muncii oamenilor, ea nu poate crea legislație progresivă a muncii și, în același timp, nu face nimic pentru a asigura clasa agricolă Biblioteca "Runivers" S KOTLYAREVSKII ca și invers: capitalistul și proprietarul pământului trebuie să suporte atât sacrificiile materiale necesare legate de reformele sociale De aceea, teoria lui Henry George, care propune ca guvernul să dispună de proprietatea proprietarului terenului și să lase neatins pe Fabrikant, introduce un început extrem de periculos în politica socială De fapt, desigur, vedem constant în statele constituționale la cârma navei statului, acum o clasă de proprietari de pământ, acum o clasă de mari industriași, iar interesele lor sunt determinanți puternici ai legislației; dar o asemenea direcție de clasă trebuie să fie străină statului democratic, care nu se poate abate de la principiul binelui comun Numai în acest fel politica sa socială se va baza pe o autoritate morală suficientă, numai în acest caz puterea de stat poate dezvolta amploarea inițiativei în creativitatea socială și îndrăzneala experimentului în direcția socializării treptate a vieții economice a țară În mintea claselor proprietare prinde convingerea că activitatea statului doar urmează cursul firesc și inevitabil al lucrurilor, introducând în forme calme și corecte soluția unei dispute, care altfel s-ar putea sfârși doar într-o ciocnire a forțelor disponibile şi o luptă violentă, introducând în această dispută principiile eterne ale dreptăţii şi personalitatea demnităţii umane Am încercat să arătăm ce sistem de concepte și idei juridice ar trebui să corespundă unui stat democratic Cu toate acestea, ele nu epuizează premisele psihologice pentru puterea sa Contradicția fatală dintre structura democratică a societății și capacitatea acesteia de a asimila cel mai înalt spirit științific și dezvoltarea științifică a fost subliniată în repetate rânduri "În amintirea ta", spune Maine, "super Biblioteca "Runivers" PRECONDIȚII PENTRU DEMOCRATIE epoci de descoperire științifică și tulburări sociale din ultimele două secole și uite ce s-ar întâmpla dacă dreptul universal la vot ar exista în aceste momente critice Dreptul universal de vot, care a alungat acum liberul comerț din America, ar interzice cu siguranță războaiele mecanice, mașina de treierat mecanică, calendarul gregorian; i-ar aduce pe Stuart înapoi în Anglia I-ar fi expulzat pe catolici cu vocile gloatei care au incendiat casa și biblioteca lordului Mansoeld în ; i-ar fi expulzat pe dizidenți cu vocile gloatei care au incendiat casa și biblioteca lui Priestley în ' cultura mentală înaltă este întotdeauna prezentată ca aristocratică Prin urmare, s-ar părea că concluzia ar trebui să ducă deloc la negarea democrației, ci la instaurarea puterii "aristocrației spirituale" Hegemonia științei în societatea umană nu este hegemonia numărului, dar nici hegemonia nașterii și a averii Dacă măsurăm valoarea fiecărui sistem social prin numărul de șanse care cad sub acesta celor mai înzestrate naturi, atunci cu greu se poate contesta că democrația în

acest sens este cea mai bine adaptată formă Nu se poate nega, însă, că psihologia unei societăți democratice are anumite prejudecăți față de cultura intelectuală rafinată, precum și față de tendințele exotice ale artei Există, evident, gânduri și dispoziții care depășesc capacitatea omului obișnuit, ceea ce pentru o societate democratică este un fel de "măsură a tuturor lucrurilor" Neînțelesul este întotdeauna ușor de văzut ca de prisos, iar de prisos ca dăunător Un utilitarism atât de grosier poate fi un pericol incontestabil pentru democrație, în sensul că el se îndepărtează de subtile ei organizații mentale și îi coboară nivelul spiritual, creând o contradicție între ministerul Questions of Philosophy, cartea Biblioteca Runiverse S KOTLYAREVSKY societatea si slujirea adevarului, creand printre cei mai bogati membri ai societatii un fel de asceza intelectuala Prin urmare, nicăieri respectul pentru știință și bunurile spirituale nu are o asemenea importanță socială ca tocmai în democrație Pentru a face acest lucru, în primul rând, este necesar să se garanteze libertatea deplină a cercetării științifice și a creativității, eradicând prejudecata nocivă că există unele adevăruri ortodoxe care au monopolul caracterului științific Crearea unei astfel de ortodoxii este un păcat grav al social-democrației moderne, care întotdeauna își va slăbi profund calitativ puterea spirituală, dacă nu o scăpa de ea Libertatea cercetării presupune libertatea predării Știm ce obiecții, furtunoase ca formă și grave ca conținut, trezește acest principiu în țările catolice Pericolul clerical determină statul democratic să pună mâna grea asupra școlii și să creeze un monopol de stat Indiferent de inconvenientele care ar putea rezulta din principiul libertății de predare, oricum ar putea întări organizațiile ostile democrației, acest principiu este atât de prețios în sine încât orice limitare a acestuia este, fără îndoială, mai gravă decât aceste inconveniente Mai puțin de toate, o democrație ar asuma rolul unui fel de teocrație seculară și ar determina care adevăruri științifice trebuie încurajate și care trebuie condamnate Trebuie să asimileze ideea de relativitate științifică, conform căreia adevărul de ieri se poate dovedi a fi o amăgire astăzi, iar adevărul de astăzi poate fi distrus mâine De aceea ar trebui să ofere oportunități cât mai largi de răspândire a diverselor curente spirituale, fără a da motive să bănuiască propria neutralitate; acest lucru este chiar mai important decât ajutorul material pentru educația științifică Poate de aceea un stat democratic ar trebui să se străduiască nu atât pentru dezvoltarea unei școli publice Biblioteca "Runivers" PRECONDIȚII PENTRU DEMOCRATIE prin birocrația sa inevitabilă, cât de mult să încurajeze inițiativa privată în toate felurile posibile - dar fără a pierde din vedere cealaltă mare sarcină a ei, pentru ca niciun membru al societății să nu intre în viață fără pregătire educațională Este nevoie de mare spirit de stat pentru a reconcilia libertatea de predare și învățământul obligatoriu: pentru stabilitatea unei ordini democratice, această sarcină este de o importanță capitală O democrație ignorantă este cel mai bun pământ pentru tiranie și dictatură Dacă orice formă de organizare socială, pe lângă aprecierea oportunității, este încă supusă judecății morale, atunci nu se poate spune că pentru conștiința morală modernă democrația are mari avantaje față de alte forme de viață comunitară construite pe privilegiile anumitor grupuri de populație Sentimentul nostru este șocat de inegalitatea juridică; o calificare de proprietate care deschide accesul la drepturile politice este resimțită ca o nedreptate, iar vremea nu este departe când inegalitatea politică va fi recunoscută ca o anomalie ca inegalitate în fața dreptului civil și penal Ideea de democrație are o mare sancțiune morală în rândurile

ei, printre apărătorii ei se numără naturi fin organizate și sensibile, care mai puțin de toate sunt ghidate de câștigul personal și considerente oportuniste, iar acest moment are o mare importanță pentru stabilitatea democrației Chiar mai mult decât încălcarea legii și neglijarea educației o amenință cu pierderea principiilor morale, căci are nevoie de ele mai mult decât orice altă formă de comunitate umană De fapt, pentru democrație, simpla supunere mecanică a cetățenilor față de legea statului nu este suficientă; li se cere mai mult decât respectarea legii, mai mult decât "coordonarea cu normele de drept, se cere un asemenea grad de solidaritate și subordonare a intereselor lor către binele comun Biblioteca "Runivers" S KOTLYAREVSKY gu, care nu poate fi acoperit de nicio normă legală Să fie recunoscut că fiecare are dreptul la întregul fruct al muncii - democrația trebuie să ofere ceva în plus, să asigure fiecărui membru al uniunii sociale condiții demne de existență umană Este necesar ca fiecare să renunțe în favoarea altora la o parte din dreptul său, astfel încât o contabilitate strictă a ceea ce s-a făcut și a primit să fie atenuată de un sentiment de legătură colectivă, forțându-l pe cineva să experimenteze privarea și suferința celuilalt ca pe ale sale Doar în această condiție se poate trece de la democrația politică la democrația socială Formula lui Saint-Simon "fiecărui după capacitatea sa, fiecărei aptitudini după meritul ei" *, dacă ar deveni legea repartizării bunurilor materiale într-o societate construită pe principiile dreptății sociale, ar duce foarte curând la capturarea acestor bunuri de către mai puternici și mai talentați și din nou ar crea clase sociale cu inegalitatea lor și cu lupta lor reciprocă Natura nu cunoaște egalitatea și doar o intensă activitate morală o poate stabili Dacă, împreună cu teoreticienii social-democrației, vedem în interesul de clasă ultimul stimul determinant al cursului istoric, atunci orice ordine socială viitoare organizată în numele interesului de clasă, chiar și cea mai largă, va fi punctul de plecare al formării a noilor clase cu forțele lor inegale, cu interese opuse și Themisul social vor întoarce din nou roata vieții sociale din "tărâmul libertății" în "tărâmul invincibilității" La sfârșitul întregii lupte sociale împotriva durerii și suferinței - restituido in integrum Așa cum atotputernicia suveranității populare necesită o contrapondere în crearea unui tărâm inalienabil al drepturilor individuale, tot așa acestea din urmă ar trebui limitate în mod liber la un sentiment de solidaritate: sfera acestui sentiment este întotdeauna mai larg decât domeniul dreptului, iar în cel mai larg sens Biblioteca "Runivers" PRECONDIȚII PENTRU DEMOCRATIE sarcinile sociale și juridice ale statului nu pot fi așteptate și chiar dorite la dispariția acestei diferențe; numai normele morale neprotejate de puterea externă pot servi drept corector la normele de drept protejate de această putere, iar fără un astfel de corector, legea însăși, mai devreme sau mai târziu, sub influența noilor conjuncturi sociale, este condamnată la distrugere Individualismul, care a respins orice principiu obligatoriu pentru viața comună a membrilor societății, deschide calea negării complete a drepturilor individului din partea societății Democrația este imposibilă fără ca membrii unei uniuni sociale să-și dezvolte obiceiul de a-și apăra dreptul, dar este fragilă fără un alt obicei - să nu folosești acest drept până la capăt Ca fundament moral al unui sistem democratic, sentimentele de simpatie și compasiune sunt mai adânci decât justiția Nu ne putem gândi la societatea în stadiul "regatului libertății" altfel decât cu o mare dezvoltare a acestor sentimente, incomensurabilă cu ceea ce avem acum Altfel, nici măcar producția

socializată nu ne va salva de la apariția unor noi forme de oprimare socială a experimenta puterea miraculoasă din spatele îndemnului și predicării morale, înseamnă doar să recunoaștem că cea mai mare contradicție economică a culturii moderne nu poate fi rezolvată fără o schimbare morală radicală a personalității umane ѣ" Bernstein vede doar un produs al mic-burghezului psihologie care amenință să coboare tonul și să jefuiască marea mișcare socială a zilelor noastre Sunt presupozițiile morale finite, nu se bazează ele însele pe altceva? Aici intrăm deja în domeniul chestiunii sancțiunilor moralei Un lucru este cert: se pot acorda stimulente pentru limitarea egoismului personal - iar acesta din urmă este principala condiție de viață pentru o democrație în curs de dezvoltare Biblioteca "Runivers" S KOTLYAREVSKII nu într-o singură morală Mai mult decât semenii săi, de-a lungul istoriei, a sacrificat zeilor sau Dumnezeului său Psihologia acestor victime este infinit variată - începând cu un calcul pur comercial pe principiul do ut des, manifestat în diferite tarife de sacrificiu și rugăciune, pe care ni le-au lăsat atât politeismul semitic, cât și monoteismul medieval - și terminând cu acele sentimente subtile și evazive de dependența de o putere superioară, un motiv mai înalt, iubirea cea mai înaltă, care a atras o persoană la cultul "depărtatului" și la jertfa prezentului de dragul eternului Aici nu trebuie să ne înșelam de unitatea exterioară a organizației, Forma; și sentimentele pe care se sprijină În ea întâlnim toate nuanțele de înțelegere religioasă - de la fetișismul aproape primitiv la cel mai spiritualizat individualism - dar din toate aceste surse diverse se dezvoltă un sentiment de profundă solidaritate - concepția conform căreia forțele personale nu aparțin unei persoane, ci unei organizații supreme și interioare - biserica; talentele și temperamentele, ca și bogăția materială, nu aparțin în totalitate proprietarului lor; au un singur scop - să fie cheltuiți ad majorem gloriam Dei - indiferent cât de variat este conținutul pe care un membru al Bisericii Catolice îl pune în cuvintele gloria Deus Și trebuie mărturisit că Biserica Catolică a dat exemple înalte despre cât de intens se poate dezvolta și atinge solidaritatea umană Din acest punct de vedere, cu catolicismul ca organizație în Europa occidentală modernă, nu se poate decât compara socialismul, în care Mommsen, rezumandu-și experiența de viață, a recunoscut, în ciuda tuturor divergenței sale față de el, cea mai mare forță morală a Germaniei moderne Mișcarea social-democrată, cu tot materialismul ei teoretic Biblioteca "Runivers" PRECONDIȚII PENTRU DEMOCRATIE puternic prin ascensiunea sa religioasă, prin credința în realizarea unui ideal care depășește, fără îndoială, limitele accesibile afirmării empirismului istoric Instinctul partidului de autoconservare spirituală s-a arătat în lupta acerbă pe care a provocat-o Bernstein, în ciuda forței logice a argumentului său Privirea lui amenința să priveze social-democrația de speranțele ei ultime, fără de care cucerirea îmbunătățirilor treptate în viață nu dă prea puțin însetat de eliberare Este democrația capabilă să trăiască după un interes cotidian, printr-o dezvoltare a forțelor care acționează unele asupra altora? Fără îndoială, instituțiile democratice pot funcționa în atmosfera psihologică care înconjoară statul modern, dar într-un astfel de caz, această democrație formală va corespunde cu greu ideii de democrație autentică, unde toate consecințele sunt deduse din premisele ei S-a subliniat de mai multe ori că dreptul universal la vot este departe de a produce rezultatele, în ceea ce privește reprezentarea democratică, care se așteptau de la acesta, că chiar și sub acesta hegemonia de clasă și interesele celor puțini triumfă în

detrimentul masele De fapt, nu este greu de văzut cât de puțin corespunde realității empirice ideea de egalitate, ca postulat al vieții politice; si cu greu este posibil sa dam o alta fundamentare filosofica acestei idei, cu exceptia sentimentului de dependenta a tuturor oamenilor de o Putere Superioara Principiul divin se ridică deasupra vieții umane la o înălțime de neatins, iar în reflectarea lui diferențele de valoare de ființă a fiecărei persoane sunt șterse În mod similar, ideea de solidaritate, celălalt mare principiu al democrației, bazat pe conexiunea colectivă a tuturor celor vii, care au trăit și trebuie să trăiască, care se ridică deasupra succesiunii generațiilor umane, ne duce dincolo de tărâmul empiric Pentru acesta din urmă nu există nici unitatea rasei umane, nici unitatea procesului istoric - Biblioteca "Runivers" S KOTLYAREVSKII o idee alungată pe bună dreptate din știința istorică modernă; dar aceste idei există sub aspectul lor religios, iar în acest sens au în față un mare viitor Și în sfârșit, pentru democrație este necesar să avem în sine o sursă eternă de inspirație socială, bucuria creativității sociale Trebuie neapărat să slăbească stimulul extern al constrângerii și, în mod corespunzător, să întărească stimulii interni pentru munca liberă pentru fericirea și binele comunității Ce poate justifica acești stimuli, cu excepția unui sentiment religios tensionat și viu? America modernă oferă un exemplu a ceea ce dezvoltarea liberă a vieții religioase poate aduce democrației Există multe lucruri care sunt crude și neatractive în viața americană, dar încă nicăieri nu se manifestă puterea potențialului social al religiei ca tocmai aici Și în mod caracteristic, aici nu vedem deloc acea demagogie religioasă, care presupune, ca temelii, Fanatismul, intoleranța și superstiția Istoria religioasă a Americii prezintă o imagine a toleranței în continuă expansiune; sunt recunoscute diverse Forme și simboluri sub care este prevăzută unitatea de conținut Iată un contrast profund cu fanatismul religios, pentru care dogma și Forma sunt totul; acesta din urmă a intrat adesea într-o alianță cu democrația, de multe ori chiar a acceptat ideea de suveranitate populară În însăși psihologia acestui fanatism există, fără îndoială, multe trăsături comune cu reprezentanții iacobinismului politic Democrația clericală, în sensul suprimării libertății individuale, merge înaintea chiar și democrației iacobine Dacă viitorul reprezintă dezvoltarea și aprofundarea principiului democratic, atunci religia viitoarei democrații poate fi cu greu o religie cu o formă definită sau o dogmă stabilită Forța sa obligatorie este în acele sentimente de evlavie și reverență care sunt inerente unei persoane în fața Incognoscibilului, Divinului Și aceste sentimente Biblioteca "Runivers" PRECONDIȚII PENTRU DEMOCRATIE suficient de strălucitor, suficient de bogat în forțe creative, pentru a crea atât o varietate infinită de simboluri, cât și de Forme Spiritualizarea vieții umane este adevărata premisă pentru începutul "împărăției libertății"; ea nu poate fi închipuită fără religie, care creează o unire a lucrurilor pământești și cerești, despre care vorbește apostolul: "așteptăm, conform Jurământul Său, pentru ceruri noi și un pământ nou în care trăiește adevărul" S Kotlyarevsky Biblioteca "Runivers" Critica experienței pure Acesta este numele operei principale a lui Avenarius, întemeietorul empiriocriticii!) Două laturi sunt apreciate în empiriocritică: metoda empirio-critică cu teoria cunoașterii construită prin această metodă și înțelegerea empirio-critică a lumii Pentru o caracterizare completă a empiriocriticii ar fi necesar să luăm în considerare ambele părți împreună, dar este posibilă și separarea lor Și Avenarius însuși a cerut o asemenea dezbinare El a făcut o distincție între "critica și

sistemul experienței pure" și "în scopul cercetării le-a separat complet" Posibilitatea acestei separări este confirmată și de eterogenitatea evaluării pe care aceste două părți o găsesc printre adepții lui Avenarius Unii dintre adepții săi, acordând o mare importanță metodei sale, noului său mod de a pune întrebări filozofice, sunt concentrați în studiul, dezvoltarea ulterioară și popularizarea opiniilor sale asupra teoriei cunoașterii; alții nu recunosc metoda empiriocritică și, tratând-o negativ, văd semnificația durabilă a empiriocriticii în noua înțelegere a lumii pe care a dezvoltat-o Nu va contrazice nici cerințele întemeietorului empiriocriticii, nici metodele adoptate de adepții săi, dacă noua teorie a cunoașterii a lui Avenarius va fi scoasă în evidență din sistemul general al empiriocriticii, limitându-se la *) Richard Avenarius -Kritik der reinen Erfahrung I B Lpzg II B Biblioteca Runiverse STUDIU DE CRITICI CHISTAGO ori de câte ori este posibil, reproduce ideea călăuzitoare a "Criticii experienței pure" I Aprecierea Se foloseşte "Critica experienţei pure" gloria unei munci grele Plângerile cu privire la dificultatea ei au fost exprimate din diferite părți, în diferite Forme, politicoase și nepoliticoase Unul dintre studenții lui Avenarius o numește "o creație asemănătoare simfoniei a noua a lui Beethoven, pentru înțelegerea căreia este nevoie de generații" și, potrivit unui critic, "nu numai că nu poate fi citită cu plăcere, dar nu poate fi citită deloc" Ca cauză a multor dificultăți, este indicată forma sa externă, care se distinge prin proprietăți deosebite, în general nefavorabile Aceste proprietăți, în totalitatea lor, creează stilul strict al Criticii și, deoarece are o anumită bază în starea de spirit a autorului, merită să spună câteva cuvinte despre aceasta Avenarius îi era foarte frică de filozofie Îi era în permanență frică să nu cadă sub influența unei tradiții filozofice, scria cu teama constantă că ar putea arăta ca un fel de sistem filozofic Și astfel, pentru a evita acest lucru, a decis să nu neglijeze niciun mijloc, să nu ezite nici înaintea măsurilor de natură externă Aceasta explică și justifică Avenarius particularitățile Formei externe a Criticii Pentru a face acest lucru, a decis, în primul rând, să se îngrădească cu o palisadă de "termeni tehnici speciali" "Nu se poate spune că a fost o muncă plăcută", se plânge Avenarius Dar ceea ce, desigur, veți da: "Am preferat să fiu la fel ca incomprehensibil, ceea ce se înțelege fals " Termenii sunt numeroși: Tautota, heterota, Identzial, eczistenyal, secural, notal, fodenceal, convențional, virtual, virtual d numeroase, pretenția a provocat ridicolul criticilor Ei au numit empirio-critica o Filosofie criptată Au propus alcătuirea unui dicționar explicativ special al empirio-criticii; Biblioteca "Runivers" DAVID VIKTOROV, termeni reprobabili din punct de vedere patriotic, vom vaterländischen Standpunkte aus A inventa propriul limbaj i s-a părut insuficientă lui Avenarius, iar el a profitat de un alt mediu, și mai radical împotriva impactului prematur al teoriilor: a început să înlocuiască cuvintele cu conținut suspect cu simboluri fără niciun conținut definit Evitând cu grijă cuvinte precum "conștiință", "mental", a introdus simbolul E pentru a desemna ceva corespunzător acestora, mediul a fost desemnat prin simbolul R, nutriție - S, organul central al sistemului nervos - C etc Introducerea simbolurilor a făcut posibilă alcătuirea formulelor asemănătoare celor algebrice: [f (R)-¡-G]-|- [f(S)y = f(a, a), etc Nu întotdeauna se asociază un simbol în timp cu o prezentare vizuală sau cuvenită este o împrejurare care nu poate decât să irită cititorul atunci când se confruntă cu astfel de simboluri De teamă de impactul opiniilor filozofice, dorind să se depărteze cu orice preț, în afara

școlilor, Avenarius nu permite paralele, alungă fundamental orice comprarea metodelor şi punctelor sale de vedere ia s prin alte mijloace şi puncte de vedere Rămâne la latitudinea cititorului să găsească o abordare convenabilă a noii învăţături Cu ajutorul unei metode speciale de expunere, abordând geometria, căile pe care autorul le-a urmărit înainte de a ajunge la punctele de plecare acceptate de el sunt ascunse neintentionat, dar cu pricepere Expunerea începe cu axiome și avansează printr-o serie de teoreme Axioma și teorema spun puțin despre originea lor Adevăratele intenții ale autorului sunt ascunse În discursul științific, îngustimea unei haine care învăluie strâns gândurile este uneori mai potrivită decât smochinele pompoase ale elocvenței; cu toate acestea, Formele metodei geometrice se pot dovedi a fi prea înguste: ele leagă libertatea de mișcare a gândirii și îndepărtează detaliile vii Departamentul de notițe crește neobișnuit și "crește complet articularea" materialului, se dezvoltă schematismul, con- Biblioteca "Runivers" CRITICA EXPERIENȚEI PURE atrăgând atenția asupra ei, deturnându-l de la conținut De frica filozofiei, Avenarius și-a ascuns gândurile în forme atât de neatractive și scolastice Întrebarea este, își răscumpără Formele cu conținutul și semnificația lor? Umanitatea -După cuvintele susținătorilor lui Avenarius, el are onoarea de a descoperi o nouă lege psihofizică de o lățime extraordinară, simplitate, exprimată în Formula portabilității extraordinare O comparație cu legea psihofizică a lui Fechner este aici de la sine înțeleasă Legea lui Fechner părea să aducă mai aproape de dezvăluirea mecanismului misterios al interacțiunii sufletului și trupului, iar legea lui Avenarius, legea ecuației muncii și alimentației, dă cheia mecanismului întregii activități umane și umane În Formula legii lui Fechner, nu se poate face fără logaritmi, iar în Formula legii lui Avenarius nu există alte acțiuni, cu excepția adunării și scăderii, netezind excesul de muncă și nutriție Folosind simplitatea legii sale, Avenarius a construit o mecanică generală a activității umane și, datorită amplorii legii sale, datorită faptului că zona de funcționare a acesteia coincide cu zona activității umane, posibilitatea de a se deschide aplicațiile practice universale ale legilor acestei mecanici Nimic mai mult și nimic mai puțin decât crearea unei umanități universale făcea parte din planurile lui Avenarius Partea teoretică a umanității sale, empiriocritica, în limitele pe care le avem în vedere, intră în contact cu științele naturii omului Principiile dictate de cartea sa s-au dovedit a fi de valoare pentru fiziolog În mecanica sa generală a activității umane, Avenarius a dat, așa cum crede un fiziolog, o idee "finală și clară" a laturii formale a proceselor corespunzătoare din organism Fiziologia umană se poate alătura mecanicii sale, conducând Biblioteca "Runivers" DAVID VIKTOROV în legătură cu concluziile sale Formal Analysis of the Factual Relations în Organism cunoscut de ea *) Cartea sa conține fundamentele viitoarei teorii a ființelor vii și "pr" pentru a lumina biologia în detrimentul metodelor și problemelor sale ") Salută "cartea de bază a psihologiei științifice moderne" Semnificația durabilă a "criticii" se vede în faptul că face prima încercare largă și profundă de a defini fără ambiguitate, adică legală, procesele mentale ale omului a introdus o nouă grupare de fapte mentale * * * *) În încercarea de a schița primele contururi ale unei teorii generale a activității umane, Avenarius a asociat dorința de a pregăti terenul, "fundamentele generale" pentru știință, pentru psihologie și pedagogie științifică, precum și pentru logică, etică, estetică, în continuare pentru filozofia dreptului, economie politică, lingvistică etc D "Toate

aceste științe au fost în minte * la efectuarea Criticii" (I, XIV) *) Erudiția autorului său este considerabilă și până și Wundt îi dă cuvenția Avenarius însuși a separat de toate aceste domenii ale cunoașterii umane practice zona cunoașterii, limitându-se la aplicarea legile mecanicii elaborate de el în activitatea teoretică a omului Potrivit unora dintre adepții săi, principalele sale merite aparțin domeniului teoriei cunoașterii Critica prezintă în primul rând - și aici constă noutatea - o Teorie formală și generală a cunoașterii umane *Juslus Gaule -R Ar Kritik d Reinen Erfahrung Ztschrft psihologia blanii u Physiologie der Sinnesorgane B II *) Cari Hauptmann -Beiträge zu einer dynamischen Théorie der Lebewesen Dresda, S) Joseph Petțoldt Einführung în d Filosofia d Reinen Erfahrung Lpzg, I B II Abtln *) Volumul și pagina "Criticii" sunt indicate între paranteze Biblioteca "Runivers " CRITICA EXPERIENȚEI PURE niya ") Noua teorie a cunoașterii a dezvăluit esența creativității filosofice, a explicat dezvoltarea problemelor filozofice și soluțiile lor, în spiritul pozitivismului și a umplut astfel un gol important în pozitivism Unele dintre așteptările puse pe empirio- criticile sunt asociate cu mustața practică a ființei umane a lui Avenari Primii pași se fac în aplicarea ideilor sale la estetică, etică etc Aceste încercări indică una dintre direcțiile în care poate avea loc dezvoltarea ulterioară a empiriocriticii sentimente sociale, istoria Renașterii olandeze timpurii, teoria generală a conceptelor cu implicarea materialului lexicografic și etimologic) Ideea de a baza umanitatea universală pe legea psihofizică a ecuației hrană și muncă trebuie să pară Fanatic unilaterală Dar unilateralitatea lui Avenarius este puterea lui Am auzit un comentariu plin de duh despre Lotz: un filozof care nu va lăsa urme adânci în istoria gândirii, pentru că îi lipsea măreția unilaterală sau măreția unilaterală Reflecțiile acestei măreții nu trec dincolo de Avenarius ■ - Despre semnificaţia psihologiei - Avenarius credea profund în psihologia experimentală şi fiziologică, precum şi în psihologie în general, şi-a pus mari speranţe în ea Părea să fie îndrăgostit de ea De parcă laurii lui Fechner nu i-au dat pace) Karstanieng -Introducere la "Kr Și op " Transl Lesevici SPb , Pg i ") J Petțoldt - Einlühung în d Filosofie d reinen Erfahrung; Rudol Holțapfel -Panideal Psychologie der socialen Gefühle; Car stan¡en -Ueber die Entwickelungsfaktoren der niederlandischen Frührenaissance; E Erdmann - Drei Beiträge zu einer allgemeinen Théorie der "Begriffe"; E Erdmann -Pro-legomene la teoria generală a conceptelor pe o bază empirico-critică Biblioteca "Runivers" DAVID VIKTOROV Tema primei sale prelegeri, introductivă la Universitatea din Leipzig, Avenarius a ales întrebarea "cu privire la poziția psihologiei în raport cu filozofia " iată semnificația științei filozofice de conducere; influența călăuzitoare a psihologiei explică schimbarea filosofiei sisteme;momente succesive în dezvoltarea gândirii filosofice sunt cronometrate la momentele corespunzătoare în dezvoltarea psihologiei "Sistemele istorice sunt obiecte empirice ale psihologiei", conchide lectorul Nu gradul de justificare, ci dorința de a justifica această concluzie este important pentru noi În această formulă laconică se vede prin ideea noii teorii a cunoașterii prezentată în Critică Pentru aceasta, fiecare întrebare filosofică este o problemă de psihologie fiziologică și numai ca "obiecte empirice ale psihologiei" ocupă sistemele sale filozofice O viziune filosofică separată asupra lumii a servit mai întâi ca obiect al psihologiei În studiul său istoric al panteismului lui Spinoza, Avenarius și-a propus sarcina de a considera dezvoltarea unei viziuni filosofice separate asupra lumii ca un proces natural, "din punct de vedere pur psihologic"

(I, V) în scopul viitoarei sale teorii a cunoștințe, iar el revine de bunăvoie mai târziu la ele Descoperirea așa-numitului "Tratat scurt" a arătat că viziunea asupra lumii expusă de Spinoza în "Etica" este "doar ultima fază a unui lung proces de dezvoltare", iar studiul celor trei faze ale acestui proces de dezvoltare l-a introdus pe Avenarius "pentru fapt remarcabil, că Spinoza a dat nu numai trei Ueber die Stellung der Psychologie zur Philosophie Vierteljahrschrit f Wissenschaftliche Philosophie B IS Biblioteca "Runivers" CRITICA EXPERIENȚEI PURE nyh expunere a concepției sale filozofice, dar, în general, el a încercat trei soluții esențial diferite la problema sa filosofică principală * x) Acest "Fapt minunat" va fi inclus printre alte Fapte nemărginite de multe, similare, care sunt adunate de Avenarius cu dragoste deosebită Pe baza unor astfel de Fapte, se pot face câteva descoperiri importante în noua teorie a cunoașterii Cel de-al doilea obiect al psihologiei nu mai este un sistem filosofic separat, ci filosofia ca un întreg Avenarius definește filozofia ca "gândirea lumii în conformitate cu principiul celei mai mici măsuri de forță*, i e fundamentează gândirea filosofică pe baza nu atât psihologică, cât fiziologică, organică "Forța este folosită aici în primul rând în sensul fiziologiei; senzaţiile de forţă şi slăbiciune sunt considerate doar ca fenomene concomitente ale conştiinţei * Pentru a găsi rădăcina filosofiei, pentru a-i stabili sarcinile, metodele, pentru a prezice rezultatele finale ale gândirii filozofice, Avenarius apelează la acel principiu psihofizic El își opune în mod conștient metoda metodelor de evaluare logică a cunoștințelor Acesta din urmă, crede el, folosește o scară "care se află în afara limitelor condițiilor psihologice (față de fiziologice) în care sufletul își face plecările * *) Legile logice nu guvernează funcțiile mentale; categoriile filozofice se topesc în creuzetul analizei psihologice; prin urmare, creativitatea filozofică este o reacție psihofizică? Legile istorice descoperite de istoric nu guvernează procesul de descoperire în sine; legile logice descoperite de cutare sau cutare logică, și altele necunoscute nouă, nu guvernează procesul de descoperire în sine (nu toate logicile sunt logice - vezi recenzia lui Jevons despre Mil E Ueber die beiden ersten Phasen des Spinozischen Pantheismus Lpzg S ii) Philosophie ais Denken der Welt usw Brln · $· Σ · T · Întrebări de filosofie, voi $ Biblioteca "Runivers" DAVID VIKTOROV, lѢ); ce legi guvernează acele reacții psihofizice care se numesc creativitate filozofică? Domeniul de aplicare al "metodei psihofizice" se extinde treptat Dintr-o perspectivă filosofică separată, el a fost transferat, după cum am văzut, la filozofie în ansamblu, și apoi la toate domeniile activităților atât teoretice, cât și practice ale omului și ale omenirii "Critica experienței pure" este o încercare grandioasă, chiar dacă doar în unilateralitatea ei, de a examina activitatea teoretică a unei persoane "din punctul de vedere al unui psihofiziolog, al unui experimentator sau al unui psihiatru", de a aborda astfel de Fapte de conștiința ca "cogniție" și "experiență" cu metodele unui psihiatru, pentru care ar fi întotdeauna important, dacă ar fi întotdeauna posibil, să se determine natura regenerărilor sistemului nervos, așa cum este posibil în demența pa -ralytica "Critica experienței pure" a crescut pe pământul psihologiei contemporane lui Avenarius Peste tot a lăsat urme ale influenței sale, o influență dublă cu care va trebui să ne cunoaștem mai jos și care are o mare importanță în teoria lui al cunoașterii, se alătură opiniilor exprimate într-un articol psihologic de Ehren Felz și generalizează unele curente în psihologia sentimentului, a judecății; teoria sa "judecății", așa cum subliniază

el însuși (II,), se apropie de punctele de vedere ale lui Brentano, în teoria sentimentelor se remarcă influența psihologiei lui Wundt, în acea perioadă a dezvoltării sale etc a fost exercitată asupra lui Avenarius de acea ramură a cercetării psihologice ii, care este numită de germani Võlkerpsy-chologie, adică psihologia vorbirii, mit cu Lazăr și În Dermenschliche Weltbegriff Lpzg , S XI   Steinthal la cap; era familiarizat cu materialul etnografic adunat de Spencer, îl simpatiza și îl imita pe Taylor Lucrările psihiatrice ale lui Meinert, monografiile lui Ribot, Taine, Münsterberg, Preyer și mulți alți psihologi furnizează în mod repetat materialul necesar pentru teoria sa a cunoașterii Legătura evidentă a empiriocriticii cu știința naturii, despre care vom discuta acum, trebuia stabilită parțial indirect, prin intermediul psihologiei, deoarece aceasta din urmă căuta sprijin în biologie și fiziologie Cu toate acestea, nu avem în vedere atât acest efect special al anumitor teorii și școli separate, ci cealaltă parte a influenței psihologiei, care s-a reflectat în obiceiurile de gândire ale lui Avenarius Gândul său, sistemul său nervos a fost crescut pe metodele de cercetare psihologică, a stăpânit metodele experimentului psihofiziologic, a fost dependent de schema unui astfel de experiment Această predilecție explică multe în teoria cunoașterii empiriocriticii, la fel de mult în epistemologia critică a lui Kant se explică prin predilecția sa pentru știința matematică a naturii lui Newton Dacă cineva își face timp să compună un comentariu la Critica op op , va trebui să se ghideze după următoarea regulă: să lase ceea ce i se pare ciudat la prima vedere în ea, făcându-l să bănuiască prezența unui- teorie laterală, arbitrară, el va încerca să-și imagineze a avut loc în laboratorul psihologic Eficacitatea unei astfel de metode va fi arătată de mai multe ori mai jos Avenarius imită destul de des experimente psihologice, încearcă să transfere întrebările teoriei cunoașterii în mediul instituțiilor psihologice, recurge la metode de înființare a experimentelor colective, la un sistem de chestionare Un astfel de sistem este practicat de el în mod deosebit des și recurge la el pentru a găsi conceptul de "experiență" (II, -) Psihologia nu a fost doar un însoțitor fidel, însoțitor   asteptarea dezvoltarii intereselor lui Avenarius; ea era cu el și cu regulatorul direcției lor În istoria dezvoltării sale, Avenarius însuși conturează două perioade: idealistă și așa-zis realistă Inițial, el a încercat să justifice critica experienței pe principiile idealismului, așa cum ar părea, sau cel puțin în spiritul idealismului, și în acest spirit au fost scrise prolegomenele acesteia; apoi s-a abătut de la această cale și a mers pe una nouă, "realistă" Despre motivele care au provocat schimbarea descrisă, s-a păstrat mărturia lui Avenarius: "Am fost îndemnat să mă îndoiesc de corectitudinea vechiului meu drum de faptul că am realizat clar inutilitatea idealismului teoretic tocmai inutilitatea idealismului teoretic în domeniul psihologiei ** *) Psihologia, ca exemplu negativ, este împotriva idealismului în teoria cunoașterii Ceea ce a argumentat Avenarius în prelegerea sa introductivă despre poziția psihologiei în istoria filosofiei s-a dovedit a fi adevărat atunci când este aplicat propriei sale filozofii: schimbarea momentelor succesive din istoria dezvoltării acesteia a fost de fapt cauzată de psihologie - Două coincidenţe - "Lucrările lui Ernst Mach * au fost o foarte mare încurajare şi încurajare pentru mine", Avenarius consideră că este necesar să atragă atenţia cititorului asupra acestui lucru (I, XIII) Astfel, se atrage atenția asupra legăturii empiriocriticii cu știința naturii, legătură evidentă, iar în

evidența ei nefiind nevoie de dovezi speciale Mach și Avenarius sunt de acord unul cu celălalt în multe privințe, după cum se știe: în metoda cercetării (descrierea), în punctele de vedere asupra naturii cunoașterii) Remarcile aforistice ale lui Mach despre natura biologică a cunoașterii sunt dezvoltate de Avenarius într-un sistem complet La fel ca Mach, Avenarius și adepții săi îl înlocuiesc *) Weltbegriff S X) Vezi despre aceasta în "Analiza senzațiilor" cap "Mein Verhãltniss zu Avenarías" Câteva puncte de contact dintre ei sunt indicate în articolul despre opiniile filozofice ale lui Mach Întrebări de filosofie carte Biblioteca "Runivers" CRITICA EXPERIENȚEI PURE Relație funcțională și, potrivit unui critic, "empirio-critica este impregnată de ideile teoriei funcțiilor, care se află în punctul culminant al gândirii matematice moderne"*) și, psihologie Pe lângă psihologie, un alt conductor de ideile științelor naturii i-au fost servite lui Avenarius de munca reprezentanților filozofiei științifice, el a putut întotdeauna să fie conștient de ei, în calitate de fondator și redactor pe termen lung al primului organ al acestei filosofii, revistei Scientific Philosophy Se poate face o idee generală despre relația empiriocriticii cu știința naturii chiar și fără a fi naturalist de profesie, pe baza numeroaselor mărturii atât ale cercetătorilor empiriocriticii, cât și ale fondatorului empiriocriticii însuși Pentru a caracteriza aceste relații, să ne oprim asupra a două coincidențe ale ideilor științelor naturale cu concluziile empiriocriticii La începutul anului q, celebrul fiziolog Hering a publicat un discurs despre "procesele care au loc în substanța vie " Acest discurs, rostit înainte de publicarea în societatea învățată, este dedicat dovedirii teoriei chimice a proceselor nervoase, care a fost împotriva aproape exclusiv ideea fizică a acestora de Dubois-Raymond, și anume, procesul de viață este considerat ca o luptă autonomă pentru echilibrul celor două părți ale metabolismului materiei - asimilarea și disimilarea În , primul volum al A fost publicată "Critica", care conține mecanica generală a proceselor vieții, construită pe legea psiho-fizică a ecuației muncii și alimentației Teoria generală a proceselor care au loc în substanța vie, Hering și legea psiho-fizică a lui Avenarius cu mecanica generală a vieții construită pe ea) J Wuiidt -Ueber naiven u Realism critic Philosophische Studien V XIII S Biblioteca "Runivers" DAVID VIKTOROV Procesele de ieșire s-au dovedit a fi foarte asemănătoare între ele Coincidențele dintre ei sunt numeroase; vederile lui Goering și Avenarius sunt aproape identice; generalitatea principiilor și detaliilor, trenul de gândire și expresii individuale, premise și concluzii, formule și aplicațiile lor Deoarece posibilitatea influenței reciproce este complet exclusă în acest caz, coincidența teoriilor lor trebuie explicată prin alte motive Potrivit lui Hering, propunerile teoretice pe care le-a înaintat sunt, de asemenea, înrădăcinate în experimente asupra nervilor, mușchilor și în "domenii foarte diferite ale biologiei, și mai ales fiziologia organelor de simț și fiziologia generală a metabolismului"*) după unele considerații; totuși, Avenarius, împreună cu premisele legii sale, a acceptat ceea ce a devenit "proprietatea științifică comună" (I,), a folosit aceleași experimente (Pfluger, Goltz, Auerbach, le-a împrumutat de la Schiffe, Wundt) *) În ceea ce privește teoria cunoașterii lui Avenarius, aceasta înseamnă că condițiile externe (suplimentare, adică material de cercetare), volumul și natura pregătirii științifice a ambilor cercetători au fost aproximativ aceleași; cu alte cuvinte, în legea sa psihofizică, Avenarius, în opinia adepților săi, a anticipat concluziile întârziate ale disciplinelor corespunzătoare ale științelor

naturii Astfel, în însăși construcția empiric-criticii, știința naturii a jucat un anumit rol A doua coincidență, asupra căreia ne vom opri, nu este mai puțin importantă în semnificația ei fundamentală Terminând istoria dezvoltării cunoașterii, în ultimele capitole ale "Criticii" Avenarius încearcă să însumeze rezultatele generale ale cunoașterii, să determine Formele de abordare a cunoașterii la maximum de stabilitate) Ewdld Hering - Vorgãnge in der lebendigen Substanz Ztschrft lotus Prag V IX s) Vezi extensia "notă despre broască": "Kritik", I, - Biblioteca "Runivers" CRITICA EXPERIENȚEI PURE Cred că aceasta este o aproximare În primul rând, ca o aproximare a "egalității analitice" - egalitatea dintre un lucru și conceptul său O astfel de egalitate se realizează prin transformarea unui concept într-o descriere directă a unui lucru - un concept ar trebui să absoarbă numai proprietățile inerente lucrului în sine Prin urmare, cerință: "doar descrieri, dar complete, exacte și simple "Un exemplu tipic poate fi, desigur, conceptul de energie", în sensul său modern, iar "expresia cea mai acută a acestei dezvoltări" i se pare lui Avenarius binecunoscuta definiție a problemelor mecanicii, dată de Kirchhoff și Mach (II,) În al doilea rând, ca o aproximare a "ecuației calitative" - dorința de a reduce diferențele calitative la cele cantitative, de a înlocui proprietățile calitative eterogene cu cantități calitative omogene "toți exprimă dezvoltarea indicată", dar numai dacă se respectă prima condiție, aceasta poate fi transformată în forme stabile În al treilea rând, ca o aproximare a "ecuației cantitative" - o aproximare a minimului diferenței cantitative dintre condiție iar cea condiționată De aici cerința - "numai echivalente" Pentru a explica "ecuația cantitativă" nu este nevoie să reamintim dezvoltarea "mecanicii, fizicii și chimiei moderne"; este suficient să facem o analiză detaliată a "descoperirii lui Mayer a echivalentului mecanic" de căldură", ca "o expresie deosebit de ilustrativă a aproximării indicate" (II, -) Formele de maximă stabilitate accesibile cunoașterii moderne, găsite și justificate de teoria cunoașterii lui Avenarius, coincid - după cum se dovedește, cu Formele elaborate de știința naturală modernă Așa gândește Avenarius și, pentru scopurile noastre imediate, este indiferent dacă aceasta este într-adevăr o coincidență neintenționată sau un acord deliberat" Empiriocritica, potrivit adepților săi, Biblioteca "Runivers" DAVID VIKTOROV îndeplinește toate cerințele necesare "devenirii filozofiei dominante în cercurile oamenilor de știință a naturii", și mai presus de toate cerința principală: "să aprecieze și să folosească concluziile bogate ale cercetării științifice naturale a timpului nostru, în special istoria dezvoltării, biologiei; şi fiziologie" d), Iar în măsura în care filosofia experienţei pure pătrunde în cercurile naturii, le va cuceri, judecând după relaţiile care erau deja stabilite la însăşi construcţia empiriocriticii între el şi ştiinţa naturii Aceste relații pot găsi o altă evaluare în unele cercuri filozofice Ipotezele pe care se bazează teoria cunoașterii lui Avenarius, spune unul dintre reprezentanții acestor cercuri, reprezintă "numai rezultatul cunoașterii fiziologice moderne", iar împreună cu ele sunt admise în mod tacit acele ipoteze multiple, asupra cărora "această ramură a științei cunoștințele depind la rândul lor" Cu greu se poate spera, urmând acest drum, să se ajungă la ceva cu adevărat Fundamental și să se fundamenteze "obligația universală" a propriilor afirmații *) Nu pentru a-l apăra pe Avenarius, ci în interesul înțelegerii părerilor sale, doar în acestea interese (cu privire la relația dintre empirio-critica și filosofia critică, vezi mai jos), ar trebui să încercăm să arătăm cum a răspuns Avenarius în astfel de cazuri: "spune-mi ce

consideră acest gânditor "obscur" și "absurd", sau invers "evident" și decurgând "din natura minții noastre temporale și vă voi spune prin ce școală a trecut; de exemplu, obiecția citată este din Marburg; ar fi contrar principiilor teoriei mele a cunoașterii dacă un reprezentant al lui Marburg școala ar putea fi imediat de acord cu totul) Mahitiiap Kiegp - Die Philosophie d Reinen Erfahrung Naturwissen-schaftliche Wochenschrift v Potonie B IX, X, XI) Natorp - Deutsche Schriften zur Erkenntnisstheorie Arhiva f Systema-tische Phi B Biblioteca "Runivers" CRITICA EXPERIENȚEI PURE cu ea Cu toate acestea, ar reaminti Avenarius, o obiecție similară este de obicei ridicată împotriva teoriei cunoașterii a lui Kant, care ar fi echivalat anumite trăsături ale anumitor departamente ale științelor naturale contemporane cu principiile fundamentale ale rațiunii Ca și etica, logica este o necesitate doar acolo unde este convenabil Punctul de plecare - Schimbarea de cale descrisă mai sus, cauzată de psihologie, a fost exprimată în teoria cunoașterii lui Avenarius prin aceea că "a redescoperit și a ocupat din nou punctul natural de plecare" d) realismul naiv În prima axiomă empirio-critică, miezul acestei concepții este exprimat în felul următor: "fiecare individ uman acceptă, inițial opus lui însuși, un mediu cu diverse părți constitutive și alți indivizi umani cu diverse afirmații, și ceea ce este exprimat în într-un fel depinde de mediu" (I, VII) Filosofia experienței pure ia acest realism original sub protecția sa în principiu, ca o viziune inerentă omului de natură, ca dispoziție naturală, ca idiosincrazie a omului "Realismul naiv" este un fapt neschimbător, reînviind din nou și din nou o nevoie spirituală constant experimentată, persistentă, o amintire de neșters care bântuie pe idealist, visul prețuit al multor "reprezentanți ai idealismului filozofic cu o educație științifică naturală, care ar simți o mare ușurare când le-a fost restabilit fostul "realism" și bucurie, dacă ar ști să scape de idealism") Weltbegriff s XI-XII Biblioteca "Runivers" DAVID VIKTOROV Fiecare efort al materialismului de a pune în aplicare culorile strălucitoare și stropirea vieții realității în lumea reală gri și moartă, ne străduim să revenim la lumea strălucitoare, proaspătă ca dimineața a popoarelor noastre copilărie și tinere Să se întoarcă științei viziunea omului obișnuit, să arate temeinicia și raționalitatea realismului naiv preștiințific, desigur, eliminând toate anexele sale animiste (notă: o astfel de eliminare nu introduce schimbări fundamentale în realismul naiv), și astfel se închide abisul care încă desparte oamenii oile după natură, acesta este scopul nostru " Cu toate acestea, în teoria cunoașterii, realismul naiv nu este permis în sensul unei viziuni justificate asupra lumii Numai ca punct de plecare în studiul naturii cunoașterea, ca o condiție prealabilă pentru un astfel de studiu, Avenarius decide să restabilească realismul naiv Numai asta consideră determinarea isprava sa epistemologică "și nu se poate să nu aducă tribut hotărârii sale Care este justificarea acestei hotărâri? cum se poate apăra punctul de vedere al unei persoane simple într-o teorie a cunoașterii care a infirmat-o mereu?și mai presus de toate, ce ar trebui să însemne asta? Punctul natural de plecare reproduce ceea ce a fost "la începutul dezvoltării" Multe dintre argumentele esențiale ale lui Avenarius în favoarea punctului său de plecare gravitează în jurul acestei idei Aceasta înseamnă că teoria sa a cunoașterii intenționează să urmeze ordinea cronologică a evoluției În ordinea alfabetică a dezvoltării, primul "după timp" Iar în teoria cunoașterii, primul "după timp" devine primul Problemele care o ocupă sunt date "locul în față" nu de "demnitate" și "valoare", ci de

legăturile lor de familie cu strămoșii, "de vremea de discuţia lor" (Eu, VI Avenariu argumentez astfel având în vedere faptul că la începutul dezvoltării mele spirituale a fost) Petțoldt -Einfìihrung in die Philosophie der reinen Erfahrung Lpzg II BS - Biblioteca "Runivers" CRITICA EXPERIENȚEI PURE această înțelegere a lumii, iar atunci când îmi investighez subiectul, și anume cunoașterea, este firesc să plec de la această înțelegere a lumii De ce este natural? Fiind începutul dezvoltării, realismul inițial natural ar trebui să conțină tot materialul necesar construcției sistemelor și teoriilor ulterioare: "oricare ar fi concluziile la care a ajuns orice Platon, Spinoza, Kant - filozofii și-au obținut rezultatele extinzând sau reducând presupunerea că și au făcut-o la începutul dezvoltării lor "(I, VII) În prezentarea ulterioară a teoriei sale a cunoașterii, Avenarius încearcă să arate în ce constau acțiunile de adunare și scădere, care au transformat realismul originar în idealism platonic sau panteismul lui Spinoza Când alegând un punct de plecare, se preferă realismul naiv, deoarece este aceeași protoplasmă "din" care se dezvoltă sistemele și teoriile Acestea din urmă sunt variații variate pe aceeași temă a realismului original, iar realismul original este un concept istoric universal, a căror prezență ascunsă poate fi găsită în orice sistem istoric, care se repetă cel mai adesea în ele, asupra cărora toți sunt de acord Fără ea, nici animația generală a animismului, nici dublarea platoniciană, nici monismul materialist, nici îndoiala absolută a scepticului: "filozoful poate explica atât cât îi place că "lumea este înaintea lui", "lumea este" acolo afară" este o simplă "apariție" sau o simplă "fantomă" este de neconceput ", sau "medie între ființă și neființă" sau chiar "neființă", dar pentru a putea gândi în acest fel, relația mediului cu așa-numitul "eu", el a trebuit mai întâi să-l dobândească"') Punctul natural de plecare aduce cu el plinătatea realității Realismul primitiv este rezervorul natural, pepiniera realității Takovo *) Weltbegriff S și Biblioteca "Runivers" DAVID VIKTOROV sensul său teoretic: "altfel, cum s-ar putea pune întrebarea în general despre relația dintre "lucruri în sine" și "apariție-reprezentare" sau "ființă" și "apariție", despre "sensul real" al părților constitutive ale "idealism" în general, sau "despre sens real" "percepție", "fenomene" etc , în special! Din ce "revelație" mistică s-ar putea naște gândul inamovibil al "realității independente de noi", dacă nu ar proveni din acea concepție rememorată a lumii? Cum ar putea cineva să caute "sensul real" al "percepției" ("senzație") sau "fenomen* sau altele asemenea, dacă nu l-am posedat înainte și apoi l-am pierdut^ x) Principala problemă a epistemologiei "școlare" , problema realității lumii exterioare, mult mai interesantă în sens invers În modul de a întreba: "De ce suntem în realitatea introducerii introducerii Mira?" Ar fi mai interesant să punem întrebarea: "De ce ne-am uitat că introducerea cunoașterii Avenarius este returnată la dalta naturala a trimiterii, inseamna ca inseamna ca putem refuza sa ridicam probleme precum cea indicata ca intentioneaza sa renunte la ideea de a gasi o modalitate de a obtine artificial realitatea, luand-o cu grija acolo unde i se da "În acest" Critica ch op , "a scris un recenzent, unele întrebări fundamentale sunt o critică complet tăcută a cunoașterii, cum ar fi, de exemplu, întrebarea realității lumii exterioare ") Întrebări despre ființă, cu un punct de plecare firesc, ar trebui cu adevărat eliminat din teoria cunoașterii despre ceea ce există, dar despre ceea ce se consideră că există: "ființa" ei este întotdeauna între ghilimele Sarcina teoriei cunoașterii lui Avenarius este de a determina condițiile prevăzute în original *) Ibid S - Kritik

d Reinen Erfahrung Philosophische Monatshefte Biblioteca "Runivers" CRITICA EXPERIENȚEI PURE realismul inițial, sub care se formează ideile noastre despre ființă, adevăr, identitate, universalitate etc Oricât de relative și subiective ar fi aceste idei, relativitatea și subiectivitatea lor nu distrug, în limitele teoriei cunoașterii, inițiale realism El rămâne solul care i-a hrănit și hrănit Accesul la punctul natural de plecare este blocat de "descoperirea idealistă a dăruirii imediate a conștiinței " Peste întreaga teorie a cunoașterii, potrivit lui Avenarius, cântărește convingerea că tot ceea ce știm este cunoscut prin prisma stărilor noastre mentale și numai această prismă constituie un obiect de cunoaștere direct, necondiționat de încredere niya Această "descoperire idealistă" determină punctul de plecare al oricărei teorii a cunoașterii, prescrie oricărei epistemologie o formulare și o ordine particulară a întrebărilor și dă naștere la o serie de dificultăți deosebite Datorită acestei descoperiri, teoria cunoaşterii a devenit slujba metafizicii spiritualiste, o armă preferată în lupta împotriva materialismului "Faptul imaginar" al dăruirii imediate și siguranței conștiinței a semănat, după Avenarius, o discordie între teoria cunoașterii și psihologie Atâta timp cât este vorba "doar" de psihologie, nici un idealist nu va fi atât de scrupulos încât să nu fie atât de scrupulos a implica stările creierului în "explicarea" fenomenelor conștiinței i Teoria cunoașterii este o altă chestiune: stările creierului nu ne sunt date direct, ele sunt cunoscute prin prisma experiențelor spirituale date direct și, prin urmare, teoria al cunoașterii se află deasupra psihologiei și o anticipează dar generarea de teorii de alt ordin și de altă valoare Realismul natural original, una dintre numeroasele variații ale căruia este teoria datei imediate a certitudinii conștiinței, este direct dat și de încredere Biblioteca "Runivers" DAVID VIKTOROV începe de la capăt, nu de la început (I, Vili) A restabili punctul natural de plecare înseamnă a dezbina idealismul și teoria cunoașterii, a anticipa dualismul teoriei cunoașterii și psihologiei Vorbind despre idealism, Avenarius o atinge aici în treacăt și nu dă o idee suficientă despre ceea ce înțelege prin idealism Este probabil ca aceasta să se refere în primul rând la idealismul subiectiv Apropo de psihologie, Avenarius are în vedere psihologia experimentală și fiziologică Prin restabilirea punctului natural de plecare se restabilește legătura dintre teoria cunoașterii și această psihologie, întrucât, potrivit lui Avenarius, primul pas din punctul de plecare ales de acesta duce la Psihologia Fiziologică În ordinea relațiilor dintre mediul înconjurător și individul uman, cercetătorul dă mai întâi interacțiunea dintre stimulare și organul central al sistemului nervos; această interacţiune este urmată, într-o ordine firească, de reprezentări, gânduri, conştiinţă Această ordine naturală a relațiilor este reprodusă de teoria cunoașterii În același timp, este reprodusă schema unui experiment psihofizic, al cărui punct de aplicare este întotdeauna efectul stimulării asupra sistemului nervos Teoria cunoașterii imită această schemă În ordinea cronologică a gândirii, fiziologia precede teoria cunoașterii: dacă se pleacă de la mediul înconjurător și de la individ în relația lor reciprocă, atunci ar fi nepractic, "având abia observat efectul iritațiilor" asupra organului central nervos, imediat sărind de la modificările acestui organ la "conștiința, gândindu-se yu, reprezintă pentru lenea individului, în loc să urmărească, în primul rând, mai departe acele modificări care sunt cauzate de "iritarea" în organul central "iritat", în diversele lor relații, și apoi deja să le cauți pe cele dependente de schimbările din acest organ" (I, Vili-IX)

Asa se justifica calea aleasa de Critica Începând înainte de idealism, nu începe, totuși, în mod natural? Biblioteca "Runivers" CRITICA EXPERIENȚEI PURE punct de plecare important pentru psihologia ulterioară? Potrivit învățăturilor psihologiei, ideea celorlalți indivizi și a mediului în general, acceptată de prima axiomă empirio-critică, așa cum a fost dată inițial, se formează treptat, este un produs al dezvoltării mentale Conform unei astfel de învățături, readismul primitiv nu poate reproduce ceea ce a fost "la începutul dezvoltării", fiind produsul dezvoltării treptate la acceptarea mediului doar într-o etapă ulterioară de dezvoltare a sistemului nervos central*) Odată cu acceptarea punctului natural de plecare, un element dogmatic pătrunde în teoria cunoașterii, potrivit unui alt critic: "conceptul de lume materială existentă independent este împrumutat din imaginea naturală a lumii unui individ dezvoltat, dar originea acestui concept nu este supusă analizei epistemologice"*) ii, atât de răspândite, trebuie să arate că ele servesc mai degrabă ca o confirmare decât o infirmare a punctului natural de plecare Teoria psihologică la care se face referire presupune și presupunerea altor persoane umane indivizii și mediile: pentru a-și construi teoria psihologul trebuie să admită preexistența copilului cogniția ca punct natural de plecare, este prezentă și în teoria luată în considerare: și pleacă din același punct Ca orice teorie, deci aceasta este una dintre variațiile pe tema realismului original) Wilhelm Ierusalim -Die Urtheihfunktion Eine psihologie u erkent-nisskritische Untersuhung Viena u Lpzg S) Hans Cornelius -Introducere în filosofie Transl G A Kotlyar, ed Ave N N Lange Moscova p Biblioteca "Runivers" DAVID VIKTOROV repartizarea rolurilor între indivizi separați Psihologia modernă nu este întotdeauna capabilă, potrivit lui Avenarius, să distingă corect între punctul de vedere al subiectului de cercetare și al cercetării, amestecându-le rolurile Nu este "copilul ajunge să accepte mediul doar într-o etapă ulterioară a dezvoltării sistemului său nervos", ci psihologul ajunge la această presupunere despre copil Această presupunere se aplică psihologului, nu copilului, și nu să nu depășească punctul natural de plecare Restabilirea punctului natural de plecare readuce teoria cunoașterii "la punctul de plecare al oricărei cercetări științifice" Teoria cunoașterii, conducătorul suprem al științei, devine tovarășul ei superior Nu este nevoie să "justificăm " punctul de plecare al cercetării științifice, deoarece nu introduce nicio schimbare fundamentală în realismul original Schimbările fundamentale i se fac nu atât prin descrierea științifică, cât prin speculații și interpretare: "frecvent citat o schimbare a viziunii că soarele se învârte în jurul pământului, în ideea că pământul se învârte în jurul soarelui, stă din punct de vedere fundamental la același nivel cu o schimbare a viziunii că trenul meu din gară se mișcă , iar cei care sunt vizavi stau în picioare, în ideea că opusul alt tren se mișcă, dar al meu stă în picioare; Totuși, nu același lucru se poate spune despre schimbarea în vedere că soarele, pământul, gara și trenul își au determinările spațiale și temporale comune în sine, din natură, în noțiunea că aceste "obiecte" primesc aceste definiții din "subiectul cunoscător") Realismul inițial, care conține tot materialul din care se dezvoltă sistemele și teoriile filozofice, nu ar trebui să conțină nimic în care să *) Weltbegriff S Biblioteca "Runivers" CRITICA EXPERIENȚEI PURE rotiți sisteme și teorii Luând-o drept punct de plecare, Avenarius ar dori să înceapă fără nicio premisă filosofică (I, -) Fie că a reușit sau nu, teoria sa a cunoașterii nu seamănă deloc, așa cum i se pare, epistemologiei: are "îngrozitor de puțin de-a face

cu acele întrebări importante și serioase care sunt investigate de bunăvoie în lucrări conexe" Generalitate și formalitate -Avenarius înzestrează noua sa teorie a cunoașterii cu două epitete: "general" și "formal", dând prioritate primului dintre ele (II, o, D , > -bd, , , etc) Semnele generalității și formalității se opun specialității și materialității altor teorii ale cunoașterii Conținutul investit de obicei în conceptul de teorie a cunoașterii este înlocuit de aceste semne și înlocuit de opusul Având în vedere acest lucru, li se acordă o mare importanță Mementouri adecvate sunt împrăștiate peste tot în Avenarius - pe primele pagini ale Criticii (I, IX) și în rândurile de încheiere (II,), în text și în note Ideea unei teorii generale și formale a cunoașterea definește limitele studiului teoria noastră generală și formală a cunoașterii" - o derapaj a limbii repetat frecvent la Avenarius până la intenționalitate Wundt nu a acordat atenție acestei rezerve, care a fost sursa eșecurilor care s-au abătut criticii sale asupra filozofiei experienței pure, potrivit unuia dintre susținătorii acestei filozofii') Schimbările introduse în conceptul de teorie a cunoașterii prin proprietatea generalității sunt clare și fără îndoială Proprietatea generalității transformă teoria cunoașterii într-o istorie naturală a dezvoltării sale, genurile și tipurile de cunoaștere în stadii ale cunoașterii O fetiță de cinci ani nu a putut în niciun fel) pr Carstanjen - Der Empiriocriticism Vierteljahrsschriit f wissen-schaftl Phil Întrebări de filosofie, carte θ Biblioteca "Runivers" DAVID VIKTOROV înțelege de ce pisoiul ei nu vorbește, iar mulți spiritiști consideră că este absolut de neînțeles modul în care o ființă exterioară, extinsă, poate deveni o ființă interioară, neextinsă Se cere să se găsească semne comune acestor trepte de "neînțelegere" Unii sălbatici "explic" mișcarea navei prin catarg și divinitatea originii sale, iar în teologia cinetică a lui Aristotel, faptul mișcării în lume este "explicat" de primul motor divin etape de "explicare" unul de la celălalt Un băiat (luni) a sugerat că cunoscuții săi miros floarea și toată lumea a trebuit să strănută și a fost foarte supărat că pisoiul nu strănută; deci filozoful critic propune întrebarea pusă de Hume cu privire la cauzalitatea altor tipuri de cunoaștere Iată două cazuri - "generalizări" referitoare la obiecte cu valori atât de diferite Există semne pe care acestea le au în comun? Proprietatea generalității obligă în continuare noua teorie a cunoașterii să caute temeiuri pentru reconcilierea contradicțiilor, să găsească un mijloc pentru o eventuală înțelegere, deși nu o soluție, a tuturor antinomiilor, pentru a-și asuma rolul de mediator Un astfel de rol îi place aparent lui Avenarius, iar conștiința plăceții sale se reflectă în virtuozitatea cu care el caută opinii contradictorii Avenarius vânează antinomii, scoate atavisme de gândire, prinde diverși "gânditori" pe respingeri pripite În general, antinomiile au jucat un rol nu mai puțin în apariția Criticii experienței pure decât în apariția Criticii rațiunii pure materialul îi dă lui Avenarius în această regiune "În ceea ce privește opinia că putrefacția substanțelor animale este produsă de animale microscopice", scria faimosul Liebig despre descoperirea lui Pasteur, ea poate fi comparată cu opinia unui copil care își explică rapid și turbulent curgerea Rinului de numeroase Biblioteca "Runivers" CRITICA EXPERIENȚEI PURE Morile Rinului sub Mainz, ale căror roți pun apa într-o mișcare puternică în direcția Bingen * Que d'idées obscures, que d'idées fausses!, se plângea Flourance la apariţia scrierilor lui Darwin Găsiți semne, indicații generale ale filosofului Kant, teologului Ritschl, naturalistului Darwin Strauss considera

inexplicabilă apariția vieții din condiții mecanice, dar nu vedea nicio dificultate în explicarea mecanică a psihicului; iar Dubois-Reymond a considerat această din urmă problemă insolubilă, dar nu a ezitat să explice mecanic originea vieții Găsiți un teren pe care să-l împăcați pe Strauss și Dubois-Reymond Pe de o parte, doctrina atotștiinței divine s-a dezvoltat comparativ independent, pe de altă parte, asupra libertății voinței umane, până când în cele din urmă ambele doctrine s-au ciocnit în gândirea iudaico-filozofică; a apărut o "contradicție" și iată-l: Gersonide sacrifică o parte din atotștiința divine pentru a salva liberul arbitru, iar Crescas, dimpotrivă, sacrifică o parte din liberul arbitru pentru a salva previziunea divină găsi un teritoriu neutru Proprietatea generalității transformă în continuare teoria cunoașterii în capul antropologiei Avenarius este convins "în unitatea interioară a întregii activități umane" "Cunoașterea" și "experiența" sunt considerate de el ca un "caz special", necesitând pentru definirea lor o definiție prealabilă a corelativului "general" (I, V) "și "experiență", - "funcții umane simple și generale" A doua axiomă empirio-critică spune: "La orice metodă se poate conduce, de exemplu matematică și mecanică - în cele din urmă, ele nu pot decât să fie reduse la funcții umane simple și universale" (I, VII) Teoria cunoașterii lui Avenarius intenționează "să nu piardă din vedere viața de zi cu zi, cei naivi cel mai mult să mențină legăturile de familie ' Biblioteca "Runivers" DAVID VIKTOROV formele științifice și mijloacele de cunoaștere cu cele pre-științifice" (I, IX) Ideea, nouă pentru epistemologia germană, nu este nouă în sine; dar noutatea întreprinderii lui Avenarius nu constă în Formularea sa abstractă, ci în modul în care ea se realizează și se desfășoară Se cere găsirea de semne comune activităților teoretice și practice ale omului, comune celor mai simple nevoi de nutriție, reproducere și nevoi religioase, metafizice (II,) sfințit de uzul lui Kant, " + este egal cu " "Cazul special al cunoașterii" este definit în așa fel încât să se încadreze în definiția sa: atât trecerea de la viziunea indistinctă la viziunea distinctă, datorită adaptării pupilei și cristalinului, la care îmi "recunoaștem" prietenul, cât și a glorificat clara et distincta perceptio, ca criteriu de "cunoaștere adevărată (II,) Pentru o teorie generală a cunoașterii, totul este la fel de valoros, totul merită aceeași atenție Și pe câmp fiecare fir de iarbă și pe cer fiecare stea Proprietatea formalității, ca și cealaltă parte a generalității, este de asemenea clară Procesele de cunoaștere ale "copiilor și altor" indivizi naivi diferă de procesele de cunoaștere ale "cercetătorilor" și "gânditorilor" ζατ'εξοχήν numai în conținut, nu în formă, adică nu în caracteristicile generale" (II,) Semnele comune conținuturilor eterogene sunt formale, iar teoria formală a cunoașterii, datorită proprietății sale inerente de generalitate, trebuie abstrasă din conținut Făcând abstracție de conținut, teoria generală a cunoașterii se referă la materialul de care dispune, formal, nu intră în considerare acele opinii pe care le folosește în scopuri proprii, în esență Cu toate acestea, apare o anumită dificultate atunci când se pune întrebarea, ce fel de semne pot fi comune unor astfel de conținuturi eterogene, ce Forme le pot acomoda, reuni toate etapele îndepărtate ale dezvoltării, reduc la Biblioteca "Runivers" CRITICA EXPERIENȚEI PURE teritoriu neutru al tuturor contradicțiilor, pentru a include un caz special de cunoaștere în cercul Funcțiilor umane universale A doua axiomă empirio-critică conduce la această întrebare fundamentală a teoriei generale a cunoașterii: "cunoașterea științifică nu are alte forme și mijloace esențial diferite decât cele

neștiințifice, iar toate formele și mijloacele științifice speciale de cunoaștere reprezintă o dezvoltare îmbunătățită a pre- cele științifice" (I, VP) Desigur, dacă teoria generală și formală a cunoașterii își pune sarcina de a găsi formele generale ale oricărei cunoașteri Dar ce este considerat o formă de cunoaștere? Sunt posibile diverse presupuneri Stadiile îndepărtate ale cogniției pot fi apropiate de o expresie mentală comună Un băiețel de patru ani, după ce a primit cadou o vrabie de lut și a examinat-o din toate părțile, a fost foarte "surprins" să nu găsească un uger în ea, ca la vaci; Galileo trebuie să fi fost foarte "uimit" când a auzit că pompa, care se întâmpla să aibă o conductă prea lungă, nu putea ridica apa peste coți italieni În acest caz, cele două etape ale cunoașterii sunt aduse mai aproape de similitudinea colorării emoționale și, prin urmare, sunt legate de comunitatea expresiei mentale Avenarius crede că asemănarea expresiilor trădează o asemănare mai profundă a naturii, că aceste etape ale cunoașterii sunt în relație reciprocă Teza și antiteza antinomiilor se pot dovedi a fi egale în ceea ce privește fezabilitatea lor psihofizică identică Dacă descompunem conceptul de mișcare în părțile sale componente, timp și spațiu, iar acestea din urmă, la rândul lor, în elementele lor, atunci mișcarea se va îngheța în punctele de repaus - cazul săgeții lui Zenon; dacă în cinematografie pornim fotografii cu momente individuale ale unui cal în galop în mișcare lentă, atunci mișcarea coerentă a calului se va sparge într-o serie de momente separate de odihnă Modificările în sistemul nervos corespunzătoare acestor fenomene ar putea fi omogene, iar în acest caz Biblioteca "Runivers" DAVID VIKTOROV ceaiurile s-ar dovedi omogene din punct de vedere al fezabilității psihofizice: soluția problemei este să ne gândim la o relație schimbătoare descompusă în elemente în care schimbarea este înlăturată, și fenomenele indicate în cinematografie Generalitatea fezabilității psihofizice ar fi de acord cu antinomiile Mergând mai departe în această direcție și vorbind deocamdată grosolan și inexact, ar trebui să facă o punte între sistemul nervos de la "regatul naturii" la "regatul libertății", să conecteze "speculația" cu "ideile morale" de către căile conducătoare ale creierului Generalitatea principiului reacțiilor psihofizice oportune ar putea include cunoașterea în gama Funcțiilor umane universale Vulpea, pusă în lanț, face o serie preliminară de încercări de a obține cu labele din față o bucată de hrană care se află prea departe pentru asta și numai după eșec se întoarce și o trage în sus cu picioarele din spate; gânditorul speculativ, după încercări preliminare, dar nereușite, de a dovedi propoziția: "Dumnezeu este necondiționatul, care trebuie să stea la baza a tot ceea ce este convențional", o transformă în cele din urmă în propoziția: "necondiționatul, care stă la baza a tot ceea ce este convențional, eu îl numesc Dumnezeu " Activitatea practică a vulpii, nevoia de hrană și activitatea teoretică a gânditorului speculativ, nevoia metafizică, ar putea fi legate printr-un principiu comun: ele urmează același model, modelul de trecere de la reacții mai familiare la reacții mai puțin familiar Noua teorie a cunoașterii a lui Avenarius nu se va descurca fără obișnuință O altă serie de ipoteze este posibilă Formele de cunoaștere includ metoda dialectică a lui Hegel și calculul diferențial, diverse operații logice asupra conceptelor, învățăturile logicii pure despre legile gândirii, despre formele sistematice, euristice, metodice ale cunoașterii Cum este a doua serie de ipoteze conectată cu prima din teoria formală a cunoașterii a lui Avenarius? Biblioteca "Runivers" CRITICA EXPERIENȚEI PURE Individ - Succesiunea gradelor de cunoaștere este menținută de individul uman; servește și ca

un teritoriu neutru în care converg antinomiile; unitatea ei aduce unitatea plecărilor Atributul formal căutat de teoria generală a cunoaşterii este definit preliminar în două cuvinte: "pentru individ" Individul uman sau "sistemul congregațional" al unor astfel de indivizi, umanitatea, joacă un rol major în teoria cunoașterii lui Avenarius, fiind punctul focal în jurul căruia gravitează problemele sale Legea ei cea mai înaltă: pentru individ prin individ Totul din el este cronometrat la organismul uman: "lucruri", "gânduri", "cunoaștere", "adevăr", "descriere", "explicație", "ființă", "identitate", "idei ale lui Platon", "axiome matematice" ", "echivalentul mecanic al căldurii", "familie", "societate", "cultură" Izolată în sine - se elimină ființa "lucrurilor" și "gândurilor", făcând loc unei "ființe" relative pentru individ Metoda empiriocritică presupune a considera "întreaga viață a lumii" în dependență de organismul uman; așa este metoda oricărui antropologism, a oricărei filosofii antropologice Nu pot, mărturisește Avenarius, să admit credința, chiar creștină, fără a adăuga o persoană credincioasă la această presupunere și, atâta timp cât este vorba doar de credință, i se alătură de obicei mulți reprezentanți ai filosofiei științifice Dar nici eu nu pot, continuă Avenarius, să admit un fapt științific, chiar Galileo sau Newton, fără să adaug la această presupunere însuși Galileo și Newton însuși În teoria sa a cunoașterii nu există Kant în general, dar există Kant Riehl sau Caird, Paulsen sau Cohen, nu există geometrie în sine, ci există geometria lui Euclid sau Lobaciovski Teorema la care se referă unii apărători ai existenței separate a valorilor ideale trebuie să apară în teoria sa l) D menschliche Weltbegriff S, Biblioteca "Runivers" DAVID VIKTOROV cunoștințe și sub numele său de familie destul de cunoscut - Pithagorova - Și chiar vorbind la persoana întâi, în numele său, Avenarius își invită criticii să aplice metoda empirico-critică la luarea în considerare a propriei teorii a cunoașterii Orice teorie, și în consecință și teoria cunoașterii lui Avenarius, poate fi considerată în funcție de organismul autorului său, iar acesta din urmă ar putea avea o importanță științifică dacă s-ar dovedi că concluziile la care am ajuns "sunt în contradicție cu schimbările în propriul meu organ central nervos în forma în care ar apărea criticului meu" (II,) Organismul regretatului profesor al Universității din Zurich, Richard Avenarius, a fost o condiție necesară nu numai pentru teoria sa a cunoașterii , ci pentru întregul sistem al empiriocriticii în prevederile sale de bază *) Rezolvarea unei probleme înseamnă eliberarea individului de povara, astfel încât consecința ușurării individului este soluția problemei Limbajul epistemologiei "școlare" suferă în acest caz de inexactitățile inerente vorbirii noastre: rezolvarea unei probleme este de obicei considerată nu ca o consecință, ci ca o condiție a ușurării opresiv din partea unei persoane povara lui și astfel problema este rezolvată pentru el Problema nu se rezolvă în sine, ci "pentru individ" Avenarius știe bine că din acest punct de vedere nu se poate vorbi despre adevăruri general obligatorii Problema evaluării din punctul de vedere al adevărului în sensul pozitivității constante și neschimbate poate să nu se ridice deloc deocamdată în teoria sa a cunoașterii Mai instructiv pentru ea este instabilul *) Richard Avenarias -Bemerkungen zum Begriff des Gegenstandes der Psychologie V fw Phil B - η Biblioteca "Runivers" CRITICA EXPERIENȚEI PURE variabilitatea judecăților umane "Se poate imagina că din două cercuri ale societății, state, popoare, legate prin nevoi comune și un schimb de valori, într-un singur sistem congregațional de ordin superior, sau din două persoane aparținând

aceluiași cerc al societății, unul cerc, o stare etc e consideră unul, celălalt - o altă "soluție" pentru "singurul adevărat", pentru "adevărul etern", și cu atât este mai convins de "soluția sa a ghicitorii lumii" și prins prin ea, cu atât mai mult va fi înclinat să contribuie cu toată perseverența la plantarea lui, la suprimarea a ceea ce îl contrazice Dar se poate imagina un alt lucru: pentru individul însuși, după ce a rezolvat problema, "strălucirea, ușurarea și satisfacția" care a însoțit "soluția" la momentul în care a fost găsită și descoperită, se estompează, se estompează, complet pierdută - deja un oră mai târziu, în dimineața următoare , sau poate peste câteva luni sau ani, în cel mai bun caz pentru una dintre generațiile ulterioare* indicii de încredere ale experienței interioare, deci "nu urmează nimic, absolut nimic" Dificultatea teoriei cunoașterii ca artă este de a putea găsi în fiecare caz individual adevăratul proprietar, de a putea întocmi o ecuație personală Amestecarea ineptă a indivizilor a dat naștere la grave neînțelegeri în teoria cunoașterii Pe o asemenea confuzie se bazează, de exemplu, protagoreismul, care pare atât de aproape de antropologism Convingerea sofistului că pentru fiecare dintre noi un lucru este ceea ce ni se pare, este susținută de un amestec de indivizi: aspectul, aspectul se referă la individul care discută, subiectul discuției și existența unui lucru - la alt individ, discutat, obiectul discuției, iar pentru acesta din urmă acesta și este ceea ce este Aprobat Biblioteca "Runivers" DAVID VIKTOROV Aşteptarea criticii, că nu cunoaştem existentul decât ca fenomen, se bazează, după Avenarius, pe acelaşi amestec de indivizi*) Multe dintre așa-zisele contradicții naive descoperite în realismul naiv sunt rezolvate prin metoda ecuațiilor personale Amestecarea indivizilor este implicată și în următorul caz important pentru teoria cunoașterii Pe baza unor considerente, se poate presupune că expresiile - "Știu, știu, evident" - au însemnat inițial - "Am văzut cu ochii mei" (cf greacă "¿δα", sanscrită "veda") , iar tranziția stării inițiale în cea ulterioară poate fi explicată prin lipsa de distincție între indivizi Certitudinea care a însoțit cunoașterea primitivă mi-a fost particulară numai mie, martor ocular, iar dacă este comunicată unui alt individ, se datorează confuziei sale de sine cu mine Celălalt individ "știe" de parcă el însuși a văzut și începe să i se pară că el însuși a văzut Psihologia experimentală și fiziologică l-a învățat pe Avenarius această artă Experimentul și psihopatologia au dezvăluit mult mai multe diferențe individuale în structura mentală a oamenilor decât legile universal obligatorii Facultățile memoriei, imaginației, abstracției, judecății, care își pierduseră deja contururile stabile, s-au prăbușit în cele din urmă în stări multiple și tipuri eterogene Fără ele, cunoașterea este imposibilă, rațiunea și rațiunea sunt imposibile Din psihologie, individualizarea a pătruns în teoria cunoașterii, iar prima trebuie acum să învețe de la cea din urmă Potrivit lui Avenarius, psihologia în sine nu știe să folosească suficient de bine metoda ecuațiilor personale Când psihologia s-a obișnuit cu ideea de grade și praguri ale conștiinței, ideea de "stări mentale inconștiente" a putut să prindă rădăcini Inconștientul în sensul punctului limitativ, "modificare negativă" la) Weltbegriff S Biblioteca "Runivers" CRITICA EXPERIENȚEI PURE gol; Nu trebuie trecută cu vederea o singură circumstanță esențială: modificarea negativă, ca atare, nu se referă la cel căruia experimentatorul i-o va substitui în calculele sale psihometrice, ci la el însuși "Stările de spirit inconștiente nu sunt altceva decât "ca stările de spirit conștiente ale celui care le admite și care este atribuie, "confundandu-se cu un alt individ", acestuia din urmă

Începând să caute legile de bază cărora le este supusă cunoașterea, Avenarius discută, în detaliu și în detaliu, problema alegerii unui individ potrivit (I, -) Trebuie să fie un organism foarte dezvoltat, conceput și născut în modul obișnuit, natural Un os perisabil din oasele perisabile ale unui tată și ale unei mame, unui fiu, nepot și strănepot, care a crescut în condiții de comunicare verbală, cu toate procesele de nutriție, creștere, mișcare, excreție, reproducere, stând în acel stadiu a culturii atunci când obținerea și consumul de hrană încetează să fie condiția dominantă de conservare ia , nici prea bătrân și nici prea tânăr, încă capabil de dezvoltare ulterioară, trezindu-se din somn cu aprovizionarea obișnuită de hrană, cu capacitatea de a o cheltui pe măsura obișnuită a muncii Rigomul cu care sunt enumerate aceste cerințe dă motive de a bănui că Avenarius se teme de ceva Îi este teamă că individul de care are nevoie poate fi confundat cu subiectul epistemologic sau cu unitatea conștiinței Când Avenarius trebuie să folosească mărturia nu a acestui individ ideal, ci totuși schematic, ci a Versuchsperson aleatoriu, el dă întotdeauna cel puțin o scurtă anamneză În teoria sa a cunoașterii, este important să se stabilească întotdeauna cu cine are de-a face Se notează: vârsta - luni, ani, , II ani; podea; nivelul de cultură pe care se află individul; ocupatie, profesie - chimist Biblioteca "Runivers" DAVID VIKTOROV sau filozof, biolog sau teolog Nici naționalitatea nu este uitată uneori: Robert Meyer, "un doctor german de atunci" (II,) Informații care nu sunt indiferente la înțelegerea procesului care l-a condus pe Meyer la descoperirea echivalentului mecanic al căldurii Noi experimente asupra rațiunii umane Psihofiziologice ■ Urmează sfârșitul) Davidj Viktorov Biblioteca "Runivers" Psihologia fanatismului *) (Fotiy Spassky) III Citirea autobiografiei lui Fotius este extrem de instructivă pentru un psiholog; este greu de observat că diferă de toate autobiografiile în general, de toate memoriile scrise de figuri normale Fără îndoială că autobiografia lui Fotius nu este lipsită de interes, dar cititorul este în primul rând frapat de tonul său extrem de optimist Chiar dacă acest ton ridicat poate fi explicat prin particularitățile vorbirii - un amestec ciudat de literatură ecleziastică și proastă, atunci cititorul este lăsat să fie uimit de tonul laudativ al întregii autobiografii N-am citit niciodată atât de consecventă lăudări despre mine pe care Fotius se dedică asupra lui însuși Pe măsură ce citești și te gândești, devii din ce în ce mai convins că Fotie era profund și sincer convins că tot ceea ce a făcut, tot ce a spus și a crezut este absolut bun Este sincer convins că nu a greșit cu nimic în viața lui, că este un model al tuturor virtuților, că viața lui este opera unui sfânt nici o singură încercare de a se justifica într-un act, conform opiniei general acceptate , condamnabil Fotie, cu cele mai sincere laude despre sine, descrie modul în care a folosit bogăția contesei Orlova, cum a sfătuit-o să nu accepte "rangul de înger", atât de apreciat de el, mai mult, este destul de clar să toată lumea că nu era numai *) Nr "Quest Phil și Psychol Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" V F chizh inconsecventă, dar și de-a dreptul falsă, pentru a folosi bogăția lui c Orlova Fotiy nici măcar nu încearcă să se justifice în acest comportament urât în raport cu gr Orlova, i-a fost atât de clar și de netăgăduit că tot ce a făcut a fost destul de bun El descrie elocvent modul în care a folosit bogăția Contelui Orlova, iar într-o scrisoare către ea el scrie: "Acum sunt foarte bogat, îmbrăcat în haine bogate, locuiesc într-o casă magnifică și merg pe cai buni" O astfel de utilizare a bunurilor pământești, și chiar pe cheltuiala altcuiva, a considerat-o la fel de

minunată ca și isprăvile abstinenței, de care era mândru în autobiografia sa Întreaga autobiografie constituie cea mai sinceră și neîntreruptă laudă a lui Fotius, și în toate privințele Își descrie virtuțile și faptele fără nicio urmă de modestie; convingere profundă în superioritatea ei incomensurabilă asupra tuturor se resimte puternic de-a lungul autobiografiei și, prin urmare, cine dorește să înțeleagă cât de departe poate ajunge admirația de sine trebuie să citească această autobiografie, unică în acest gen Fotie declară insistent că încă din copilărie a studiat bine, a fost mereu sârguincios și s-a remarcat mereu printre camarazii săi pentru succesul în științe Nu se știe cât de drept a avut Fotios în această privință, dar chiar dacă a studiat cu adevărat bine, menționarea repetată a acesteia încă nu mărturisește modestia monahală a lui Fotie Cu toate acestea, ne putem îndoi că Fotie a fost cel mai bine pregătit pentru admiterea la Academia Teologică din Sankt Petersburg; despre examenul de admitere, spune așa: "Petru s-a remarcat mai ales în fața lui (Filaret), căci când nimeni nu putea răspunde la întrebările lui Filaret, ridicându-se, a ridicat mâna, dând semn că poate răspunde înțelepților lui întrebări și a dat răspunsuri lungi și detaliate " Este foarte îndoielnic că unui astfel de student remarcabil i se va permite să nu absolve academie doar pentru că s-a îmbolnăvit în timpul primăverii și verii Deși Fotie fusese la academie doar de un an, el se considera o autoritate în toate chestiunile teologice și nu s-a plâns niciodată de insuficiența pregătirii sale pentru a rezolva acele întrebări dificile care erau neclare pentru cele mai înalte autorități ale timpului său Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA FANATISMULUI Fotie are aceeași părere înaltă despre activitatea sa pedagogică; cu greu nici măcar profesorii remarcabili se pot gândi la activitățile lor ceea ce spune Fotie despre serviciul său ca profesor "la Seminarul din Sankt Petersburg": "toți studenții îl iubeau ca pe un tată, îl ascultau ca pe un profesor" La fel de minunată a fost și activitatea sa în Corpul Cadeți; dacă este de crezut Fotie, atunci a fost un profesor de lege și rector fără precedent Când s-a întors în clădire din Lavră, după ce și-a testat abilitățile mintale de către Inokentius și Mitropolit, apoi, potrivit lui Fotie: "Toți s-au ridicat, cadeții l-au iubit atât de mult, cei care l-au văzut au strigat de milă" Fotie adaugă însă că aceiași cadeți i-au spus: "A circulat un zvon că, părinte, ești înnebunit într-o temniță" Evident, și cadeții aveau îndoieli cu privire la sănătatea duhovnicului lor, la fel ca și mitropolitul, și de aceea, fără îndoială, nu aveau o părere înaltă despre Fotie S-ar putea crede că predicile sale din biserica Corpului au atras atenția, dar cu greu se poate crede lui Fotie când afirmă: "Toți s-au înghesuit la el de bunăvoie și râvnă în ascultare de cuvântul lui Dumnezeu" Își consideră activitatea din această perioadă atât de remarcabilă, încât scrie fără nicio modestie: "Este imposibil să descrii totul în detaliu Ce s-a făcut, s-a spus și s-a scris în zilele geloziei și isprăvilor, când Fotie locuia în clădire din februarie până în septembrie și " Fotie își exagerează atât de mult, în orice caz, cele mai obișnuite munci în serviciul din corp, încât afirmă categoric: "Fotie, timp de patru ani în munca profesorului de lege, totul este sănătos și așezat" Este ușor de văzut cât de greșit a înțeles Fotie realitatea; autoritățile corpului și autoritățile spirituale au găsit imposibil să-l lase în serviciul din corp; nici măcar admiratorii săi orbi nu admirau această latură a activității sale; Fotie însuși se consideră un profesor de drept și rector incomparabil, ba chiar asigură că și-a "pus sănătatea și viața" în serviciu în corp Dacă admitem că autoritățile corpului nu

l-au apreciat pe Fotie și l-au indus în eroare pe mitropolit, atunci totuși pentru noi, pe baza tuturor informațiilor, rămâne fără îndoială că Fotie nu putea fi bun Biblioteca "Runivers" V F chizh profesor de drept din cauza slabei sale pregătiri și lipsei de experiență Fotius se laudă atât de consecvent și persistent, își descrie virtuțile, încât nici măcar nu a uitat să descrie ce fiu și frate ideal era El descrie în detaliu cu cât de sârguincios, depunându-și toată puterea, în vacanțe își ajuta familia în munca rurală; nu era deloc nevoie de aceste descrieri detaliate, deoarece toată lumea știe că adolescenții lucrează în familii sărace Fotie dă asigurări că "fără să murmură, cu dragoste, bucurie, la voia tatălui său, a îndurat orice ascultare, orice muncă", "în ciuda bolii, nevăzând uşurare, a încercat să se scoale cu lacrimi şi a continuat recolta" Fotie descrie în detaliu cum și-a ajutat tatăl, care a căzut în sărăcie după un incendiu în casă; i-a dat tot salariul, "el însuși a rămas fără totul doar cu pâine: și asta i-a fost adus pe ascuns din masa comună a studenților" Fotie mai spune că a luat trei ucenici, "pe care i-a păzit și i-a învățat; pentru ei am primit vreo două mii Este puțin probabil ca atunci să fi plătit atât de scump și, prin urmare, această declarație a lui Fotie este îndoielnică Fotie însuși se consideră nu numai un fiu exemplar, ci și un frate bun, deși, după cum se știe, nu a arătat prea mult interes față de fratele său mai mic, care nu semăna cu Fotie Autobiografia detaliază modul în care Fotie și-a convins fratele, "murmurând la tatăl său"; iată un discurs foarte emoționant al lui Fotie către fratele său Întrucât autobiografia a fost scrisă la aproape treizeci de ani după acest episod, este evident că, chiar și în legătură cu o împrejurare atât de nesemnificativă, Fotie a considerat necesar să sublinieze cât de excelent sa comportat atunci Cu toate acestea, Fotie nu s-a limitat la învățături elocvente; "Când a văzut neascultarea fratelui său față de tatăl său și mâhnirea, Petru s-a supărat foarte tare pe el, l-a bătut cu cruzime încât să creadă că va provoca o boală de moarte și bea să zică: ascultă-ți părintele; fii supus sângelui și morții lui; bătaia părintească este vindecare și mântuire pentru copii După ce a trecut de la tinerețe la muncă, Petru, atât la seminar, cât și în casa tatălui său, rareori se bucura de somn suficient noaptea; stătea întins până târziu în pat și se trezea devreme Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA FANATISMULUI arborele; iar în timpul zilei odihna și somnul au fost complet eliminate Este foarte caracteristic că Fotie nu s-a limitat la o prezentare a virtuților sale, dar nu a omis să sublinieze cât de mai bun era decât fratele său; Fotie nu numai că nu s-a mormăit, dar nu i-a lăsat nici fratelui său să mormăie; nu numai că a muncit singur, ci și-a forțat și fratele leneș să muncească El își asumă sincer meritul pentru iritabilitatea sa Fotie, cu oarecare dreptate, își exaltă activitatea administrativă în conducerea mănăstirilor; știm că o asemenea viziune era împărtășită de niște persoane respectabile Mănăstirea Iurievski a căpătat gloria unei mănăstiri bogate, unde s-au înghesuit mulți pelerini; Fotie însuși a ghicit că unii dintre pelerini au fost atrași de mănăstirea Iurievski de cazare gratuită, o masă bună și pomană Dacă chiar suntem de acord că Fotie a aranjat într-adevăr bine mănăstirea, atunci, totuși, nu avem niciun motiv să afirmăm că poseda într-adevăr talente administrative, deoarece a dispărut de fondurile lui c Orlova incontrolabil Este foarte probabil ca fondurile furnizate de c Orlova, a fost posibil să facă mult mai bine decât a reușit, înțelegând, desigur, bine în felul în care oamenii din modul de gândire al contelui îl înțeleg Orlova și Photiya Că Fotiy a dispus de fondurile gr Orlova - fără îndoială; Kelliarhul Photius scrie că l-a

bătut, mâniindu-se pentru fleacuri, apoi l-a întrebat "ei bine, vă rog să nu depuneți o cerere împotriva mea să vă bat"; în același timp, Photius a pus imperceptibil jo, yuo și chiar oo de ruble în kamilavka bărbatului bătut; de înțeles, bărbatul bătut s-a bucurat de descoperire și nu a depus cereri Nu există nicio îndoială că un administrator bun nu ar cheltui așa bani Isprăvile ascetice, descrise în detaliu de Photiem în autobiografia sa, provoacă o surpriză sinceră; a postit ✓ și a flămânzit, a purtat un sac și lanțuri, a petrecut cea mai mare parte a zilei în rugăciune Este posibil ca repetarea repetată a acestor fapte să fie utilă, deoarece viața lui Fotie poate servi drept exemplu pentru alți asceți Totuşi, potrivit aceluiaşi Kelliarh, în , i e când Photiy a dispărut în mod necontrolat de averea lui c Orlova, a aruncat în râu "tot vinul, ceaiul și cafeaua pe care le avea", ceea ce înseamnă că avea aceste delicatese, totuși, poate pentru oaspeți Noi Biblioteca "Runivers" V F chizh știm că s-a îmbrăcat luxos, purta haine de blană scumpe, călărea în trăsuri frumoase, pe cai buni; cu toate acestea, ar putea face acest lucru pentru a impresiona mulțimea Trebuie remarcat, totuși, că nu toată lumea credea în "ispracurile" lui Fotie, iar unii se îndoiau de validitatea afirmațiilor sale Deci, în , Photiy a scris c Orlova: "Din povara constantă asupra mea care îmi deprimă corpul, mi-a putrezit carnea până la oase pe tot pieptul, în aceste zile pieptul meu este tăiat la mijloc pentru mutilare și toate oasele sunt aproape goale pe el: tot pieptul este o singură rană Ventița dreaptă a putrezit înăuntru din cauza focului Între timp, F Gorbunov *) relatează că Photius avea doar un abces pe piept Doctorul Sokolovsky ia oferit lui Photius să deschidă abcesul, dar pacientul nu a fost de acord; abcesul a izbucnit de la sine și Fotiy și-a revenit Știm cât de falsă este descrierea lui Fotie a activităților sale în Corpul Cadet, cum și-a exagerat munca foarte modestă ca profesor de drept în această instituție; Îndoiala se strecoară involuntar în ceea ce privește dacă și-a exagerat "exploatările"; la urma urmei, nimeni nu a controlat aceste fapte și este posibil ca, dacă ar putea fi controlate în același mod ca și activitățile unui profesor de lege, atunci opinia lui Fotie despre sine ar diferi cu mult de opinia autorităților competente despre l Fără îndoială, a purtat pânză de sac și lanțuri, dar dacă a purtat-o mereu, nimeni nu știe Fotie menționează în mod repetat chemarea sa înaltă, perfecțiunea sa spirituală ; era profund convins că a atins cea mai înaltă perfecţiune Pentru a contura clar ce credea Fotie despre sine, voi cita propriile sale cuvinte, care tulbură sentimentele religioase ale fiecărui credincios Prin anatemizarea cărții Golitsyn, Fotie a spus: "Gura mea îți vorbește; dar această gură, ca Domnul, tu o imputi: când îți vorbesc, eu sunt Domnul îți vorbește în mine " Pentru a aprecia toată auto-adorarea lui Fotius, trebuie să ținem cont de faptul că el și-a scris autobiografia pe îndelete, la mulți ani după acest incident, și totuși a considerat necesar să scrie aceste fraze nebunești Arhiva Rusă ; pagina Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA FANATISMULUI Când Fotie a primit trei mii când a fost numit stareț al mănăstirii Dereveniţki, a spus: "Doamne Iisuse Hristoase, nu mă părăsi și nu te voi părăsi" Evident, nu putem merge mai departe Multe dovezi similare pot fi citate că Fotie se considera înzestrat cu o putere superioară, dar, din motive evidente, ne putem limita la cele spuse Repet că Fotie se considera sincer mereu drept, era sigur de infailibilitatea și chiar de sfințenia sa; tot ce făcea, după părerea lui, era frumos; a posedat toate virtuțile, a săvârșit fapte mari, a respectat toate cerințele bisericii; nu era nimeni mai bun, mai virtuos, mai evlavios decât el la vremea aceea Pentru a completa

această latură a caracterului lui Fotius, voi sublinia că atât limbajul, cât și forma autobiografiei sale seamănă cu "vieți"; vorbește, aproape întotdeauna, despre sine la persoana a treia, în stil înalt; întreaga autobiografie este o descriere grandilocventă a faptelor și virtuților lui Fotius Nimeni nu și-a scris încă "viața", pentru că, desigur, o persoană normală nu se poate număra printre acei aleși, ale căror "vieți" sunt întocmite de persoane uimite de înaltele virtuți și fapte ale acestor aleși Tonul ridicat în vieți este pe deplin explicat prin adorarea entuziastă a autorilor care descriu viața asceților pe care îi veneră, dar nimănui nu i-a trecut prin cap să-și scrie propria biografie plină de laudă și închinare în stilul și tonul "vieții" " Numai Fotie, datorită organizării sale patologice, și-a putut admira propriile virtuți, s-a putut lăuda de la începutul și până la sfârșitul autobiografiei sale, uitând că modestia este obligatorie nu numai pentru călugări, ci și pentru mireni Este clar că Fotie, care și-a supraestimat atât de mult propriile merite, a avut cea mai proastă părere dintre toți contemporanii săi, cu excepția, desigur, a persoanelor care i-au fost complet devotate; precum si numai gr Orlova i-a fost devotat până la sfârșit, apoi, în cele din urmă, dacă credeți pe Photius, pe vremea lui era o singură persoană demnă de respect - acesta este gr Orlov Persoanele care nu erau de acord cu Fotie, în opinia lui, erau fie proști, fie ticăloși, iar el nu stătea la ceremonie în recenziile sale nici măcar asupra unor ierarhi autoritari precum Filaret, mitropolitul Moscovei În general, toți cei cu care a trebuit să mă întâlnesc Biblioteca "Runivers" V F chizh a trăi în viața lui Photius, s-a dovedit a fi nenorociri jalnice sau criminali răuvoitori; numai cei care i-au fost devotați au fost onorați cu o bună recenzie de către Fotie; dar când s-au opus, el nu a ezitat să le sublinieze nimicnicia sau păcătoșenia Chiar și doar pentru a-și sublinia superioritatea, nu a ezitat să-și pună într-o lumină proastă atât tatăl, cât și fratele S-ar părea că nu era nevoie să raporteze că tatăl său a băut, dar Fotie a considerat necesar să spună despre asta pentru a spune că în copilărie era atât de virtuos încât și-a convins tatăl să nu bea, deși primea ciocane pentru acest sfat bun De asemenea, nu este interesant că fratele Fotie a studiat prost și a fost leneș; dar Fotie nu a putut să nu spună cum l-a ajutat pe fratele său să studieze, l-a instruit și l-a bătut Autoritățile Corpului Cadet, care nu au apreciat meritele remarcabile ale lui Fotius, dacă credeți în autobiografia lui, nu merită decât dispreț Foty era atât de supărat pe directorul corpului, încât menționează chiar în autobiografia sa: "a fost primit de la mândrul general în pragul holul de la intrare în celulă" Dacă acest lucru este adevărat, atunci este puțin probabil ca Photius, care și-a bătut subalternii, să aibă dreptul de a fi indignat pe "general mândru" Nu se poate decât să se întrebe de o asemenea răzbunare din partea unui călugăr Când Fotiy a fost în vizită în la Moscova cu c Orlova, n-a găsit în capitală călugări și preoți buni; toate, după părerea lui, s-au dovedit a fi rele; numai preotul bisericii "Poziția hainei Mântuitorului lui Hristos" Mihail și oficialul Smirnov au primit o recenzie bună de la Fotie "A vrut să vadă dacă în vreo mănăstire este vreun stareț de ascet sau călugăr, ca să vină să primească o binecuvântare și un cuvânt de folos, atunci nu se putea auzi în niciun caz că cineva era undeva un ascet într-un asemenea număr de mănăstiri" O astfel de atitudine negativă față de clerul din Moscova se explică prin faptul că în Moscova evlavioasă nu au arătat respectul cuvenit față de Fotie, care a trăit într-o poziție specială alături de "fecioara divină", cu atât mai mult cu cât în acea vreme

mitropolitul era Filaret (Drozdov), care a înțeles și deci nu a iubit Phot ia Este clar că Fotie nu este zgârcit în a-l acuza pe Filaret Fotius nu poate fi învinuit pentru faptul că Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA FANATICISMULUI l-a învinuit pe Filaret pentru participarea sa la traducerea Bibliei în rusă; persoane care l-au depășit pe Fotius atât ca inteligență, cât și ca dezvoltare nu au simpatizat cu această cauză cu adevărat mare Fotie a ridicat acuzații împotriva lui Filaret pe cât de îndrăznețe, pe atât de false; el asigură că Moscova este "duhovnicească și lumească: toată lumea era de părere că nu avea Ortodoxia, nu era atașată de sfânta biserică" Photius susține că Filaret "a rostit cuvinte în predare foarte rar fără succes, sau nu a vorbit deloc", deși admite că Filaret a fost "mult învățat" Dacă Fotie a vorbit atât de obrăzător și nedrept despre un mitropolit atât de remarcabil, atunci este clar că ierarhii mai puțin autoritari în ochii lui Fotie erau niște nenorociri mizerabile Întreaga vină a lui Filaret în raport cu Fotie ar putea sta în faptul că l-a înțeles și, prin urmare, nu a împărtășit opinia admiratorilor acestui fanatic Din câte se știe, Filaret Photius nu a greșit cu nimic, dar cu greu a aprobat relația scandaloasă dintre tânărul călugăr și bătrâna "înțeleaptă a lui Dumnezeu" care a scandalizat societatea Când Mitropolitul din Sankt Petersburg Serafim în lupta împotriva prințului Golițin a avut nevoie de ajutorul lui Fotie și i-a ascultat sfaturile și chiar i-a urmat, Fotie l-a lăudat pe acest șef, în autobiografia sa este clar că Fotie l-a privit de sus, l-a considerat mai jos el însuși, deși și a aprobat zelul său pentru "cauză" Când mitropolitul, care îi face o mare cinste, a refuzat ajutorul și sfaturile lui Fotie și a fost chiar nevoit să ceară ca acesta să nu încalce regulile bisericii, Fotie a reacționat cu o răutate extremă atât față de mitropolit, cât și față de vicarul său din Novgorod Fotie a aranjat o procesiune, iar mitropolitul ia instruit pe vicarul său să ia o semnătură de la Fotie că nu va face acest lucru în viitor De înțeles, atât mitropolitul, cât și episcopul vicar s-au dovedit a fi dușmani ai lui Fotie Într-o scrisoare către gr Orlova x) Fotie scria în despre episcopul vicar: "Degeaba ia numele Domnului Dumnezeu, nu păzește poruncile, nu vede că păcătuiește, se poticnește " a considerat-o o obligație Antichitatea Rusă ; sept Biblioteca "Runivers" V F chizh orice reguli și prin urmare și-a permis să atașeze c Orlov la altar în altar Probabil, amintindu-și vechile slujbe ale lui Fotie și dorind să tacă un astfel de caz scandalos, mitropolitul s-a limitat la a-i interzice lui Fotie să mărturisească și să comunice persoane de "sexul feminin" Fotie era furios de un ordin atât de surprinzător de blând din partea superiorului său și în aceeași scrisoare către conte Orlova îl acuză pe mitropolit: "Întotdeauna am auzit doar batjocuri de la Serafim la Maica Domnului" restul acuzațiilor la adresa mitropolitului nu pot fi transferate Într-adevăr, ce acuzație mai crudă i se poate aduce mitropolitului ? Din fericire, nimeni nu l-a crezut pe Fotie la acea vreme, cu excepția "fecioarei înțeleptei lui Dumnezeu" În această lungă scrisoare, Fotie se expune pe sine și pe contele Orlov cu victimele "înțelepciunilor inamicului" și încheie scrisoarea: "Bucură-te și distrează-te Foti și Anna, căci răsplata ta este mult în ceruri Bucură-te Anno, Domnul este cu tine! Întrucât împăratul Alexandru I nu a îndeplinit pe deplin sfatul lui Fotie, recenziile despre suveranul acestui călugăr, care a înspăimântat guvernul cu o revoluție, sunt de așa natură încât până și laicii liber gânditori se abțin de la o asemenea insolență; așa că susține că cartea Golitsyn a fost complice "la niște fapte secrete, despre care nu se poate mânca și vorbi despre ele" Pentru a înțelege obrăznicia acestei

acuzații, trebuie să ne amintim că Foty l-a consolat pe Arakcheev după uciderea celebrei Nastasya și l-a îngropat pe acest răufăcător, deși, așa cum spune A M Turgheniev, ea era luterană *) Evident, el nu a considerat conviețuirea ilegală o astfel de conviețuire lucru, despre care "nu zburați să mâncați și să vorbiți" Cei mai înalți demnitari ai bisericii, care nu împărtășeau părerile lui Fotie, el a fost ostil: "Rușine tuturor celorlalți episcopi" "au neglijat complet cuvântul și fapta lui Dumnezeu, se presupune că nu era rangul lor era nevoie " Într-un cuvânt, dacă este de crezut Fotie, atunci în Rusia la acea vreme nu exista nici măcar un cleric pe deplin demn; numai Fotie a salvat biserica care pier, după părerea sa; el admite că mitropolitul Serafim a fost "mânat de zel", dar "nu de unul singur", în plus, el a fost "mai puțin glorios *) Antichitatea Rusă ; iulie Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA FANATISMULUI Invat"; dacă nu ar fi fost sfatul și energia lui Fotie, el nu ar fi făcut nimic, iar Fotie își atribuie tot meritul Fotie vorbește bine doar despre acele persoane care i-au fost devotați sau, cel puțin, au ajutat în lupta împotriva dușmanilor; așa că își laudă admiratorii - nobile doamne Cât de mult "nefericitul Fotie" nu se oprește în a lăuda pe oamenii care l-au ajutat în luptă poate fi judecat după faptul că, potrivit recenziilor sale, Arakcheev a fost cel mai bun om al vremii "Voi spune pe scurt că el este ochiul drept al regelui, stâlpul patriei și astfel de oameni se vor naște timp de secole " Despre această groază a întregii Rusii, Photius scrie: "Nu am văzut nimic în el decât bunătate" Trebuie adăugat că Photiy a scris astfel în ; nu există nicio îndoială că, dacă Arakcheev ar fi rămas la putere, ar fi avut loc o ciocnire între cei doi fanatici, iar Photius și-ar fi schimbat viziunea asupra acestui monstru Fotie vorbește despre restul prietenilor săi în același spirit; îl laudă pe generalul Uvarov, renumit pentru ignoranța sa, pe Magnițki, prințul P Șihmatov, Șișkov, Gladkago Desigur, singurul lor drept de a-l lauda pe Fotie era că fie l-au ajutat să lupte cu dușmanii lui, fie că îi împărtășeau părerile Deci meritul lui Magnițki a fost că "el, vizitându-l pe contele Arakcheev, îi dădea adesea sugestiile sale amabile și rezonabile pentru a ajuta la fapte împotriva dușmanilor credinței și ai binelui comun" Clerul de atunci poate fi mândru că Fotie, după ce a găsit oameni buni printre cei mai înalți funcționari, nu și-a găsit egalul în cler "Este necesar să taci aici despre cele spirituale! Ce păcat pentru viitoarele nașteri Gr Orlov Photius atribuie toate virtuțile; nu este nevoie să repeți aici toate laudele lui; a găsit-o vrednică de împărtăşire la altarul din altar; Cred că Fotiy chiar l-a idolatrizat sincer pe gr Orlov; ea l-a plătit în aceeași monedă; dacă s-ar fi eliberat de influența lui Fotie, atunci, desigur, s-ar fi dovedit în ochii lui a fi același păcătos rău ca toți ceilalți care nu împărtășeau părerile lui Atitudinea ostilă a lui Fotie față de toate persoanele cu care a avut de-a face a apărut fie din dezacordul lor cu el, fie din lipsa de voință a lui Fotie de a asculta de nimeni Prin urmare, totul, cu excepția gr Orlova, au devenit dușmanii săi dacă ei Biblioteca "Runivers" V F chizh relația nu s-a încheiat întâmplător Chiar și persoane pe care nu le cunoștea, Fotie își considera dușmanii, ca, de exemplu, Tatarinova, împotriva căreia a luptat cu toată pasiunea, acuzând-o de cele mai teribile crime Este clar că ar fi trebuit să fie ostil lui Prince Golitsyn, a cărui viziune asupra lumii era străină și de neînțeles pentru Photius În lupta împotriva inamicului, Fotie a considerat toate mijloacele permise Prințul era urât mai ales de el Golitsyn, ca șef secular al clerului Fotie avea cea mai înaltă părere "despre ordinea îngerilor"; această reverență i-a venit foarte devreme;

el însuși era călugăr și nu voia să recunoască nicio autoritate asupra sa Cu o ostilitate de neînțeles pentru o persoană sănătoasă, el tratează autorii de cărți de neînțeles pentru el; îi consideră pe Stilling, Gossner etc ca pe cei mai mari păcătoși și ticăloși și nu-i trece prin cap că, din cauza pregătirii sale insuficiente, nu înțelege pe deplin lucrările lor IV Este de la sine înțeles că activitatea socială a lui Fotie prezintă un mare interes pentru psiholog, deși psihologul, desigur, tratează această activitate altfel decât istoricul; punctele lor de vedere sunt foarte diferite Psihologul trebuie să afle după ce motive s-a ghidat Fotie, cum a acționat, pentru a explica motivul succesului acestui călugăr needucat Într-adevăr, nu este de mirare că conducătorul, sau cel puțin inspiratorul, al unui întreg grup de persoane educate și influente a fost un tânăr călugăr needucat Istoricii au clarificat deja starea societății, mediul în care a acționat Fotius, iar psihologul poate folosi date deja pregătite în acest sens În , când Photius a intrat în arena activității publice, problemele religioase erau de mare interes pentru societate; mişcarea a fost deosebit de puternică la Petersburg O parte semnificativă a societății, condusă de Prince Golitsyn, căuta o "biserică interioară", era pasionat de misticism Labzin, Tatarinova, Krudener și chiar eunucul Selivanov au avut mulți adepți Societatea Biblică a înflorit, masonică   lojele nu și-au pierdut semnificația Din motive evidente, nu știm exact cum au privit autoritățile spirituale din sufletele lor aceste hobby-uri: puterea prințului Golitsyn a fost foarte mare Desigur, unii clerici au tratat pașnic perchezițiile "bisericii interioare", argumentând pe bună dreptate că trezirea intereselor religioase, chiar dacă cu o atitudine incorectă față de adevărata credință, este mai bună decât lipsa totală de credință Alte persoane bisericești - numărul și semnificația lor nu ne sunt cunoscute - au o atitudine cu totul negativă față de mișcarea încurajată de prințul Golițin, dar nu au știut sau nu au îndrăznit să lupte împotriva acestei mișcări Din păcate, nu s-a clarificat încă de ce toate persoanele spirituale nu au tratat mișcarea atât de pasiv, ceea ce, desigur, nu toată lumea a simpatizat; de asemenea, nu este clar ce parte a clerului a fost negativă cu privire la mișcare; probabil că s-au făcut unele încercări, deși slabe, de a opri mișcarea Fotie intră în arena activității publice într-o perioadă de entuziasm pentru problemele religioase, când toți cei interesați de religie au căzut în două tabere - când erau două partide în rândul clerului Fotie, a cărui putere duhovnicească era concentrată pe gândul la propria sa mântuire prin isprăvile monahale, care nu iubea nimic și pe nimeni, nu era interesat de nimic decât de propria sa personalitate, nu putea rămâne indiferent în lupta care se desfășura în jurul lui Părerile lui au prins deja contur; era incapabil de dezvoltare ulterioară; viața l-a adus în contact cu persoane care nu-i împărtășeau părerile: în corpul doi de cadeți erau zidari și prieteni ai lui Labzin Fotie a intrat imediat în luptă cu ei; el îl considera sincer pe Labzin un eretic pernicios; era indignat de cum îndrăznește Labzin, un om de lume, să predea religia; la urma urmei, aceasta este o încălcare a dreptului exclusiv al clerului Fotie se consideră insultat de Labzin, cu atât mai mult cu cât Labzin acționează cu mai mult succes decât el, Fotie, care are dreptul de a preda; Labzin devine dușmanul lui Fotius Fotie se dedică cu totul acestei lupte; tot ceea ce spune și scrie Labzin devine cea mai pernicioasă erezie pentru Fotie; tot ceea ce crede Fotie capătă autoritate, devine adevărul neîndoielnic Lupta s-a dovedit a fi complet peste puterea ignorantului V F chizh călugăr

singurul rezultat al acestei lupte a fost că Fotie era considerat nebun și supus cercetării; oamenii educați nu se puteau raporta altfel cu un călugăr încrezător și ignorant, cu atât mai mult cu cât nu putea îndeplini în mod satisfăcător lucrarea care i-a fost încredințată Nimănui nu i-a trecut prin minte că acest adversar neîndeplinitor al lui Labzin îi va da o lovitură fatală lui Prince Golitsyn și mișcarea încurajată de el Din până în , ideile de măreție și ideile de persecuție au prins în cele din urmă contur la Fotie; înșelăciunile sentimentului l-au convins în cele din urmă că a fost chemat să facă lucruri mari și să distrugă intrigile diavolului, că era un mare ascet, înconjurat de dușmani Se luptă cu adepții lui Tatarinova, atacă Societatea Biblică, Krudener, într-un cuvânt, numărul dușmanilor săi imaginari crește și crește; deja se consideră singurul luptător pentru biserică; tot clerul, după părerea lui, este înfundat în necredință și păcat Este clar că a devenit intolerant la Sankt Petersburg și este transferat într-o mănăstire săracă, neglijată, ba chiar refuză să-l lase să treacă Dar convingerea sinceră și arzătoare în superioritatea ei nemăsurată, vehemența în lupta împotriva dușmanilor, începuse deja să influențeze un cerc restrâns de oameni; întotdeauna și peste tot există oameni care cred un predicator convins, oricât de absurde ar fi ideile pe care le exprimă Fotie însuși numește câteva doamne în vârstă distinse care l-au tratat favorabil - prințesa S Meshcherskaya, contesa E Chernysheva, Derzhavina, Baranova, Bolaria-văduve Daria și Paraskeva etc Este clar că la început Fotie a avut doar admiratori; iar apoi, judecând după autobiografia lui, nu a avut una singură complet! student devotat Mereu și pretutindeni, fanaticii fascinau în primul rând femeile; este mult mai dificil să captivezi bărbații Acest lucru cu greu poate fi explicat prin sugestibilitatea mai mare a femeilor și, chiar dacă ar fi așa, atunci o astfel de explicație nu ar putea fi satisfăcută, deoarece ar rămâne inexplicabil de ce femeile sunt mai ușor de sugerat Cred că problema se explică mult mai simplu: cei care au putut înțelege absurditatea învățăturii lui Fotie s-au îndepărtat de el; cei care nu puteau înțelege acest lucru nici din cauza dezvoltării lor insuficiente, fie din cauza puterilor mintale limitate, îl credeau ca pe un ascet Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA FANATISMULUI Fanii lui Fotiy l-au îngrijit în caz de boală, l-au aprovizionat cu bani, dar nu l-au putut ține la Sankt Petersburg și dacă nu ar fi fost c Orlova, după toate probabilitățile, istoria nu ar fi păstrat numele Photius: există mulți astfel de fanatici și psihopați, iar toate activitățile lor sunt epuizate de o luptă neinteresantă cu dușmanii lor sau de încălcări ale ordinii publice Înainte de a pleca la Derevyanitsa, Fotiy l-a întâlnit pe c Orlova; Photius Innokenty i-a recomandat-o, ceea ce, însă, nu a fost dovedit; poate că atenţia ei a fost atrasă asupra lui Fotie de către admiratorii lui Fotie Relațiile reciproce dintre Photius și Orlova sunt extrem de interesante pentru un psiholog; Din păcate, nu avem informații de încredere despre această persoană uimitoare și, prin urmare, aceste relații nu pot fi înțelese pe deplin de noi Nu știm dacă dna Orlova, nu știm dacă a fost deșteaptă Știm că nu s-a căsătorit, deși era cea mai bogată mireasă din Rusia L-a cunoscut pe Photius când tinerețea ei trecuse deja, iar caracterul ei era pe deplin format Este foarte posibil ca dl Orlova nu era lipsită de un sentiment moral viu, era chinuită de amintirile de familie și își dorea sincer să ispășească păcatele tatălui ei prin fapte bune, să sacrifice fericirea personală pentru a ispăși aceste păcate, să fie suficient de virtuoasă pentru a se salva și ispășește păcatele familiei Este clar că este foarte dificil să îndeplinești o astfel de sarcină: bunul simț sugerează

întotdeauna că o astfel de sarcină este dincolo de puterea unui simplu muritor; este foarte posibil ca dl Orlova era chinuită de îndoieli despre cum să-și atingă cel mai bine scopul, dacă era pe drumul cel bun, cu atât mai mult cu cât era ambițioasă și nu îndrăznea să meargă la mănăstire, prin urmare, nu putea face ceea ce trebuia să facă , în opinia ei Ea dorea să se căsătorească, dar credea că un astfel de pas va interfera cu îndeplinirea sarcinii pe care și-a asumat-o Într-un cuvânt, avea nevoie de un conducător care să o învețe ce trebuie să facă pentru a se salva, pentru a ispăși păcatele tatălui ei, care să o elibereze de îndoielile ei chinuitoare Dacă este de crezut Fotie, atunci gr Orlova, la începutul cunoștinței lor, era departe de a fi sigură că ajunsese la perfecțiune, ezita și se îndoia; pe baza autobiografiei lui Photius și a scrisorilor disponibile ale lui Photius și gr Orlova, e foarte drăguță Biblioteca "Runivers" V F chizh nu mentorul tău Mi se pare că dl Orlova avea un suflet nobil și nu era vina ei că sarcina pe care și-o asumase s-a dovedit a fi peste puterile ei; era atât de sinceră încât era încă conștientă de neputința ei și căuta un profesor care să o învețe să-și atingă scopul dorit cu pasiune Îndoindu-și puterile, șovăind în deciziile ei, c Orlova și-a găsit în sfârșit un lider Convingerea fermă a lui Photius în infailibilitatea lui trebuie să fi impresionat-o; a găsit în cele din urmă un călugăr care nu se îndoia de nimic, căruia totul era clar, care se considera în drept să învețe și să blesteme Karnovich, în biografia sa despre Photius, notează că, din câte se poate judeca din scrisorile pe care le cunoaștem, este greu de înțeles "de ce aceste scrisori - și în spiritul lor, desigur, existau și învățături verbale - ar putea el influența atât de puternic Orlov, care le considera epistole apostolice Într-adevăr, aceste scrisori sunt de așa natură încât nu au putut-o convinge pe Orlova, chiar dacă nu era deșteaptă Dar prin persuasiune nu se poate avea o asemenea putere pe care a avut-o Fotie asupra Orlova, astfel încât nu trebuie să căutăm explicații cu privire la puterea completă a lui Fotie asupra Orlova în caracterul persuasiv al scrisorilor Ea nu înțelegea că Fotiy era bolnav mintal, de ce - asta este o altă chestiune; Fotie chiar nu semăna cu restul călugărilor, prin urmare, Orlova l-ar putea bănui de un om extraordinar, aproape sfânt Acest extraordinar călugăr era sincer și neclintit convins de superioritatea sa, de chemarea sa cea mai înaltă, se considera îndreptățit să ierte păcatele, să învețe și să blesteme Credința lui Fotius a fost transmisă lui Orlova, căci o convingere profundă are întotdeauna un efect imperios, cel puțin asupra celor care se îndoiesc Fotie însuși descrie că Orlova i-a cerut părerea despre îndoielile care o chinuiau, de exemplu, "despre virginitate", iar Fotie i-a dat sfaturi în cea mai categoric formă, nu a permis nici cea mai mică obiecție; pentru Fotie totul era clar şi neîndoielnic A început să-l învețe pe Orlova cum să se îmbrace, cum să curețe camerele etc ; Orlova a fost foarte încântată că a găsit un om drept "înțelept" și a îndeplinit instrucțiunile date de un călugăr extraordinar, care știa totul și era încrezător în infailibilitatea lui Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA FANATISMULUI Atât fanaticii religioși, cât și cei politici se conving, se autosubjug, nu prin argumente, nu prin superioritatea minții, ci tocmai prin credința sinceră în infailibilitatea lor; în acelaşi fel i-a subjugat pe Fotius şi pe Orlova Cu toate acestea, acest lucru singur nu poate explica puterea completă a lui Fotius asupra Orlova; desigur, era foarte important pentru ea să găsească un conducător, dar nu se putea mulge pentru a completa supunerea dacă întâlnea alți predicatori; și aproape că nu lipsea oamenii care doreau să subjugă cea mai bogată fată din

Rusia, Fotius a reușit imediat să se plaseze în relații exclusive cu Orlova; de îndată ce ea a început să-i urmeze sfatul, el a început să o asigure că e pe calea cea bună către mântuire , a început să o lingușească fără nicio măsură Gr Orlova a avut totul în viață; îi lipsea doar asigurarea că se va salva și va ispăși păcatele tatălui ei; Eclesiasticii, la sfatul cărora s-a îndreptat, desigur, au învăţat-o cât de grea este calea ei Fotie s-a convins cu insistență că este o "feioară înțeleaptă de Dumnezeu", un "înger pământesc", un "vas al harului", etc asemenea virtuți minunate Este clar că Orlova i-a fost foarte recunoscătoare lui Fotie, care a asigurat-o că este un "vas al grației"; la urma urmei, tocmai ea a fost cea care dorea să atingă și un grad mai mic de perfecțiune, Fotie a răsplătit-o cu sfințenie Lingușirea are un efect invincibil asupra aproape tuturor, iar Orlova nu a putut rezista lingușirii persistente a lui Fotius S-a atașat de un călugăr extraordinar care o lingușea constant, o convingea constant că va primi "răzbunare în rai" și îi poruncea să "se bucure" În felul acesta, Fotie i-a dăruit ceea ce a aspirat mereu și, în plus, nu a cerut niciun sacrificiu, nimic greu pentru ea; avea bani și bijuterii din belșug; · Locuința în apropierea Mănăstirii Sfântul Gheorghe nu este neplăcută, și probabil că i-a fost chiar plăcut să se supună lui Fotie, din cauza pasivității caracterului ei Sunt complet de acord cu Karpovici din cauza faptului că presupunerea unei legături între Photius și Orlova este absolut inacceptabilă; pe această cale, Fotie ar fi întâlnit mai abil co-Întrebări de filosofie, vol , Biblioteca "Runivers" V - F chizh Pernikov; doar impresionând cu convingere în infailibilitatea și lingușirea sa, Fotie a putut comanda Orlova Desigur, se poate pune la îndoială sinceritatea laudelor lui Photius Orlova; ea era totul pentru el; Fotie avea atât bani, cât și putere, datorită ei și, prin urmare, îndoiala se strecoară involuntar prin faptul că o considera sincer un "vas al harului" Chiar dacă Gr Orlova era foarte limitată, totuși a trăit în înalta societate și a întâlnit în viața ei pe cei mai deștepți lingușitori și nu a căzut sub influența lor; mai mult, este greu de admis că Fotie a putut reuși timp de optsprezece ani să joace rolul unui lingușător iscusit Este mult mai plauzibil să recunoaștem că Fotie i-a acordat cu sinceritate sfințenie Contelui Orlov: la urma urmei, ea era elevul lui complet devotat și ascultător; el singur poseda adevărul și sfințenia și, în consecință, Orlova era un "vas al harului", iar în toată lumea rea erau doi oameni neprihăniți, Ana și Fotie, pe care i-a proslăvit și cu sinceritate În conformitate cu opiniile sale, Fotiy a dispărut de fondurile lui Orlova; a făcut, după convingerea sa, fapte bune; pentru a-și arăta măreția vrăjmașilor, a trebuit să trăiască magnific și a fost o faptă bună: dușmanii au văzut triumful și măreția "nenorocitului Fotie" Fotiy a folosit cu adevărat fără ceremonie fondurile lui Orlova, dar nu în felul în care îndrăgostiții obișnuiți fac pentru a trăi pe cheltuiala altcuiva La urma urmei, chiar și fanaticii politici caută donatori pentru "cauza comună" Fotie l-a sfătuit pe Orlova să nu intre într-o mănăstire, dar chiar și în acest caz a fost destul de consecvent: era convins că numai el este singurul om drept adevărat și îi socotea pe toți duhovniceștii vremii sale păcătoși nenorociți; este clar că ar putea să o sfătuiască pe Orlova să se salveze sub îndrumarea lui Întrucât lui Orlova îi plăceau astfel de sfaturi, l-a împlinit de bunăvoie; Fotie a asigurat-o că va servi cauza în cel mai bun mod posibil, menținându-și legăturile într-un cerc superior; Orlova a împlinit de bunăvoie și acest sfat; se pare că ea a apreciat poziţia ei înaltă, iar Photius avea nevoie de un apărător de rang înalt împotriva

"întreprinderilor inamicului" Nu cred că influența lui Photius asupra Orlova, cel puțin parțial, ar putea fi explicată prin "sugestie"; este Fotiy nu înnorat Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA FANATISMULUI i-a dat capacitatea de a inspira și de a hipnotiza, iar încercarea lui de a-i trata pe "posedați" din mănăstirea Iuriev s-a încheiat cu tristețe În general, Photius nu a avut o influență semnificativă și de durată asupra nimănui, cu excepția lui Orlova, și toți cei cărora le-a furnizat sfaturile și instrucțiunile sale au fost foarte curând excluși de la orice comunicare cu fanaticul arogant Prietenia cu Orlova l-a pus pe Fotius pe calea activității publice; Datorită donațiilor sale generoase, Fotie a construit Mănăstirea Sf Gheorghe, care și-a câștigat oarecare faimă Cât timp mitropolitul Mihail, care l-a cunoscut pe Fotie, era în viață, nici măcar influența lui Orlova nu l-a putut avansa În , Serafim a fost numit mitropolit, iar în cele din urmă, în , Orlova a reușit să-l convingă pe mitropolit să-l cheme pe Photius la Sankt Petersburg, ca asistent energic în viitoarea luptă cu prințul A N Golitsyn Serafim, aparent fără tragere de inimă și după mari ezitări, l-a adus pe Fotie mai aproape de el și abia în a decis să acționeze Nu știm în ce a constat lucrarea pregătitoare a lui Orlova, Serafim și Photius, dar cert este că Serafim a recurs la ajutorul lui Photius și Orlova în ultimă instanță Din câte se poate judeca din toate acțiunile lui Serafim, el a fost împovărat de puterea lui Golitsyn și dorea răsturnarea lui Orlova, sub influența lui Fotius și "nemulțumită de faptul că aceste personalități (Krudener, Tatarinova) au mers înainte și au împins-o pe ea, favorita împărătesei și a curții, în plan secund" *), a luptat împotriva întregii mișcări Pentru Fotie nu existau îndoieli și ezitări; i-a atacat cu ură pe ereticii și pe dușmanii credinței și, întrucât erau patronați de Golitsyn, a atacat și pe acest demnitar Photius asigură că a depus toate eforturile pentru a-l îndruma pe Golitsyn pe calea adevărată și abia când a fost în sfârșit convins de incorigibilitatea lui a decis să-l distrugă Acest lucru este foarte probabil; dar poveștile lui Fotius despre conversațiile sale cu Golitsyn sunt foarte îndoielnice; așa că Golitsyn nu a putut rosti frazele atribuite lui de Photius: "Toate universitățile și instituțiile de învățământ au fost deja formate pentru revoluție", "e deja prea târziu pentru a opri totul deja în forță mai mare", etc Cu toate acestea, pentru noi relația lui Photius şi Golitsyn *) Miropolsky, Photii Spassky "Vestnik Evropy ", KhP, p * * Biblioteca "Runivers" V F chizh În luptă, Fotie a dat dovadă de încredere în sine și neînfricare, ceea ce, desigur, se explică prin "viziuni" și "revelații"; nu s-a îndoit de succesul său, a luptat cu toate mijloacele disponibile El l-a convins și l-a convins pe timizii Serafim să se plângă suveranului și să insiste asupra înlăturării lui Golitsyn, a scris denunțuri de erezii și, prin Uvarov, a obținut faptul că aceste denunțuri au căzut în mâinile suveranului, a obținut o audiență la suveran, căruia i-a explicat verbal răul ereziilor, l-a trădat pe Golitsyn cu o anatemă Nu se poate decât să se minuneze de energia, perseverența și ingeniozitatea unui călugăr slab educat Fotie a descris foarte plauzibil cum l-a convins pe Serafim să meargă la suveran cu plângeri despre Golițin, cum l-a convins pe Serafim să nu-l suporte pe Golițin când a întrebat despre asta, în numele suveranului, care venise la mitropolitul Arakcheev Desigur, Fotie atribuie consiliilor sale hotărârea lui Serafim, dar poate că Arakcheev i-a arătat clar mitropolitului că demiterea lui Golițin i-a fost foarte plăcută lui Arakcheev; Atașamentul suveranului față de Golitsyn era atât de mare, încât nu îndrăznea să-l jignească pe Golițin; mișcare, la cap? Golitsyn

stătea într-o rafală, era greu de suprimat; Intimidarea și sfaturile lui Photius nu au produs efectul dorit Evident, lupta era dincolo de puterea lui Serafim și Orlova; erau necesare noi metode de luptă, mai eficiente și mai eficiente kie; în sfârșit, a fost perseverență extremă și de mai multe ori necesară? luptă în mijloace Fotie a scris într-o scrisoare către suveran din aprilie ; "Dumnezeu mi-a descoperit aceasta", "o viziune a fost trimisă de la Dumnezeu"; > a văzut un înger ținând o carte în fața lui și a auzit o "voce de sus"; "vezi și înțelegi" Astfel de argumente cu greu ar putea produce efectul dorit, deoarece Oponenții lui Fotie pretindeau, de asemenea, că posedă adevărul, au avut viziuni și revelații Este puțin probabil ca Fotie să-l fi convins că are dreptate, în ciuda tonului încrezător al epistolelor sale - la urma urmei, adversarii săi au vorbit pe același ton, dar Fotie a inventat cel mai convingător argument: el a susținut că oponenții săi erau din punct de vedere politic periculos Nu știm dacă Fotius însuși a descoperit acest argument invincibil sau dacă cineva i-a subliniat că Golitsyn, Koshelev, Tatarinova, Gossner, Societatea Biblică, Herrnguters etc Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA FANATISMULUI pregătesc o revoluție în Rusia, dar el a profitat de această acuzație a adversarilor și a câștigat În cartea deschisă, pe care îngerul o ținea înaintea lui Fotie, a văzut aceste cuvinte: "această carte a fost întocmită pentru revoluție și acum intenția ei este revoluția"; Fotie a aflat într-o viziune că era cartea "Apel la oameni să urmărească atracția interioară a spiritului lui Hristos" În aceeași scrisoare, Fotie l-a asigurat pe suveran că Gossner "a fost chemat să învețe mințile pentru a se pregăti pentru revoluție" Acuzația lui Gossner de răutate politică s-a dovedit inutilă, iar Gossner a fost expulzat din Petersburg; a fost găsită o cale sigură de a distruge inamicii Oricât de absurdă ar fi fost acuzația, s-a dovedit a fi o armă teribilă, pe care Fotius a folosit-o în continuarea luptei El și-a acuzat în mod constant și persistent pe toți oponenții săi de neîncredere politică La prima întâlnire cu suveranul, Fotie, în cuvintele sale, l-a convins pe împărat că "secretul fărădelegii" "se face" în detrimentul oricărei ordini, legi și guverne", că "în întâlnirea societăților secrete" "o s-a vorbit că, de îndată ce un incendiu în Rusia va aprinde revoluția, acum lemnul de foc a fost deja pus Într-o scrisoare adresată suveranului din aprilie , Fotiy asigură că societatea Herrnguters, metodiștii "în special reputați a fi sub numele de Illuminati" l-au sedus pe Koshelev, care, ca "dușman al tronului și al altarului", "prins în mâinile lui Prince Golitsyn", "pentru a acționa colectiv pentru a da naștere unei reforme a constituției și, ca să spunem așa, pentru a dezgropa temeliile bisericii, pentru a submina în secret și fără greșeală tronul autocrației" Nu este nevoie să transmitem conținutul tuturor memorandumurilor lui Fotie; Peste tot se repetă cu insistență că dușmanii amenință nu numai altarul, ci și tronul, că adevăratul scop al Societății Biblice, cunoscut doar de Fotie, al metodiștilor, Illuminaților, Hernguterilor etc , este acela de a face o revoluție în Rusia , că numai Fotie poate preveni pericolul Poate părea incredibil că asemenea asigurări absurde ar putea atrage atenția; la urma urmei, este evident că Fotie, necunoscând viața, neînțelegând relațiile politice, cu siguranță nu a putut judeca corect mișcarea, pe care demnitarii de rang înalt o simpatizau, cu bună-credință și Biblioteca "Runivers" V F chizh / a cărui calitate de stat era dincolo de orice îndoială De fapt, cum ar putea un duhovnic al corpului de cadeți și arhimandrit al unei mănăstiri provinciale să prevadă corect pericolul,

să pătrundă în scopurile conducătorilor societăților religioase S-ar părea că nu ar putea exista nicio îndoială că călugărul slab educat este pur și simplu delir și, în afară de regret, nimic nu poate fi răspuns la născocirile jalnice ale fanteziei sale bolnave Asigurările lui Fotius, însă, au funcționat; reacția, cea mai mohorâtă, a triumfat; ideile lui Fotie au început să pătrundă în viață; au fost persoane care l-au crezut; consecinţele acestei greşeli groaznice sunt binecunoscute Cum a reușit Fotie să-l convingă că numai prin suprimarea oricărei aspirații religioase sincere, prin suprimarea libertății de conștiință și de gândire, Rusia poate fi salvată de la revoluție Teza susţinută de Fotie este atât de absurdă încât nici cel mai subtil dialectician nu a putut-o fundamenta Fotie nu a încercat să demonstreze validitatea ideilor sale; a repetat doar cu insistență că adevărul i-a fost comunicat de sus pentru isprăvile sale, că acțiunile dușmanilor săi erau mașinațiunile diavolului Fotie asigură că a postit și s-a rugat mult și pentru aceasta a fost onorat să cunoască viitorul și își acuză cu insistență pe toți adversarii, adăugând că este devotat bisericii și tronului din tot sufletul Desigur, din punct de vedere al formei de prezentare, scrisorile lui Fotie nu puteau să trezească o atenție deosebită asupra lor; este un set de fraze grandilocvente, repetarea unuia și aceluiași gând De exemplu, o scrisoare din apr începe astfel: Unsul lui Dumnezeu Slujitorul Domnului Bântuit regele milei, blândeții, înțelepciunii și tăriei și slavei de sus! Domnul sa fie cu tine Bucurați-vă în Duhul Sfânt și împărățiți în veci! Slujitorul tău, slujitorul Sf biserica lui Dumnezeu slujește lui Dumnezeu și ție, regele, biserica și patria, cu credincioșie și adevăr, după legea lui Dumnezeu și civilă, după conștiință, după iubirea evanghelică Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA FANATISMULUI iar prin jurământ Și deci la întrebarea ta: cum să ajuți pentru a opri revoluția? roagă-te Domnului Dumnezeu, și asta este ceea ce este deschis, doar fă-o imediat Apoi urmează sfatul de a elimina Golitsyn, Koshelev, Gossner, Fesler "și de a-i expulza pe metodiști, cel puțin pe cei principali Providența lui Dumnezeu nu a dezvăluit acum nimic de făcut Îți trimit un plan la șapte Am vestit porunca lui Dumnezeu; a împlini este în tine; cu tine Duhul înțelepciunii și al puterii, al puterilor și al stăpânirilor Din până în acest an exact ani: Dumnezeu l-a învins pe vizibilul Napoleon, care a invadat Rusia: El și spiritualul Napoleon să fie înfrânți cu fața ta, cum poți tu, ajutându-L pe Domnul, să înfrângi în trei minute cu o lovitură de stilou Și toată puterea spiritualului Napoleon constă în patru puncte Bucură-te, fii mântuit! Domnul este cu tine, domnește în veci cu Dumnezeu! Amin Slujitorul lui Dumnezeu și al Domnului Iisus Hristos în Duhul Sfânt, râvnitor al Sf biserică, supus loial regelui, cel mai recent, dar ortodox Arhimandritul Fotie Psihiatrii trebuie să citească adesea scrisori cu adrese atât de fanteziste, cu fraze atât de tari, dar stereotipe Scrisorile și articolele lui Photius sunt sărace în conținut și excentrice în prezentare Cu toate acestea, scrisorile și conversațiile lui Fotius au avut o influență enormă; cele mai elocvente, cele mai gânditoare compoziții nu produc acțiune la fel de repede ca Fotius Fotie si-a propagat gandurile in casa lui Orlova, avea admiratori printre doamnele nobile; aceste evlavioase doamne, desigur, răspândesc ideile lui Fotie; au apărut voluntari care voiau să salveze Rusia de la revoluție Nu știm cum și-a convins Fotie admiratorii că Societatea Biblică, Tătarinov etc pregătesc o "revoluție", dar ne-a explicat, deși parțial, cum l-a convins pe suveran de acest lucru pe aprilie "Aproape trei ore au durat conversația lui cu atâta putere de spirit pentru fiecare bine, încât din cap până în picioare el a fost,

ca apa, a lui Biblioteca "Runivers" V F chizh volumul este umezit și nu doar transpirație, ci ca și cum s-ar fi turnat toată lenjeria însângerată peste el, că și-a luat totul de pe el însuși și s-a îmbrăcat cu altceva și s-a întărit cu puțină mâncare (căci el, pregătindu-se pentru astfel de lucruri, a vorbit, s-a împărtășit, nu a băut și nu a mâncat nimic nu a apărut înaintea regelui) După ce Fotie a trădat anatema lui Goliţin, el a fost chemat la suveran; apoi Fotie i-a mărturisit schemamonahului Alexis, iar după Fotie: "Sfântul ascet s-a umplut de harul Duhului Sfânt, i-a vorbit pe cale în binecuvântare: "Nu te teme, copile! vino în numele Domnului luptă, copile, Dumnezeu îți va da gură și înțelepciune și îți va da putere și putere Foty știa că suveranul era extrem de nemulțumit de insolența sa față de Golitsyn, s-a pregătit pentru apărare și s-a apărat energic Când argumentele lui Fotie s-au încheiat, el a început să caute în sânul său "carta necesară"; suveranul "a văzut că Fotie era în pânză de sac, lanțuri de fier și degeaba îi era pieptul gol, a văzut un ulcer adânc până la oase pe el în mijloc" Suveranul "a fost tot uimit, atins și, ca de la un foc mare, a fost înflăcărat de rușine" "Fotiy s-a întors de la rege în casă la fiica fecioarei Anna, plină de sudoare, de parcă ar fi fost amestecat cu sânge " Din păcate, nu cunoaștem patogeneza transpirației sângeroase; desigur, apariția transpirației sângeroase indică constituția neuropatică a lui Photius, excitabilitatea extremă a sistemului motor vascular; nu există nicio îndoială că frigul extrem s-a datorat unor anomalii ale sistemului vasomotor, deși s-a datorat în principal anemiei, ca urmare a înfometării cronice În opinia mea, este extrem de important să stabilesc că sudoarele sângeroase a apărut la Fotius ca urmare a excitației mentale, în timpul conversațiilor cu suveranul; nu există nicio îndoială că în aceste ore Fotius era în agitație mentală, energia nervoasă a ajuns la o tensiune extremă, a fost absorbit cu toată ființa de acele gânduri pe care le-a exprimat suveranului O astfel de excitare extrem de intensă a activității creierului a fost însoțită de fenomene pur corporale, dar nu a fost un afect: Fotius era atât de stăpân pe sine, încât într-un moment critic a reușit să-l lovească pe suveran cu un sac și lanțuri Această ascensiune a activității spirituale l-a inspirat pe Fotie, crescut Biblioteca Runiverse PSIHOLOGIA FANATICISMULUI la o înălțime de neatins, i-a dat o putere deosebită și, în consecință, o mai mare persuasiune a predicii sale, în ciuda absurdității sale evidente Forța psihică, ca orice forță, se influențează singură, deși nu înțelegem în ce fel Nu există nicio îndoială că Fotie în biroul suveranului a arătat o mare putere spirituală, a dezvoltat o cantitate enormă de energie cerebrală Deși era acoperit de o sudoare sângeroasă, era complet stăpân pe sine; acest extraordinar stăpânire de sine, această putere asupra sinelui acţionează involuntar asupra ascultătorului Tot ceea ce știm despre mișcarea religios-mistică din acea vreme indică faptul că gândurile lui Fotie trebuie să fi părut absurde și revoltătoare; la urma urmei, el a negat orice drept la o viață religioasă independentă; a înlănțuit atât credința, cât și gândul în lanțuri de sclavi; dar această predică sălbatică m-a convins, pentru că a fost rostită cu profundă credință, cu mare entuziasm Involuntar părea că călugărul, atât de îndrăzneț, atât de convins, atât de inspirat, atât de puternic, nu se înșela; s-a subordonat enormei sale puteri spirituale Photius notează cazuri când în el a apărut transpirație sângeroasă, așa că se poate crede că acest fenomen a fost rar la el, în momentele de stres psihic extrem În consecință, nu a avut o asemenea tensiune când a convins oameni care nu aveau o mare importanță, motiv pentru care numărul persoanelor convinse

de el a fost mic Trebuie să ne gândim că pânza de sac și vorbirea imperioasă au fost suficiente pentru a impresiona nobila Paraskeva, fiica Anna etc ; pentru persoanele care posedau o anumită independență de gândire, aceasta nu era suficientă; nu putea acționa asupra minții lui Fotie și putea provoca o excitare mentală extremă în sine numai în cazuri extreme Învățăturile lui Photius erau atât de absurde încât chiar și o ridicare ridicată a spiritului, tulpini extreme de energie nu produceau prea mult efect; el nu era pe deplin de încredere; sfatul său rău intenționat a fost ascultat și chiar parțial îndeplinit; dar lui Fotie încă nu i s-a încredinţat postul cel mai înalt; a fost lăsat în mănăstirea Iurievski Spre meritul clerului nostru, el nu a găsit oameni asemănători printre cler, chiar și mitropolitul Serafim era obosit de apropierea lui de Fotie, iar când Golițin a fost destituit, l-a îndepărtat pe Fotie de la sine și nu a mai apelat la ajutorul lui Biblioteca "Runivers" c F chizh Inspirația puternică a lui Photius s-a dovedit a fi o forță activă, suficientă pentru a produce mult rău, dar absurditatea extremă a dorințelor sale a fost atât de evidentă încât Photius nu a putut obține un succes complet Nu mai trebuie adăugat că influența lui Fotie nu ar fi putut dura; nu se poate decât să se minuneze că a obţinut un succes atât de mare; avertismentele sale despre nesiguranța politică au făcut încă mult rău Din fericire, Fotie nu avea nici inteligență, nici educație; atunci ar fi făcut mult mai rău În cele din urmă, nu putem nega lui Photius marele curaj, iar curajul, desigur, este foarte atrăgător pentru oameni; toți cei care nu au propria lor judecată - și nu sunt puțini dintre ei - se supun îndrăzneților, admițând vag că o persoană care decide asupra unui act care este imposibil pentru restul are o putere sau o autoritate deosebită Fotiy a dat dovadă de curaj, anatemizând pe Prince Golitsyn, În ciuda plângerilor Mitropolitului, a sfatului scris și verbal al lui Fotie, suveranul nu a îndrăznit să-l destituie pe Golitsyn; dându-și seama de ezitarea suveranului, Fotie a hotărât o ultimă soluție: la aprilie , în casa lui Orlova, l-a anatemat pe Golițin "Dar Domnul Dumnezeu vă va lovi pe toți și vă va nimici repede Anatemă Când Golițîn pleca, Fotiy a exclamat după el: "Dacă nu te pocăiești și nu se întoarce toată lumea la tine, anatema tuturor; dar tu, ca conducător al răutății, nu vei vedea pe Dumnezeu, nu vei ieși în împărăția (cerească) a lui Hristos, ci vei coborî în iad și toate vor pieri împreună cu tine pentru totdeauna Amin!" Potrivit lui Shishkov și Sverbeev, Fotiy, escortându-l pe Golitsyn prin mai multe camere, a strigat tare după el: "Anatema, la naiba să fii" Fotie spune că Orlova era foarte speriată și el însuși, galopând și bucurându-se, a cântat acest cântec: "Dumnezeu să fie cu noi!" Cu greu se poate nega că Fotie a dat dovadă de un mare curaj: deși Suveranul l-a onorat cu atenție, tot Fotie nu putea ști; cum aveau să reacționeze ei la bătăliașiile sale și la închisoarea într-o mănăstire, chiar și la Solovetsky, i s-a părut destul de posibil Ca să nu mai vorbim de dispoziția specială a suveranului față de Golitsyn, fiecare persoană sănătoasă a înțeles că dreptul !) Antichitatea Rusă ; IV; pagina Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA FANATICISMULUI guvernul nu ar trebui să ierte o asemenea insolență revoltătoare, ar trebui să-l pedepsească mai mult sau mai puțin aspru pe arhimandritul insolent care și-a arogat dreptul de a blestema pe unul dintre cei mai înalți demnitari Se poate crede lui Fotie că nu se temea de consecințele trucului său: "viziuni și revelații" i-au dat încredere deplină că va distruge mașinațiile diavolului Doar aceste informații obținute patologic i-au dat lui Fotie curajul să-l blesteme pe Golitsyn; În secolul al XIX-lea, clericii sănătoși nu și-au însușit

dreptul de a blestema pe păcătoși și, prin urmare, șmecheria lui Fotie nu a găsit imitație Doar un psihopat convins de "viziuni și revelații" și-ar putea însuși un astfel de drept, care nu este în contradicție nici cu spiritul bisericii noastre, nici cu întregul nostru sistem politic, nici cu opiniile noastre Un călugăr sănătos din secolul al XIX-lea nu-și putea permite o asemenea insolență, chiar dacă nu se temea de pedeapsă; Bineînțeles că printre cler se aflau oameni cu adevărat neînfricați care nu se temeau de închisoare într-o mănăstire și chiar de exilați la muncă silnică, dar nimeni nu îndrăznea să blesteme un apostat sau un liber gânditor Tocmai în aceasta, și nu în absența fricii de pedeapsă, văd curajul uimitor al lui Fotie Chiar dacă ar fi știut că insolența lui va rămâne nepedepsită, izbucnirea lui împotriva lui Golitsyn ar fi mărturisit despre curajul lui; și-a atribuit, evident, o putere care nu-i aparținea, a îndrăznit să facă un act pozitiv imposibil pentru toată lumea Fără îndoială că curajul uimitor al lui Fotie a produs un mare efect; oamenii timizi - și sunt întotdeauna destul de mulți dintre ei - au crezut că un călugăr care a îndrăznit să-și blesteme superiorul, un prieten al suveranului, avea într-adevăr o putere extraordinară Din nefericire, Golitsyn însuși a acordat o importanță serioasă îndrăznețelor lui Photius; Fotiya îi era foarte frică să nu fie pedepsit, Golitsyn își pierdea servieta Persoanele care l-au înlocuit pe Golitsyn și prietenii săi au acționat involuntar în spiritul lui Fotie; chiar dacă unii dintre ei nu împărtășeau pe deplin părerile lui, le era frică să-l entuziasmeze, le era teamă că nu vor suferi soarta lui Golitsyn Oponenții lui Golițyn, în frunte cu Arakcheev, au făcut de bunăvoie ceea ce i-ar fi plăcut lui Fotius și, astfel, acest fanatic s-a dovedit a fi o figură istorică, instigatorul și purtător de stindard al tuturor călăilor libertății, conștiinței și gândirii Chiar dacă au găsit posibil să se limiteze la demisia lui Go- Biblioteca "Runivers" V F chizh Litsyn, ar fi totuși imposibil să-l înlocuiești cu un reacționar nerabit, pentru că era evident că Photius va blestema pe oricine nu ar înăbuși libertatea Era necesar fie să-l pedepsești pe Fotie, fie să-l recunoști drept, așadar, să ia calea reacției extreme; nu au îndrăznit să-l pedepsească pe Fotie, a rămas să urmeze instrucțiunile acestui fanatic Nu știm de ce anume nu au vrut să-l pedepsească pe Fotie; el însuşi spune că suveranul a fost foarte supărat de îndrăzneala lui, dar curajul lui Fotie, entuziasmul şi convingere profundă, împreună cu intrigile secrete ale duşmanilor lui Goliţin, * l-au salvat pe îndrăzneţ, fanatic Fotie spune că atunci când suveranul a promis că îl va vizita pe Conte Orlov, Photius "a ordonat" lui Orlova să pună o carte despre "revoluție" "Împăratul a vorbit despre multe lucruri foarte binevoitor și și-a amintit de Fotias cu dragoste În același timp, fata, parcă întâmplător, a deschis din ea însăși această carte, unde împăratul a citit o singură pagină și a fost surprins de obrăznicie; o asemenea acţiune şi intenţie politică a avut mai multă influenţă asupra lui decât binele întregii biserici Trebuie să ne gândim că alți adversari ai lui Golitsyn au acționat în același spirit, deși au înțeles că acuzația lui Golitsyn de neîncredere politică era absurdă, dar au folosit acest mijloc ca un instrument sigur în lupta pentru putere Desigur, terenul pentru activitatea lui Fotie era suficient de pregătit; dacă Fotie și-ar fi început activitatea cu douăzeci de ani mai devreme, ar fi fost considerat fie nebun, fie prost; și nebunie obrăzătoare, dar până în reacția a mers atât de departe încât tot ce a fost nevoie era o împingere pentru a o aduce la următoarea extremă - distrugerea universităților - și această împingere s-a dovedit a fi în

puterea fanaticului bolnav Arakcheev, Orlova, Uvarov, Gladkiy, doamnele nobile și Mitropolitul Serafim l-au ajutat pe Fotie, dar din diferite motive; Serafim și Arakcheev au vrut ca Golitsyn să fie îndepărtat din motive personale; alții au simțit că Golitsyn nu zdrobește cu putere libertatea Totuși, toți acești demnitari, cu greu ar fi dus reacția până la capăt fără ajutorul unui fanatic îndrăzneț, care nu înțelegea mijloacele, care s-a dat în întregime luptei, neștiind nici măcar bine la ce duceau acțiunile sale Rol Photiya în această eră tristă este foarte semnificativă; un fanatic poate face multe, multe rele, chiar dacă nu posedă; Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA FANATISMULUI nici minte, nici educație Activitatea lui Fotie este extrem de instructivă în sensul că ne lămurește încă o dată cu cât de ușor poate influența cursul istoriei cel mai extravagant fanatic Nu este deloc necesar să ne oprim în detaliu asupra consecințelor extrem de dăunătoare ale activităților lui Fotie; oricât de mic i-am slăbit rolul lui J în lupta obscurantismului sălbatic cu misticismul, inspirat din Occident, oricât am trata mișcarea împotriva căreia a luptat Fotie, trebuie totuși să ajungem la concluzia că Fotie a făcut nu puțin rău Ca toți fanaticii, Fotie s-a alăturat doar mișcării; el nu putea crea nimic el însuși; nu a apărat decât cu multă energie concluziile extreme, cele mai drastice ale mișcării Fanaticii aderă întotdeauna la o mișcare deja existentă, mărturisesc cele mai radicale principii ale doctrinei, duc cauza partidului lor la extrem, constituie elementele sale extreme Mișcarea, la care s-a alăturat Fotie, nu ar fi ajuns la extreme fără participarea sa, nu ar fi căpătat un caracter atât de ascuțit; nu poate exista nicio îndoială că, dacă nu ar fi fost Fotie, mistica ar fi fost învinsă, dar nu în modurile în care Fotie a împins guvernarea Activitățile lui Fotie nu puteau aduce altceva decât rău, chiar și din punctul de vedere al persoanelor care, în general, au susținut cauza apărată de Fotie Susținătorii săi s-au despărțit foarte curând de el, iar când nu au mai avut nevoie de serviciile lui, au fost împovărați de compania lui Oricât a fost nevoie de Fotie pentru petrecere, când, în urma luptei, patimile rele au orbit mintea, le-au împiedicat să deosebească binele de rău, rațional de nerezonabil, la fel de incomod a devenit după biruință, când patimile s-au liniștit jos și a devenit posibilă o atitudine obiectivă față de această problemă Participarea semnificativă la activitățile sociale a unor astfel de persoane ca Fotius este întotdeauna și oriunde posibilă numai atunci când lupta partidelor devine ascuțită, când pasiunile izbucnesc, când sentimentele morale sunt atenuate; este clar că participarea unor astfel de persoane dăunează nu numai oponenților, ci și oamenilor care au aceleași idei și, în consecință, întregii societăți Prin urmare, cred că este de o oarecare importanță să ne amintim activitățile acestui fanatic; amintindu-și răul făcut, se poate exclude fanaticii de la participarea semnificativă la activitățile publice Biblioteca "Runivers" V F chizh v Pentru a clarifica pe deplin inconsecvența învățăturilor lui Fotie, este necesar să cităm măcar câteva fragmente din notele pe care le-a înaintat suveranului; desigur, acestea sunt cele mai deliberate, cele mai prelucrate lucrări ale lui Nesemnificația completă a acestor note este evidentă pentru fiecare cititor fără prejudecăți; totuși, aceste note au atras atenția, au jucat un rol în istoria noastră Este necesar să le cunoaștem cel puțin pe scurt, deoarece Fotius a expus și verbal aceleași idei care au stat la baza notelor sale Scuze Sfântul Arhimandrit Fotie sub titlul parola societăți secrete sau planuri secrete din carte: Apelați la oameni să urmeze atracția interioară a Duhului lui Hristos parola Cartea "Apel către oameni despre urmărirea

atracției interioare a spiritului lui Hristos" a fost publicată pentru Franța la Paris în doi ani de revoluție; iar în Rusia a fost tradusă în și sub același an a doua ediție a acesteia Este, în esența ei, o nevisva teribil de rea, nemaiauzită Este parola societăților secrete împotriva tuturor regatelor, și mai ales a celor creștine! Parola - sub diferite forme, ascuns sau explicit, direct sau indirect, literal și misterios, doar această carte este, în orice fel, parola distrugerii tuturor, iar scopul ei este să dezgroape altarele și să distrugă tronurile Iată cheia pentru a înțelege parola cărții: Un Apel, către oameni Parola pentru tot O recenzie critică a acestei cărți se încheie astfel: Pe scurt: cartea Proclamației este un mesaj către apostazie de la credința lui Hristos și către o schimbare în ordinea civilă în toate părțile Dar tot ce este în el este ascuns și reciproc, atunci în mod misterios și pervers, motiv pentru care ea vorbește cu ei, strigând astfel: Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA FANATISMULUI Acesta este misterul ultimelor timpuri, marele mister! Aceasta înseamnă: ascunde totul, tăce până la momentul potrivit; cunoaște-te despre tine și fă-ți propria treabă; și prin urmare, obligându-l să înțeleagă această intenție, cel care cunoaște acest adevăr, cunoaște esențialitatea lui, singurul de nevoie "(adică religia bazată pe instinct) și nu-i pasă de nimic altceva Aici este parola în cartea Apel la urmărirea atracției interioare a spiritului lui Hristos: să dezgroape altarele și să distrugi tronurile În Tine, Doamne, ne încredem noi creștinii! Dacă Tu, Dumnezeul nostru, ești pentru noi, cine poate fi împotriva noastră? Dumnezeu este cu noi, Domnul Puterii este cu noi! DESPRE! Dumnezeu! Salvați-l! O! Dumnezeu! Grăbiţi-vă! Nu nouă, Doamne, dă slavă, ci numelui Tău Sfânt în veci Slujitor al lui Dumnezeu și al Domnului Iisus Hristos în Duhul Sfânt, râvnitor al Ortodoxiei, dăruit cu credincioșie împăratului, ultimul slujitor al bisericii, dar arhimandritul ortodox Fotie Această notă a făcut ca cartea să fie interzisă și autorul ei să fie expulzat din Rusia La aprilie , Fotiy i-a înmânat suveranului un bilet care începea astfel: plan ruina Rusiei V și felul în care acest plan distruge brusc liniștit și fericit I) există în țările europene și alte națiuni secta Iluminaților,- aceeași despărțire, chiar și după numele adevăratului creștin, în rest, există Antichristovo, acumularea tuturor sectelor: conține un an de la cei vii crearea lumii în loc de Creștinismul bisericesc th Și contrar Sfintei Scripturi, simbolul credinței și al învățăturilor Sf Biserica crede că se presupune că venirea lui Hristos va avea loc în curând și va exista împărăția Lui pe pământ, care ultimul termen, dacă nu mai devreme, atunci nu mai târziu de Biblioteca "Runivers" c F chizh ; și de aceea se presupune că este de ani, ca și cum împărăția lui Hristos pe pământ, și după aceea împărăție, inventată ca și cum ar fi de ani, este dat pentru permisiunea lui Satana: și întregul număr de ani în societățile secrete: (de la crearea lumii, care va fi in) yoo dar numai de ani se presupune, ca și cum lumea ar trebui să existe de la creație până la moarte Și ca acum o societate liber-cugetătoare de la crearea lumii anul , și creștinul nostru de la Nașterea lui Hristos până la , și după creștin până în (și după biserica de la crearea lumii până în)) rămâne doar să aștepte ani, apoi societatea sus-menționată, în domnia în Antihrist, societatea Carbonarilor, încearcă în toate modurile să facă pregătiri pentru anul , parcă pentru întemeierea unui singur regat a lui Hristos Căci în există un plan că deja toate regatele, bisericile, religiile, legile civile și orice organizație ar trebui să fie distruse și să înceapă un fel de religie nouă, unită în întreaga lume - o turmă, o împărăție și ar trebui să existe fi ca și cum ar fi

un singur rege a cărui capitală să fie la Ierusalim Conform visului societății, se spune că Hristos ar fi rege Aceasta este o parolă pernicioasă Dar banda de tâlhari, sub numele de adevărați creștini, considerând amăgirea și înșelăciunea drept adevăr, se străduiește prin toate mijloacele să distrugă toate religiile, să bulverseze structura statelor, să răstoarne autoritățile cu autoritățile, să înarmeze creștinii unii împotriva altora , să introducă tot felul de știri, să stabilească constituții și prin toate acestea să răspândească spiritul peste tot revoluționar până la dezgustarea tot ce este creștin și de stat și prin acea forță pe toți să accepte un singur regat, un singur țar impostor Pentru aceasta, totul este îndreptat spre aceasta sub masca bunătății și religiei în toate regatele Deci Satana și diavolul mhoj gih au inspirat și înșelat la rău r În această notă, Fotie repetă acuzația împotriva Societății Biblice, vol Golitsyn [și Koshelev; așa își încheie raportul) Multe alte caracteristici din planul de reformă și din planificat Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA FANATISMULUI revoluții (dacă nu luăm măsuri de precauție), trec pe aici în tăcere; este suficient să știi asta deja Beneficii necesare și mai utile decât toate pentru totdeauna pentru distrugerea abuzurilor care s-au strecurat, acestea sunt:) Distrugeți Ministerul Afacerilor Spirituale și îndepărtați-i pe celelalte două de la persoana reală) să distrugă Societatea Biblică sub pretextul că au fost deja tipărite o mulțime de biblii și nu mai sunt necesare; sau, mai întâi, să-l dea clerului, mai ales în mâini, ca moșie pentru cel ales de la Dumnezeu, și apoi să-l distrugă la timp) Să fie ca înainte și să supravegheze iluminarea clerului) Înlăturați Koshelev, expulzați-l pe Gossner, expulzați-l pe Fesler cu pedeapsă și expulzați metodiștii Și dacă aceste patru lucrări ale lui Dumnezeu nu se fac, atunci răul va fi inevitabil^ și incidentul prezent este mai dăunător pentru viitor decât util (și Rusia va cădea curând) Dumnezeu! Salvează-i pe evlavioși și ascultă-ne! Îndreptați lucrările mâinilor noastre și fiți slăvit în noi pentru totdeauna Amin Oricât de monstruos de absurdă ar fi ideea că Rusia și chiar toată Europa ar putea fi salvate de la distrugere prin măsurile propuse de Fotius, sfatul lui Fotius a fost pus în aplicare "Mesajele" lui Fotie, date suveranului, sunt nu numai izbitoare prin absurditatea lor, ci și slabe ca formă; Cea mai bine scrisă este "Epistola a patra", înaintată suveranului la mai Uns de Dumnezeu Domnește cu Dumnezeu și bucură-te în Domnul împreună cu tine! Dumnezeul părinților noștri, Dumnezeu, prin care împărații domnesc și au puterea adevărului, m-a trimis să-Ți vestesc adevărul Ție, rege, în aceste vremuri tulburi Si am vestit si vestesc: Mantuieste patria, imparatia, biserica lui Hristos, mare slujitor al Dumnezeului Prea Inalt! Mare, groaznică este taina fărădelegii, pe care ți-o dezvălui și ție, puternic cu puterea și duhul lui Dumnezeu! Fă voia lui Dumnezeu și corectează faptele lui Dumnezeu în curând Dar mi-am făcut treaba, la care voi fi chemat de la Domnul drepturilor Întrebări de filosofie, KN , Biblioteca "Runivers" V F chizh înaintea lui Dumnezeu în ziua judecății și pe pământ înaintea oamenilor Este posibil ca Domnul care lucrează împreună să facă totul, Domnul este cu tine! Dumnezeu sa fie cu noi! Cenușa Dumnezeu este pentru noi, cine poate fi împotriva noastră? Domnul este puternic cu noi Luptă, rege, pacea cu tine Domnește cu Dumnezeu și bucură-te în Duhul Sfânt în veci Amin Într-o notă înaintată suveranului pe august, Fotie dă un sfat care este deja complet indecent pentru un slujitor de altar Este absolut și imediat necesar acum să-i expulzi pe unii dintre ei din capitală pentru totdeauna Conform planului anterior depus, totul trebuie îndeplinit, i e persoanele expuse în ea trebuie îndepărtate din

locurile lor, căci din experiență este clar că cu intenția partizanilor au început totul în detrimentul bisericii și al patriei De la descoperirea secretelor răutății datorate orbirii, amărăciunii și farmecelor, nu doar principalii partizani nu s-au pocăit, ci și tot felul de răzvrătire, planuri, confuzie și blasfemie prin alții în orice caz, partizani, amenințători moartea măgulind pe cei care le distrug planurile, toate căile și intrigile satanice vor fi inventate pentru a-i extermina cumva pe cei devotați tronului și bisericii Bisericile și credințele lui Dumnezeu, și odată cu distrugerea și pierderea prosperității în Rusia, în mod necesar nu au putut să nu vadă cursul politic / luând în considerare istoria secolelor trecute Căci, așa cum doi ochi, două brațe și două picioare sunt aproape unul de altul și foarte uniți în om, tot așa și în stat biserica și cetățenia sunt apropiate și unite Și în conformitate cu aceasta, în toate împrejurările, acum este necesar să se termine ceva hotărât început, dar în liniște, blând, în secret, totuși, nu fără severitate și dreptate VI În , activitatea publică a lui Fotius se încheie; - în același an se încheie autobiografia lui Informațiile despre activitățile sale ulterioare sunt extrem de insuficiente și nu știm de ce, din acel moment, Fotie a fost mulțumit de faptul că a domnit nelimitat în mănăstirea, creată din fondurile lui Orlova Desigur, circumstanțele s-au schimbat: chiar și persoanele cărora le-a oferit servicii au început să fie împovărate de prietenia lui Fotie, Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA FANATISMULUI Toți s-au întors de la el, cu excepția lui Orlova, iar amenințările sale cu privire la viitoarea revoluție au încetat să mai acorde importanță Dar, totuși, este greu de explicat punctul de cotitură în activitatea lui Fotie doar printr-o schimbare a situației; la urma urmei, "înțelepciunile diavolului" nu au fost distruse, doar câteva dintre sfaturile lui Fotie au fost îndeplinite, prin urmare, el a avut multe de făcut și a fost lipsit de scrupule în ceea ce privește mijloacele Din , Photiy dezvăluie o scădere a energiei, conformității; el oprește lupta împotriva dușmanilor, limitându-se la memorii și predici ascuțite Nu pare să-l deprima faptul că notele lui nu atrag atenția asupra lor; când i s-a ordonat să fie mai reținut în predicile sale, a început să țină predici tipărite "se potrivesc cu ocazie" Cu mare dreptate se poate presupune că a urmat o oarecare îmbunătățire sau chiar calmare în starea lui Fotie; probabil, înșelăciunile simțurilor au încetat sau s-au repetat din ce în ce mai puțin, nu au mai existat idei noi de delir, Fotie nu a mai explicat, ca înainte, diferitele împrejurări ale vieții sale, nu le-a acordat o importanță deosebită, nu le-a interpretat ei într-un mod deosebit în raport cu propria sa personalitate O astfel de schimbare în starea lui Photius ar fi putut urma independent și ca urmare a unei epuizări cronice extreme cauzate de un post nemoderat și, în cele din urmă, ca urmare a unui mediu extrem de favorabil creat de Orlova devotat acestuia Datorită mijloacelor și patronajului lui Orlova, precum și în amintirea meritelor aduse, Fotie a primit putere nelimitată în mănăstirea reînviată de el Călugării se aflau în deplină putere a lui Fotie, la fel și numeroșii pelerini care se înghesuiau la mănăstire, unde erau hrăniți și făcuți de pomană Fotie a făcut tot ce i-a plăcut, a bătut călugării, a tratat "demonii", a dat alocații altor mănăstiri când a vrut, i-a împărtășit pe Orlova la altar, a adunat oameni care se rugă în jurul lui, "a umblat pe cai buni", a îmbrăcat magnific sutane şi veşminte etc P Orlova se grăbea să-şi îndeplinească fiecare capriciu; desigur, nici cei din jur nu au îndrăznit să-l contrazică și i-au îndeplinit toate mofturile, fapt pentru care i-a

răsplătit cu buletine mari O astfel de situație, cu o scădere a energiei, ar putea avea un efect benefic asupra lui Fotie, iar el, din câte știm, și-a suportat soarta și nu s-a mai luptat cu mașinațiunile diavolului; în jurul lui nu vedea decât oameni, Biblioteca "Runivers" V F chizh recunoașterea superiorității sale; nimic nu-i amintea de dușmanii săi și treptat a început să-i uite și din ce în ce mai puțin să fie indignat de faptul că până și clerul îl evita "Fiica-feioară" și-a aranjat viața în cel mai bun mod posibil: a lucrat în grădină, a poruncit în mănăstire, a învățat călugări și pelerini ascultători, s-a rugat și a POST Ortlova a făcut toate eforturile pentru ca nimic să-l supără pe Fotius și, de asemenea, pentru ca și nesăbuirile lui intolerante să nu aibă consecințe grave Dacă nu ar fi fost o îmbunătățire a stării lui Fotie în , cu greu și-ar fi tăiat autobiografia în , cu atât mai mult cu cât la acea vreme erau la putere prietenii săi, pe care i-ar fi putut împinge la o luptă și mai grosolană cu "revoluție" În , suveranul l-a instruit să-l consoleze pe Arakcheev, care îl trădase disperare după uciderea lui Nastasya Minkina; Foty l-a îngropat chiar pe acest demn prieten al lui Arak*cheev Este puțin probabil ca Fotie să fi profitat de o ocazie atât de oportună pentru a sublinia succesele revoluției Se știe că a primit dreptul de a scrie direct împăratului Nikolai Pavlovici; cam pe decembrie, putea spune multe într-un anumit spirit, dar despre toate acestea nu menționează nimic în autobiografia sa, din care avem dreptul să concluzionăm că, ca urmare a îmbunătățirii stării sale, a început să ia o atitudine diferită față de realitate: s-a liniștit și ideile de măreție și persecuție nu s-au mai dezvoltat Este pe bună dreptate greu de recunoscut că Fotie nu a raportat viziuni, revelații și isprăvi, dacă au existat după La urma urmei, un agitator sănătos nu poate opri imediat și fără motiv agitația, iar Fotiy nu a realizat punerea în aplicare a programului său Fără îndoială că nu și-a schimbat părerile, nu le-a abandonat și, prin urmare, nu a putut opri agitația, dacă nu ar fi avut loc o schimbare a stării de sănătate Am văzut că Fotie a avut o mare perseverență și eșecul nu l-a descurajat; sănătatea precară ar putea fi cauza bătrâneții timpurii Era atât de anemic, atât de răcoare, încât și vara, potrivit lui Elagin, se plimba în cinci haine calde Este mai mult decât probabil ca toate aceste motive, și nu situația schimbată, să fi dus la încetarea activităților publice ale lui Fotie Deoarece informațiile noastre despre viața lui Fotie din până în anul morții sale sunt extrem de puține și, mai mult, în această perioadă el Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA FANATISMULUI nu a mai jucat un rol important, atunci nu este nevoie să ne oprim asupra activităților lui Fotie, ca arhimandrit al mănăstirii Iuriev După cum se știe, Photius, când Nikolai Pavlovici a vizitat Mănăstirea Iuriev, binecuvântând vizitatorul din august, și-a întins cu îndrăzneală mâna pentru un sărut Suveranul a ordonat: să-i ceară imediat lui Photius la Petersburg și în decurs de câteva săptămâni să-l învețe decența!) Probabil, datorită lui Orlova, trucul lui Fotius nu a avut consecințe grave pentru el Desigur, ascultarea lui Fotie în acest caz nu dovedește deloc că era sănătos din punct de vedere psihic; la urma urmei, chiar și cei grav bolnavi psihic se supun ordinelor și evită să facă lucruri care aduc consecințe neplăcute pentru ei Singura remarcă valoroasă despre Fotie o face beciul său: "Cu spălarea frecventă cu arc Din punct de vedere foto, nu am putut niciodată să cunosc realitatea personajului său, pentru că l-a acoperit întotdeauna cu imagini și tipuri diferite Această remarcă este foarte informativă și nu necesită comentarii; Photiy era un ciudat, făcea ce îi plăcea Același Kelliarch spune că atunci când cântau bine

în biserică, Fotie îl certa și chiar bătea pe Kelliarh Când Fotie a venit să le mulțumească, bătut și răsplătit cu bani (Fotiy a băgat bani într-un kamilavka i-a dat din cap), i-a certat și i-a numit calomniatori pe cei care le-au mulțumit: "Nu știu nimic" Potrivit aceluiași Kelliarh, care îl considera pe Fotie o persoană extraordinară, comportamentul acestuia din urmă a fost atât de ciudat, încât ierodiaconul, cu care a venit la mănăstirea Iurievski în , nu a fost de acord să rămână în mănăstire: "ce să fac cu un asemenea nebun" Este evident că comportamentul lui Fotie era deja foarte ciudat, dacă un modest ierodiacon s-a hotărât să exprime o concluzie atât de hotărâtă despre importantul stareț al unei mănăstiri bogate, prietenul conte Orlova Nu toți erau la fel de independenți și sinceri ca acest ierodiacon necunoscut; erau şi vânători care să-l exploateze pe minunatul şi bogatul stareţ; astfel de persoane, desigur, nu erau puține; dar din motive evidente, am tăcut despre astfel de fapte) Conform gr Benckendorff acest lucru sa întâmplat în ; Benckendorff, însă, nu spune că Photius și-a întins mâna pentru un sărut "Fotiy era atât de confuz încât a uitat de toate onorurile date în astfel de cazuri șefului statului și bisericii * (Schilder Împăratul Nicolae I T II, p) Biblioteca "Runivers" f> c f chizh citeste Deci esaul Kotelnikov, trimis de Arakcheev la mănăstirea Iurievski, ca și cum ar fi căzut în erezie, s-a făcut pocăit și i-a cerut lui Fotiy de ruble După ce a primit libertate și bani, s-a întors acasă și a început din nou să predice erezia Fotina Pavlovna, figurantă a teatrului din Petersburg, a anunțat-o pe Photi că este stăpânită de un spirit necurat; Fotie a început să o mustre și a încredințat supravegherea atentă a însoțitorului său de celulă, care a luat legătura cu Fotina Pavlovna și l-a asigurat pe Fotie că își petrece tot timpul în rugăciune Această persoană întreprinzătoare a început să adune în jurul ei fetele din jur, care în mulțime convergeau spre mănăstire pentru rugăciune, îmbrăcate în chitone Guvernatorul, cu ajutorul episcopului, a pus capăt unor astfel de întâlniri, iar Fotie l-a înzestrat cu generozitate pe aventurierul care a mers la mănăstirea Pereyaslav Cu toate acestea, Fotie chiar și după aceea a înzestrat-o cu generozitate cu bani lui Orlova, care a fost foarte enervată de șederea aventurierului în mănăstirea Iurievski În , Photiy și-a intensificat faptele ascetice, impuse el însuși o "regula" pe care a îndeplinit-o până la moarte; motivele acestei întorsături în viața ascetului, Kelliarch nu relatează În ultima săptămână din Postul Mare, Fotie nu a scos un cuvânt, a dat ordine în scris Nu se poate decât să se minuneze de puterea naturii lui Fotius, refuzându-și atâta vreme hrana necesară; Kelliarhul spune că a mâncat supă fiartă în apă fără condimente; "A turnat puțin câte puțin în mâncare la uleiul dintr-o lampă aprinsă", în vacanțe își permitea să mănânce trei bucăți de hering Fotiy a murit la februarie , așadar, la patruzeci și șase de an de viață Nu știm ce boală l-a adus în mormânt; dacă a existat o boală acută, accidentală sau o exacerbare a unei boli cronice Pentru un medic, este extrem de instructiv faptul că Fotie a postit mult timp și aproape cu nepedepsit, s-a îmbolnăvit adesea și, cu toate acestea, a trăit aproape patruzeci și șase de ani Nu există nicio îndoială că Photius, ca neuropat, poseda o invulnerabilitate considerabilă În sfârșit, trebuie menționat că Fotie, în timpul ultimei sale boli, a apelat la ajutor medical, deși la sfatul contelui Orlova și Kelliarch Nu mai trebuie spus că înmormântarea lui a fost foarte solemnă V F Chizh Biblioteca "Runiverse" Geniul și sănătatea lui N V Gogol), III "Scrierile mele conectate în mod miraculos cu sufletul meu și cu amintirile mele

interioare", spune Gogol despre sine ("Vybr Places", π XXIII) Acest lucru este absolut adevărat și nu ar putea fi altfel; personalitatea unui satiric strălucit în afara conștiinței de sine creative este o țintă artificială pe care poți pune orice etichetă îți place, în funcție de punctul de vedere; pe vremuri slavofilii și occidentalizatorii trăgeau în această țintă, în prezent câmpul de luptă este ocupat de psihiatri Atât aceia, cât și alții, și încă alții cred că "cel mai bun lucru care se poate spune este să-l numești nebun pe Gogol" De la "prietenii" moscoviți ai lui Gogol, acest lucru este încă de înțeles În opinia lui Shenrock, care este în întregime justă, acești "prieteni" nu au fost în niciun caz atât de apropiați de Gogol pe cât par a fi Fără îndoială, s-au ținut de el foarte strâns, l-au îngrijit; aici o admirație dezinteresată pentru creativitatea genială a jucat un rol important, nu se putea altfel; este suficient să cunoaștem identitatea unuia S T Aksakov Dar a existat o altă trăsătură aici, care nu a trecut neobservată nici măcar de contemporani (Belinsky, Pletnev); fie oricum, pentru slavofili Gogol era indispensabil; nimeni mai bun decât el nu ar putea dovedi cu ochii săi toată "bogăția" naturii rusești, pentru a cărei dezvoltare nu este nevoie de nimic occidental; Lui Gogol, mai mult decât oricui, slavofilismul putea pune speranțe roz: putea dovedi în "natura" rusă că • "V F și Ps", nr Biblioteca "Runivers" G TROŞIN ce căuta; Nu e de mirare că Gogol însuși a scris: "Există ceva în natura noastră care ne proorocește Suntem încă metal topit, nu turnați în forma noastră națională; încă ne este posibil să aruncăm afară, să îndepărtăm de noi ceea ce este indecent pentru noi și să aducem în noi tot ce nu mai este posibil pentru alte popoare care au primit o formă și s-au întărit în ea "("Alegerea locurilor" , π XXIII) - "Scrisoare către latifundiar" un student obscen al slavofilismului s-a declarat în așa fel încât solidaritatea deplină cu el a dat o armă în mâinile adversarilor, amenințați cu înfrângerea partidului Nu asta se așteptau prietenii moscoviți de la Gogol; nu au avut nevoie de ajutor teoretic, aici sunt mai puternici decât Gogol Este clar că "Locurile alese" a fost o lovitură pentru ei, care ar trebui să fie abătută de la ei înșiși Occidentalii erau mai calmi; Gogol nu se număra în rândurile lor; prin urmare, ei sunt mai puțin hotărâți, în comparație cu slavofilii, în suspiciunile lor cu privire la sănătatea mintală a lui Gogol; "frenetic", dar sensibil Vissarion spune: "Fie ești bolnav și trebuie să fii tratat, fie nu îndrăznesc să-mi exprim gândurile"; I S Turgheniev este și mai reținut și se referă la "Moscova": "toată Moscova avea o astfel de părere despre el" Este clar de ce I S se referă la Moscova; a spus mai târziu că slavofilii l-au "corupt" pe Gogol Dar chiar și pentru occidentali, Chosen Places a fost o lovitură; există deja o diferență foarte puternică între "Inspectorul general" și soția guvernatorului Kaluga, pentru a nu te consola cu nimic Dacă încă îi putem înțelege pe slavofili și occidentalizatori, atunci părerile dr Bazhenov și Chizha în prezent nu sunt altceva decât o greșeală în metodă, când în loc de Gogol studiază o parte din ea Nicăieri întreaga personalitate a geniului satiric nu a fost conturată atât de complet ca în dezvoltarea conștiinței sale creatoare de sine; este un focus care a reflectat dezvoltarea sa intelectuală, influența lui Pușkin și a slavofililor, convingerile sale fundamentale - individualismul în sfera socială, empirismul în moral și misticismul în cel religios; chiar și viața lui exterioară - comportamentul și societatea lui Gogol - mergeau la unison cu sarcinile sale creatoare Sursa cea mai completă pentru a studia această latură a psihologiei lui Gogol sunt scrisorile sale; urmând-le de la an la an, se poate înțelege complet modul în care

Biblioteca "Runivers" GENIU ŞI SĂNĂTATE n V gogol Girosmele lui Gogol asupra operei sale și modul în care aceste schimbări s-au reflectat în psihicul autorului Toată naturalețea în dezvoltarea conștiinței de sine creatoare devine și mai clară dacă scrisorile lui N V Gogol sunt comparate cu lucrările sale tipărite; cu o asemenea comparație, se poate urmări strict cronologic pe Gogol scriitorul și tocmai pe Gogol: cum s-au înțeles unul lângă altul, s-au influențat reciproc; vom vedea că Gogol scriitorul a fost mai puternic decât Gogol omul; Gogol pur și simplu plânge și se bucură, își pierde inima și devine inspirat, în funcție de perioada în care se află creativitatea; aici observăm fluctuații enorme; sunt perioade în care Gogol este aproape să renunțe la scris; mai des dimpotrivă: sarcinile creativității se extind, se construiesc planuri ample; Gogol acum se îndoiește, acum este convins necondiționat că are dreptate Într-un cuvânt, apare o imagine pestriță Dacă analizezi fiecare perioadă, fiecare oscilație separat, poți găsi totul: idei de măreție, idee de păcătoșenie, un sistem de idei delirante, stări melancolice și exaltate, o scădere a creativității, o lipsă a unei atitudini critice față de sine și lucrările cuiva, o interpretare greșită a realității etc Pe, de fapt, nu există nici una, nici alta, nici a treia, dar există psihologia unui mare om, rezolvând o sarcină enormă, cu trăsături deosebite care nu sunt caracteristice lui o persoană obișnuită Dezvoltarea conștiinței de sine creatoare la Gogol decurge remarcabil treptat; succesiv o sarcină este înlocuită cu alta, fără sărituri ascuțite O trăsătură caracteristică sunt perioadele în care munca de autodeterminare creativă se intensifică vizibil; aceste ridicări coincid cu momentele nașterii marilor opere și sunt extrem de asemănătoare între ele; în manifestările lor exterioare sunt atât de caracteristice psihologiei de cel mai înalt tip încât o biografie de specialitate trebuie să le folosească pentru a prezenta personalitatea lui Gogol în adevărata ei lumină La prima trezire a creativității geniale, Gogol nu și-a propus sarcini speciale Aici întâlnim una dintre cele mai interesante caracteristici, care este în general bogată în istoria apariției lucrărilor strălucitoare Cu pro-
Biblioteca "Runivers" G TROŞIN cu intelect Gogol insusi scrie despre acest momite "Am fost supus unor accese de melancolie, inexplicabile pentru mine, care au apărut, poate, din cauza stării mele morbide Pentru a mă distra, mi-am inventat toate lucrurile amuzante la care mă puteam gândi A inventat chipuri și personaje cu totul amuzante, le-a plasat mental în cele mai ridicole situații, fără să-i pese deloc de ce, pentru ce și cui ce beneficii ar avea Tineretul, timp în care nu-i vine nicio întrebare în minte, împins ("Autorul Ispov") Locul citat a oprit de mai multe ori atenția; aici au vrut să găsească dovada că Gogol suferea de accese de melancolie și chiar și-a observat și a descris el însuși boala (Bazhenov și Chizh) Din păcate, niciunul dintre specialiștii care au scris despre Gogol nu a atins acest loc din cea mai firească latură, din punctul de vedere al trezirii creativității strălucite; prin urmare, pentru unii, de exemplu, pentru domnul Chizh, talentul lui Gogol apare brusc, brusc și chiar "întâmplător" Între timp, nu există nimic patologic sau accidental în acest fapt Acesta este unul dintre multele exemple în care individualitatea unui mare om apare, aparent pe neașteptate; acesta este unul dintre semnele unei naturi de geniu, care creează nu pentru că vrea, ci pentru că trebuie Desigur, există multe gradații în acest sens; depinde, în primul rând, de gradul de talent; în raport cu talentul, se poate permite alegerea spontană a drumului; aici circumstanțele joacă un rol mai mare decât geniul; în al doilea rând, din particularitățile talentului: cât de

semnificativ este rolul jucat de factorul inconștient în el Deși în general este dificil să se facă distincția între talent și geniu, dar la Gogol, talentul era mai mult un geniu decât un talent; în ceea ce priveşte factorul inconştient, acesta a jucat un rol foarte important în opera lui Gogol; ne-am întâlnit deja și ne vom întâlni iar și iar cu această particularitate a lui Gogol; în trezirea creativității, s-a manifestat foarte clar Nu este nevoie ca Gogol să-și înțeleagă starea în felul său; în cuvintele lui, adevărata rațiune strălucește în afară de dorință: tinerețe "împinsă", "accesuri de angoasă, inexplicabile pentru mine" și ca urmare, creativitate strălucitoare Cum sună Biblioteca "Runivers" GENIU ŞI SĂNĂTATE N V Gogol numeroase mărturisiri și mărturii din care s-a format teoria eronată a așa-zisului "instinct creator"! Dar asta a fost doar la început; putin mai tarziu, apare o munca intensa de autoconstiinta creatoare, caracteristica in manifestarile sale Era greu de așteptat ca un creator strălucit, care se afla într-un asemenea mediu precum cercul lui Pușkin, să se poată opri la "Serile" cu acele cerințe creative primitive pe care le întâlnim cu prima trezire a creativității Și, într-adevăr, deja în , imediat după publicarea Serilor, vedem o creștere largă a conștiinței de sine creatoare: Gogol trece de la Seri la comedii Această ascensiune este atât de caracteristică tuturor celor ulterioare, încât ar trebui poate să ne oprim mai detaliat asupra ei, cu atât mai mult cu cât tocmai anul este, în ochii unor psihiatri, un an nefericit pentru Gogol, un an în care boala lui părea să fi făcut un pas mult înainte Este greu de spus pe ce se bazează această din urmă opinie Dacă, în opinia lui Shenrock, care consideră cel de-al -lea an "mort" pentru opera lui Gogol, atunci acest lucru nu este complet corect; în primul rând, unele proiecte de Mirgorod și Arabesok aparțin acestui an; apoi, în acest an, judecând după scrisorile către Pogodin și Maksimovici, Gogol s-a pregătit mult pentru o profesie, studiind istoria; în cele din urmă, pentru acest an, ca în general, urmărește în detaliu literatura actuală și îi conferă în mod direct caracteristici geniale à la Pușkin (vezi scrisoarea către Danilevsky / n) Opinia lui Kulish despre ceva "extraordinar" care se presupune că i s-a întâmplat lui Gogol între iulie și noiembrie este din nou insuficientă; cu toată dorința, în șase scrisori ale acestei perioade nu se găsește nici cel mai mic indiciu de ceva neobișnuit; ca și înainte - scrisori calde către mama lui, către Tarnovsky, Maksimovici Rămâne un singur motiv - "revolte teribile (sau ciudate)", cuvântul pe care Gogol l-a folosit în scrisoarea sa din noiembrie către Maksimovici "Dacă ai ști ce răsturnări îngrozitoare au avut loc cu mine, cât de mult este sfâșiat totul în mine! Doamne, cât de mult am ars, cât de mult am suferit! Dar acum sper Biblioteca "Runivers" G TROŞIN că totul se va calma, iar eu voi fi din nou activ, în mișcare!" Deci Gogol i-a scris compatriotului său la /) Acest loc este considerat o dovadă a potrivirii melancolice a lui Gogol în Dr Bazhenov crede că în biografia lui Gogol în acest timp nu există altă explicație decât melancolia pentru "revoluții"; Domnul Chizh se alătură părerii doctorului Bazhenov E chiar asa? Este adevărat că în anul nu există altă explicație pentru "revoluții" mai firească decât o criză melancolică? Mi se pare că există o explicație și, în plus, una care rezolvă îndoielile: în anul se trezește conștiința de sine creativă; Gogol este nemulțumit de "Serile" și concepe lucrări superioare După cum vom vedea mai jos, astfel de tranziții în Gogol au fost însoțite în mod constant de o schimbare bruscă a dispoziției; marele scriitor, ca și alți creatori geniali, nu și-a putut trata opera cu sânge rece; tensiunea dureroasă asociată cu

fiecare nou pas în munca sa este exprimată cu claritate în scrisorile sale; nu-l lasa sa lucreze; "minte într-o ciudată inactivitate; gândurile sunt atât de confuze încât nu se pot aduna niciodată într-un întreg Aceasta continuă până când lucrările pregătitoare continuă, până când rezultatul este conturat Din acest moment, are loc o schimbare bruscă a literelor: N V este vesel, scrie pe un ton ridicat, nu numai că nu se îndoiește, dar face multe promisiuni etc La următoarea cerere creativă, aceeași imagine se repetă ' Una dintre aceste creșteri cade în anul "Începe în anul precedent Întreaga februarie este ocupată cu scrisori care mărturisesc momentul de cotitură în creativitate > Pe februarie, Gogol îi scrie lui Pogodin: "Întrebi de Vecernia lui Dikan La naiba! nu le public; și deși achizițiile bănești nu ar fi de prisos pentru mine, dar "Nu pot scrie pentru asta, nu pot adăuga basme Nu am talent pentru virajele speculative Chiar am uitat că eu am fost creatorul acestor "Seri" și doar mi-ai amintit de asta Cu toate acestea, Smirdin a tipărit o sută și jumătate de eczeme !) Vezi Scrisorile I, Biblioteca "Runivers" GENIU ŞI SĂNĂTATE n V gogol plyarov din partea a i-a, deoarece a doua nu a fost cumpărată de la el fără prima Mă bucur că nu e mai mult Fie ca ei să fie sortiți întunericului, până când din mine iese ceva greu, grozav, artistic! Dar stau în inacțiune, în imobilitate Nu vrei micul, marele nu este inventat Într-un cuvânt, constipație mentală Ai milă de mine și urează-mi Pe februarie, deocamdată și: "Mintea este într-o ciudată inactivitate; gândurile sunt atât de confuze încât nu se pot aduna într-un întreg în niciun fel") Pe februarie, era ceva mai clar: "Cumva nu funcționează așa acum! Nu cu atâta plăcere inspirațională pixul zgârie hârtia Nu știu de ce sunt acum însetată după gloria modernă Toată adâncimea sufletului este smulsă Și încă nu am scris nimic Nu ți-am scris: sunt obsedat de comedie Ea, când am fost la Moscova, pe drum, și când am ajuns aici, nu mi-a ieșit din cap, dar până acum nu am scris nimic Intriga începuse deja să fie întocmită zilele trecute, iar titlul era deja scris pe un caiet alb gros: "Vladimir de gradul al III-lea", și câtă mânie, râs și sare! locuri de care cenzorii nu le vor lipsi niciodată Și despre faptul că piesa nu va fi jucată: drama trăiește doar pe scenă Fără ea, ea este ca un suflet fără trup Ce fel de maestru ar duce o lucrare neterminată pentru a fi arătată oamenilor? "Nu-mi mai rămâne nimic decât să inventez cel mai nevinovat complot, de care nici măcar un trimestrial nu ar putea fi jignit Dar ce este o comedie fără adevăr și răutate! Deci, nu mă pot trece la comedie Mă voi ocupa de istorie - scena se mișcă în fața mea, aplauze urlă, fețe ies din minciuni, din paradis, din fotolii și își dezvăluie dinții, iar istoria - la naiba cu ea! Și de aceea stau în lenea gândurilor" Fragmentele citate sunt suficient de clare pentru a judeca ce mare cotitură a experimentat opera lui Gogol în Ca întotdeauna, această stare dureros de nedefinită de *) Literele I,) Ib , p) Literele I, - Biblioteca "Runivers" G TROŞIN îi datorează lui Gogol foarte mult timp; chiar și în iulie se plânge: "Acum am devenit atât de rece, de întărit, am devenit atât de proză încât nu mă recunosc In curand va trece un an, indiferent cum as scrie un rand Oricat de tare ma silesc, nu, si doar "*) Abia spre sfârşitul anului notele dureroase din scrisorile lui Gogol se potolesc; tensiunea creativă a găsit o cale de ieșire; comedia / "plină de furie, râs și sare", a triumfat; iar în anul următor, , a fost început inspectorul general Scrisoarea de mai sus (noiembrie) către Maksimovici a fost ultimul nor Începe, începe cu supărare la masa timpului pierdut, când - ceto diferite începuturi, și nici o singură poveste, și nici măcar un singur fragment dintr-una completă potrivită

pentru un almanah "Nu fi supărat pe mine, dragul meu conațional, iubit de mine din toată inima și sufletul Cu siguranță o să gătesc pentru tine altă dată, ce ești vreau să Dar nu acum Dacă ai ști ce răsturnări teribile au avut loc cu mine " etc Nu se poate decât să fie de acord cu Gogol: revoluția a fost mare Trecerea de la Vecherov la Inspectorul Guvernului a însemnat foarte mult sub regimul Nikolaev, în special pentru Gogol; trebuie să ne amintim mediul din care a ieșit Gogol, vârsta lui, gradul de atunci al dezvoltării sale morale, pentru a aprecia pe deplin puterea deplină a conștiinței de sine creatoare; pe atunci Gogol avea doar de ani; aspirațiile binefăcătoare ale cercului Pușkin, desigur, nu au rămas fără influență, dar drojdia veche era încă foarte puternică; chiar în acel moment ea s-a făcut cunoscută în nefericitul profesor al lui Gogol; și cu toate acestea, o poartă neper în creativitate a fost finalizată Poate fi surprins de energia spirituală a marelui scriitor, care cu cinste a ieşit din luptă fără ajutor din afară; cuvântul autoritar al lui Pușkin, care a dat complotul inspectorului general, a fost doar un imbold, Gogol a trebuit să decidă totul cu propriile sale semințe Fără îndoială, această perioadă a lăsat o amprentă adâncă în psihicul marelui scriitor; nu fără motiv mai târziu a scris: "Cu toate remarcabilele, stând înaintea altor oameni, au existat un fel de tulburări spirituale interne, cu altele chiar și în astfel de ani, în care schimbările într-o persoană și îmbunătățirile nu au fost niciodată posibile până acum" (Autor) !) L , Biblioteca "Runivers" GENIU ŞI SĂNĂTATE n V gogol - Scrisorile din au o nuanță deosebită Gogol "tânjește la gloria modernă", "toată adâncimea sufletului este ruptă", vrea să creeze "greu, mare, artistic"; și alături de un ton ridicat: "Sunt în inactivitate, imobilitate", "mintea este într-o inactivitate ciudată", "cât de mult se chinuie totul în mine", "răsturnări îngrozitoare", etc Este o mare inexactitate să găsești în aceste fraze semne de stare maniacal și melancolică; motivul pentru stilul deosebit este în altul; Vom vedea mai jos că ascensiunile lui Gogol în creativitate au fost în general însoțite de scrisori de acest fel Cât despre indicii directe ale stării de sănătate a marelui scriitor în anul luat în considerare, ele vorbesc împotriva melancoliei; în iulie (adică exact în momentul în care Kulish găsește "ceva neobișnuit" în Gogol) într-o scrisoare către Maksimovici găsim următoarea frază: Caucazul, pentru compoziția sa slabă, este adesea depășit de boli și este foarte decrepit "*) Scrisoarea din decembrie către Pușkin conține un pasaj și mai expresiv: "o răceală s-a hotărât să se alăture virtuților mele hemoroidale, iar acum am un guler întreg de batiste la gât") Tonul jucăuș al literelor nu se potrivește cu o potrivire melancolică; melancolicul nu-şi evaluează astfel sentimentele IV A doua ascensiune a conștiinței de sine creatoare este legată de apariția "Sufletelor moarte"; cade în principal în anul Această perioadă, ca și perioada de dinaintea nașterii Inspectorului General, a adus asupra sa o masă de interpretări unilaterale; ei spun că la acea vreme ideile de măreție au pus stăpânire pe Gogol în totalitate, iar el însuși era deja conștient de incapacitatea lui de a trăi în societate și, prin urmare, a plecat în străinătate *) Am avut deja ocazia să ne ocupăm parțial de această perioadă (plecare în străinătate) și am văzut cât de unilateral este psiho- x) Literele I,) Ib ,) V Chizh, "V F și P , carte , p Biblioteca "Runivers" G TROŞIN logica lui Gogol, când se vrea să-l studieze doar din latura psihiatrică; aici putem vedea încă o dată cât de puternic se manifestă condițiile creativității în viața marilor creatori; Plecarea în străinătate, se dovedește, a coincis (cu siguranță nu întâmplător) cu o

nouă ascensiune a conștiinței de sine creatoare, cu acea perioadă pregătitoare dureroasă în care tocmai se naște o nouă mare lucrare, iar autorul lor se confruntă cu fluctuații psihologice și fiziologice enorme Perioada creației inițiale a "Suflete moarte" este interesantă în sensul că arată încă o dată cât de sensibil a reacționat Gogol la cerințele creativității Aparent, odată cu apariția "Inspectorului General", s-a făcut o întorsătură a creativității, sau o "revoluție teribilă", după cuvintele creatorului însuși; "Suflete moarte" este doar o continuare a acestei revoluții și, între timp, genialul satiric trăiește același lucru în termeni generali Adevărat, a doua ascensiune merge mai lin, Gogol este mai calm, nu mai scrie despre "răsturnări îngrozitoare"; evident, experiența anterioară lăsase urme Dar conștientizarea creativă de sine crește, apar noi cerințe, sunt propuse sarcini sociale și vechea imagine se repetă Anul trece relativ calm Gogol mărturisește: "Această artă este foarte grea! Știți că la Petersburg, în tot Petersburgul, poate, există doar cinci oameni care înțeleg cu adevărat și profund arta Eu însumi, devotat și înfundat în acest meșteșug, eu însumi nu îndrăznesc uneori să fiu atât de obscen să spun că pot judeca și înțelege pe deplin cutare sau cutare lucrare Nu, poate înțeleg doar o zecime din asta Starea de spirit este încă liniștită, chiar jucăușă: "O mulțime îngrozitoare de comploturi și planuri s-au îngrămădit în timpul călătoriei, încât dacă nu ar fi vara toridă, aș avea acum multă hârtie și pixuri; dar căldura inhalează lene teribilă și doar o zecime din ea este pusă pe hârtie și tânjește să fie citită de tine (Zhukovsky / vp * g) Pușkin *) Literele I,) Ib , Biblioteca "Runivers" GENIUL ŞI SĂNĂTATEA LUI N V GOGOL în octombrie, (întregul s-a întins într-un roman lung și, se pare, va fi foarte amuzant Dar acum m-am oprit la capitolul al treilea Caut un bun call-seller cu care să mă înțeleg pe scurt Am vreau să arăt măcar o latură a tuturor Rusului în acest roman " Gogol este încă ocupat cu alte interese! "Îmi tremură mâna să scriu o comedie în acea perioadă", scrie el în aceeași scrisoare către Pușkin; de altfel, necazurile cu universitatea și, mai ales, producția care se apropie The Government Inspector ocupă mult timp Abia la sfârșitul anului s-a trezit interesul pentru Dead Souls și a început o nouă ascensiune Începutul său este foarte tipic Note familiare, care însoțesc mereu trezirea sarcinilor creative ale lui Gogol, apar într-o scrisoare către Pogodin din aprilie , în legătură cu demisia sa de la universitate Gogol scrie: "Nerecunoscut am urcat la amvon și nerecunoscut am coborât de pe el Dar în acest an și jumătate - anii dezonoarei mele, pentru că opinia generală spune că nu mi-am luat propria afacere - în acest an și jumătate am scos multe de acolo și am adăugat la vistieria de sufletul Nu mai gândurile copilărești, nu cercul restrâns de odinioară al cunoștințelor mele, ci înalte, pline de adevăr și de măreție înspăimântătoare, gândurile m-au agitat Pacea fie cu voi, oaspeții mei cerești, care mi-ați adus minute divine, în apartamentul meu înghesuit , aproape de pod! Nimeni nu te cunoaste, te cobor din nou in fundul sufletului pana la o noua trezire; când izbucnești cu o forță mai mare și nerușinată insolență a unui ignorant învățat nu îndrăznește să reziste și așa mai departe și așa mai departe Vă spun numai asta; Nu voi spune altuia: mă vor numi lăudăros și nimic mai mult Pentru a aprecia pe deplin această scrisoare tipică, trebuie să ținem cont că spre sfârșitul anului s- au petrecut simultan două evenimente: demisia din funcția de profesor și nașterea unei noi sarcini creatoare În ciuda tuturor diferențelor dintre aceste fapte, ele sunt interconectate Motivul psihologic, în urma căruia autorul cărții Inspectorul general a

decis să caute și să obțină un post de profesor, a fost o "încercare" de a-i determina numirea Adevărat, "încercarea" a fost extrem de nereușită, dar ce se poate face? *) Ib - Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" Troshin era așteptat de la un tânăr de de ani, crescut în morala conformă cu burgheză a locuitorilor din Yanovshchina, cu vise naive de tineret de "serviciu public" în materie de justiție? Fără îndoială, datorită unor împrejurări excepționale, convingerile sociale pot lua contur chiar înainte de al -lea an; dar Gogol nu avea asemenea împrejurări Iată de ce legătura dintre activitatea sa literară și convingerile sale sociale apare relativ târziu; abia la sfârșitul anului și în , după eșecul cu universitatea, în psihoza conștiinței de sine creatoare, au început să se audă cu autoritate noi cereri Gogol însuși descrie în detaliu acest moment, unul dintre cele mai importante din viața sa; descrierile sale sunt destul de conforme cu corespondența din - și explică perfect tonul special al corespondenței în această perioadă de ascensiune "Am început să scriu, fără să-mi definesc un plan detaliat, fără să-mi dau socoteală despre cum ar trebui să fie eroul însuși Pur și simplu m-am gândit că proiectul ridicol, pe care Cicikov era ocupat să-l execute, mă va conduce de unul singur la diferite fețe și personaje; că dorința de a râde născută în mine va crea prin ea însăși numeroasele fenomene ridicole pe care intenționez să le fac a fost amestecat cu cele emoționante", spune Gogol în The Author's Confession Cuvintele sunt destul de sincere și complet coincidențe" sunt date cu scrisorile din : la γ-th, octombrie, într-o scrisoare către Pușkin, se spunea cu precizie: "intrajul s-a întins într-un roman foarte lung și, se pare, va fi foarte amuzant" *) "Dar", continuă Gogol, "am fost oprit la fiecare pas, intrebare: de ce? pentru ce e asta? ce ar trebui să spună un astfel de personaj? ce ar trebui să exprime un astfel de fenomen? "Întrebarea este, ce ar trebui să facă cineva când apar astfel de întrebări? Să-i alungi? Am încercat, dar mi-au stat întrebări convingătoare Neavând o nevoie esențială pentru niciun erou, nu puteam simți și nu-mi place să-l portretizez Dimpotrivă, am simțit ceva de natură a dezgustului: totul s-a dovedit a fi încordat, forțat și chiar și ceea ce am râs a devenit trist "(Autor Sp) Totodată a apărut și acea întrebare "irezistibilă", care în creație ^ !) Scrisorile I, Biblioteca "Runiy GENIU ŞI SĂNĂTATE n V gogol Autodeterminarea lui Gogol a jucat un rol uriaș și a adus mult chin strălucitului creator "Când am început să-i citesc lui Pușkin primele capitole *) din Suflete moarte în forma ca înainte, apoi Pușkin, care râdea mereu când citeam (era și un vânător de râs), a început să devină treptat din ce în ce mai mult mohorât, mohorât și, în cele din urmă, a devenit complet mohorât Când lectura s-a terminat, a spus cu un glas de angoasă: "Doamne, cât de tristă este Rusia noastră!" M-a uimit Pușkin, care cunoștea atât de bine Rusia, nu a observat că toate acestea erau o caricatură și o invenție proprie! Atunci am văzut ce înseamnă o chestiune luată din suflet și, în general, adevăr spiritual și în ce formă terifiantă pentru o persoană i se poate prezenta întunericul și o absență înspăimântătoare a luminii (Selectați Locuri) "Am văzut că trebuie să fii foarte atent cu râsul, cu atât mai mult încât este molipsitor și de îndată ce cel care e duh râde de o parte a chestii, ca deja, după el, cel mai prost și mai mult prost va râde din toate părțile cazului "(Autor Utilizare) Deci, sarcina pe care Gogol și-a propus-o la nașterea "Sufletelor moarte" a fost enormă; nu a fost cu nimic inferior "revoluției" care a însoțit apariția inspectorului general; este cu atât mai grandios, cu cât se referea la esența

autodeterminării creatoare Nu este, așadar, de mirare că în observăm aceleași vicisitudinile muncii mentale pe care le-am văzut în ; la fel ca atunci, ascensiunea gândirii creatoare se prelungește foarte mult timp, acoperind o parte din anii și ; același stil de litere, aceleași vibrații; desigur, există mici excepții; Gogol este mai încrezător decât înainte; trei ani de muncă constantă nu au fost în zadar; de aceea poate să-și repare eșecul cu o profesie cu alta: "gânduri înalte" care au luat locul "fostului cerc limitat de informații" (Pușkin /khn) Cu toate acestea, acest ton ridicat se observă abia la început, când munca conștiinței de sine creatoare făcea doar aluzie la orizonturi îndepărtate Puțin mai târziu, chinul lucrării se face simțit; întrebările "persistente" schimbă dramatic creșterea !) Cursivele mele; cf scrisoare către Pușkin /x *   promisiuni pure Fluctuațiile tipice ale dispoziției încep, mai întâi în jos "După diverse emoții, supărări și alte lucruri, gândurile mele sunt atât de dezordonate", scrie Gogol, "încât nu pot să le adun în armonie și ordine Am vrut să merg fără greșeală la Moscova și să vă vorbesc pe placul inimii Dar nu așa s-a întâmplat Simt că acum Moscova nu-mi va aduce pace, dar nu vreau să ajung într-o stare atât de anxioasă ca acum Plec în străinătate, acolo deschid angoasa pe care mi-o provoacă zilnic compatrioții Un scriitor modern, un scriitor de benzi desenate, un scriitor de moravuri ar trebui să fie departe de patria sa Profetul nu are slavă în patrie Că toate moșiile s-au ridicat acum hotărât împotriva mea, nu mă jenează asta, dar este cumva dureros, trist când îi vezi pe propriii compatrioți ridicați pe nedrept împotriva ta, pe care îi iubești din adâncul inimii, când vezi cum fals, în ce formă infidelă au acceptat toți Luați particularul pentru general, cazul pentru regulă! Ceea ce este spus corect și viu pare deja o calomnie Aduceți doi sau trei necinstiți pe scenă - o mie de oameni cinstiți se înfurie, spun: "Nu suntem necinstiți" Dar Dumnezeu să fie cu ei! Nu cheltuiesc bani pentru că nu știu cum să suport aceste neplăceri Vreau să mă îmbunătățesc în sănătate, să mă împrăștie, să mă distrez și apoi, după ce am ales o ședere oarecum permanentă, să mă gândesc cu atenție la munca viitoare Este timpul să creez cu gânduri grozave" (Pogodin y/v) Am făcut în mod deliberat o mare reținere; scrisoarea transmite foarte exact psihologia lui Gogol; aici sunt enumerate întrebările "persistente" - poziția scriitorului social, sensul râsului, necesitatea de a permite munca viitoare; se repetă plângerile familiare ale "gândurilor împrăștiate"; încă nu există planuri mari Următoarea scrisoare către Pogodin, scrisă în răspuns la considerentele cu care prietenul de la Moscova a încercat să-l înveselească pe autorul nemulțumit al lui The Government Inspector În răspunsul său, Gogol nu este de acord cu mângâieri, privește mai adânc și face aluzie la țară, unde scrie: "Și ceea ce oamenii luminați au acceptat cu hohote de râs și participare, tocmai acel lucru revoltă bila ignoranței; a" aceasta este toată ignoranța   general ··· Luați în considerare poziția bietului autor, care, între timp, își iubește foarte mult patria și spuneți-i că există un mic cerc care îl înțelege, privindu-l cu alți ochi, îl va consola asta? Gogol era acum îngrijorat de altceva, s-a gândit la "datoriile de autor" și, bineînțeles, a înțeles că în orice caz nu va fi Pogodin cel care îl va ajuta "O să-mi ocolesc suferința", continuă el la sfârșitul scrisorii, "să mă gândesc profund la îndatoririle mele de autor, la creațiile mele viitoare și mă voi întoarce la tine, într-adevăr, împrospătat și reînnoit Tot ce mi s-a făcut, totul a fost salvator pentru mine Toate jignirile, toate necazurile mi-au fost trimise de înalta Providență

pentru creșterea mea, iar acum simt că nu voința pământească îmi îndrumă calea El este cu siguranță necesar pentru mine " Nu putem decât să fii de acord cu Gogol Nici Pogodin, nici Moscova "situată", nici măcar Gogol însuși nu au înțeles adevăratul motiv al nemulțumirii față de inspectorul general, de plecare în străinătate, de dor Cel mai apropiat de adevăr a fost însuși geniul autor; dacă nu înțelegea, simțea că creativitatea este mai puternică decât el Acesta a fost acel plus în psihologia marelui om, care pentru lumea greacă a fost originea divină a geniului, pentru Kant - creativitate fără reguli și imitație, pentru Schopenhauer - monstruum par excessum etc Chiar și știind despre existența acestei stări , putem surprinde doar câteva dintre aspectele sale Gogol, ca un mistic, care vedea o semnificație simbolică chiar și în circumstanțe meschine, era înclinat să se refere la Providență; pentru noi, un lucru este cert, că în acea perioadă a experimentat mari fluctuații de dispoziție, o stare dureroasă de muncă creativă, când tensiunea intelectuală rămâne deocamdată ineficientă Ca întotdeauna, odată cu trecerea timpului plângerile încetează; se instalează o dispoziție ridicată, care indică faptul că principalul lucru a fost făcut, a fost găsită sau cel puțin conturată un punct de sprijin Aceasta cade, judecând după scrisorile din străinătate, în a doua jumătate a anului La mijlocul lunii iulie, Gogol i-a scris lui Jukovski: "Nu ar trebui să-i mulțumesc celui care m-a trimis pe pământ! Ce sentimente înalte, ce solemne, invizibile, nu *) Cursivele mele; Pogodin /V Scrisorile I, Biblioteca "Runivers" g Troshin' vizibil pentru lume, viața mea este plină! Jur că voi face ceva ce omul obișnuit nu face Simt o forță de leu în sufletul meu și aud vizibil trecerea mea de la copilăria petrecută la cursurile școlare la adolescență De fapt, dacă luăm în considerare cu strictețe și dreptate, ce este tot ce am scris până acum? (critica suplimentară a lucrărilor anterioare) Este timpul, este timpul să trecem în sfârșit la treabă! O ce sens neînțeles de minunat au avut toate ocaziile și împrejurările vieții mele! Cât de salvatoare au fost pentru mine toate necazurile și necazurile! Aveau ceva elastic în ele; atingându-le, mi se părea că am sărit mai sus, măcar am simțit o respingere mai puternică în suflet Pot spune că nu mi-am sacrificat niciodată talentul lumii Nicio distracție, nicio pasiune nu a putut să-mi stăpânească sufletul pentru o clipă și să mă abată de la datoria mea Pentru mine nu există viață în afara vieții mele, j înlăturarea mea actuală din patrie, este trimisă de sus, prin aceea, marea Providență, care a coborât totul pentru creșterea mea Acesta este un punct de cotitură grozav, o epocă grozavă din viața mea " Aici se pot vedea limpede notele vechi, cunoscute nouă de la ascensiunea lui , când Gogol a vrut să creeze "mare, artistice" și a experimentat " răsturnări teribile!" Singurul element nou este referirea la Providență și la "educația" interioară În scrisoarea din iunie către Jukovski, am observat o dispoziție ridicată; Gogol explică motivul; Cu el a avut loc o mare cotitură, și-a lăsat fostele lucrări, "un vechi caiet de student" În ce a constat de fapt schimbarea, nu scrie încă Următoarele scrisori din , cu același ton elevat, arată că marele scriitor nu s-a abătut de la preceptele lui Pușkin: Rus' este în prim plan "Acum am în fața mea o țară străină, o țară străină în jurul meu; dar în inima mea este Rus, - doar Rus frumos " - piniya el Pogodin în septembrie "Am devenit chiar mai rus,-; explică el în octombrie - decât un francez din Vevey, iar asta ■ s-a întâmplat pentru că am început să scriu aici și să-mi continui "Sufletele moarte" (sic), pe care le lăsasem N³ ~ *) Pogodin iunie Biblioteca "Runivers" GENIU ŞI SĂNĂTATE n V gogol Restul îți voi spune când te voi vedea" (Danilevsky,

/ ,) Cu unele întârzieri, creativitatea avansează rapid, fără a provoca o stare mai intensă și mai dureroasă; starea de spirit ridicată atinge punctul cel mai înalt: "Este din nou distractiv "Morții" curg vii, mai proaspeți și mai veseli decât în Vevey și absolut mi se pare că aș fi în Rusia, în fața mea totul este al nostru, moșierii noștri, funcționarii noștri, ofițerii noștri, țăranii noștri, colibe noastre - într-un cuvânt, toată Rus'ul ortodox Chiar râd când mă gândesc că scriu Suflete moarte la Paris Se prepară un alt Leviatan Un înfior sfânt trece prin mine înainte să mă gândesc la el; auzi ceva de la el? Voi gusta minute divine dar acum sunt complet cufundat în Dead Souls Mare este creația mea și nu se va termina curând Încă noi moșii se vor ridica împotriva mea și a multor stăpâni diferiți; dar ce sa fac! Este deja destinul meu să fiu în dușmănie cu compatrioții mei Răbdare! Cineva invizibil scrie înaintea mea cu o toiagă puternică Avântul creativ a luat sfârșit Legământul dat de Pușkin - să-l reprezinte pe Rus în "Suflete moarte" - este permis; se creează un plan pentru o lucrare "extrem de mare"; împreună cu aceasta se rezolvă problema sarcinilor sociale ale creativității; cade întrebarea "persistentă" arzătoare despre semnificația râsului și a satirei ("dar ce pot să fac! Este deja destinul meu să fiu în dușmănie cu compatrioții ") dificultate, a suferit din nou, a făcut diverse "cârlige" precum "Corespondența cu prietenii", etc , dar acum este "vesel", și-a rezolvat îndoielile și și-a determinat atitudinea față de prezent și viitor În ianuarie , el scrie un program aproape complet al vieții sale: "Viața politică, o viață complet opusă unei vieți artistice umile, nu poate pe placul unor astfel de fericiți leneși ca tine și eu"; "gloria modernă nu merită un ban"; "Dacă ar exista o astfel de molie care să mănânce toate exemplarele Inspectorului General, și cu ele Arabescuri și Seri și toate celelalte prostii și pentru o lungă perioadă de timp nimeni nu a rostit un cuvânt despre mine nici prin tipărire, nici oral, blah) Jukovski ig/xi Scrisori, I, $ Biblioteca "Runivers" G TROŞIN a mulțumit soartei", îi scrie lui Prokopovici, căruia îi dă în același timp un sfat: "cu vocea mea, care ar trebui să aibă acum dublă putere și putere asupra ta, te conjur să-ți scuturi lenea") Bucuria și spiritele înalte ale lui Gogol sunt destul de de înțeles Nu putea "scrie fără un plan, destul de clar și clar; ar trebui mai întâi să-ți explici bine scopul operei tale, utilitatea și necesitatea ei esențială, drept urmare autorul însuși ar fi aprins de dragoste adevărată și puternică pentru opera sa, care dă viață tuturor și fără de care nu există munca "(Aut Spovedanie) Acum a făcut acest plan: "Creația mea este enorm de mare și sfârșitul ei nu va fi curând" Este destul de firesc ca după patru ani, când primul volum din Dead Souls este "pridvorul magnificului palat care tocmai se construiește", se încheie, Gogol experimentează și el o stare ridicată "Prietene", îi scrie lui S T Aksakov la / , , "Sunt profund fericit În ciuda stării mele morbide, care din nou a crescut puțin, aud și cunosc momente minunate O creație minunată este creată și se realizează în sufletul meu, iar acum ochii mei sunt plini de lacrimi recunoscători de mai multe ori Aici văd clar voința sfântă a lui Dumnezeu: o astfel de sugestie nu vine de la un om; nu inventezi niciodată un asemenea complot pentru el! Oh, dacă doar încă trei ani cu astfel de momente proaspete! Cer atata viata cat am nevoie pentru a-mi duce la bun sfarsit munca; Nu am nevoie de încă o oră Acum am nevoie de un drum și de o călătorie: ei singuri, așa cum am spus deja, mă refac Sunt epuizată de câteva luni Trebuie să fac un împrumut Așteaptă și spune-ți "" Acum trebuie să fiu prețuit, nu pentru mine, nu! Ei (Pogodin și

alții) nu vor lucra inutil Vor aduce cu ei o vază de lut Desigur, această vază este toată crăpată, destul de veche și abia se ține; dar această vază deține acum o comoară; deci trebuie protejat" "Nu, jur, un păcat, un păcat puternic, un păcat grav care să-mi distragă atenția", scrie el o săptămână mai târziu! "Numai cel care nu crede cuvintele și gândurile mele inaccesibile are voie să facă asta Munca mea este grozavă, isprava mea) Prokopovici / Scrisori, I, - Biblioteca "Runivers" GENIU ŞI SĂNĂTATE n V gogol economisire! Sunt mort acum pentru tot ceea ce este meschin Aceasta este o dispoziție ridicată la sfârșitul primului volum , carte , p -) Ib , carte , p Biblioteca "Runivers" GENIUL ŞI SĂNĂTATEA LUI N V GOGOL la cartea lui"; critica corespondenței, în special, "Scrisoarea lui Belinsky, Gogol nu a fost înțeleasă și, în general, nu a avut un impact serios"; "se consideră că are dreptate" *) Într-un cuvânt, în istoria apariției Corespondenței, domnul Chizh găsește un motiv - boala mintală De fapt, psihologia Locurilor Alese este de multe ori mai complexă Nicăieri personalitatea lui Gogol nu s-a manifestat cu atâta strălucire ca în timpul apariției acestei cărți nefericite Este suficient să citim scrisorile lui Gogol pentru anii - pentru a vedea ce rețea complexă de motive l-a ghidat pe autor În primul rând, afecțiunile constante, teama de deteriorarea sănătății au agravat dureros munca creativă, care deja necesita o energie nervoasă enormă; La aceasta i s-au alăturat cererile prietenilor, care așteptau cu nerăbdare partea a doua din Dead Souls; acesta a fost primul motiv - teama de a nu finaliza "uriașa - marea creație" care a fost planificată "conform planului" Al doilea motiv era mai profund; este legat de munca conștiinței de sine creatoare; în termeni generali, s-a încheiat la începutul anului , când Gogol a întocmit un plan care să înfățișeze întreaga personalitate a bărbatului rus cu părțile sale rele și bune; acum nu abandonează acest plan; gândul de a refuza i se pare de-a dreptul "absurd"; nu vrea decât să o realizeze într-un alt mod, "pe alt domeniu"; este o încercare de a redefini direcția talentului său; ca toate astfel de încercări în Gogol, iar aceasta din urmă este însoțită de schimbările obișnuite de dispoziție, în stilul literelor, pe un ton ridicat; meritele Corespondenței, ca o nouă creație, ies în prim-plan "Într-un domeniu nou" Gogol nu s-a abătut nici măcar de la viziunea sa asupra lumii; există încă un individualism îngust în convingerile sociale, misticismul, bunele intenții, chiar și într-o formă mai clară; "imnul puterilor care sunt" capătă chiar aplicare practică; judecând după scrisorile lui Gogol, Belinsky avea dreptate: acest imn a fost al treilea motiv în apariția Corespondenței Al patrulea motiv ne este familiar din alte ascensiuni ale conștiinței de sine creatoare - imposibilitatea de a scrie în mod vechi; sarcinile creative au depășit rapid "Serile"; apoi la fel *) Ib , p - Biblioteca "Runivers" G TROŞIN soarta a avut-o pe "Inspectorul"; acum a venit rândul lui I Te "Suflete moarte"; următoarele lucrări - volumul II și "Corespondente", este stabilită o nouă sarcină Deosebit de interesant este al cincilea motiv, care este clarificat de Gogol din cele mai diverse laturi și din cele mai variate motive; potrivit lui Gogol, acesta este un "cârlig" în "Suflete moarte": el nu poate scrie al doilea volum ca primul; în al doilea volum, după planul scriitorului, ar trebui să apară cealaltă față a rusului, care nu era în primul volum; dar pentru ca "Sufletele moarte" să apară așa cum trebuie, cunoștințele lui Gogol nu sunt suficiente; nu poate scrie fără să cunoască perfect subiectul; el trebuie să "vadă" "personalitatea" societății ruse; "Corespondența" trebuia să joace și a jucat pentru Gogol rolul de piatră de încercare;

prin ea a învățat ce îi lipsea Dar nici acest motiv nu epuizează totul; s-a întors nu este tocmai corect, iar în mintea marelui scriitor, încetul cu încetul, sunt clarificate două ultime motive pentru apariția Corespondenței; unul dintre aceste motive este o eroare asociată cu o stare pe care Gogol o numește fie "de tranziție", fie "morbid", cealaltă este o trăsătură a naturii geniale sau, în cuvintele lui Gogol, "abilitatea conținută în ea" (scrisoare către Annenkov /IX,) Până acum am enumerat doar aceste șase motive Toate îi aparțin lui Gogol însuși; el se ocupă de ele în "Mărturisirea autorului" sa, iar ele apar și mai clar în scrisori private către diverse persoane și cu diverse ocazii, în diverse momente > Dacă vrem să înțelegem personalitatea lui Gogol, nu avem dreptul să le ocolim și să simplificăm în acest fel psihologia marelui scriitor din propria noastră voință Dimpotrivă, urmând modul în care aceste motive apar, se amestecă între ele, dispar, se înlocuiesc, se dezvoltă, curg unele din altele, putem înțelege ce lucrare uriașă a făcut Gogol în anii - Da, și cât de mult această muncă în manifestările sale este departe de delirul unui bolnav mintal Primele originale ale Locurilor alese din corespondența cu prietenii apar în corespondența lui Gogol din ; La aprilie , Gogol i-a scris lui Smirnova că îi era rușine să se întoarcă în Rusia cu mâna goală și pregătea "o lucrare mică și nu zgomotoasă la titlu" (adică "Corespondența cu prietenii") Astfel, , și începutul Biblioteca "Runivers" GENIU ŞI SĂNĂTATE n V gogol Anul poate fi privit ca momentul în care Locurile Alese tocmai erau puse împreună; este foarte posibil să fi început mai devreme, în Este interesant ce motive l-au ghidat pe Gogol la începutul unei noi cariere În primul rând, nu se poate decât să fie de acord cu primul motiv cu care Gogol începe atât "Locurile alese", cât și "Mărturisirea autorului" - boala și teama de a nu duce la bun sfârșit ceea ce își plănuise Deja în , alături de o dispoziție ridicată, din cauza finalului primului volum din "Suflete moarte", se aud temeri pentru sănătate, ceea ce nu permite finalizarea planului În anul următor, plângerile cresc, chiar capătă un caracter formidabil; boala a coincis cu necazurile cenzurii volumului I; Gogol este teribil de obosit, chiar și după o simplă scrisoare; boală - sub formă de convulsii ciudate, se observă fenomene de hiperestezie mentală; plângerile legate de clima de la Moscova continuă *) În , plângerile sunt mai liniștite, dar în următorul - în Gogol se plânge de o vărsare de sânge la cap și de o deteriorare deosebită în timpul verii *) În , sănătatea sa sa deteriorat într-o asemenea măsură, încât Gogol a petrecut toată vara călătorind printre celebritățile medicale ale Germaniei Este evident că odată cu începerea "Corespondenței" afecțiunile au crescut cu adevărat, iar odată cu ele s-au intensificat și temerile autorului bolnav În prim-plan, ca și înainte, se află al doilea volum al Sufletelor moarte cu sarcina sa enormă Cerințele speciale stabilite pentru sine nu îi permit lui Gogol să scrie "ca înainte, așa cum a fost scris în tinerețe, adică oricum, acolo unde stiloul meu nu duce" "Datorită structurii capului meu", îi scrie Gogol lui Șeviriov la februarie , "nu pot lucra decât ca urmare a unei reflecții și considerații profunde și nicio forță nu mă poate obliga să produc, cu atât mai puțin să trădez, un lucru care Deja văd eu însumi imaturitate și slăbiciune; Pot să mor de foame, dar nu voi trăda o creație nesăbuită și necugetă Nu mă judeca ") La reproșurile prietenilor săi, care așteptau cu nerăbdare volumul II, Gogol se referă la aceleași considerații Scrisori, P, - , , , ■) Scrisori, II, ,) Scrisori, II, Biblioteca "Runivers" g t r o t și i b căsătorie "Sunt sigur că nici unul dintre cei apropiați nici măcar, gândindu-se la

mine, nu spune: "Ei bine, ce ar putea face această persoană dacă ar vrea! Ei bine, dacă ar publica în fiecare an despre așa ceva ca "Suflete moarte", ar putea să-și aducă venituri anuale de douăzeci de mii Și nimeni nu va considera că acest volum, cu toate neajunsurile și păcatele sale de neiertat, valorează aproape cinci ani de muncă, prin urmare, poate fi numit complet elaborat de sânge și sudoare Știu că după aceea voi crea mai deplin și chiar mai rapid, dar înainte de asta nu voi ajunge prea curând Scrierile mele sunt atât de strâns legate de educația mea spirituală și trebuie să suport o educație spirituală atât de puternică până atunci încât este imposibil să sper măcar la apariția rapidă a noilor mele scrieri Mărturisește dacă nu ți s-a părut ciudat, în timpul ultimei noastre întâlniri, indiscret și necomunicativ, într-un cuvânt, ciudat Nu ți-aș putea părea altfel decât așa: ocupat cu mine, ocupat să mă gândesc singur la mine, la economia mea interioară, la gestionarea slujitorilor mei rebeli care sunt în mine, peste care ar fi trebuit să se ridice toată lumea, ocupat cu toate acestea, aș putea nu fii sincer și ușor: acestea sunt accesoriile unui suflet senin Și sufletul meu este încă departe de asta (la Pletnev la decembrie) Aici nu există nici un cuvânt despre Corespondență, dar un motiv al originii ei iese deja în evidență cu mare forță, pe care Gogol l-a desenat mai târziu în detaliu, explicând legătura dintre vol Suflete moarte și Locuri alese Această legătură a fost conturată mult mai devreme, încă din - , la elaborarea planului pentru "o creație enorm de mare" Am văzut deja în ce condiții a fost întocmit acest plan; autodeterminarea creativă era strâns legată de întreaga personalitate a autorului, de viziunea sa asupra lumii; Și acum, în lucrarea care trebuia să ofere volumului II al Sufletelor moarte o bază ideologică și, de altfel, inclusă în Corespondența cu prietenii, Gogol urmează vechea cale trasată de ascensiunea din - : același individualism, misticism, simbolism și același rol înalt al creativității pe care și l-a creat marele satiric sub influența ') Ib , II, Biblioteca "Runivers" GENIU ŞI SĂNĂTATE n V gogol yaniem Pușkin; aceeași colorație slavofilă Conștiința de sine creativă se schimbă doar cantitativ; primele prevederi capătă o redactare mai precisă și mai precisă În scrisorile din și , această lucrare este clar vizibilă; Filosofia corespondenței se dezvoltă treptat dintr-un plan creat la începutul anului Apoi - ianuarie - Gogol a evitat "viața politică", când "toată lumea este mai preocupată de treburile Spaniei decât de ale sale" Acum această metodă este construită într-un întreg sistem Curenții moderni nu dau un răspuns "Priviți înapoi: deja în locul unuia, altuia: azi hegeliștii, mâine schellingiștii, apoi din nou un fel de isti Ce să fac? deja așa este efortul societății de a fi un fel de ist Omenirea aleargă cu capul, nimeni nu stă pe loc, lasă-l să fugă, este necesar ", îi scrie Gogol lui Shevyrev la / ix, x); în opinia sa, cheia rezolvării problemei se află în sufletul fiecărei persoane "Nu suport nicio părere despre epoca noastră și timpul nostru" (Annenkov iunie/V) *) În aceste cuvinte, Gogol apare în mod clar ca un individualist, un apărător al sistemului modern, ostil lui Bakunin, autorul Corespondenței; Exact un an mai târziu, când ideea de a publica Corespondența a luat în sfârșit contur, când Gogol a formulat sensul activității creative, care ar trebui să ofere oamenilor un "gând revigorant"), cererea sa de perfecțiune individuală primește o formulă scurtă, precisă "Și cei care văd prost sunt într-adevăr atât de vinovați pentru faptul că văd prost?" pune o întrebare într-o scrisoare către) Yazykov (/V) În individualismul său, Gogol este complet consecvent Dacă întregul punct se află în sufletul unei persoane, în

"ceea ce este conținut și este în noi înșine", într-un astfel de caz, desigur, nu este nevoie de tot felul de ultraje; destule "acele legi eterne după care se mișcă omul și omenirea în general" ("Mărturisirea autorului") După cum am văzut mai sus, din același !) Scrisorile II,) Ib II,) Ib III, *) Ib PI, Întrebări de filosofie, carte \ Biblioteca "Runivers" TROȘIN punct, a început creșterea anterioară a conștiinței de sine creatoare; înainte de a crea un plan pentru o creație enorm de mare, Gogol a pornit pe calea obișnuită, insuflată de educație și de mediul originar, care l-a condus "la Hristos"; iar acum misticismul și însoțitorul său inevitabil, simbolismul, ghidează și dirijează lucrarea Deja la începutul anului au apărut note familiare "Peste tot, în orice loc și colț al lumii, la Paris, la Mirgorod, în Italia, la Moscova, peste tot un dor greu, poate chiar crud, te poate abate și nu există nicio scăpare din el Și aceasta este o dovadă profundă că aspirațiile secrete pentru ceva sunt înfipte în sufletul tău, că forțele se grăbesc neliniștit despre nu: auzirea și nerecunoașterea destinației lor, fără îndoială, deloc goală și deloc neînsemnată "x) (Danilevsky /p)) Cu cât mai departe, cu atât mai clară este metoda "conducerea la Hristos" La sfârşitul anului , într-o scrisoare către Yazykov (noiembrie), Gogol scrie un întreg program de educaţie spirituală; vorbește despre rugăciune, despre ajutorul pe care îl aduce în procesul creativității, despre miracole, prin puterea rugăciunii, despre lupta împotriva bolii prin rugăciune; aici nu mai sunt fraze izolate de natură mistică, precum le găsim în scrisorile lui Gogol din până în ; există un întreg sistem aici; Gogol îl contrastează de două ori cu explicațiile oamenilor de știință naturală care spun: "un nerv l-a împins pe celălalt" *) În ianuarie a anului următor ( ), le trimite prietenilor săi Imitația lui Hristos de Thomas Kempiskago cu o cerere de a o citi în fiecare zi, iar în martie mărturisește: "Acum fac o puternică cădere internă și atac cele mai gâdilatoare locuri care sunt numai în mine este") (Shevyrev /) Această "defalcare internă" este legată, desigur, de munca creativă, ca înainte; deja la începutul perioadei luate în considerare, "forțele se grăbesc neliniștit, fără să-și audă și să nu-și recunoască destinația" Până la sfârșitul anului, forțele găsesc o cale de ieșire "Îți voi povesti despre încă o descoperire spirituală, care se confirmă din ce în ce mai mult, cu cât trăiești mai mult în lume, deși *) Scrisorile II,) Ib -) Ib - Biblioteca "Runivers" GENIU ŞI SĂNĂTATE n V gogol la început a fost doar o presupunere, sau mai bine zis, o audiere prealabilă Aceasta este că în sufletul unui poet există un abis de forță Dacă o persoană simplă se luptă cu nenorociri nemaiauzite și le cucerește, atunci poetul trebuie să-l învingă pe cei mai mari și mai puternici Dumnezeu a pus un întreg arsenal în sufletul poetului Dar, în cea mai mare parte, poetul nu le cunoaște și nu recurge la recunoaștere La începutul anului , când Gogol se hotărâse deja să intre în "noul domeniu", "defalcarea internă, aparent, se terminase: Gogol se apropia de noul motiv al corespondenței: "Satira nu mai funcționează", scrie el la b / xii Yazykov despre "Cutremur", "și nu va fi niciun semn, dar înaltul reproș al poetului liric, mizând deja pe legea veșnică, călcat în picioare de oameni din orbire, va însemna mult"; apoi el evidențiază trei categorii de oameni pentru care un "cuvânt răcoritor" este important, când "reproșul s-a auzit în încurajare și încurajare în reproș": în primul rând, oamenii care se complace cu frică, mai ales cei care nu au putut îndura vreun fleac (un indiciu) de primire a "Inspectorului"), în al doilea rând "depravați curenti", în al treilea rând, oameni fără de lege care profită de "vagul timpului" *) Astfel, logica internă ia dat lui Gogol un nou

motiv; la începutul următorului , înainte de a alcătui "o lucrare mică şi nu zgomotoasă în nume", el numeşte acest motiv "un gând revigorant" "În însăși versul tău (scrisoarea către Iazykov / ,) există deja ceva vesel și revigorant, și dacă cu un astfel de vers ai un gând complet revigorant și dacă iei în considerare și natura persoanei ruse, în ca sa afli prin care-l bate si biciui intr-un loc, apoi poti face mult, mult bine") "Este adevărat că cei care văd prost sunt atât de vinovați pentru faptul că văd prost?") Gogol îl întreabă pe același Yazykov despre o altă lucrare ("Către un tânăr"), de natură oarecum polemică Deci, pentru - vedem trei motive în ascensiune) Ib) Literele P, -) Ib III,) Ib III, * Biblioteca "Runivers" G TROŞIN penitent "Corespondente cu prietenii": teama de a nu termina ceea ce era planificat, incapacitatea de a scrie în mod vechi și încercarea de a intra într-un domeniu nou Mai precis, acesta din urmă poate fi numit nu un motiv, ci o nouă etapă de autodeterminare creativă; în această încercare, vedem o continuare a lucrării anterioare, se desfășoară după aceeași metodă prin care Gogol a ajuns la volumul I "M d "; la început este doar pregătirea pentru volumul II, dezvoltarea unei căptușeli ideologice pentru acesta Apoi, cerințele creativității, pe măsură ce cresc, sunt clasificate în lucrări speciale Nu există nimic patologic în aceste motive inițiale; sunt strâns legate de personalitatea lui Gogol, de sarcina principală a vieții sale, de viziunea sa asupra lumii, prin urmare, au fost observate înainte Apărând din nou, ei în procesul descoperirii lor nu au nimic asemănător cu originea delirului unui bolnav mintal Fără îndoială, dacă studiezi această perioadă unilateral, fără legătură cu istoria anterioară a creativității, poți găsi o mulțime de lucruri ciudate în scrisorile lui Gogol Două scrisori către Iazykov au suferit o asemenea soartă, la / , și / , ; în primul dintre ele, domnul Chizh a găsit idei de grandoare de natură aproape dementă, în al doilea, o interpretare delirante a realității Următoarele fraze i-au oprit atenția domnului Chizh: La decembrie , Gogol i-a scris lui Yazykov despre rugăciune: trebuie să se roage și "în suflet vor apărea întrebări" "Și aceste întrebări vor fi imediat urmate de răspunsuri care vor fi direct de la Dumnezeu Frumusețea acestor răspunsuri va fi de așa natură încât întreaga compoziție se va transforma de la sine în răpire", etc Potrivit domnului Chizh, acest pasaj trebuie înțeles în sensul că "Gogol trebuie să predea, nu trebuie să studiezi pe tine însuți, nu ai nevoie de impresii, nu trebuie să procesezi ceea ce percepi la fel ca toți oamenii Nu este necesar ca el să observe, să observe, să cugete, să se îndoiască; în plus, cunoștințele dobândite în mod obișnuit nu sunt perfecte Gogol este acum pe deplin convins că este înzestrat cu o abilitate extraordinară, află adevărul în cel mai simplu mod care i-a fost dat pentru "exploatări" necunoscute nouă"*) Am avut deja ocazia să spunem cât de unilateral *) V Chizh V F și P , carte , p Biblioteca "Runivers" GENIU ŞI SĂNĂTATE n V gogol opinia domnului Chizh din punct de vedere pur psihologic; Domnul Chizh nu observă că în acest loc Gogol descrie foarte precis procesul muncii inconștiente, care are loc chiar și la oamenii obișnuiți Aici, când analizăm o anumită epocă din viața scriitorului, nu putem să nu subliniem cât de incorectă este aprecierea domnului Chizh din punct de vedere faptic B -* un mare scriitor lucrează intens; este de acord mai degrabă să "moară de foame" decât să dea "o muncă nesăbuită, necugetă" (/ ,); el însuși, "ocupat, preocupat să se gândească la economia internă", admite că poate părea "nefrans, necomunicativ, într-un cuvânt, ciudat" (/X), se confruntă cu o "cădere internă" (/Sh)) Și în același timp - /XI, - conform domnului

Chizh, se dovedește că "pentru el nu este nevoie să observe, să observe, să mediteze, să se îndoiască" Evident, domnul Chizh este stânjenit de expresiile lui Gogol, cum ar fi că "vede prin" de la Düsseldorf la Moscova cu "instinctul său interior", că "timpul scrisului și al muncii nu este atât de departe de tine (Iazykov") Dar asta expresia este complet de înțeles: Gogol a scris despre "Cutremur", care i-a plăcut extrem de mult și în care a văzut un adevărat drum pentru talentul lui Yazykov; Astfel, într-o scrisoare către Yazykov (/xi), Gogol nu își atribuie nicio posesie a adevărului, nu există idei de măreție, așa cum nu există nici una în scrisoarea către Vielgorskaya (/pg), unde apare următoarea frază: "Nu neglijați aceste reguli: toate au venit din experiența spirituală, confirmată de exemple sfinte și, prin urmare, le primiți ca poruncă a lui Dumnezeu însuși Este suficient să ne amintim natura "căderii interioare" la acea vreme, în ce consta teoria educației mintale, spre deosebire de "explicațiile naturaliștilor" din scrisoarea lui Yazykov, pentru a înțelege o asemenea façon de parler Și mai inexact, domnul Chizhem îi explică cea de-a doua scrisoare (la aprilie) către Iazykov, unde Gogol scrie: "o lovitură fulminantă va cădea asupra actualilor libertini care îndrăznesc să se ospăteze și să acționeze neregulat într-un moment în care acțiunile a mâniei lui Dumnezeu sunt deja auzite și o mână nevăzută, ca la o sărbătoare *) Ibidem; vezi si pagina Biblioteca "Runivers" Troshin Balthasar, desenează cu foc litere de amenințare În al treilea rând, un reproș, și poate chiar mai puternic, va cădea asupra celor care îndrăznesc chiar și în astfel de momente sfinte ale vizitei lui Dumnezeu să profite de neclaritatea timpului Citând acest loc și făcând alte fragmente din scrisorile din - , domnul Chizh ajunge la concluzia că Gogol "și-a făcut cea mai perversă judecată asupra realității, deoarece atenția sa era aproape în întregime absorbită de suferința trupească, de ideile de măreție și de ideile sale proprii durere " bunătate" *)· G Chizh nu a observat că tocmai în acel moment atenția lui Gogol era distrasă de una cu totul diferită; într-o scrisoare către Yazykov, el își clarifică punctul de vedere cu privire la sensul lirismului, al cărui "gând revigorant" dă reproș și aprobare societății ruse, cutare sau cutare elemente, sub titluri, dintre care unul include "libertini" etc ; iar în alte scrisori ale acestei perioade (către Smirnova și Tolstoi), Gogol își lămurește deja propriul "domeniu nou", "gândirea revigorantă", pe care spera să-l pună în aplicare în "Corespondente"; trebuie amintit că încercarea lui Gogol de a intra într-un domeniu nou a fost o continuare a celui dintâi; în "Corespondente", ca și înainte, a avut în vedere sarcinile sociale ale muncii sale și a dat o evaluare a realității doar din acest punct de vedere: "acum satira) nu funcționează și nu va fi o notă", el i-a scris lui Yazykov În primăvara anului (aprilie și mai) a fost luată decizia de a scrie Corespondență Vara vine o pauză mare - Gogol este tratat intens , Călătorii la celebrități medicale În toamna și iarna lui $, originalele Selected Places se găsesc cu litere, dar rar; scrisorile pentru această perioadă erau în mare parte scurte, de afaceri Se pare că, după ce a decis să intre în "noul câmp", Gogol s-a calmat și s-a odihnit Până la sfârșitul iernii reîncep plângerile legate de sănătate și frig) "Dar", scrie Gogol, "în ciuda sentimentului insuportabil de dureros pe care îl aude întregul meu corp, care este mereu într-o stare febrilă, nici blues-ul, nici tristețea nu m-au găsit încă" Din acel moment, i e De la sfârșitul anului , încetul cu încetul, începe ascensiunea tipică a lui Gogol Despre V F și Ps carte OL p cursivele mele δ) Pletnev / și Tolstoi /

(stil nou) Biblioteca "Runivers" GENIU ŞI SĂNĂTATE n V gogol În ianuarie , plângerile de sănătate capătă un alt caracter; Gogol nu mai este chinuit "Mi-e frig, frig și frigul crește, cu atât mai mult, mai mult, și ce este mai rău, împreună cu ea este o letargie neobișnuită a tuturor funcțiilor gastrice și corporale în general Dar cu toate acestea, Dumnezeu este milostiv: eu nu nu pierde inima Mă gândesc la multe lucruri la care ar trebui să mă gândesc, iar gândurile mele, în ciuda bolii mele corporale, se maturizează insensibil "(Smirnova / ,) Speranțele pentru volumul al doilea din "Suflete moarte" cresc: "abia după citirea volumului al doilea" M etc " Pot să vorbesc cu multă lume serios Atunci doar ochii multora se vor limpezi, cărora le este imposibil să spună alte adevăruri în alt mod "(ib) O întâlnire la Roma cu suveranul dă o nouă direcție speranțelor, se ridică vechile vise de "serviciu public" "Suveranul ar trebui să mă vadă când eu, în câmpul meu umil, îi slujesc un asemenea serviciu pe care îl fac alții în câmpurile statului" (ibid) Iată, aparent, prima aluzie la unul dintre motivele "Corespondentei" *) În februarie, sănătatea continuă să se îmbunătățească; înseși suferințele ("la sfârșitul anului trecut și chiar la începutul acestui an") sunt descrise în trăsături ascuțite, pe un ton ridicat - "spânzurarea sau înecul părea a fi ca un fel de medicament și ușurare" (Pletnev) /n); dar "sufletul meu era sănătos; nici măcar splina, care venea în momente mai tolerabile, nu îndrăznea să se apropie de mine" (ibid) zile mai târziu, Gogol îi scrie despre același lucru lui Smirnova (/ ,), iar aici există deja un indiciu despre motivul sănătății ei bune: "Capul și gândul s-au maturizat, minutele sunt alese astfel încât eu sunt departe de a fi vrednic" *) Același lucru în martie într-o scrisoare către Jukovski (ib/ip): Dumnezeu "m-a răsplătit cu astfel de minute cerești, înaintea cărora nu există tristețe Am reușit chiar să scriu ceva de la M duș", care vi se va citi în viteză") Este imposibil de ignorat faptul remarcabil din istorie *) Scrisorile III, p , , -) P IĪI, p ,) Ib Biblioteca "Runivers" G TROŞIN rii aparitie a "Corespondentei" Și înainte ca munca de conștiință creativă a lui Gogol să se prelungească mult timp, dar de data aceasta ascensiunea obișnuită vine foarte încet În , Gogol a început să scrie originalele din Selected Places, a trebuit să explice lui Danilevsky (iulie) și mamei sale (iunie) stilul special al scrisorilor sale; la aprilie deja lasă de înțeles că "sensul literelor va fi cunoscut mai târziu" *); la aprilie , vorbește cu siguranță de "o lucrare mică și nu gălăgioasă la nume"; la februarie , "capul și gândurile s-au maturizat " dar Gogol continuă să se îndoiască, se luptă cu el însuși și este destul de de înțeles: ultima ascensiune a autodeterminarii creatoare se referă la o problemă foarte importantă - "o nouă camp"; oricât de strâns este legat acest "câmp" de întreaga viziune asupra lumii a marelui scriitor, cu toată opera sa anterioară, el nu pune imediat piciorul pe un drum nou Chiar și după o clipă de gândire că în noul domeniu nu putea servi "serviciul public" (vezi scrisoarea lui Smirnova din ianuarie), Gogol i-a scris totuși în aprilie ( ) lui Yazykov: "Apropo, despre aceste scrisori Ai grijă de ei Și în timp ce m-am uitat la tot ce am scris diverșilor oameni în ultima vreme, mai ales celor aflați în nevoie și care mi-au cerut ajutor duhovnicesc, văd că din aceasta se poate întocmi o carte care să fie utilă oamenilor care suferă în diverse domenii Suferințele pe care le-am suferit eu însumi, au venit în avantajul meu și cu ajutorul lor am reușit să-i ajut pe alții Dumnezeu știe, poate le va fi de folos celor care nu s-au aflat în astfel de circumstanțe și chiar le pasă puțin de suferința altora Voi încerca să-l public, adăugând ceva în general

despre literatură Dar deocamdată, asta este între noi Trebuie să mă uit, să văd și să cântăresc totul Acum sunt mișcat doar de beneficiu, și nu de livrarea vreunei plăceri ") Vedem cât de precaut este Gogol după mai bine de trei ani de muncă, când "capul și gândurile s-au maturizat" Se hotărăște să intre în "câmpul nou", apare un nou motiv de "Corespondente" - beneficiul cărții în sine, dar până acum foarte slab: "Doamne) Scrisorile II,) Literele P, Biblioteca "Runivers" GENIU ŞI SĂNĂTATE n V gogol Ei bine, poate "" Voi încerca "" trebuie să te uiți și să vezi totul și să cântărești " Înțeleg pe deplin bucuria lui Gogol când a citit cuvintele de laudă ale lui Pogodin către Karamzin Acest lucru s-a întâmplat la scurt timp după scrisoarea din aprilie către Yazykov "Zilele trecute am citit cu curiozitate și plăcere un cuvânt lăudabil lui Karamzin", îi scrie Gogol lui Yazykov în $/v "Karamzin reprezintă un fenomen, într-adevăr, unul extraordinar El a fost primul care a arătat că titlul de scriitor merită, că merită să sacrifice totul pentru el, că în Rusia un scriitor poate fi complet independent și dacă este deja plin de dragoste pentru bine, care are prioritate în întregul său organism și în toate acțiunile sale, atunci el poate spune totul Cenzura nu exista pentru el si nu exista nimic despre care sa nu poata spune ce lectie (este) si invatatura pe noi toti! Și cât de ridicol este, după aceasta, un altul dintre frații noștri literari care strigă că în Rusia nu se poate spune adevărul, că "adevărul doare ochii" El însuși nu va putea spune adevărul, se va exprima oarecum stângaci, obrăznici, încât va înțepa nu atât de adevăr, cât de acele cuvinte cu care exprimă adevărul, cuvinte care semnifică dezordinea interioară a sufletul lui needucat și atunci el însuși se miră că nu acceptă de la el adevărul Nu, să ai un suflet atât de armonios și frumos ca și Karamzin, o aspirație atât de pură și atât de dragoste pentru oameni - și apoi spune cu îndrăzneală adevărul Toți cei din stat, de la rege până la ultimul subiect, vor auzi adevărul de la tine Dar destul" Acest pasaj este extrem de tipic momentului trăit de Gogol; iată un rezumat a tot ceea ce a lucrat marele scriitor, încercând să intre în "noul domeniu" Încă o dată, prietenii lui Gogol din Moscova l-au încântat: caracterizarea lui Pogodin a lui Karamzin i-a rezolvat îndoielile și i-a dat hotărâre Și, într-adevăr, imediat după aceasta, Gogol preia "Locuri alese", iar pe iulie trimite deja primul caiet la Pletnev Tensiunea de lungă durată răzbate Începe o ascensiune tipică lui Gogol, familiară nouă din primul în manifestările sale) Scrisorile III, - o Biblioteca "Runivers" G TROŞIN Pe iulie, Gogol îi promite lui Rosseti că va cânta "vechiul meu cântec, dar cu singura diferență că vocea lui este incomparabil mai fermă și mai puternică decât oricând, în ciuda impotenței corpului său și a numeroaselor infirmități adăugate)) După săptămâni, Gogol se consideră o persoană "care, tocmai, s-a gândit mai mult decât oricine altcineva la cele mai esențiale (Pletnev /) *) Până la sfârșitul lunii, când primul caiet este terminat, starea de spirit ridicată crește Instruindu-l lui Pletnev (iunie) să tipărească o nouă carte, Gogol spune: "Toată lumea are nevoie de ea, toată lumea are nevoie de ea prea mult; Iată ce pot spune, deocamdată; orice altceva vă va fi explicat chiar de carte Până la sfârșitul tipăririi sale, totul va deveni clar, iar neînțelegerile care v-au îngrijorat până acum vor dispărea de la sine)) "Tipărește două fabrici și pregătește hârtie pentru a doua ediție, care, în opinia mea, va urmează imediat: această carte se va vinde mai mult decât toate scrierile mele anterioare, pentru că aceasta este încă singura mea carte practică))) În august, trimițând următoarele șapte articole, Gogol l-a rugat pe Pletnev ca nimeni, cu excepția cenzorului, să știe

despre noua carte (iunie) În septembrie, Gogol lucrează "din toată puterea lui" (Pletnev i/ix); spiritele înalte rămân Într-o scrisoare către Shevyrev ($/x) el numește din nou "Locuri alese" prima carte practică, "deși într-un domeniu diferit"; ea "ar trebui să se împrăștie într-o lună" p); În aceeași zi, într-o scrisoare către Iazykov, Gogol își exprimă superioritatea față de slavofili: "Și-a pus un caftan, și-a lăsat barba jos și își imaginează că răspândesc acest spirit rusesc pe pământul rusesc! Pur și simplu denigrează orice lucru despre care cu adevărat trebuie vorbit nu trebuie descurajați O sa-i aleg, dar mai tarziu, si mai mult in asa fel incat dupa ce vor fi certati sa-si ridice nasul, si sa nu-l coboare Nu poți spune unei persoane: "Feci greșit", fără să arăți în același timp cum ar trebui să o faci" b) *) Scrisorile III,) Ib) Ib -) Ib) Ib) Ib - Biblioteca "Runivers" GENIU ŞI SĂNĂTATE n V gogol În octombrie, în general, cea mai mare creștere a bunăstării scade; Gogol își termină munca și trimite caietul final pe ; până acum, un motiv a ieșit în prim-plan - meritele noii lucrări; starea de spirit ridicată este atât de mare, încât autorul abandonează plângerile sale anterioare cu privire la sănătatea sa: "Și totul mi-a fost brusc dat în acel moment: deodată bolile cele mai grave au încetat, toate tulburările în muncă au scăzut brusc și toate acestea au continuat până la ultimul rând sa încheiat " (Pletnev /x)) Chiar în acest moment, apare un nou motiv al Corespondenței, pe octombrie sfătuiește, în caz de dificultăți cu cenzura, "să tipărească cartea și să prezinte totul în foi de probă pentru ca suveranul să le citească Afacerea mea este adevărul și bunătatea și cred că cartea mea va fi complet dor de ei Pe , el îl convinge pe Pletnev: "Tu însuți poți realiza că suveranul însuși și curtea se vor ridica în apărarea ei" și îi dă instrucțiuni: "la eliberarea cărții, pregătiți copii și aduceți-le întregii case regale unuia, inclusiv minorilor") Spiritele înalte rămân, deși slab, în luna următoare; Pe noiembrie, într-o scrisoare către Jukovski, Gogol este îngrijorat de întârzierea publicării cărții, dar "priviți bine înainte") Înțeleg pe deplin că scrisorile din , dacă sunt luate separat și luate în considerare fără legătură cu momentul în care au fost scrise, pot vorbi despre idei de măreție Un alt lucru este atunci când sunt luați cu toată integritatea; aici chiar și luna joacă un rol; este suficient să comparăm scrisorile din octombrie cu scrisorile primelor luni pentru a vedea cât de bogate sunt în nuanțe, cât de subtil transmit fluctuațiile tensiunii creatoare Întreaga perioadă de la nașterea Corespondenței până la apariția ei în lume, i e Din până în inclusiv, cu "educația sa spirituală", "ruptura internă", "sensul lirismului" a dus în mod natural la ascensiunea celui de-al -lea, frazele ridicate au un motiv destul de suficient pentru ele însele !) Scrisori, III, -) Ib) Ib -) Ib Biblioteca "Runivers" G TROŞIN Înțeleg pe deplin că oamenii, de obicei, nu reacționează la procesul ideilor la fel de puternic ca Gogol; dar tocmai "de obicei"; cu toată dorința, psihologia unui mare om nu poate fi strânsă în cadrul "obișnuitului"; sfera emoțională a unor mari creatori de scară diferită cu a noastră; Din povestea lui Annenkov, știm ce bucurie furtunoasă și zgomotoasă a arătat Gogol când s-a terminat capitolul despre Plyushkin Observațiile lui Annenkov sunt atât de consistente cu ideile noastre despre psihologia de cel mai înalt tip, încât nu ne putem îndoi de ele; nu e de mirare că în Gogol a reacționat la fel de puternic ca înainte Trebuie amintit în același timp că a scris "Corespondența" într-un timp scurt - din iulie până în octombrie, prin urmare, a experimentat un stres extraordinar NOI Cel mai important punct pentru o înțelegere corectă a "ideilor de măreție" presupus legate de apariția "Alege

locuri" este istoria ulterioară a acestei cărți nefericite G Chizh, considerând că "Corespondența" s-a datorat bolii psihice a autorului, găsește cu putință să afirme că și atunci, după apariția cărții în lume, "atitudinea ostilă evidentă față de "Locuri alese" de aproape public întreg și critica nu-l deranjează deloc pe Gogol; se consideră că are dreptate, iar cartea este utilă pentru Rusia și, cel mai important, pentru "însuși"; el "nu putea fi stânjenit de atitudinea negativă a prietenilor săi față de cartea sa, pentru că nu putea înțelege adevăratul motiv al unei astfel de atitudini"; "Scrisoarea lui Belinsky către Gogol nu a fost înțeleasă și nu a avut deloc o influență serioasă" *) O astfel de evaluare a comportamentului ulterior al lui Gogol este necesară pentru domnul Chizh; altfel Gogol nu ar fi fost nebun; ce fel de pacient cu o amăgire sistematizată de grandoare, dezvoltată de-a lungul multor ani, poate să-și abandoneze ideile, să admită că greșește? Astfel de pacienți sunt fundamental de neclintit Să vedem dacă autorul "Locurilor selectate" s-a comportat în acest fel În mod necesar, trebuie să urmăm pas cu pas x) V Chizh "ÎN F și P ", carte , p - Biblioteca "Runivers" GENIU ŞI SĂNĂTATE n V gogol Gogol, altfel nu vom afla relația lui cu Corespondența În acest sens, deja decembrie este interesant Gogol trăiește cea mai mare tensiune în octombrie, când termină o carte nouă*, în a doua jumătate a lunii octombrie tonul ridicat rămâne, în noiembrie deja foarte slab Cât despre decembrie, aici imaginea se schimbă semnificativ Primele interese revin; Gogol îi cere lui Shevyrev să-i trimită recenzii despre Dead Souls El scrie despre Selected Places pe un ton complet business: "Anul acesta va trebui să citesc mai ales aproape tot ce iese cu noi, în special reviste și tot felul de zvonuri și opinii de reviste Faptul că nu există aproape total pentru scriitor, ca martor al mediocrității, lipsei de gust sau al dependenței și prescurtării unei persoane, pentru mine are un întreg, ca inteligență să constă dintr-un om mental și spiritual Am nevoie să văd personalitatea publicului, iar fără asta am tot am totul iese prost și de neînțeles" (Pletnev, /xp) *) Această considerație de afaceri nu poate fi subliniată prea mult; apare încă din decembrie, așadar, independent de atacurile la Corespondență (scrisoarea lui Aksakov, scrisă din Rusia pe , desigur, nu putea încă ajunge la Gogol) Evident, el însuși începe să ia o atitudine critică față de noua lucrare și, în mod remarcabil, înainta în primul rând acea considerație, pe care ulterior, în apărarea criticii, a dezvoltat-o din cele mai diverse laturi, profitând de orice ocazie Scăderea spontană a tonusului este destul de naturală; tensiunea enormă din octombrie, când demnitatea operei în sine a ieșit în prim-plan, a încetat, motivul este înlocuit cu altul, deja de natură business; deja apar note de îndoială în scrisori; este suficientă o scrisoare amicală a lui Pletnev cu câteva remarci pentru ca frazele din octombrie să fie înlocuite cu altele, pe un ton mai scăzut: "dacă mai am convingerea fermă că cartea mea este utilă, atunci va fi laș din partea mea să mă opresc la începutul", scrie Gogol lui Pletnev / (după stilul nou)) !) Literele Sh,) Literele III,) Ib Biblioteca "Runivers" G TROŞIN În , criticile s-au revărsat în Corespondență într-un flux larg Gogol o ascultă foarte sensibil și nu cedează imediat; pas cu pas isi apara munca Se fac concesii remarcabil de graduale: la început el transferă vina pe circumstanțe; apoi mărturisește eșecul propovăduirii sale, sacrificând astfel "gândul revigorant", întregul motiv, atât de elegant exprimat în scrisoarea către Iazikov:); chiar mai departe, eforturile lui Gogol sunt îndreptate doar spre apărarea conținutului Corespondenței, cu alte cuvinte, viziunea sa asupra lumii; Și, în sfârșit, ultima concesie -

Gogol a încercat în mod obiectiv să clarifice incidentul Ianuarie și februarie Gogol se agață strâns de opera sa, consideră încă cartea necesară pentru mulți (Aksakov, /) *); "Am vrut doar să-mi plantez prin ea în cap idealul oportunității de a face bine, pentru că sunt mulți oameni cu adevărat binevoitori, obosiți de luptă și înnebuniți de gândul că nu se poate face nimic Ideea unei posibilități, deși îndepărtată, trebuie purtată în cap, deoarece cu ea, ca și cu o lampă, vei găsi totuși ceva de făcut, iar fără ea vei rămâne complet în întuneric "(Smirnova, de ani /)) Atitudine de afaceri față de carte - ca înainte; Aksakov (/), Smirnova (/p), Pletnev (/p), Vyazemsky (/) scrie despre același lucru: "Am nevoie acum prea mult de atacuri: îmi vor arăta mai mult decât mine și arata in acelasi timp pe tine, adica cititorii mei ^ *) "Trebuie să dobândesc multe cunoștințe; Trebuie să cunosc bine Rusia Prietene, nu uita că am o muncă constantă - aceleași "Suflete moarte" al căror început a apărut într-o formă atât de neatrăgătoare Prietene, arta este un lucru grozav Capacitatea conștiinței este o abilitate grozavă și o pot folosi în mod corespunzător în afaceri numai atunci când mintea mea este luminată cu deplina cunoaștere a materiei De aceea cer cu atâta lăcomie, caut) /X) b) b -) Scrisorile III, - Biblioteca "Runivers" GENIU ŞI SĂNĂTATE n V gogol informație" *) "Cu aceste articole (adică "corespondență"), nu mi-am dorit atât de mult să-i învăț pe alții, ci să învăț foarte multe eu însumi, pentru că - nu vă spun o minciună - trebuie să iau prea multe de la oameni deștepți pentru a putea scrie-mi corect "Sufletele moarte") "Trebuie să învăț multe pentru ca Dead Souls să se dovedească a fi ceea ce ar trebui să fie Și de aceea sunt de două ori mai preocupat de cartea mea") Până acum, Gogol a răspuns criticilor prietenilor săi doar cu referire la circumstanțe; este destul de clar de ce G Chizh susține că Gogol nu putea înțelege motivele indignării prietenilor și a societății; din scrisorile lui Gogol putem concluziona exact invers; nu a vrut să-și dezvăluie părerile mai devreme, pentru că știa cum va fi acceptată în rândul "oamenilor din așa-zisa viziune europeană, depășiți de spiritul oricărui fel de transformări" "Eram doar secret, pentru că nu eram prost - atâta tot ar trebui să lucrez în tăcere și să nu răspund la nimic, mai ales să nu răspund prietenilor mei despre scrierile mele (Aksakov, θ/v)) "Sunt ascuns de teamă să nu las să intre nori întregi de neînțelegeri cu cuvintele mele, care mi s-a întâmplat să producă destul de multe dintre ele până acum" (către Shvyrev și / n)) Principala consecință a acestor neînțelegeri este cenzura "Unele partide misterioase de europeni și asiatici s-au reunit pentru a încurca și a încurca cenzura În loc de o carte groasă, a fost publicat un mic pamflet" (Tolstoi /n)) "Știu doar că cenzorul era, se pare, în mâinile unor oameni cu o așa-zisă viziune europeană " "Această crimă prin cenzură este grea" (Smirnova, /i)) Eforturile lui Gogol sunt îndreptate până acum (în ianuarie și februarie) împotriva circumstanțelor externe; insistă, în caz de neînțelegere cu cenzură, să înainteze cazul suveranului și să dea a doua ediție (Pletnev, /), motivând aceasta ca mai înainte:) Ib -) b) Ib) Ib) Ib) Ib) Ib Biblioteca "Runivers" G TROŞIN "Îmi fac datoria și îmi servesc serviciul" x) Totuși, aceasta este abia la începutul lunii ianuarie; la sfârșitul lunii februarie se întreprinde un plan mai simplu - protecția față de Prince Viazemski "Nu mă gândesc deloc la prezentarea grăbită a cărții mele către suveran", scrie Gogol pe februarie *) Protecție la carte Vya~ Zemsky a fost ultima încercare de a apăra dreptatea cauzei sale fără nicio concesie Din martie încep concesiunile Este interesant

că un ton pașnic (deloc paranoic) începe cu o scrisoare către Aksakov (/pi): "O persoană care caută cu atâta lăcomie să audă totul despre sine, așa că prinde toate judecățile și așa știe să prețuiască observațiile a oamenilor deștepți chiar și atunci când sunt duri și severi, o astfel de persoană nu poate fi într-o orbire de sine completă și perfectă), îi scrie Gogol, subliniind cuvintele În aceeași zi, într-o scrisoare către Ciukovski, Gogol confirmă acest lucru: "Apariția cărții mele a izbucnit ca sub forma unui fel de palmă: o palmă în fața publicului, o palmă în fața prietenilor mei și, în sfârșit, o palmă și mai puternică asupra mea ca un școlar delincvent M-am legănat în cartea mea atât de Hlestakov încât nu am spiritul să mă uit la ea Dar cum rușine mi-e de mine, ce rușine îmi este în fața ta, suflet bun!)! Înainte nu existau astfel de fraze, acum ele continuă timp de câteva luni aprilie: "Până astăzi ard de rușine, amintindu-mi cât de arogant exprimat în multe locuri, aproape à Ia Hlestakov"); mai: "Cartea mea este o palmă exactă asupra mea Nu am avut inima sa ma uit in el cand l-am printat; M-am înroșit de rușine și mi-am acoperit fața cu mâinile la doar gândul la cât de indecent, dar și cu cât de îndrăzneț m-am exprimat despre multe lucruri "); iunie: "De asemenea, nu a fost ușor să te hotărăști asupra unei isprăvi de a te expune la dizgrația universală și la ridicol") Dar aceasta este departe de a fi o respingere completă a corespondenței; Gogol *) Ib) Ib) Scrisori, III, "Acum mă simt speriat de fiecare dată când aud o persoană proclamându-și concluzia prea afirmativ, ca un adevăr imuabil, infailibil Mi se pare că e mai bine să vorbești cu mai puțină asertivitate, dar să dai mai multe dovezi Despre același lucru scrie într-o scrisoare către H F Pavlov, unde, printre altele, regretă că "n-a arătat nici măcar unele dintre scrisorile lui Jukovski, care ar putea să-mi facă obiecție" *) Acum Gogol nu se retrage din arta "tangibilului, plasticului"; cu acest criteriu critică şi lucrările altora) Avem anumite motive să credem că, înainte de ultima boală, a început o nouă ascensiune; în , marele scriitor a început să-și publice lucrările, reluând Portret, Târgul Sorochinskaya și Noaptea de dinainte de Crăciun Ecoul acestei ascensiuni pe moarte se remarcă și în celebra ardere a celui de-al doilea volum din Dead Souls Nu a fost prima dată: și în timpul ascensiunii anterioare, în iunie - iulie , volumul II a fost ars Din fericire, cunoaștem psihologia acestei arderi; Însuși Gogol o dă într-o scrisoare din : "Nu a fost ușor să arzi cei cinci ani de muncă desfășurați cu o încordare atât de dureroasă Dar totul a fost ars, și mai mult, în acel moment când, văzând moartea în fața mea , îmi doream foarte mult să las în urmă măcar ceva care să-mi amintească mai bine Îi mulțumesc lui Dumnezeu că mi-a dat puterea să fac asta De îndată ce ultimele pagini ale cărții mele au fost spulberate de flăcări, conținutul ei s-a ridicat brusc într-o formă purificată și strălucitoare, ca un Phoenix dintr-un foc, și am văzut deodată ce dezordine și mai mare era ceea ce consideram deja decent și ordonat "(Sel m , XVIII,) Despre psihologia arderii din nu putem decât să ghicim; aceasta a fost probabil ultima luptă a geniului împotriva bolii și a morții, ultima fulgerare a cerințelor inexorabile ale autodeterminarii creative (Urmează sfârșitul) G Troshin Scrisorile IV, -) Ib " * v g) Vezi scrisoarea către S T Aksakov, iunie , referitoare la drama i\ G Aksakova Biblioteca "Runivers" Pedeapsa ca factor de cultură) Conferință introductivă extinsă și completată semnificativ susținută la septembrie la Universitatea din Tomsk (Dedicat memoriei profesorului de neuitat Boris Nikolaevici Cicherin) Dacă întrebi fiecare persoană inteligentă care dintre scriitorii moderni atrage cel

mai mult atenția întregii lumi culturale, cel mai emoționează mințile și atinge inimile, atunci răspunsul va ieși fără îndoială: Lev Tolstoi Cu greu se poate întâlni un nume care s-ar bucura de un astfel de farmec printre contemporani ca acest nume, iar dacă luăm în considerare faptul că Lev Tolstoi este profund interesat nu numai de Rusia, ci de toate colțurile globului, atunci vom obține un fenomen aproape excepțional în cultura istoriei Oricine a început să explice o astfel de influență aproape de neegalat prin noutatea ideilor și principiilor pe care marele nostru scriitor le apără s-ar înșela foarte mult: este suficient să fie familiarizat în termeni generali cu istoria filozofiei și cu istoria doctrinelor politice în pentru a nu recunoaște niciuna dintre propunerile lui Tolstoi ca fiind nouă în esență Ceea ce spune Tolstoi acum a fost spus deja de multe ori în timpurile antice, și la mijloc, și în modern, și în timpurile moderne Nu ar fi ușor să dăm un răspuns exhaustiv la întrebarea, care este motivul unei influențe atât de uriașe a lui Tolstoi, un astfel de farmec al numelui său? Înclin să cred că, pe lângă circumstanțele legate de personalitatea lui Tolstoi însuși, precum și circumstanțe, tu Această lucrare este o schiță pentru o mare lucrare pregătită de autor pentru publicare Biblioteca "Runivers" PEDEPSA CA FACTOR DE CULTURĂ Pentru cei care trăiesc în condițiile generale ale epocii trăite acum, cel mai important lucru aici este că lumea lecturii l-a cunoscut mai devreme pe Lev Tolstoi ca un artist strălucit și că în scrierile sale Tolstoi vorbește într-o limbă care pătrunde direct în suflet, limbajul artei - o altă dovadă a puterii artei Dar în momentul de față mă interesează următoarea întrebare: care este semnificația învățăturii etice a lui Lev Tolstoi pentru dreptul penal? Aud deja întrebarea surprinsă a cititorului: "Dar ce poate fi în comun aici? Lev Tolstoi și dreptul penal - până la urmă, aceștia sunt doi poli opuși! Iar cititorul ar putea spune nu numai drept "penal", ci și drept în general, întrucât în scrierile lui Tolstoi se găsesc destul de multe locuri din care reiese clar că marele scriitor nu numai că neagă necesitatea dreptului, ci consideră că dreptul aparțin celui mai de jos grad de cultură la fel ca statul cu toate instituțiile sale Cu toate acestea, cred că întrebarea pe care am pus-o nu este o întrebare pusă incorect, așa cum ar părea la prima vedere *) În primul rând, observ că pentru avocații care respectă adevăratele principii ale științei dreptului (și dintre ele cele mai importante: libertatea și autosuficiența individului), asprimea și extremele învățăturilor lui Tolstoi nu pot fi periculoase: destul de de multe ori, din poziții complet corecte, trage concluzii paradoxale Voi lua câteva exemple care nu țin de drept Nu este necesar să privim prea de aproape viața din jurul nostru pentru a observa anormalitatea ei extremă într-un aspect extrem de important, și anume în sexualitate Depravarea sexuală a societății moderne a căpătat proporții cu adevărat îngrozitoare și este groaznic să ne gândim unde poate duce în sfârșit această stare de lucruri Este de la sine înțeles că această întrebare arzătoare a atras atenția multor oameni de gândire A apărut masa) Că această întrebare este de interes științific este dovedit de un curs special susținut recent la Universitatea din Berlin de un criminolog atât de autoritar precum List Biblioteca "Runivers" I V MIHAILOVSKY lucrări menite să combată pericolul teribil care amenință omenirea; Au fost propuse diverse metode de luptă Cum a reacționat Tolstoi la această întrebare? El a propus un remediu, fără îndoială adevărat, dar identic prin radicalitatea lui cu Evanghelia: dacă ochiul tău te jignește, atunci scoate-l Cea mai puternică dintre eforturile umane, efortul care decurge chiar de la temelia vieții lumii, este declarat

rău, iar idealul este suprimarea completă a acestei eforturi, adică, cu alte cuvinte, distrugerea rasei umane Idealul este evident paradoxal Alt exemplu Cu toții avem în fața ochilor situația sumbră în care se află arta modernă Corupția uluitoare a gustului societății se exprimă cel mai clar în fenomene atât de urâte precum supraaglomerarea sălii și încântarea publicului într-un moment în care pe scenă se oferă sub pretextul aroganței artistice sau al pornografiei cinice Nu mă voi opri asupra altor exemple ale declinului artei, deoarece acest lucru m-ar îndepărta mult de subiectul meu Și astfel Tolstoi, indignat de reducerea artei, care, în cuvintele sale profund credincioase, "cea mai înaltă manifestare a puterii în om" la gradul de slujire a instinctelor animale și a leneviei unei societăți sălbatice, o taie cu severitate și fără milă de la domeniul artei tot ceea ce "simplu" nu poate înțelege și aprecia imediat, muncitor satesc nealterat Fuga lui Bach, simfonia lui Beethoven, statuia lui Canova, picturile lui Rafael, Catedrala din Köln, romanul lui Tolstoi - toate acestea sunt declarate rele Din nou, și aici, metoda propusă de Tolstoi echivalează cu distrugerea a ceea ce el însuși prețuiește atât de mult, adică, artă Ca și aici, așa și în exemplul precedent, genialul scriitor a pictat o imagine izbitor de adevărată a realității, profund înțeleasă și a descris tot răul din starea actuală de lucruri, dar concluziile finale au fost paradoxale Să ne amintim ce spune Tolstoi despre știința modernă Nu este profund observată de el această supraproducție excesivă de lucrări "științifice"? Și această sofisticare în a crea diverse "întrebări", acesta este un exercițiu de scolastică, acesta Biblioteca "Runivers" PEDEPSA CA FACTOR DE CULTURĂ virtuozitate în înfățișarea celor mai simple lucruri, în așa fel încât nimeni, în afară de o grămadă de ceno sacru, să nu poată ghici care este treaba, cine are nevoie de astfel de lucrări și ce l-a făcut pe autor să ia condei? Și această urmărire a creării de noi științe (constând în majoritatea cazurilor din numele și urările de bine ale creatorului științei), această dorință (fiecută drept chintesența "științei") - de a transforma științele sociale într-un fel de matematică, ștergând cu grijă din ele toate indicii de moment creativ, pentru evaluarea idealurilor din punctul de vedere a ceea ce se cuvine, pentru slujirea fericirii omenirii? - toate acestea pot fi numite un fenomen normal? Și totuși, concluziile finale ale lui Tolstoi sunt greșite și aici Din faptul că mulți oameni de știință moderni se aseamănă în mod surprinzător în unele privințe cu vechii auguri romani, nu rezultă în niciun caz că știința "trebuie să renunțe la metoda sa experimentală", că tot ceea ce nu aduce beneficii imediate "un om muncitor simplu și rezonabil" , care are oameni care se angajează în știință", este o afacere dăunătoare și inutilă Fără îndoială că, de exemplu, știința juridică ar trebui să aibă drept scop ultim fericirea omenirii, să se străduiască să construiască și să fundamenteze în toate detaliile un cămin ideal, în care, după observația profundă a lui B N Chicherin, cel mai mare grad de individ libertatea domnește și unde legea morală domină peste toate relațiile Dar acest lucru nu înseamnă că fiecare scris legal ar trebui să fie calculat direct pentru a aduce beneficii imediate omului care lucrează Mă întorc la întrebarea de interes pentru avocat, la problema puterii Și aici Tolstoi a remarcat remarcabil de corect că) Nu pot să-mi refuz plăcerea de a cita dintr-o carte recent apărută a Prof Novgorodtsev "Din prelegerile despre teoria generală a dreptului" (partea metodologică) : "O lucrare mare și semnificativă de jurisprudență nu poate fi decât atunci când provine din principii ideale și este inspirată de ele; când ea, cercetându-și liber materialul, se ridică deasupra lui în numele principiilor

superioare Fără aceasta, rămâne o sarcină utilă, desigur, dar pur tehnică de adaptare a materialului legislativ la nevoile circulației practice Autorul exprimă același gând în excelenta sa lucrare: "Idealismul moral în filosofia dreptului" (în colecția "Probleme ale idealismului", p) Biblioteca "Runivers" I V MIHAILOVSKY aspecte periculoase și periculoase ale puterii: această intoxicare cu putere, care în cele din urmă strică și denaturează caracterul unei persoane, duce la arbitrar, la o viziune asupra puterii nu ca mijloc, ci ca scop în sine, la construirea de idealul unui cămin sub formă de cazarmă, lipsit de voință și autoactivitate oameni care urmează orbește toate ordinele de sus Că ordinea existentă ascunde mult rău în ea însăși, că puterea din ea arată prea multe din laturile sale întunecate, nu este un secret pentru nimeni Este de la sine înțeles că o natură atât de simpatică, sensibilă și artistică precum Lev Tolstoi nu putea rămâne indiferentă la acest lucru Dar amintindu-ne de concluziile paradoxale la care a ajuns Tolstoi cu privire la alte chestiuni, putem prevedea că și aici artistul a căpătat avantajul asupra gânditorului Și așa s-a întâmplat de fapt Din faptele neîndoielnice ale violenței și arbitrarului, Tolstoi concluzionează că, întrucât arbitrariul și violența sunt comise prin putere, atunci tot răul stă în această putere Ea trebuie distrusă prin desființarea acelei arme groaznice cu care își menține existența - violența Concluzia și aici este greșită: abolirea puterii este la fel de de neconceput ca și abolirea vieții sexuale, a științei și a artei Anarhia și viața comunitară sunt două concepte care se exclud reciproc A fost mult timp un truism că o persoană își poate dezvolta toate forțele și abilitățile și poate deveni o persoană în sensul deplin al cuvântului numai în societate, iar în fiecare zi progresul științei sociale ne arată toată puterea influențelor sociale asupra formării a unor astfel de aspecte ale vieții spirituale a individului, care anterior păreau complet independente de aceste influențe *) Dar acolo unde câțiva oameni se adună în scopuri comune, Notre psychologie, notre morale, notre métaphysique, toutes nos sciences en un mot, sont les sciences de l'homme en Société Placez l'homme seul dans un bois, tu supprimez tout ce développement superior care finit pas mettre le cerveau de l'homme social in communication avec la nature entière I Fouillée La știința socială contemporană p - Compar remarci excelente de Wundt, "Eseu de psihologie", trad editat de N Grot p şi urm , precum şi în Etica sa Biblioteca "Runivers" PEDEPSA CA FACTOR DE CULTURĂ acolo, prin forța lucrurilor, ia naștere cutare sau cutare organizație, și cu cât este mai complexă pensiunea, cu atât mai complexă și mai necesară această organizare) Dar organizarea este imposibilă fără o formă sau alta, învestită cu puteri mai mult sau mai puțin extinse, care ar face posibil să se asigure că această organizare nu este o frază goală și nu este sacrificată în fiecare minut manifestărilor de egoism Astfel, puterea este un element necesar al oricărei comunități) "Fiecare, chiar și cea mai șubredă, uniune - pentru că numai ea este o unitate diferită de membrii săi - are propria sa putere specială corespunzătoare caracterului său" (Jellinek Doctrina generală a statului,) Necesitatea puterii va deveni și mai evidentă dacă ne amintim de prezența prea faimoasă în om a forțelor întunecate, capabile să se dezvolte în circumstanțe favorabile la proporții monstruoase Nu pot să-mi refuz plăcerea de a cita pagina remarcabilă a bătrânului Aristotel "Și cine nu poate trăi în societate, sau care nu are nevoie de nimic, pentru că este mulțumit de sine în toate, nu constituie nicio parte a statului și este fie o fiară, fie un zeu Între timp, în toți oamenii există o dorință firească pentru acest tip de

comunitate; iar fondatorul acestei forme de viață comunală a fost inițiatorul celor mai mari binecuvântări pentru oameni Pentru că, dacă, pe de o parte, în perfecțiunea sa, o persoană este cea mai bună dintre toate ființele vii, atunci, pe de altă parte, rămânând în afara legii și dreptății, el devine cel mai rău dintre toate, pentru că) O organizație este o asociație de mai multe persoane supuse unor reguli externe în vederea unui scop comun Astfel, în conceptul de organizare se află conceptul de drept) G T Ladd (Phylosophy of conduct ,) remarcă pe bună dreptate că, indiferent cât de departe am privi această antichitate, peste tot găsim oameni care trăiesc social în cutare sau cutare organizație, chiar și baza etică a acestei organizații nu diferă semnificativ de modern Comp Anunț Lasson System der Rechtsphilosophie , ; Ellinek Legea statului modern Doctrina generală a statului Pe sub redacţia Pr -Conf univ W Hesse şi Schalland , ; Anton Afenger Neue Staatslehre , - ? și, de asemenea, observații profunde în Darwin "Originea omului și selecția sexuală" Pe ed prof I Sechenov Pg - Biblioteca "Runivers" I V MIKHAILOVSKII Nedreptatea armată este cea mai groaznică, iar omul deține, de fapt, prin natură, o armă puternică, care se află în înțelepciunea și energia sa - o armă pe care o poate folosi într-o direcție sau alta Prin urmare, fără virtute, omul devine cea mai nelegiuită și mai sălbatică creatură, iar în raport cu plăcerea sexuală și hrana este atunci mai rău decât orice animal Dar dreptatea are loc numai în viața politică, pentru că întregul sistem al comunității politice se bazează pe drept, iar dreptul în sine nu este altceva decât baza criticării dreptului și a nedreptului" ("Politica", tradus de Skvortsov, p)) Într-adevăr, dacă o persoană este, pe de o parte, purtătoarea scânteii lui Dumnezeu, atunci, pe de altă parte, în marea majoritate a oamenilor, această scânteie fie s-a stins complet, fie abia mocnește, fiecare minut amenințând să se stingă Trebuie doar să ne imaginăm până la ce dimensiuni grandioase poate crește fiara în om în împrejurări favorabile, pentru a recunoaște odată pentru totdeauna ca utopie irealizabilă învățăturile unor reprezentanți atât de nobili ai anarhismului precum Tolstoi, care supraestimează latura ideală a omului și ignoră alt principiu în natura umană ka, începutul, datorită căruia unei persoane se întâmplă adesea acest lucru, în cuvintele lui Mefistofel, "mai asemănător animalelor decât toate vitele" ("Faust") De aceea, Jellinek are cu siguranță dreptate când spune că absența legii și a statului ar atrage după sine "belluni omnium contra omnes" În acest război, ar apărea acum relații de putere și dependență și, din moment ce nimic din lume nu poate distruge diferențele dintre cei slabi si cei puternici, egoisti si altruisti, binevoitori si viciosi, atunci nu exista nicio indoiala care dintre aceste tipuri va ramane invingatorul intr-o societate care nu recunoaste dreptul si cea mai buna, cea mai de incredere garantie a acestui drept este statul Desigur, "statul" nu este deloc identic cu cutare sau cutare formă de stat: atât cantonul elvețian, cât și despotismul oriental sunt state și este foarte posibil un stat cu un grad de libertate individuală mult mai mare decât în Elveția *) p , carte P, Ch y Biblioteca "Runivers" PEDEPSA CA FACTOR DE CULTURĂ Deci, în idee, puterea nu este rea Ea este paznicul unei ordini juridice ferme, iar această ordine, baza vieții comunitare, este un bun prețios, care, ca și aerul, se remarcă doar atunci când lipsește Și aici artistul a apărut la Tolstoi Cu o putere și o profunzime extraordinare, a descoperit toate laturile periculoase, tot răul pe care ordinea existentă îl ascunde în sine Datorită acestei puteri a scriitorului, o carte a lui Tolstoi valorează mai mult de o sută de "cercetari"

juridice, dar din tot ceea ce este descris el trage o concluzie complet greșită: idealul poate să nu fie abolirea puterii, nu anarhia, ci o astfel de organizarea puterii, în care puterea ar fi doar o expresie a intereselor întregii societăți, conducătorul ei rațional *) și paznicul drepturilor fiecărui cetățean, oferindu-i acestui cetățean oportunitatea deplină a unei existențe cu adevărat umane Și aceasta este problema, soluția la care știința lucrează atât de mult timp și nu se poate spune că nu are succes *) *) Francesco Nitti observă corect: "Există tipuri de libertate care sunt posibile numai în prezența unor forme superioare de cooperare socială Toate ideile cele mai înalte, toate faptele cele mai înalte, se nasc doar într-un cerc restrâns de aleși, iar asocierea liberă este adesea incapabilă să le răspândească și ar dispărea fără urmă dacă o putere coercitivă nu s-ar ocupa de păstrarea lor În asemenea cazuri, statul, departe de a încălca libertatea personală, dimpotrivă, face posibilă implementarea ei practică* ("Principiile de bază ale științei financiare", , p) - Întregul volum al treilea al "Cursului de știință a statului" al lui B N Chicherin este un studiu remarcabil în profunzime asupra rolului conducător al statului în relația cu societatea Deja un exemplu de reforme ale împăratului Alexandru al II-lea, pe care Chicherin o numește pe bună dreptate "fundamentul pe care se bazează întregul viitor al Rusiei" (p), este suficient pentru a aprecia misiunea culturală a statului - Compară observațiile lui Mill despre importanţa activităţii statului Sistem Logic, , P, şi urm - Chestiunea sarcinilor culturale ale statului este remarcabil de bine şi amănunţită enunţată de Leroy-Beaulieu, Vét X moderne et ses fonctions,) Kant (Rechtslehre II) spune că puterea supremă trebuie dispusă în așa fel încât libertatea universală de autodeterminare să nu fie suprimată, astfel încât ordinea să fie combinată cu legalitatea și egalitatea Rousseau (Contr soc) cere o formă de unire prin care fiecare, unit cu toți, să se supună numai lui însuși În Fichte găsim cel mai pe deplin și consecvent implementat principiul libertății și autonomiei individului în raport cu statul Biblioteca "Runivers" Eu, V MIHAILOVSKY Și într-o altă privință, viziunea lui Tolstoi asupra puterii suferă de unilateralitatea care este atât de ușor de explicat la un artist El susține că puterea își menține existența doar prin forță Dar ar putea puterea să continue chiar și pentru o zi dacă s-ar baza doar pe forță și ar declara deschis că nu există pentru popor, ci invers? Chiar și în despotismele orientale, baza puterii nu este arbitrariul personal al despotului, nu forța, ci o anumită serie de idei care predomină la momentul dat în rândul majorității oamenilor și servesc ca fundament teoretic al ordinii existente Puterea statului trebuie să se bazeze pe convingerea poporului în legitimitatea sa *) Este un adevăr prea vechi că puterea goală este un factor mai mult decât nesigur și că, dacă o anumită formă de comunitate începe să fie menținută doar cu forța, atunci acesta este cel mai sigur semn al unei boli foarte grave care trebuie vindecată imediat, altfel moartea va urma în curând Este imposibil de identificat puterea și violența, legea și forța: "legea trebuie să fie puternică, dar pentru a fi puternică, trebuie să fie lege Tolstoi rezolvă marea problemă a organizării unui cămin în prezența a două adevăruri opuse precum i) homo homini lupus și) "omul este o ființă socială prin natură" în felul următor: și b) trebuie să fie impregnat cu un simț de fraternitate si dragoste pentru intreaga omenire (momentul pozitiv al doctrinei) Aici mi se pare util să amintesc în termeni generali teoriile a doi gânditori remarcabili: Spencer și Fullier Spencer spune că puterea de stat este suma

instituțiilor și instrumentelor de constrângere care înfrânează tendințele antisociale și egoiste și asigură predominarea tendințelor altruiste Dezvoltarea sentimentului moral, i e înclinațiile simpatice și altruiste duc treptat la distrugerea instituțiilor coercitive; Nu- x) Jellinek ^ p DI, , § II -Cf Daisi Fundamentele dreptului public în Anglia Pe ed prof Vinogradov , p și urm - Tolstoi însuși spune că baza acestei forme de viață comunitară este în primul rând "opinia publică" Biblioteca "Runivers" PEDEPSA CA FACTOR DE CULTURĂ nevoia de putere scade pe măsură ce respectul pentru drepturile individului crește și astfel funcțiile puterii trebuie reduse din ce în ce mai mult, căci atunci când legea morală este suficient de puternică, constrângerea trebuie să dispară x) Fullier spune pe bună dreptate că idealul social este, pe de o parte, dezvoltarea deplină și integrală a individualității fiecărei persoane și, pe de altă parte, cea mai completă pătrundere a fiecărei persoane cu un sentiment de solidaritate și fraternitate cu toată omenirea Un contract liber este tipul conform căruia, conștient sau inconștient, toate relațiile dintre oameni, fără excepție, se străduiesc să formeze Sarcina dificilă a legii este tocmai aceea de a face din limitările libertății necesare vieții comunitare o chestiune de libertate în sine Totodată, Fullier exprimă ideea, care în prezent începe să dobândească numeroși apărători, deși nu este recunoscută de majoritatea juriștilor - și anume că constrângerea nu este deloc o trăsătură esențială în conceptul de drept) Vederile de mai sus ale lui Spencer și Fullier au multe în comun cu învățăturile lui Tolstoi Dar în timp ce Spencer, conform teoriei sale a evoluției, vorbește despre o treaptă) În statica socială, Spencer consideră că toată legislația este contrară moralei, deoarece se bazează pe constrângere, care în orice caz este rea - Mier Geffbin Etică Transl Obolensky , p) Comp strălucitoare și profunde paginile - (Synthèse de la sociology et de la cosmologie) în cartea sa "La science sociale contemporaine Mi se pare că B N Chicherin nu are dreptate în atitudinea sa negativă faţă de această teorie Vezi excelenta sa carte postumă "Questions of fi- losofie" , p - ă) Profund corect remarcă că dreptul atinge maximul atunci când constrângerea este redusă la minimum ((L'idee moderne du droit , -) Același gând este exprimat de Ziller Allgemeine philosophische Ethik , p - Comp Jellinek, p , p Merkel Juristische Encyklopâdie § ; Petrazhitsky, Eseuri despre filosofia dreptului Korkunov Prelegeri despre teoria generală a dreptului § Gambarov Dreptul în punctele sale principale (în "Culegere de cunoștințe generale juridice(r)), Thon Rechtsnorm und subiective Recht , p &l Regelsberier Doctrina generală a dreptului Traducere de I Bazanov , p la-ii; T Stern berg Allgemeine Rechtslehre" I, - Biblioteca "Runivers" I V MIHAILOVSKY reducerea funcțiilor puterii, dispariția constrângerii doar atunci când legea morală devine suficient de puternică, în timp ce Fullier consideră dreptul ca fiind un mijloc necesar pentru realizarea fraternității universale, Tolstoi cere abolirea imediată a constrângerii și nu recunoaște nicio valoare pozitivă pentru lege Fără îndoială că viața comunitară se sprijină pe temelii mai solide și mai demne de natura umană decât constrângerea x), nu există nicio îndoială că legea iubirii propusă de Tolstoi este mijlocul cel mai puternic și mai eficient de combatere a răului Dar întrebarea trebuie pusă astfel: este acesta înseamnă singurul și exclusiv? Cu greu Fiara din om este încă prea puternică și omenirea a făcut doar primii pași pentru a înfrânge această fiară Poate că cineva poate fi de acord cu Fourier că omenirea nu a ieșit încă din perioada copilăriei Mai este mult timp până se va împlini predicția Evangheliei

despre fraternitatea universală, despre un singur păstor și o singură turmă, despre transformarea săbiilor în pluguri Între timp, priviți în jur și vedeți ce se întâmplă în lumea noastră atât de cultivată și veți vedea că Hobbesian homo homini lupus încă domnește peste tot cu forță Voi spune mai multe: Schopenhauer a scris) că nu se poate eradica) "Pe lângă stat, există și alte forțe sociale care reprezintă garanții esențiale pentru respectarea statului de drept Presiunea neorganizată care se exercită asupra individului și a societății de către obiceiurile sociale general recunoscute, regulile speciale de decență ale anumitor clase sociale și profesii, uniunile confesionale, presa și literatura este mult mai puternică decât constrângerea conștientă exercitată de stat Odată cu încetarea presiunii acestor forțe sociale, statul de drept însuși, pentru constrângerea juridică este doar un element care servește la întărirea necesară în afara garanțiilor statului Nu o dată a fost confirmat de experiență că acolo unde ordinea juridică intră în contradicție cu un obicei social sau religios adânc înrădăcinat, constrângerea juridică este neputincioasă Forţa derogatorie a dreptului cutumiar, neaplicarea propriu-zisă a legilor, dovedeşte în mod irefutabil că constrângerea juridică este incapabilă de a garanta dreptul în sine Jellinek, p , -) Poate cel mai important motiv al acestui fenomen este faptul că în statul modern, nu interesele pur culturale, ci interesele puterii și autorității, sunt în prim plan mier A Menger Neue Staatslehre -) Parerga und Paralipomena Publicat de Otto Hendel II, Biblioteca "Runivers" PEDEPSA CA FACTOR DE CULTURĂ adevărul din societate complet, fără urmă, este un lucru imposibil și cred că marele gânditor are dreptate Fraternitatea universală este idealul la care aspiră omenirea, spre care se apropie din ce în ce mai mult, dar pe care nu îl va realiza niciodată pe deplin, pentru că aceasta este împiedicată de păcatul originar al omului: Caliban se va manifesta mereu, de îndată ce condiţiile îl vor favoriza Să ne amintim exclamația unui scriitor atât de profund uman ca Dickens (în Oliver Twist): "Câtă cruzime stă în însăși natura omului!" Toate eforturile omenirii ar trebui îndreptate spre reducerea manifestărilor fiarei la minimum posibil Dacă acum, în momentul de față, am început să aplicăm un regim care este numai potrivit pentru o societate ideală, am plăti scump dorința noastră de a trece înaintea vieții Cea mai bună ilustrare a ceea ce tocmai s-a spus este soarta coloniei New Harmony, fondată de cel mai simpatic dintre oameni, Robert Owen, în Sev America În ciuda puterii spirituale a organizatorului său, în ciuda puternicei ridicări de spirit care a domnit printre membrii coloniei și a determinat prosperitatea acesteia în primii ani, după câțiva ani totul s-a prăbușit Tugan-Baranovsky remarcă perfect despre aceasta: "Locuitorii din New Harmony au fost crescuți și crescuți într-un mediu social complet diferit de cel pe care au încercat să-l creeze în comunitatea lor cooperativă Morala, obiceiurile, caracterele, simpatiile, nevoile lor s-au dezvoltat pe baza luptei pentru existență și a legii concurenței, conducătorii supremi ai lumii capitaliste Cum ar putea ele să fie potrivite pentru crearea unei noi societăți, a cărei lege de bază impune un serviciu dezinteresat pentru interesele comune? O explozie de entuziasm ar putea dura câțiva ani, dar focul de inspirație nu se numără printre materialele de construcție puternice și stabile Noua ordine socială necesită și o nouă persoană care nu poate apărea la prima chemare a unui visător nobil) "Eseuri despre istoria recentă a economiei politice" , p - - Fapte foarte interesante raportate de Noges Istoria socialismului american , p : în America și Anglia, în ultima vreme, s-au format mai multe societăți comuniste pe linie anarhistă Și

acum, lipsa puterii în legătură cu prezența forțelor întunecate ale naturii umane a dus la dezintegrarea multora dintre aceste comunități, în ciuda solidarității complete a membrilor în opiniile lor pe baza vieții comunitare Întrebări de filosofie, carte Biblioteca "Runivers" I V MIHAILOVSKY Fiecare dintre noi ar fi pătruns de respect pentru o persoană care ar respecta pe deplin regulile Evangheliei, exprimate cu o plinătate deosebită în Predica de pe Munte Dar, în același timp, nu poate exista nicio îndoială că ar exista mulți dispuși să profite de lipsa foarte convenabilă a mijloacelor externe de protecție pentru ei și o mână de creștini adevărați ar fi șters de pe fața pământului de forțe întunecate Că idealul creștin este legea iubirii și a iertării, că este incompatibil nu numai cu războiul, ci cu orice manifestare a violenței, este fără îndoială Acest lucru este recunoscut de mulți apărători eminenti ai ordinii de lucruri existente Deci, prof Paulsen contestă teoriile socialiștilor, dovedește necesitatea puterii, a curții și a pedepsei cu moartea și a armatei, dar în același timp spune că este imposibil să ne gândim la o contradicție mai ascuțită decât cea pe care o vedem acum: biserica se roagă pentru succes militar și binecuvântează trupele într-o încălcare clară a legii lui Hristos, care interzice orice violență *) Dar din existența unui ideal nu se poate încă trage concluzia că folosirea forței este întotdeauna și în orice împrejurare un rău absolut și nu poate fi tolerat Să ne imaginăm că călătorim pentru a studia flora și fauna insulelor Polineziei și ne aflăm într-un loc în care băștinașii nu sunt contrarii să mănânce carne umană Trebuie, pentru a nu încălca principiul, să ne lăsăm făcuți fripturi? Dar de ce să urce atât de departe: vine noaptea la mine un tâlhar și vrea să mă taie gâtul Ce să faci aici: folosește-ți revolverul sau sacrifică-ți viața în numele principiului "nu ucide" cred că cel mai mult *) Syctem der Ethik , - - Blackie (Four Phases of Morality * , pp -) încearcă să demonstreze că învățătura lui Hristos nu interzice războinicii, dar argumentația autorului este o serie continuă de contradicții - Cf frumoase observații despre creștinism în Fustel de Coulange "La cit antique", , pp - - Când se compară idealul creștin cu realitatea, se amintește involuntar cuvintele lui Spenceria ("Justice", , p): "În orice în lumea creștină, cu templele și bisericile ei, cu abundența ei de cărți și ritualuri evlavioase, care vizează inculcarea unei religii a iubirii, o religie care încurajează mila și iertarea, vedem domnia violenței și a răzbunării, care poate să fie găsit peste tot printre sălbatici Biblioteca "Runivers" PEDEPSA CA FACTOR DE CULTURĂ Acel moralist al școlii formale va răspunde într-un asemenea moment, parodiând pe Bismarck: să înceapă domnul Robber În povestea sa "Duel", Anton Cehov vorbește prin gura unuia dintre eroii săi: "Conform învățăturii lor, dacă vine la tine un bulgăre, un criminal sau un epileptic și-ți cortesește fiica, dă-o înapoi; dacă cretinii intră în război împotriva celor sănătoși din punct de vedere fizic și psihic, ridică-ți capul Această propovăduire a iubirii, de dragul iubirii; ca artă de dragul artei, dacă ar putea avea putere, ar duce în cele din urmă omenirea la dispariția completă și, astfel, cea mai mare atrocități care s-au întâmplat vreodată: pe pământ ar fi comisă Îmi amintesc aici cuvintele unui cunoscut criminolog german Apropo de instituția de extremă necesitate, el constată că dacă un om, murind de foame, nu ar lua pâinea altcuiva întinsă în fața lui, nevrând să încalce principiul "nu fura", atunci nu ar merita un martir coroană, dar o șapcă prostească Poate că această părere este prea dură, poate că astfel de acțiuni nu pot fi negate de un fel de măreție, dar în orice caz un lucru este cert, că nu o persoană există pentru Sabat, ci

Sabatul pentru o persoană, la fel ca omne jus hominum causa constitutum EST Atunci de ce idealuri, va spune cititorul? Ce importanță li se poate acorda, când de fiecare dată li se permite să fie ocolite dacă se dovedesc a fi incomode Aici nu mă pot opri asupra acestei întrebări complexe și importante Mă voi limita să remarc că idealurile sunt de mare importanță pentru viață: ele îi dau sens și sens, servesc drept faruri care arată calea spre umanitate, reprezintă singura valoare spirituală absolută "Idealul în esență este mai adevărat decât realitatea însăși, pentru că idealul este momentul etern al lucrurilor care pier: este tipul lor, numărul lor, rațiunea lor de existență, formula lor din cartea Creatorului; prin urmare, este expresia lor cea mai adevărată și în același timp cea mai scurtă" *)) "Din jurnalul lui Amiel", tradus sub redacţia lui L Tolstoi , p "În esenţă, realitatea este determinată de ideal, care este scopul acestei realităţi, iar istoria acţiunii nu poate să fie înțeles fără istoria ideilor" (A Fullier, Istoria filosofiei, , p) * Biblioteca "Runivers" I V MIHAILOVSKY ■ Să nu desfiinţezi idealurile, să nu le ocolim, să nu le contrazici, ci să ne străduim să le realizezi cât mai mult cu putinţă la un moment dat şi în condiţii istorice date - aceasta constituie sarcina dificilă a omenirii Dar, în același timp, nu trebuie să uităm niciodată porunca: "nu-ți crea un idol" Viața, în imensitatea ei, va prezenta întotdeauna cazuri care nu pot fi puse în formule gata făcute, oricât de frumos ar suna aceste formule Pentru legiuitor în special, regula călăuzitoare trebuie să fie întotdeauna adaptarea la omul obișnuit: toate legile sunt scrise având în vedere un astfel de om, și nu cu gândul la erou Pentru a-mi clarifica punctul de vedere, voi folosi următorul exemplu O linie, un cerc, o minge - toate acestea sunt construcții pur ideale ale minții, nu numai că nu există, ci și incapabile să existe în natură Între timp, aceste idealuri au cea mai reală și puternică influență asupra vieții: ne străduim, de exemplu, să facem o minge dintr-un material dat, cât mai aproape posibil de o minge ideală care există doar în teorie Și dacă materialul nostru în momentul actual este de așa natură încât, de exemplu, în alte locuri suntem forțați să lăsăm depresiuni și cote la suprafață, atunci totuși vom încerca ca aceste depresiuni și cote să nu perturbe, pe cât posibil impresia generală a mingii Vom socoti astfel cu materialul nostru, dar în același timp să avem în vedere scopul final, ideea, așa cum ar spune Platon (sau causa finalis după Aristotel) Tolstoi are cu siguranță dreptate când spune că idealul vieții comunitare este fraternitatea universală a oamenilor liberi în absența completă a oricărui fel de violență și constrângere Dar nu rezultă deloc din aceasta că deja acum toate acele mijloace prin care fiara din om este reținută să fie aruncate peste bord Unul dintre aceste mijloace, ultima soluție, cea mai severă, este pedeapsa, și până când nu se va dovedi cu propriii ochi că acest mijloc poate întotdeauna, în orice împrejurare, să nu aducă decât rău, până atunci are dreptul deplin de a exista Dar nimeni nu a reușit încă să demonstreze acest lucru și aproape că nu o va face niciodată Fullier subliniază că o parte semnificativă a vinovăției în Biblioteca "Runivers" PEDEPSA CA FACTOR DE CULTURĂ fiecare crimă revine întregii societăți și fiecărui membru al societății "A vrai dire", spune el, "son crime pa fait que rélé-ver aux yeux, parmi les hommes, un état de guerre latent auquel tous contribuent, comme le choc de la foudre révèle l'orage amassé dans les nues" x) Sub aceste linii frumoase Tolstoi s-ar abona de bunăvoie Și totuși Fullier nu trage din ele concluzia că este necesară desființarea pedepsei Un teoretician remarcabil al socialismului precum A Menger, perfect conștient de

imposibilitatea unei reeducari radicale a omenirii, conștient de nevoia de organizare și putere, consideră pedeapsa cea mai sigură garanție a statului de drept "Die sicherste Garantie fur die Ver-wirkligung der Rechte bleibt immer die Strafe", spune el (Neue Staatslehre, p) ' Foarte des se poate întâlni în literatură (și chiar uneori în literatura specială) poziția avansată dogmatic că pedeapsa nu a speriat încă pe nimeni și, prin urmare, este inutilă pentru reducerea infracțiunilor Aceasta este o frază foarte frivolă și nu trebuie decât să fii surprins că este repetată de unii oameni de știință serioși și chiar de unii criminaliști Ca dovadă, este citat un raționament copilăresc: pedeapsa este la fel de veche ca umanitatea și totuși crimele au existat dintotdeauna și continuă să existe Este la fel cu a spune: în ciuda existenței medicinei, bolnavii mor, ceea ce înseamnă că medicina nu își atinge scopul și trebuie desființată Că istoria cunoaște o mulțime de exemple în care pedepsele penale nu numai că nu și-au atins scopul, ci au produs efecte direct opuse, nu este deloc să vorbim împotriva principiului în sine, ci doar împotriva aplicării lui Desigur, oricât de mult pedepsește legiuitorul prusac predarea limbii materne de către tatăl polonez fiului său, el nu va obține alte rezultate decât opusul celor așteptate Rezultate negative se obțin și atunci când pedepsele penale sunt folosite pentru a suprima idei, convingeri; când ameninţă pentru săvârşirea unor fapte recunoscute de societate ca fiind inexpugnabile Pedepsele sunt neputincioase să reducă numărul infracțiunilor comise din pasiune Dar, pe de altă parte, există o mulțime de acțiuni, *) La science sociale contemporaine , - Biblioteca "Runivers" I V MIKHAILOVSKII pocăit din motive grosolane, inferioare ale naturii umane, în raport cu care pedeapsa produce efectul scontat) Există o masă de infracțiuni mărunte, cotidiene, a căror creștere excesivă ar face imposibilă viața culturală, iar pentru reducerea, și chiar în anumite condiții, pentru eliminarea completă a căror pedeapsă este un mijloc foarte potrivit) Cel mai bun experiment care ar putea rezolva în cele din urmă toate îndoielile cu privire la puterea de descurajare a pedepsei ar fi abolirea tuturor legilor penale timp de un an și apoi compararea statisticilor înainte și după o astfel de abolire Dar probabil nimeni nu va îndrăzni să facă acest experiment) !) "În dezvoltarea generală a culturii umane, marele merit îi revine dreptului, că aduce fermitate și stabilitate în relațiile sociale, necunoscute până acum Unele motive interne pentru oameni nu sunt suficiente pentru a reține manifestările pasiunilor lor ostile și pentru a elimina posibilitatea unor ciocniri sociale Este nevoie de o organizare juridică fermă, care să adauge motivelor interne forța restrictivă a dreptului extern și supravegherea protectoare a puterii Doar organizarea unei ordini juridice ferme aduce în societate o reconciliere fermă și stabilă a diverselor elemente sociale Dar când se atinge acest scop al unei păci externe mai stabile, se creează un sol mai bun pentru dezvoltarea relațiilor morale Sub umbra protectoare a legii, care asigură ordinea publică, se afirmă și se întăresc și legăturile morale Nu dreptul le creează, desigur; dar le asigură posibilitatea unei dezvoltări fericite și reușite, la fel ca orice gardian extern care nu produce creștere, ci doar contribuie la aceasta Pe de altă parte, prin interzicerea și pedepsirea manifestărilor malefice ale voinței umane, dreptul are o anumită valoare educațională*, el distruge în acest fel arbitrariul nestăpânit al pasiunilor umane și în chiar lumea interioară a unei persoane lasă urmele influența acestuia De aceea este atât de important ca întreaga structură juridică a relaţiilor sociale să fie impregnată cu un spirit

moral şi ca viaţa juridică a poporului să se desfăşoare într-o atmosferă sănătoasă de ordine fermă şi dreptate legală , p) Sunt multe remarci valoroase în cartea lui Vl Solovyov "Moralitate și drept penal") miercuri lucrarea mea "Cu privire la problema simplificării penalului total proces "Ştiri Drepturi" februarie-martie) Vezi de ex foarte interesante remarci şi exemple istorice care dovedesc efectul descurajator al pedepsei în Tarde La philosophie penale , p - -Comp Schopenhauer Parerga și Paralipomena (Hendel) II, ; Kolokolov La încercare,'p v - Biblioteca "Runivers" PEDEPSA CA FACTOR DE CULTURĂ Ce semnificație pot avea învățăturile lui Tolstoi pentru acea știință care se construiește în întregime pe cea mai ascuțită formă de constrângere, pe pedeapsa penală? Semnificația este enormă Tolstoi, cu o forță extraordinară, cu o persuasivitate uimitoare, de care numai un artist este capabil, a arătat că orice constrângere, violență și, cu atât mai mult, orice manifestare extremă a acesteia - pedeapsa - este rea Chiar și înainte, mulți experți criminaliști spuneau că pedeapsa este o sabie fără mâner, care rănește și pe cel care o folosește; uneori pedeapsa se numea direct neadevăr, rău Dar aceste propoziții fie au fost exprimate în treacăt, fie li s-au dat interpretări foarte restrictive, fie s-au tras din ele concluzii incorecte, fie, în cele din urmă, nu au fost realizate în mod strict consecvent După scrierile lui Tolstoi, propunerea că există o pedeapsă *), un rău care poate produce cele mai triste efecte, care poate acționa în cel mai periculos mod atât asupra pedepsitorului, cât și asupra celui pedepsit și asupra altora, nu poate ridica îndoieli și trebuie să formeze baza științei dreptului penal, să devină piatra de temelie a acestei științe Sensul acestei prevederi ne va deveni și mai clar când ne amintim că și acum există o mulțime de oameni de știință care consideră pedeapsa un act de justiție superioară și declară pedeapsa principiul suprem al dreptului penal *) Cele mai mari minți ale omenirii au împărtășit și împărtășesc aceste opinii Astfel, Kant, căruia știința dreptului îi datorează unul dintre cele mai frumoase diamante din coroana sa, principiul autosuficienței personalității umane libere, Kant a învățat că, dacă omenirea va pieri mâine, ucigașii ținuți în închisori trebuie încă să piară să fie executat astăzi, întrucât Pedeapsa nu este un mijloc, ci un scop în sine În esență, aceeași viziune a fost susținută de un alt colos al gândirii umane - Hegel) Greșeala lui Tolstoi constă în faptul că el consideră pedeapsa un rău absolut) Vezi de ex un articol amplu al lui Birkmeyer (în vol din Archiv fur Strai-recht und Strafprocess) despre viitoarea reformă a procesului penal german Autorul apără energic și convingător principiul pedepsei ca principal al dreptului penal, pronunțându-se, printre altele, împotriva condamnării condiționate Biblioteca "Runivers" S I V MIHAILOVSKY Și dacă chiar și o minte atât de ieșită din comun ca Chicherin apără principiul răzbunării și, pe această bază, se pronunță în mod fundamental împotriva instituției foarte atractive a probațiunii, atunci nu ar trebui să fim surprinși că direcția în știință, mulțumesc la care criminologii au primit, conform expresiei pline de spirit a lui Foynitsky, o poreclă nu tocmai măgulitoare "luptători cu bici" Cât de des se mai pot auzi discuții despre pericolele unei atitudini umane față de un criminal, că un infractor, săvârșind o crimă, s-a transformat în raport cu statul într-o creatură neputincioasă, cu care, de dragul protejării societății de oamenii năvăliți, , poți face ce vrei) până la "imortizare", "castrare"), etc Cât de puternică este convingerea că pedeapsa este cel mai bun și mai de încredere mijloc de combatere a criminalității!) Între timp, pedeapsa este doar un paliativ Singurul rezultat al

pedepsei valoroase pentru societate este o serie de influențe indirecte sub forma menținerii în unele cazuri a autorității legii, intimidarea, prevenirea auto-răzbunării sălbatice, uneori îndreptarea infractorului (social) și cel mai important , suprimarea multor instincte joase în acele cazuri când toate celelalte motive sunt insuficiente: aici în sensul deplin al cuvântului similia similibus curantur) *) Aceeași categorie de fenomene ar trebui să includă și propozițiile nedeterminate apărate de mulți reprezentanți ai tendințelor "avansate" din știință în forma lor extremă: este dificil să se vină cu o măsură care să încalce mai brusc principiul autosuficienței individual) Vezi de exemplu D de Grosserie Des principes sociologiques de la criminalogie, ; şi mai ales articolul lui Nache din prima carte a Archiv für krimin antropologie) Vezi de ex un panegiric despre pedeapsă în lucrarea lui Loffler: Der Begriff der Verantwortligkeit (Buletin de PUnion intern, de dr pénal VI)) Mulți sunt încă purtați de ideea de corectare prin pedeapsă Cred că Grolmann, în cartea sa Grundsãtze der Kriminalwissenschaft, publicată în , s-a pronunțat pe bună dreptate împotriva corecției în sens moral ca scop al pedepsei și că Feuerbach nu este fără motiv numit părintele științei dreptului penal, dovedind că scopul principal al pedepsei este constrângerea psihologică (un avertisment general, adică, în cele din urmă, intimidarea, desigur, nu în sensul de "cruzime a execuțiilor") Momentul corectării și alte momente joacă un rol important, dar totuși un rol secundar Biblioteca "Runivers" PEDEPSA CA FACTOR DE CULTURĂ Și deși pedeapsa este un mijloc foarte grosolan, deși este doar un paliativ, dar, din păcate, este imposibil să faci fără ea Pedeapsa este o constrângere calificată, motiv pentru care nu contravine esenței dreptului, întrucât constrângerea este una dintre garanțiile esențiale ale dreptului Pedeapsa, desigur, este un rău, dar un rău necesar Acum să vedem ce rezultate se obțin din ceea ce tocmai s-a spus Dacă pedeapsa este rea, dacă este un ultimum remedium foarte periculos al dreptului, atunci este evident că trebuie folosită cu cea mai mare grijă, prudență, ținând mereu cont de numeroasele efecte nocive pe care le poate produce) A fost o vreme când legiuitorul, cu o mână generoasă, a împrăștiat tot felul de pedepse pentru fiecare faptă în care vedea un pericol pentru ordinea de lucruri existentă: codurile penale sunt pline de dovezi despre ce erori ajunge omenirea în acest domeniu Chiar și în prezent, fragmente de concepții medievale pot fi găsite, în special în departamentele de crime religioase, sexuale și de stat Dar cu cât umanitatea merge mai departe pe calea progresului, cu atât mai multe coduri penale vor scădea în volum Igering a spus profund corect că zona represiunii punitive este în raport invers cu perfecțiunea ordinii juridice și maturitatea poporului, iar celebra sa frază : "istoria pedepsei este dispariția ei treptată" nu este la totul un paradox Desigur, ar fi o utopie să visezi la dispariția completă a codurilor penale O ordine mai desăvârșită a vieții comunitare poate chiar crea unele noi tipuri de infracțiuni, încă necunoscute în istoria dreptului penal) Dar nu există nicio îndoială că i) reformele sociale rezonabile pot distruge solul, pi-) Necesitatea deplasării centrului de greutate către prevenirea criminalității este astfel clarificată Das Schuldmoment im Rõmischen Privatrecht , p Nu pot fi absolut de acord cu interpretarea acestei idei dată de Sergheevski (Russkoye Ugol, prav , p dar notă)) De ex încălcarea allgemeine ArbeitspAicht (A Menger, p ,) Biblioteca "Runivers" I V MIHAILOVSKY topirea majorității crimelor cunoscute dreptului modern;) o parte semnificativă a crimelor ar trebui acum ștearsă din coduri, constituind o relicvă a nivelului

inferior de cultură) cu cât o persoană va deveni mai cultă, cu atât mai mult se va dezvolta latura sa spirituală, cu atât va fi mai puțin capabilă să comite foarte multe infracțiuni, și cu cât se va organiza mai deplin activitatea preventivă și cu cât este mai bine asigurată divulgarea și condamnarea imediată a fiecărei infracțiuni, cu atât acestea vor fi mai puține săvârșite Dacă adăugăm la tot ceea ce s-a spus dezvoltarea instituțiilor sub formă de probațiune, atunci vom stabili pe cel mai solid argument științific că este foarte posibil ca starea de fapt să fie astfel încât codul penal să fie un mică listă de infracțiuni care foarte rar vor fi comise și chiar mai rar vor implica în spatele aplicării efective a pedepsei Să vedem acum în ce mod știința dreptului rezolvă una dintre cele mai mari, aș spune, cea mai importantă dintre toate problemele sale: neutralizarea pedepsei și transformarea ei într-un mijloc de atingere a scopului prețuit al istoriei culturii, transformarea violenţei în lege I În primul rând, știința dreptului de stat încearcă să găsească o astfel de organizare a puterii de stat, în care toate laturile întunecate ale acestei puteri, inevitabile în fiecare faptă a mâinilor omului, să fie reduse la minimum Această știință încearcă să creeze puterea ca expresie a aspirațiilor întregii societăți, ca lider rezonabil al acesteia, ca gardian al drepturilor fiecărui cetățean Ferme și neclintit, autoritățile trebuie să-și facă marea lor muncă culturală, cu o mână puternică, protejând statul de drept de orice tentative asupra acestuia, dar în același timp să nu uite nici măcar un minut că "societățile au o existență reală cuvenită doar în personalități ale constituenților lor" *), care este principala funcție a statului de sarcină În special, repet, există multe dintre aceste rămășițe în departamentele de infracțiuni de stat, religioase și sexuale) Arnoldi Sarcinile înțelegerii istoriei Pg - Nu pot să nu citez aici următoarele cuvinte ale lui Yeagering: Eine Nation ist schliesslich nur die Summe aller einzelnen Individúen und wie die einzelnen Individúen fuhlen, Biblioteca "Runivers" PEDEPSA CA FACTOR DE CULTURĂ Ceea ce ar trebui să fie important nu este întărirea puterii, ci familiarizarea tuturor cetățenilor, fără excepție, cu beneficiile unei vieți cu adevărat culturale, pregătirea cetățenilor pentru o comunitate ideală și, în sfârșit, că binele comun este doar suma a beneficiilor tuturor indivizilor care alcătuiesc societatea O astfel de putere nu va fi condusă de interese înguste, ea va înțelege importanța ridicării valorii și demnității persoanei umane Iar legile penale emise de acesta vor fi apoi dictate de nevoile adevărate, rezonabil înțelese ale statului de drept II Cel mai bun și mai de încredere ghid pentru guvern în emiterea legilor penale este știința dreptului penal, dar cu siguranță nu genul de știință care repovestește articolele de lege și învață că o infracțiune este tot ceea ce legiuitorul consideră necesar pentru a declara un crima Și însăși existența acestei științe se datorează existenței unui mijloc atât de teribil de a proteja legea și ordinea ca denken, handeln, so fühlt, denkt, handelt die Nation (Der Kampt um's Rechi ,) În o carte remarcabilă a Prof Due L'état, le droit objectif et la loi positive, în care autorul a dovedit încă o dată incorectitudinea teoriei organice a statului, ceea ce face din stat o "personalitate morală" independentă cu cerințele sale specifice Nu pot să nu atrag aici atenția cititorului asupra excelentei cărți a lui H Michel L'idee de l'état Jellinek (p io): "Statul, prin urmare, nu pare în niciun caz o substanță, ci exclusiv o funcție Substanța care stă la baza acestei funcții este și rămâne întotdeauna numai oamenii" (ibid): "Elementele productive esențiale ale întregii culturi a

poporului se află în principal în indivizii înșiși, și nu în societatea de stat " - Cf Geffdin Etica , p și urm ; Karpov, Studii istorico-filosofice și sociologice, , pp - ; Întrebări fundamentale ale filosofiei istoriei, , vol II, cartea IV; Taine, Socialismul ca guvernare , , p , ; Chicherin, Curs de știință a statului, IP, și urm ; II, - io et pass ; Proprietatea și statul, II, ; Filosofia dreptului, Cartea I; A Meuger, Neue Staatslehre, et pass ; Pacherot La Democrație , , et pass ; Dupon-White L'individu et l'Etat , p LX; Foullée L'idèe moderne du droit ; La science sociale contemporaine Spencer, The man versus the state, , Renowuier, La science de la morale, , II, F Paulsen, System der Ethik, , II, , Francesco Hummu, Fundamentals de stiinta financiara , STR şi colab , A Boistél Cours de philosophie du droit Il, ff P Leroy "Beaulieu L'etat inciderne et ses functions Biblioteca "Runivers " IC Mihailovski pedeapsă Sarcina principală a științei este de a determina în ce condiții o persoană, o personalitate liberă, un purtător al scânteii lui Dumnezeu, un purtător al conștiinței absolute, poate fi aplicată cea mai înaltă, cea mai severă formă de constrângere (pedeapsa este o constrângere calificată) , care lovește un Om în cele mai prețioase drepturi ale lui, care contrazice atât de puternic scopul ultim al culturii - fraternitatea universală Pedeapsa este principiul care unește un grup binecunoscut de fenomene sociale și oferă o bază pentru separarea acestui grup într-o știință independentă Astfel, pentru știința dreptului penal, conceptul principal este conceptul de pedeapsă, nu de infracțiune*) Obligatoriu a dovedit că orice infracțiune poate fi declarată infracțiune *), iar în prezent doctrina unității fundamentale a oricărei nedreptăți poate fi considerată ferm stabilită, în ciuda opoziției încă puternice a multor oameni de știință eminenti) Teoria unității fundamentale a oricărui neadevăr servește ca un suport foarte solid pentru opinia pe care o susțin cu privire la prioritatea conceptului de pedeapsă pentru știința dreptului penal Una dintre principalele consecințe ale acestui punct de vedere este recunoașterea incorecitățtii acelor direcții care necesită extinderea granițelor științei dreptului penal și introducerea în aceasta Guyo Meyer are mare dreptate Der Grundbegriff des Strafrechts, dh derjenige Begriff, durch welchen sich das Strafrecht von allen übrigen Gebieten unterscheidet, ist nicht der Begriff der strafbaren Handlung, sondern der Strafe, von dem auch der Begriff der strafbaren Handlung abhang (Lehrbuch, ,) - Comp I Şoarece Pedeapsa de la justiție , și urm Argumentele apărătorilor punctului de vedere opus (de ex M Liepmann En-leitung in das Strafrecht , și urm) nu sunt convingătoare) Die Normen und ihre Ubertretung , I, și urm (et passim) Comp cu toate acestea, Henke Handbuch d Criminalrechts și Criminalpolitik -) Vezi lucrarea excelentă a lui A Merkel Zur Lehre von den Grundeintheilun-gen des Unrechts und seiner Rechtsfolgen (Krim Abh) Prof L Belogrits-Kotlyarevsky, că o minciună care este unificată în conceptul său generic poate fi împărțită în tipuri independente care au propriile lor trăsături individuale speciale (Eseuri despre unghiul cursului, lege, , p) În lucrarea mea The Concept of Crime** (Vestnik Prava, , martie) *Am aderat la teoria unei diferențe fundamentale în neadevăr, dar un studiu mai atent al problemei m-a forțat să-mi schimb punctul de vedere Biblioteca "Runivers" PEDEPSA CA FACTOR DE CULTURĂ ştiinţă? de exemplu *> "indicarea reformelor sociale necesare pentru prevenirea infracţiunilor" Din faptul că criminalistul, ca orice om de știință, este obligat la fiecare pas să socotească cu multe alte științe, din faptul că toate domeniile cunoașterii constituie un întreg armonios, nu

rezultă deloc că este necesară desființarea principiului a diviziunii muncii și a crea o știință cuprinzătoare din dreptul penal interpretarea despre tot ceea ce are vreo legătură cu infracțiunea Sarcina domeniului de drept cu care se ocupă criminalistul, ca atare, nu este de a preveni infracțiunile, ci de a le pedepsi; dreptul penal intră în joc numai atunci când toate mijloacele au fost epuizate și se pune problema aplicării ultimei, ultimei soluții Pericolul acestui mijloc creează necesitatea existenței unei științe speciale, care, în ciuda aparentelor limitări ale domeniului său, trebuie să rezolve prea multe dintre cele mai arzătoare întrebări și, prin urmare, nu își va pierde niciodată dreptul de a exista Cea mai importantă dintre aceste întrebări în legătură cu fiecare infracțiune individuală este următoarea întrebare: este acest fenomen social într-adevăr atât de periculos pentru comunitate, este într-adevăr încălcarea unor interese atât de importante, sunt toate celelalte mijloace de distrugere a acestui fenomen într-adevăr epuizate încât statul este epuizat? nevoit să apeleze la ultimele mijloace cotidiene extreme și să declare acest fenomen social nu doar o ofensă, un neadevăr, ci și un neadevăr pedepsit, i e crima? *) Doar răspunzând afirmativ la această întrebare, criminologul poate trece la rezolvarea problemelor rămase legate de această infracțiune) Printre aceste alte întrebări, un loc important este ocupat Tagantsev , dreapta , I,) constată că nu este adevărat pedepsit este doar un concept specific de neadevăr penal Din ceea ce s-a spus în text și din doctrina adoptată de însuși Tagantsev cu privire la unitatea fundamentală a neadevărului, ar trebui să se ajungă la concluzia că terminologia indicată este nereușită: dacă legiuitorul nu amenință cu pedeapsa pentru o anumită infracțiune, poate nu fie vorba de un neadevăr criminal Un neadevăr pedepsit și un neadevăr penal sunt concepte identice) Comp observaţiile lui P Pustoroslev "Programul prelegerii despre partea generală a unghiului rusesc, drept", , p și urm Biblioteca "Runivers" p V Mihailovski ridică problema pedepsei, care este în legătură cu probleme generale legate de conceptul de bază al dreptului penal Din punctul de vedere pe care îl susțin rezultă că, deși arsenalul de mijloace pentru a provoca suferințe unei persoane este inepuizabil, legiuitorul nu trebuie să folosească astfel de mijloace prea periculoase pentru atingerea scopului final al culturii, prea puternic contrare acestui scop, care sunt incompatibile cu personalitatea, cu recunoașterea pedepsei doar un rău necesar Pedeapsa trebuie să fie impregnată nu de principiile cu care luptă, ci, dimpotrivă, de cei în numele cărora luptă Din acest motiv, cred că este posibil să se rezolve una dintre problemele arzătoare ale dreptului penal - problema pedepsei cu moartea, precum și a pedepsei corporale Dacă privim pedeapsa ca un scop în sine, un act de justiție supremă, dacă luăm punctul de vedere exclusiv al protejării societății împotriva oamenilor năucitori, dacă înțelegem principiul descurajării în forma sa cea mai grosolană, atunci toate argumentele împotriva pedeapsa cu moartea și pedeapsa corporală vor atinge sau nu scopul, sau chiar vor lovi mai departe decât ținta Din punctul de vedere pe care îl apăr, aceste pedepse, deși întăresc în societate obiceiul violenței fizice, contribuind la dezvoltarea celor mai sălbatice și nepoliticoase laturi ale naturii umane, fiind lipsite de cea mai mică umbră de respect față de individ, ar trebui , ca și rămășițele barbariei, să fie eliminate din coduri, cel puțin în unele cazuri s-au dovedit a fi oportune Aici puterea de stat, ținând cont de interesele serioase de ordin superior, trebuie să sacrifice beneficiile trecătoare, care sunt menținerea pedepsei cu moartea și a pedepsei corporale în lista măsurilor

punitive, cu atât mai mult cu cât în această listă rămân masuri care au o represiune foarte semnificativa, al carui efect poate fi sporit b la maximum cu organizarea rationala a executarii pedepsei, precum si cu organizarea rationala a politiei si a procesului penal, asigurand depistarea rapida a infractorului , condamnarea imediată a acestuia și apelul pedepsei la executare În ceea ce privește pedeapsa cu moartea și pedeapsa corporală, nu pot decât să fac următoarele observații ' Biblioteca "Runivers" pedeapsa ca factor de cultură Kistyakovsky, în studiul său despre pedeapsa cu moartea (ed , pp și urm), referindu-se negativ la raționamentul "scolastic abstract", constată că "chestiunea pedepsei cu moartea poate fi hotărâtă numai atunci când recunoaștem judecătorul suprem și decide un fapt realizat și în curs de desfășurare sau, ceea ce este același lucru, viața trecută și prezentă a omenirii Între timp, un studiu istoric al problemei ne dă doar următorul rezultat: pedeapsa cu moartea în coduri a fost păstrată pentru cele mai grave infracțiuni, curățată de cruzimi și a început să fie efectuată nepublic Dar exact asta cer cei mai reputați apărători ai pedepsei cu moartea Evident, pentru a rezolva problema pedepsei cu moartea, sunt necesare alte baze științifice mai adecvate decât "faptele realizate și în curs de desfășurare" Sergheevski ("Dreptul penal rus", , p) spune că, "în ciuda întregii sale inutilități ( ), formularea filozofică și metafizică a întrebării nu a părăsit scena până astăzi" și că, pentru a se rezolva problema pedepsei cu moartea, trebuie să ne întoarcem "la experiență, la practică" (p) Între timp, dacă ne întoarcem cinci pagini și ne întoarcem la locul în care autorul argumentează împotriva pedepsei cu moartea, vom vedea următoarele rânduri, sub care fiecare metafizician va semna cu ambele mâini: "Statul există pentru oameni, nu oamenii pentru stare Nu există nimic mai înalt decât personalitatea omului în starea modernă; este punctul de plecare și centrul în jurul căruia se învârte toată activitatea statului Prin urmare, principiul general și de bază pentru noul stat este acela de a proteja viața cetățenilor Pe această bază, trebuie să admitem direct că pedeapsa cu moartea într-un stat modern este contrară trăsăturii sale esențiale Care sunt aceste rânduri, dacă nu o "formulare filozofico-metafizică a întrebării? Și se dovedește că filozofia conduce prin ușă, va intra pe fereastră Nu poate fi altfel Atât studiile istorice, cât și cele sociologice și formal-juridice ale problemei trebuie efectuate pentru a completa și comprehensiv studiul acesteia, dar în sine nu pot oferi cheia soluționării acesteia Și aici, și în general în orice altă chestiune de jurisprudență, această cheie poate fi dată doar de filozofie Ea nu poate indica, desigur Biblioteca "Runivers" I V MIHAILOVSKY înseamnă a atinge scopuri (aceasta este afacerea disciplinelor speciale), dar servește ca un criteriu adevărat și de încredere pentru evaluarea mijloacelor, servește ca un far care luminează căile întunecate, întortocheate și dificile ale științei, salvează gândirea de a se înclina în fața faptelor realizate , oricât de dezgustă ei sentimentul nostru moral Dacă luăm în considerare pedeapsa cu moartea din punctul de vedere al acelor proprietăți pe care ar trebui să le aibă pedeapsa, atunci solul de sub ea se va dovedi a fi destul de solid: pedeapsa cu moartea este atât represivă, cât și sigură, individuală și economică și are cea mai strânsă legătură cu o crimă în timp, este egală pentru toate clasele societății (inevitabilitatea este un argument fără principii) Rezultatele istorice ale studiului problemei sunt indicate mai sus Și numai atunci când întrebarea este pusă pe temeiuri filozofice, problema se schimbă complet, iar pedeapsa cu moartea, care triumfă atât de ușor asupra

tuturor argumentelor, atât legale, cât și istorice, se dovedește a fi neputincioasă în fața unui argument scurt, dar profund semnificativ: este anticultural Ea reflectă tocmai în sine acele principii cu care pedeapsa este chemată să lupte, și nu invers Este contrar principiului respectului pentru viața umană, contrar recunoașterii necesității absolute a distrugerii oricărei vărsări de sânge, a tuturor crimelor, ca scop ultim al culturii Toate acestea sunt și mai adevărate în cazul pedepselor corporale Dacă lăsăm deoparte momentul etic, putem afirma științific că, în anumite condiții locale și temporare, pedepsele corporale se dovedesc a fi oportune și că, la fel ca pedeapsa cu moartea, au multe calități pozitive Dar odată cu apariția pe scena a unor criterii etice superioare (care pot fi îndepărtate din știința juridică doar artificial, temporar, în scopuri pur metodologice), problema ia o altă întorsătură Dacă prin pedeapsă legiuitorul dorește să elimine sălbăticia, grosolănia, fiara dintr-o persoană, atunci nu va atinge niciodată acest scop, dacă forma de pedeapsă pe care a ales-o este ea însăși o manifestare a sălbăticiei, este capabilă să întărească obiceiul de a violența fizică, contribuie la umilirea demnității individului și înrădăcina moravurilor Și toate acestea în cel mai înalt grad posedă trupesc Biblioteca "Runivers" PEDEPSA CA FACTOR DE CULTURĂ nici o pedeapsă Aplicând-o, statul distruge cu o mână ceea ce creează cu cealaltă și se obține munca inutilă de Sisif Deci, codul penal, acesta, în expresia extrem de aptă a lui Liszt *), Magna Charta a criminalului, este o listă exhaustivă a tuturor faptelor pentru care un cetățean poate fi pedepsit Această listă cuprinde doar astfel de acte, necesitatea pentru care știința dreptului penal a sancționat; de aceea, cu privire la fiecare infractiune, puterea de stat poate spune cu o constiinta linistita ca numai o necesitate extrema a obligat-o sa recurga la o asemenea masura precum amenintarea cu pedeapsa În fine, codul penal în lista măsurilor punitive are doar măsurile recomandate de știință, i e măsurile sunt într-adevăr oportune și rezonabile, care nu pot contribui la înrăutățirea moravurilor și la umilirea demnității individului Un astfel de cod penal nu va ofensa deloc conștiința juridică a părții culturale, conducătoare a societății, ci, dimpotrivă, poate fi de mare folos legiuitorului, subliniind mai ales cu îndrăzneală incompatibilitatea faptelor cunoscute cu un cu adevărat cultural ordine juridică *), creând o protecție sporită a beneficiilor deosebit de valoroase din punct de vedere cultural Apropo, vechiului principiu nullum crimen nulla poena sine lege, în temeiul căruia unii "inovatori" ai științei dreptului penal subminează, i se dă și mai mare forță și neclintire, ca una dintre cele mai bune garanții ale drepturilor individului Nicio considerație de utilitate publică nu poate justifica aplicarea unei persoane a pedepsei pentru o faptă care nu este prevăzută în definiții clare, precise și incontestabile ale legii Acordarea dreptului instanței de a extinde domeniul de aplicare a faptelor pedepsite (chiar dacă numai prin analogie) ar fi un simptom caracteristic al unei mișcări de cultură înapoi Fără a diminua câtuși de puțin importanța rolului creator al instanței de judecată în procesul de formare a dreptului, mă pronunț cel mai categoric împotriva unei astfel de creativități, care nu este nimic Criminalpolitischen Aufgaben Ch IX) miercuri o carte detaliată a prof Vladimirova "Legiuitorul penal, ca educator al poporului" Întrebări de filosofie, carte Biblioteca "Runivers" I V MIHAILOVSKY în esență, nu se deosebește de arbitraritate și, în plus, de arbitrar de natură cea mai periculoasă De altfel, din principiul nulla roena sine lege rezultă că statul nu are dreptul de a supune infractorul la o pedeapsă mai mare decât cea

indicată în legea penală încălcată/ Există o teorie conform căreia, dacă în cursul procedurii în instanță a unui caz iese o nouă lege, care pedepsește, de exemplu, cu pedeapsa cu moartea o infracțiune pentru care cea veche amenința doar cu o mustrare, instanța este obligată pentru a aplica noua lege a celor mai de seamă reprezentanți ai acestei teorii, · Tagantsev x), se poate vorbi doar de drepturile care se nasc dintr-o infracțiune pentru stat și victimă, și nu despre drepturile criminalului, deoarece doar "obligații ex delieto" există pentru el Din faptul săvârșirii unei infracțiuni decurge pentru infractor obligația de a se supune pedepsei, și ce pedeapsă consideră statul în fiecare moment cea mai oportună, înainte ca infractorului nu-i pasă / pentru că "în lupta legii cu ilegale armele, statul alege și, în plus, el singur ,: deloc, nu stânjenit de drepturile subiecților dobândiți la pedeapsă în general sau la felul ei cunoscut în special "(Obligatoriu) ' Deci, conform acestei teorii, un criminal este o creatură complet fără drepturi,, s pe care poti sa faci ce vrei "Dreptul" penal este lege, dar nu numai pentru ea Sunt drepturi pentru stat, pentru victimă, pentru martori, dar pentru infractor, doar obligații ex delieto Iar dacă criminalul ar fi spus statului: "Hotărât; pentru această crimă, am cântărit toate șansele pro și contra și am constatat că ■ ar fi mai avantajos pentru mine să execut, în ultimă instanță, pedeapsa capitală; dacă știam că legea va amenința cu o pedeapsă atât de severă pentru această infracțiune, nu aș fi săvârșit niciodată o infracțiune", atunci i s-ar fi răspuns: "nu ai încălcat legea penală, ci norma care interzice acțiunea săvârșită; legea penala nu exista deloc pentru tine, ci pentru judecator, care trebuie sa iti puna o pedeapsa i) Rusek colţ Proiect I, și urm : Biblioteca "Runivers"' PEDEPSA CA FACTOR DE CULTURĂ Teoria prezentată se află în cea mai strânsă legătură cu cunoscuta Normentheorie, în care își are suportul teoretic Acesta, desigur, nu este locul pentru o examinare detaliată a Normentheorie Pentru scopul meu, este suficient ca deducția logică din această teorie recent dată obligă deja - * obligă puternic pune la îndoială corectitudinea ei Și într-adevăr, în ciuda susținerii Norme ri théorie de către unii oameni de știință eminenti, mi se pare artificială și de nesuportat critici: dacă legea penală atribuie cutare sau cutare pedeapsă pentru o anumită faptă, este aceeași, interzicând astfel această faptă și, prin urmare, infractorul, săvârșind o infracțiune, încalcă / această interdicție, i e drept penal Legea penală este un singur tot, dispoziţia şi sancţiunea ei / sunt v conexiune logică inextricabilă Până când a existat o lege penală care să pedepsească • crima, o "normă" care interzice o încălcare a ■ vieţii - "nu crimă" - a fost o "normă morală" și nu o "juridică " t) Nu pot să nu subliniez o contradicție făcută de unul dintre cei mai puternici apărători ai teoriei contestate în text, Tagantsev De acord la p - (Rusek colț, dreapta , I) cu Binding că infractorul nu este deloc angajat în calcule despre pedeapsa care îl amenință, argumentând că legea pedepsește omorul cu ani de muncă silnică spune numai: "nu ucide", dar nu "nu ucide, pentru că aceasta va fi urmată de muncă silnică atât de mulți ani", scrie domnul Tagantsev la p tiv"; la pagina : "Fără îndoială că însăși promulgarea unei legi care interzice o anumită faptă sub pedeapsa, sau care stabilește condițiile și întinderea răspunderii își joacă rolul în activitățile de aplicare a legii ale statului, mai ales în sensul unei măsuri preventive edificatoare împotriva purtării k persoane predispuse la infracţionalitate Atat de nefondat să presupunem că interzicerea și amenințarea legii "nu pot avea nici un sens întârziator, deoarece acest lucru este infirmat și de experiența de viață I> că "este imposibil să

privim pedeapsa doar ca măsură de influență asupra * infractorului, ci trebuie avut în vedere interesele de prevenire generală, interesele victimei și ale societății ca fiind complet fără drepturi, pentru care există doar obligații ex delieto, cu apărarea roșie a momentului obiectiv al pedepsei, cu necesitatea · a recunoaște o persoană cu drepturi ca infractor (p ·)? - Evident, poate fi doar una din două: sau legea penală, adică * Biblioteca "Runivers" I V MIHAILOVSKY III Am făcut cunoștință cu doi factori în transformarea violenței într-un drept Să trecem la a treia, poate cea mai importantă Funcțiile coercitive ale puterii (cea mai frapantă manifestare a acestor funcții este pedeapsa), funcțiile prin care puterea are atâția adversari principali, funcții atât de periculoase și atât de ușor capabile să degenereze în violență goală, au nevoie, evident, de cele mai atente garanții pentru a slujesc legea si un singur drept Atunci când statul acuză un cetățean pentru săvârșirea uneia dintre faptele enumerate în codul penal, când un cetățean este amenințat cu consecințe grave sub forma aplicării unei măsuri extreme de aplicare a legii, atunci când, în acest fel, ia naștere un litigiu între un cetățean și stat ^ cine și cum ar trebui să rezolve această întrebare acută și cea mai importantă? Dacă această infracțiune a fost săvârșită, dacă a fost săvârșită de învinuit, dacă cea săvârșită este într-adevăr una dintre infracțiunile enumerate în cod, dacă cel săvârșit trebuie imputat învinuitului, dacă acuzatul merită pedeapsă și în ce măsură - toate acestea sunt întrebări atât de serioase încât rezoluția lor ar trebui să fie oferită cu cele mai bune garanții ale descoperirii adevărului Dar acest lucru încă nu este suficient Sunt necesare garanții că la rezolvarea problemelor tocmai indicate, învinuitul nu se va transforma într-un simplu obiect de cercetare, pe care îl va respecta Încheierea activității punitive în limitele pe care aceasta nu le poate depăși, recunoașterea faptului că fapta săvârșirii unei infracțiuni dă naștere unor drepturi pentru infractor (de exemplu, să nu fie pedepsit mai aspru decât, poate, infractorul calculat, cântărind toate șansele pro și contra),- sau absorbția completă a individului de către stat, transformarea infractorului într-un obiect cu care nu există nimic de stat la ceremonie, i e abolirea legii *) Glaser (Handbuch des Strafprozesses , I,) nu exagerează deloc, spunând că binele public poate depinde mai mult de adecvarea procesului penal pentru scopul său decât de orice altceva -Cf Tagantsov Activitatea punitivă a statului și a granițelor sale Zhur Gr și Unghiul Drepturi , I, ; Gue-Glunek Despre juriu USD, - Biblioteca "Runivers" PEDEPSA CA FACTOR DE CULTURĂ strângerea unei persoane că această persoană va fi recunoscută ca parte în litigiu) având aceleași drepturi ca și cealaltă parte, i e precizează *), în sfârșit, că acest litigiu va fi soluționat de un terț imparțial, pe deplin competent să îi încredințeze o asemenea sarcină responsabilă Procedura penală este o știință, al cărei scop cel mai nobil este crearea tuturor garanțiilor enumerate mai sus, justificarea acestora și indicarea celor mai bune modalități de introducere a acestor garanții în legislație Această știință ne arată că experiența veche a omenirii a creat pentru a rezolva întrebările de mai sus, pentru a rezolva disputa dintre stat și cetățean, un organ special al puterii de stat - instanța Examinând doctrina funcțiilor statului, Jellinek notează pe bună dreptate că dintre toate încercările numeroase de clasificare a acestor funcții, doar distincția dintre cele trei funcții principale ale puterii de stat a căpătat o semnificație solidă: legislația, conducerea (administrația) și instanța judecătorească "Alte clasificări efemere și-au pierdut sensul din cauza aceleiași pătrunderi progresive în

adevărata esență a statului, care a dus la triumful singurei vederi corecte) Degeaba doar Jellinek (p) susține că un semn material ascuțit care ar distinge justiția de administrație nu există și nu poate exista Remarcile lui ulterioare nu se potrivesc deloc cu această afirmație Deci, la paginile - citim: "Deoarece diferitul intern tinde întotdeauna să manifeste această diferență în exterior, pare totuși firesc ca diferitele funcții să aibă tendința de a se manifesta în organe diferite Separarea funcțiilor corespunde diviziunii muncii între organe La pagina : "Apărarea legii apare ca o funcţie specială, distinctă de toate celelalte activităţi ale statului, este) Această luptă solemnă, care începe între acuzat şi puterea publică, nu trebuie să fie supusă nici unei alte influenţe decât cea a justiţiei -F Helie Tratatul din instr penal , I,) L c Cp Saint-Girons Eseu despre separarea puterilor Duguit "Separarea puterilor și Adunarea Națională din A Boistel Curs de filozofie a dreptului , П, - Библиотека"Runivers" I В МИХАЙЛОВСКІЙ orase" La pagina : "Datorită faptului că diferența de funcții materiale a fost recunoscută, ei au cerut și au realizat din ce în ce mai mult împărțirea lor între organele relevante Diferențierea managementului și instanței progresează " Și într-adevăr, teoretic, administrația și Instanțele sunt separate prin trăsături foarte tăioase și distincte, care nu permit confuzia între aceste două domenii de activitate a statului Managementul (administrația, puterea guvernamentală în sens strict) este zona cea mai extinsă și complexă cu sarcini numeroase și cu conținut imens · aproape) Activitățile sale vizează asigurarea "dezvoltării culturale a poporului, asigurarea celor mai favorabile condiții posibile pentru satisfacerea deplină a nevoilor existenței sale spirituale și materiale") Este o forță extrem de activă, flexibilă, profund impregnată de inițiativă și de principiul oportunității, o forță care conduce societatea spre bine Mult mai simplă este activitatea unei alte mari culturi de forță-legislație Ea doar conturează în termeni cei mai generali planul muncii enorme pe care trebuie să o desfășoare administrația, indică principiile generale pentru întreaga viață a statului · Și, în sfârșit, activitatea celei de-a treia mari forțe culturale, curtea, este și mai simplă Protecția legii este singura sa sarcină exclusivă ¡ Care este diferența dintre activitatea instanței, care vizează ocrotirea legii, de activitatea administrației, care, printre altele, are același scop? În monografia sa, excelentă, despre justiție) prof E Vezi remarcile excelente ale lui Jellinek p - -Autoarea subliniază că conducerea este o funcţie de bază din punct de vedere istoric, căreia abia ulterior se alătură, sau de care legislaţia şi administrarea justiţiei sunt separate), argumentând că justiţia este mai veche decât toate celelalte, adică , a apărut când alţii nu existau încă) Deriujinski Legea politiei ,) Du pouvoir judiciaire et de son organization en Franţa Biblioteca "Runivers" PEDEPSA CA FACTOR DE CULTURĂ Jousserandot spune că trăsătura care deosebește activitatea judiciară de restul este disputa cu privire la drept Până la nașterea acestei dispute, instanța nu are ce face Dar de îndată ce apare o dispută cu privire la dreptul între persoane fizice, sau între persoane fizice și stat, dispută în care o parte susține că i-au fost încălcate drepturile, scena pentru decizia definitivă și cu autoritate a acestui litigiu este instanța - Jousserandot numește justiția administrativă o absurditate juridică: un litigiu de drept este exclus de competența instanței de judecată sub pretextul conținutului special al subiectului litigiului Între timp, semnul care separă activitățile instanței de judecată și ale administrației nu este continutul cauzei, ci litigiul Astfel,

administratia devine judecator propriu, treaba proprie; nimic nu poate fi mai periculos pentru drepturile individului" (! ■ p , 'pp -) ■ Teoria Jousserandot are o mare valoare ştiinţifică i)) Dar, cu toată corectitudinea ei, are nevoie de un plus esențial ' Mai există un punct important, care necesită existența sistemului judiciar și trasează o linie strânsă între activitățile instanței și ale administrației Acest moment constă în dispunerea funcțiilor coercitive ale puterii Numai instanța are dreptul de a dispune de aceste funcții • În mâinile instanţei se concentrează astfel monopolul în schimbarea ■ forţei, care ar trebui să servească legea ■ Această poziție nu este deloc contrazisă de zona așa-zisului (i) Despre justiția administrativă, cu totul necunoscută dreptului englez, vezi remarcile excelente ale lui Dicey (p , , - et passim) Denumirea de "instanță de contencios administrativ" nu trebuie să inducă în eroare, spune autorul: aceste "instanțe" sunt de natură judecătorească, privesc lucrurile din punct de vedere moral și le hotărăsc într-un alt spirit decât instanțele ( ) - Cf Chicherin Cursul statelor, stiinta I, ; I > Bicoi· La reformă judiciară în Franța , - ') Apropo, din această teorie rezultă incorecta referire la competența instanței așa-numita fapte incontestabile, protectoare etc Practica noastră cunoaște producerea în instanțe a unei mase de dosare, cu care, în esență, instanța nu are nimic de-a face, de exemplu, trimiterea cauzelor în instanță despre infracțiuni, nu se știe cine (din cauza nerezolvării persoana vinovată) săvârșită "pentru încetare" "Nu există nicio dispută, nu există judecător" (Igering Scopul este în dreapta i i p) Biblioteca "Runivers" I V MIHAILOVSKY poliția de securitate Principiul monopolului judiciar al constrângerii nu înseamnă deloc că, dacă, de exemplu, un polițist vede un tâlhar care vrea să omoare un bărbat, atunci trebuie mai întâi să meargă la judecător și să primească un ordin de arestare Este de la sine înțeles că poliția are și ar trebui să aibă dreptul de a utiliza măsuri coercitive pentru prevenirea criminalității *) Dar, în primul rând, toate aceste măsuri ar trebui menținute la minimum, ar trebui aplicate numai în măsura în care este extremă necesitate, ar trebui să fie însoțite de o întreagă gamă de garanții), și, în al doilea rând, și acesta este cel mai important lucru, toate aceste măsuri ar trebui să fie supuse controlului judiciar Astfel, sancțiunea definitivă a acestora depinde de instanță, ca de singura autoritate abilitată să dispună de mijloace coercitive de aplicare a legii Exemplul clasic al modului în care principiul monopolului judiciar al executării silite poate fi combinat cu puterile largi ale poliției este Legea Habeas Corpus în legătură cu regulile sale suplimentare, potrivit cărora fiecare funcționar este responsabil în fața instanței de judecată pentru orice încălcare a drepturilor a unui cetatean "Dacă ministrul de Interne ar fi arestat ilegal pe cineva, atunci natura administrativă a arestării, considerente politice, poziția ministrului nu l-ar fi justificat în fața instanței, precum și a polițiștilor care au executat ordinul Ministru"), pe lângă faptul că arestatul ilegal a fost eliberat imediat de instanță în virtutea Habeas Corpus Acta Viața cunoaște și alte cazuri în care autoritățile folosesc forța împotriva cetățenilor fără nicio participare a instanței, dar aceste cazuri nu subminează deloc corectitudinea teoriei monopolului judiciar al constrângerii pe care o apăr I Prima categorie a acestor cauze este impunerea în ordin administrativ unui cetăţean a unui anumit fel de pedeapsă) Obiecțiile pe care Prof Pustoros-lev ("Recenzie asupra lucrării lui I V Mikhailovsky - Despre problema simplificării procesului penal total",) este rodul unei neînțelegeri) Vezi, n a , R

Mòhl Die Polizei-Wissenschaft și urm și de asemenea IL Tarasov "Arest polițist" în volumul VII al Colecţiei Stat Zn) Daisy, p , Biblioteca "Runivers" PEDEPSA CA FACTOR DE CULTURĂ INJ pentru contravenții speciale cu drept de nerespectare a hotărârilor administrației și de a cere judecarea cauzei Așa sunt, de exemplu, amenzile aplicate de administrație pentru anumite infracțiuni de accize și pașapoarte; acestea sunt st - din statutul german, un colț, justiție, care, în anumite cazuri, conferă poliției dreptul de a decide cu privire la impunerea de pedepse ușoare cetățenilor Ca să nu mai vorbim de greșeala fundamentală a acestor proceduri *), este suficient să ținem cont de dreptul cetățenilor de a nu se supune hotărârilor punitive ale administrației și de a cere un proces, pentru a nu considera aceste cazuri ca subminând corectitudinea principiul monopolului judiciar al constrângerii: acordând cetățenilor acest drept, guvernul însuși dovedește în cel mai bun mod posibil corectitudinea principiului menționat A doua categorie este impunerea cetăţenilor a pedepsei de către administraţie fără drept de a cere un proces Acestea sunt, de exemplu, Regulile noastre temporare privind securitatea îmbunătățită și în caz de urgență Din nou, și aici, chiar denumirea de "Provizor" arată că guvernul este bine conștient de incompatibilitatea unor astfel de reguli cu ordinea normală a vieții juridice Și deși în prezent există încă multe persoane practice în administrație care cred în mântuirea pedepsei administrative, dar în știință este de mult o axiomă că "tot ceea ce provoacă suferință fizică sau morală unui cetățean, orice constrângere sau îngrădire a libertății , tot felul de interdicție de a locui într-un loc dat, o poruncă de a nu părăsi sau părăsi un oraș, sat sau localitate, predarea sub supravegherea poliției, o mustrare, o remarcă sau un avertisment - toate acestea, fiind în lor pedepsele esențiale, indiferent de ce denumiri li se aplică, indiferent de temeiurile lor nu au eșuat, cu excepția temeiurilor dreptului penal, pot fi stabilite numai de o instanță, de o instanță și de nimeni alta decât de o instanță " *)) Despre această incorectitudine, a se vedea lucrarea mea "Cu privire la problema simplificării unghiului total al procesului *) prof A Kistlekovsky "Siguranța publică are nevoie de alte pedepse decât cele stabilite de instanță?* Colectare Stat Zn , Biblioteca "Runivers" I c, - MIHAILOVSKY Într-adevăr, doar o astfel de ordine asigură respectarea marelui principiu al libertăţii şi al autosuficienţei individului, această forţă motrice a istoriei, izvorul întregii vieţi sociale, scopul pentru care există organismul social • "Întreaga noastră cultură modernă", spune Jellinek (p ,), "se bazează, printre altele, pe convingerea că puterea statului are limite, că nu suntem sclavi de stat supuși unui omnipotent infinit putere" x) O astfel de securitate a individului este posibilă numai cu o ordine juridică fermă, protejată de instanță Heffding spune pe bună dreptate că numai forța în forma sa pură reprezintă cea mai nesigură legătură Și iată cuvintele remarcabile ale unui gânditor atât de profund precum B N Chicherin: "Respectul pentru lege, atunci când este aprobat prin practică îndelungată și intră în moravuri, este suportul cel mai de încredere al sistemului de stat" "Este imposibil de exprimat cu suficientă forță semnificația înaltă pe care dezvoltarea dreptului o are pentru viața publică și beneficiile incalculabile pe care le aduce Legea este prima și principala protecție a personalității umane și a tot ceea ce îi aparține Protejând o persoană de violență, îi dă încredere în puterea ființei sale, în siguranța viitorului și, împreună, putere pentru activitate Pe de altă parte, insuflarea unei persoane a conștiinței puterii sale, a simțului legii îi ridică

demnitatea morală "Puterii administrative ar trebui să i se acorde un spațiu suficient pentru menținerea ordinii publice și pentru executarea acelor măsuri care sunt cerute de comunitatea interesele statului și ale societății, dar atunci când activitățile proprii se ciocnesc de drepturile cetățenilor, ea trebuie să recurgă la sprijin IV, De remarcat că în întrebări de acest fel vocea lui Kistyakovsky are o mare importanță, întrucât acest criminalist, după justa remarcă a prof L Belogrits-Kotlyarevsky (Eseu despre activitatea științifică a lui A T 'Kistyakovsky) nu are rivali în știința rusă în probleme de politică penală *) Vezi remarcile excelente ale lui Taine Socialismul ca guvern - , precum și următorul gând al lui Paulsen "De Staat zieht sichvon dem Gebiet des geistig-persõnlichen Lebens mehr und mebr zurück, dagegen dehnt er seine Thatigkeit auf dem Gebiete des wissenschaftlich-gesellsehaftlichen Lebens mehr und mehr aus" (System der Ethik, II,)) "Etica" , p $ -Cf Ellinek, p , I o- Biblioteca "Runivers" PEDEPSA CA FAPTE DE CULTURĂ hotărâre Și, la rândul lor, cetățenii ar trebui să aibă dreptul de a recurge la apărarea instanței în caz de hărțuire; altfel sunt sacrificaţi Arbitrarietăţii administrative Sistemul de pedeapsă administrativă nu poate exista decât în stadiile inferioare ale dezvoltării vieții de stat, unde individul este încă foarte puțin apreciat și unde totul este sacrificat principiului fals înțeles al întăririi puterii Dotarea administrației cu dreptul de a pedepsi cetățenii, i e transferul către ea a celor mai importante funcţii judiciare echivalează cu o recunoaştere a inutilităţii instanţei Și o astfel de recunoaștere în cel mai fatal mod - implică un arbitrar nelimitat al puterii cu toate consecințele triste ale unui astfel de arbitrar: toate relațiile sociale devin șubrede, incerte, nimeni nu poate fi sigur de ziua de mâine, simțul legalității este "pierdut, se dezvoltă umilința și instinctele de sclavie, moravurile se înnebunesc, toată lumea se obișnuiește să trăiască numai în prezent, fără să zgârie vreun mijloc pentru a-și asigura favoarea intereselor puternice, ideale, demnitatea umană se transformă în sunete goale, iar statul se transformă în acel magnum latrocinium al cărui bl Augustin, ca despre consecința inevitabilă a absenței unui proces; Voi încheia examinarea acestei probleme cu cuvintele prof Tagantsev, cuvinte cu atât mai semnificative cu cât autorul lor, ca prim prezent în departamentul de casare penală a Senatului, este aproape de viața practică, este familiarizat cu chestiune de politică de stat pe baza celor mai bune surse "De ce poate un funcționar administrativ să vadă lumina și să fie sigur unde judecătorul întâlnește doar îndoieli și probabilități slabe? Această teorie a infailibilității administrative amenință să înlocuiască legea cu simpla discreție? Nu numai atât, aceste măsuri par adesea a fi dăunătoare liniștii publice Îi amărăcește pe cei pedepsiți și din cei șovăitori creează un extremist ireconciliabil; irită familia și persoanele apropiate exilului; ei, în cele din urmă, adesea se transferă într-o tabără ostilă guvernului tuturor celor care '· · *) "Curs de știință a statului" III °°- X ·-Comparați cu "Proprietatea și statul" lui I, - Biblioteca "Runivers" I V, MIHAILOVSKY drumuri libertate civilă și imunitate; ele subminează respectul pentru lege și lege în societate" În sfârșit, a treia categorie de cazuri de folosire a constrângerii fără participarea instanței de judecată sunt acele momente ale vieții publice când forța iese în prim-plan, momente extrem de patologice și anormale Aceste cauze nu mai pot servi în nici un fel ca probe împotriva principiului monopolului judiciar al constrângerii, întrucât aici nu putem vorbi decât de raporturi pur faptice, și nu de drept Toate eforturile legii ar trebui să fie îndreptate spre

prevenirea posibilității declanșării tulburărilor populare, a rebeliunii, așa cum toate eforturile dreptului internațional tind să prevină războiul, acesta este cel mai mare dezastru al omenirii Totodată, nu se poate să nu observăm că unul dintre motivele principale ale acestor explozii este absența unei vieți juridice normale, despre care tocmai am vorbit ca o consecință a arbitrarului administrativ Astfel, vedem că instanța nu este un instrument de putere, ci ocupă o poziție complet independentă, specială în organismul statului Instanța este un organ special de putere, menit să fie gardianul dreptului, cel puțin în unele cazuri acest drept a fost în conflict cu interesele autorităților Judecata este, în expresia potrivită a lui Igering, "auto-constrângerea fundamentală a puterii de stat*), dar această autostăpânire servește doar la întărirea puterii și la ridicarea demnității ei morale) Doar dacă există o instanță, cetățenii pot trata guvernul cu deplină încredere și respect, doar dacă există o instanță, o armă atât de teribilă, deoarece pedeapsa nu va fi periculoasă pentru libertatea individului Cetățenii știu că ori de câte ori se pune o întrebare acută cu privire la utilizarea măsurilor violente împotriva cuiva, în cazul în care apare o dispută între un cetățean și stat, această dispută va fi soluționată *) b?usk colt, dreapta* , p) "Scopul este corect*", p) miercuri B N Chicherin "Proprietate și Stat* II, - ; "Cursul statului Științe* III, - Biblioteca "Runivers" PEDEPSA CA FACTOR DE CULTURĂ a treia imparțială, la fel de străină atât de dorința de a submina fundamentele formei istorice de viață comunitară, cât și de dorința de a transforma cetățenii în executori neîndoielnici ai ordinelor autorităților Cetățenii știu că odată ce un caz a ajuns în instanță, nicio influență de sus sau de jos, nicio considerație de folos public sau de stat nu poate avea cea mai mică semnificație pentru a decide cazul într-un fel sau altul Iar dacă inculpatul este găsit vinovat și merită pedeapsă, atunci, în primul rând, singurii și exclusivi factori pentru judecător vor fi "legea, conștiința și faptele"; în al doilea rând, se vor respecta toate garanțiile pentru a asigura descoperirea adevărului; în al treilea rând, cel vinovat va fi pedepsit numai după ce vinovăția sa a fost stabilită ca fiind evidentă pentru toată lumea și pentru toată lumea și, în plus, pedepsit numai pe baza exactă a legii penale care exista înainte de săvârșirea infracțiunii și, în al patrulea rând, că pune sub semnul întrebării despre vinovăție și aplicarea pedepsei vor fi permise cu respectul cuvenit pentru personalitatea inculpatului și cu deplina conștiință de toată responsabilitatea teribilă a unui astfel de caz precum aplicarea constrângerii unei persoane în forma sa cea mai severă Dar este suficientă o separare externă a instanței de administrație pentru a atinge obiectivele tocmai indicate? Răspunsul negativ la această întrebare reiese din tot ce s-a spus până acum Și într-adevăr, în timp ce întrebările despre serviciul public în general și despre organizarea tuturor instituțiilor administrative sunt luate în considerare în știința dreptului de stat, trăsăturile serviciului judiciar și organizarea instanțelor impun urgent luarea în considerare a acestora în știința specială a organizării judiciare)) miercuri excelent, plin de remarci de profunzime asupra esenței justiției în Prelegerile lui Korkunov despre teoria generală a dreptului, , p - Autorul subliniază în mod corect că pentru autoritățile legislative și administrative, legea servește doar ca frontieră externă, dar nu și ca un început care determină conținutul intern al activităților acestora (ca la o instanță) La baza organizării instituțiilor judiciare se află începutul independenței acestora atât față de guvern, cât și față de societate,

deoarece numai în această condiție judecătorul în funcția sa se poate ghida exclusiv după principiile dreptului Biblioteca "Runivers" I V MIHAILOVSKY Cea mai caracteristică dintre aceste trăsături este necesitatea asigurării independenței judecătorilor, de la tot ceea ce au existat influenţe atât de sus cât şi de jos), administrative: activitatea nu este reglementată doar de anumite reguli generale, ci şi / pentru fiecare o anumită problemă de administrare poate fi făcută direct instructiuni, ' care si cum se face) Transferul unui astfel de ordin către instanță ar face din: instanța un simplu instrument de putere, și nu un soluționar imparțial, o dispută între individ și stat Prima proprietate necesară a unui judecător este imparțialitatea și este posibilă doar cu independență deplină atât față de justițiabili, cât și față de autoritățile care protejează ordinea publica si 'urmarirea încălcările lui Judecătorul este supus unei singure legi impersonale iar el însuși este primul ei păzitor; dar întrucât aplicarea legii la un caz dat are întotdeauna un caracter individual, verdictul trebuie să fie o chestiune de convingere interioară personală Nicio autoritate nu are dreptul de a prescrie o sentință, așa cum acțiunile sunt prescrise organelor administrative inferioare Prin urmare, importanța deosebită a problemei organizării este clară tribunal Și aici, ca în general în viața publică, organizația joacă cel mai important rol Doar o organizație poate da garanții reale, de durată, să creeze o instanță care să fie o instanță nu numai în nume), să creeze o instanță, despre care vorbește Binding, ca o instituție care produce o impresie liniștitoare și în același timp impresionantă, în picioare deasupra tuturor partidelor, deasupra tuturor pasiunilor și conducătorilor, !) Die gewõhnliche Dienstverhältnisse der Justizbeamten wird aber in ein-greifender Weise niodifiziért, wenn dem Beamten ein Richteramt übertragen, wird Für diesen Fall treten besondere Vorschrîften in Kraft, um die Unabhãngig-keit der Richter zu verstärken und zu sichern Ldband Das Staatsrecht des ' Deutschen Reichs, ΊΠ, zweite Abth , · ' ') Korkunov "Legea statului rus" Ed a treia Π,) B N Chicherin "Curs de științe de stat" I, - ■) Безусловно правъ Гарро (Recis ,), говоря: "În penal legile organice au poate mai important decât legile penale: pentru că dacă am văzut popoare cu un bun sistem de organizare şi procedură judiciară corectând dezavantajele unui sistem defectuos de incriminare şi pedeapsă, fenomenul invers nu a fost niciodată întâlnit" -Cp Ortolan} Elemente II, - Faustin Hélie Tratat I, ' Библиотека "Runivers" НАКАЗАНIЕ КАКЪ ФАКТОРЪ КУЛЬТУРЫ și gestionat) Numai o organizație, în cele din urmă, poate furniza instanței toate mijloacele pentru rezolvarea cu succes a sarcinii sale complexe, dificile și responsabile și o poate pune în modul cel mai convenabil pentru activitatea sa culturală Dar când se găsesc toate acestea, când se găsesc mijloacele care să ofere instanței deplină (independență, plenitudinea necesară de putere, autoritate, mijloace /, care să permită o muncă nestingherită și productivă, totul a fost deja făcut? Desigur că nu "Pentru ca "puterea / atât de groaznică" (Montesquieu, XI,) să se afle la apogeul sarcinii sale, sunt necesare mult mai multe condiții legate de însăși personalitatea judecătorului, întrucât, potrivit remarcii profunde a lui Igering, " succesul justiţiei depinde în final în întregime de condiţiile oferite de lege în personalitatea judecătorului) * *Minunat* remarcă Steven: "The judecători, poziţia este, astfel, una de mare delicateţe şi nu este, cred, prea mult să spun, că pentru a-şi îndeplini' îndatoririle, pe care le implică, de asemenea, deoarece acestea pot fi îndeplinite, necesită o folosire obositoare de facultăţi neconforme, atât intelectuale cât şi morale)

Într-adevăr, unele externe; condițiile, indiferent cât de mult contează acestea, încă prea puțin pentru un judecător El trebuie să posede toată plinătatea cunoștințelor științifice, experienței și calităților morale, trebuie să fie conștient că înfăptuirea justiției este un fel de act sacru, care nu poate fi abordat cu mâinile nespălate) Atunci numai curtea nu își va folosi enorma sa putere pentru rău, Die drei' Grundfragen der Organisation des Strafgerichts - După frumoasa expresie a lui Chicherin (Curs de Științe Statului, I,), CURTEA este cel mai înalt organ al adevărului ' '' >) scopul este corect" ' ' ' ■') Stefan Și istorie a-legei penale din Englahd I ' ·) "Cu atât mai mult în justiție conștientizarea măreției și responsabilității înaltei sale sarcini: legea este totul în di&nen, nu 3vCacЫ, o sarcină, care este deja descrisă de un vechi "jurist^ ca" preotesc, este vie, individul nu mai este ferit de ispitele de a "ceda" la impuneri care i-au fost făcute din afară, cu atât forța va avea mai puțin curaj să facă față unor asemenea impuneri "Judecătorul să protejeze legea și cel Libertatea beștelit este împotriva · arbitrarului și "violența și - împotriva voinței violenței legale"; doamna Paulsen Universitățile germane etc · - ·· :···'·· -· ' Biblioteca "Runivers" I V MYKHAILOVSKY atunci numai el va fi cel mai înalt organ al adevărului în ochii întregului popor Când te gândești la câte cunoștințe științifice profunde, câtă experiență, câtă fermitate, conștiință a datoriei, câtă umanitate are nevoie un judecător, involuntar ajungi să fii uimit de acele legi care permit unui tânăr, care tocmai a părăsit școala bancă, complet neexperimentată, să ocupe scaunul judecătoresc, alături de oameni complet ignoranți de știință, cu un caracter încă neconstituit *) Rezultatul unui astfel de ordin nu poate fi decât discreditarea dreptății în ochii oamenilor *) Dar toate acestea încă nu sunt suficiente Nu este suficient să creezi o instanță independentă, înarmată cu cunoștințe, experiență și calități morale, plasată în condițiile cele mai convenabile pentru muncă Dacă cineva s-ar limita la ceea ce ar putea oferi o justiție, o organizație, ar fi făcută doar jumătate din muncă Cu toată importanța ei mare, o singură organizație nu este suficientă pentru ca instanța să stea la apogeul sarcinii sale atât de responsabile Pare necesar să se subordoneze însăși activitatea instanței unor reguli, să se ofere o serie de garanții Asemenea garanții sunt riturile și formele procesului judiciar, acestea, în expresia potrivită a lui F Ely, faruri ale acțiunilor judiciare) miercuri excelenta carte de Schellbas A fost fordert unsere Zeit vom Richter-stande und der Rechtspflege? -Observaţii detaliate y Th Sternberg All-gemeine Rechtslehre I, -) Când luăm în considerare ce este dreptatea, ce calități eminente și rare presupune ea la cei care sunt responsabili pentru ea, începem să ne îndoim că poate fi găsită o creatură umană suficient de perfectă pentru a-și accepta povara Într-adevăr, a spune drept semenului, a dezlega adevărul între două afirmații contrare, a dezbrăca una pentru a da celuilalt, a dispune de libertate, de viață, de onoare, aceasta este o sarcină mai presus de slăbiciunea noastră, și totuși, fiind o necesitate socială, a fost întotdeauna îndeplinită Problema de rezolvat constă așadar în găsirea sistemului care să pună administrarea justiției în mâinile celor mai capabili, mai cinstiți, adaug eu , cel mai independentJ Favre, Despre reforma judiciară * · Относительно единоличныхъ судей, которымъ ввѣряется громадная област G Picot (Judicial that is no Reforma judiciară nu poate face mai multă magică în Franța) și preveniți mai mult rău Ничто не можетъ быть печальнѣе, когда думаютъ, что эти судьи могутъ быть по думаютъ условія, чѣмъ судьи высшаго суда въ государств ѣ

Biblioteca "Runivers" PEDEPSA CA FACTOR DE CULTURĂ Aceste forme și ceremonii conferă procedurilor judiciare o anumită greutate, stângăcie, greoaie, dar, în același timp, doar datorită lor instanța poate sta mai presus de orice suspiciune De altfel, dacă activitatea judiciară este lipsită de forme și rituri, această activitate nu se va deosebi în niciun fel de activitatea organelor de administrație și va fi în curând impregnată de același principiu al oportunității, atât de necesar administrației și deci contrar înfăptuirii justiţiei Formele și ritualurile procesului nu sunt date omenirii ca ceva gata făcut, ci sunt create și elaborate pe măsură ce cultura se dezvoltă Vorbim acum cu groază despre tortură ca mijloc de obținere a conștiinței acuzatului și, între timp, pentru contemporani, nimic nu poate fi mai firesc decât acest ritual al procedurilor judiciare Dacă, cu un astfel de decor remarcabil al procesului penal, pe care îl vedem în Atena x), un sclav putea fi interogat doar sub tortură, dar în cazurile de trădare, tortura se aplica tuturor, fără deosebire de clasă; chiar dacă în Anglia abia la sfârşitul secolului al XVIII-lea un asemenea rit de procedură monstruos precum așa-numitul la peine forte et dure a fost abolit; atunci nu trebuie să ne mire că în sistemul unui proces secret de inchiziție, în lipsa garanțiilor drepturilor individuale, atunci când acuzatul era transformat în obiect de anchetă, tortura era cel mai comun mijloc de descoperire a adevărului, nu numai în Evul Mediu, dar și în epoca modernă Astfel, de exemplu, întrebarea préparatoire a fost desființată în Franța la august , în timp ce întrebarea préalable a existat până la marea revoluție)) Vezi de ex Beko Organizarea justiției penale în principal ist eră I- -T Wargha Die Verteidigung în Straisachen - ; - F Helie p I - Σ Stefan O istorie a dreptului penal al Angliei I, ; Loiseleur Les crimes et les peines dans l'antiquité et dans les temps modernes s) Glasson Histore du droit et des institutions politiques, civiles et judiciaires de l'Angleterre etc VL Ştefan dreptul penal englez Pe Spasovici) Tissot Le droit penal étudié în ses principes, dans ses usages et les lois des divers peuples du monde IL ^-j Loiselieur c Întrebări de filosofie, carte Biblioteca "Runivers" ï în Mykhailovsky Pe măsură ce cultura progresează, se dezvoltă forme și rituri de proceduri judiciare din ce în ce mai perfecte, juste și oportune Este imposibil de indicat limitele acestei mișcări, dar, dimpotrivă, când comparăm vechile forme brute cu cele moderne, când te familiarizezi cu ultimele lucrări științifice, chiar și în problema mărturiilor - nu se poate decât să-și exprimă încrederea că și aici știința avansează încet, dar constant și va descoperi din ce în ce mai corecte și perfecte, din ce în ce mai libere de influențe subiective mijloace de atingere a scopului final al procesului penal După tot ce s-a spus, înțelegem acum importanța științei procedurii penale: în ambele departamente ale sale - sistemul judiciar și procedurile judiciare - ea urmărește să creeze poate cea mai importantă dintre toate garanțiile care asigură transformarea forței în lege , care asigură serviciul de constrângere la cele mai înalte principii etice Făcând cunoștință de garanțiile pe care le oferă justiția și procesul judiciar, înțelegem de ce numai instanța are dreptul de a dispune de funcțiile coercitive ale puterii Aceste garanții fac din justiție organul de autoritate prin ale cărui mâini pedeapsa devine inofensivă pentru scopul ultim al culturii, fraternitatea universală și nu este contrară idealurilor umane Curtea ar trebui să fie nu numai dreptă, ci și milostivă, după frumoasa expresie a strălucitoarei amintiri a creatorului Cartelor judiciare din Este de la sine înțeles că umanitatea și blândețea sunt destul de compatibile cu îndeplinirea

constantă de către instanță a datoriilor sale , uneori foarte dureros Atunci când interesele înțelese în mod rezonabil ale represiunii o cer, instanța trebuie să pedepsească inexorabil cu mână fermă, fără să fie stânjenită nici de teoriile unilaterale, nici de perspectivele restrictive ale suferinței umane În astfel de cazuri, judecătorul trebuie A Esmein Histoire de la procedure criminelle en France etc A Du'Bûis Histoire du droit criminel în Franța etc II *) Vezi de ex munca priv -conf Rautacios Zur Psychologie der Aussage, în volumul XXII al lui Liszt Zeitschrift și articolul lui List în No i Deutsche Juristenzeitung din Aceste lucrări au început o serie întreagă de studii pe problema mărturiei martorilor Biblioteca "Runivers" PEDEPSA CA FACTOR DE CULTURĂ amintește-ți zicala vechiului judecător englez: mila se datorează criminalului, dar mila se datorează și țării Încă o notă pentru a încheia această întrebare Nu cu mult timp în urmă, unul dintre criminologii germani a exprimat ideea că legea penală nu este o prescripție pentru pedeapsă, ci doar o presupunere legală a pedepsei, care, pe de o parte, stabilește limitele puterii judecătorești, iar pe de altă parte mâna, dă instanței numai dreptul de a aplica pedeapsa, dar nu îl obligă în niciun caz să aplice pedeapsa în toate acele cazuri în care aceasta este prevăzută de lege Astfel, instanța poate recunoaște că învinuitul a săvârșit infracțiunea care i-a fost atribuită, a săvârșit-o în condiții care exclud orice gând de inacțiune, dar că, în circumstanțele prezentei cauze, nu merită pedeapsa (adică "vinovat" și " merită pedeapsă" conceptele sunt departe de a fi identice) Această teorie are foarte puțini adepți și este aspru condamnată de autoritățile științei dreptului penal Se spune că este în contradicție cu sarcinile instanței - să fie doar gardianul legii și că dacă instanței i se acordă "dreptul la grațiere", atunci va rezulta arbitrariul judiciar și principiul separației puterilor va fi încălcat Și între timp, toate aceste obiecții se bazează pe o neînțelegere Nu acesta este locul pentru a dezvolta și fundamenta teoria tocmai prezentată, după părerea mea, complet corectă Voi observa doar că nici funcțiile de drept ocrotitoare ale instanței, nici principiul separației puterilor, nici dreptul la grațiere aparținând puterii supreme nu vor fi câtuși de puțin încălcate dacă legea penală este construită ca o normă care dă instanța are dreptul de a aplica pedeapsa infractorului dacă acesta este găsit nu numai vinovat, dar merituos de pedeapsă Nu este nevoie să confundăm conceptele de "milă" (umanitate) și "iertare", iar cuvintele teribile "arbitrărie judiciară" își vor pierde tot efectul dacă ținem cont de diferența uriașă dintre eliberarea de pedeapsă a celui care încalcă legea, eliberarea pe motive de umanitate, ca urmare a judecății de persuasiune atât în deplina inofensivă a criminalului, cât și în cruzimea inutilă de a-i aplica pedeapsa conform principiului fiat justiția pereat mundus - și cu condamnarea nevinovat * Biblioteca "Runivers" I V, MIHAILOVSKY indiferent de motiv, cu o pedeapsă dincolo de vina lui, sau cu pedeapsa acuzatului pentru o "infracțiune" care nu există în cod A acorda instanței dreptul de eliberare de pedeapsă ar fi doar legitimarea ordinului care de fapt a existat întotdeauna, și nu numai în procesul cu juriu, invulnerabil în scurtul său, nemotivat "nimeni nu este vinovat", ci și în instanța coroanei , care în astfel de cazuri exagerează, intră în înțelegeri cu conștiința (fenomene nedorite) și recurge la metoda acuzației nedovedite În esență, o astfel de instituție populară și simpatică a condamnării condiționate se bazează pe aceeași idee, care nu este întotdeauna recunoscută clar de teoreticieni Aceeași ordine ar trebui să fie atribuită eventuala

extindere mai mare a puterii instanței de a stabili pedeapsa recomandată de știință, așa cum există, de exemplu, în Anglia și Olanda, unde instanța are adesea puterea de a condamna la închisoare de la unul zi până la douăzeci de ani Las deoparte problema corectitudinii unui astfel de sistem, care poate duce în cele din urmă la următorul rezultat nedorit: în cod sunt enumerate o singură infracțiune, iar instanța stabilește pedepse la discreția sa, ghidată de indicațiile părții generale În orice caz, mi se pare că teoria pe care o apăr este mult mai potrivită cu demnitatea instanței, ca organ al puterii de stat, decât cazurile care apar în Anglia când un judecător condamnă pentru o infracțiune gravă la câteva ore de închisoare Nu este mai ușor, nu este mai demn să-i spui inculpatului: "Da, ați comis această infracțiune, vă găsesc vinovat, în general condamn astfel de infracțiuni; dar ținând cont de astfel de considerente, consider că ar trebui să fii eliberat de pedeapsă Un verdict astfel formulat este mult mai capabil să mențină autoritatea legii decât să joace o comedie cu impunerea unei pedepse microscopice *) *) În Franța, la mai , senatorii Michaud, Schelper, Beral, Mazot, Nake și Tolin au introdus un proiect de lege privind "iertarea judecătorească", potrivit căruia instanței i se acordă, în anumite cazuri, dreptul de a ierta pe inculpatului și eliberează-l de la continuarea urmăririi penale Acest proiect a fost transferat și în proiectul noului cod penal francez (§), dar Biblioteca "Runivers" PEDEPSA CA FACTOR DE CULTURĂ În ceea ce privește pretinsa încălcare a principiului separației puterilor, nu pot să nu remarc următoarele: Stephen, în secțiunea a șasea a capitolului VI al cărții sale A general view of the penal law England, spune că legea este în esenţă un mijloc grosolan şi imperfect şi că de aceea nu poate fi aplicat cu statornicie rectilinie, iar la începutul capitolului IX se pronunţă direct în favoarea extinderii competenţelor instanţei în domeniul legiuirii *) Este foarte caracteristic ca astfel de gânduri să fie exprimate de un englez, adică un om care nu poate fi în niciun caz bănuit că vrea să slăbească respectul pentru lege și să zdruncine fermitatea statului de drept Dar este de la sine înțeles că, cu chestiunea extinderii competențelor instanței, chestiunile privind organizarea instanței, personalitatea judecătorului *), garanțiile justiției, condițiile de loc și timp și încrederea populației în instanță sunt cele mai strâns legate De exemplu, pentru un popor al cărui carne și sânge nu a intrat încă în respectul pentru lege, pentru care simțul legalității nu a devenit încă "al șaptelea simț", care este obișnuit să fie ghidat de discreție în toate, nu este deloc oportun a extinde prea mult limitele puterilor judiciare) Este imposibil să nu observăm, de altfel, că un judecător-funcționar care a întrerupt orice legătură cu știința este complet nepotrivit pentru rolul onorabil pe care cele mai noi tendințe din știință doresc să-l încredințeze nu a fost acceptat la revizuirea finală În Anglia, Legea juridică sumară din , secțiunea , acordă dreptul instanței în anumite cazuri în care, în opinia instanței, impunerea unei pedepse este inutilă, de a elibera acuzatul de urmărire penală) miercuri Poilock Eseuri de jurisprudență și etică; Bylow Gesetz und Richteramt > şi Ligìitwood Natura dreptului pozitiv Observaţii foarte interesante despre oportunitatea extinderii puterii curţii din Saleilles Ecole, historique et droit naturel d'après quelques ouvrages récents (în Revue trim d dr civ , I); Leroy-Beaulieu, L'état moderne et ses fonctions) Aici se reamintește involuntar fraza lui Igering (Tsel v pravo,): "Succesul dreptății în cele din urmă depinde în întregime de condițiile asumate de lege în persoana unui judecător) În această stare de fapt, masa necivilizată poate fi ușor

impregnată de ideea, de exemplu, a admisibilității infracțiunilor săvârșite pentru prima dată, a posibilității depline de evitare a pedepsei etc Astfel, dorința infractorului legiuitorul pentru a crea o protecție sporită a intereselor juridice poate fi în mare măsură paralizat Biblioteca "Runivers" S I V MIHAILOVSKY IV Dar sunt suficiente toate garanțiile pe care le-am considerat? Pentru a rezolva corect această întrebare, să ne imaginăm că în țară există o guvernare perfect organizată, un cod penal excelent, instanțe excelente și legi pur procesuale excelente; să ne imaginăm că cu toate aceste date disponibile, acuzatul va fi condamnat și încarcerat de câţiva ani de închisoare Dacă această închisoare va semăna cu iadul lui Dante, dacă va fi un loc de chin, boală, tortură, o școală a viciului și a crimei, dacă criminalul, după ce o părăsește, devine o povară grea pentru societate, pierzându-și pentru totdeauna sănătatea, demnitatea umană , sau transformarea într-un răufăcător inveterat - toate efectele benefice ale celor trei tipuri de garanții pe care le-am luat în considerare vor fi paralizate Evident, aceste garanții necesită un plus foarte substanțial Și întrucât în prezent locul central în sistemul punitiv îl ocupă pedeapsa închisorii sub formă de închisoare, întrucât, evident, acest gen de pedepse are un viitor și mai mare, organizarea rezonabilă a executării pedepsei închisorii este o chestiune de o importanță capitală Această organizație trebuie să se asigure că pedeapsa își pierde toate trăsăturile nepoliticoase și jignitoare față de demnitatea umană, astfel încât să contribuie la corectarea socială a celor pedepsiți, astfel încât să demonstreze personal atât celor pedepsiți, cât și societății puterea, dreptatea și umanitatea stăpânirii lege Și aici, ca în toate cazurile anterioare, știința vine în ajutorul omenirii Una dintre catedrele științei dreptului penal, departament care, având în vedere bogăția conținutului, importanța și vitalitatea problemelor luate în considerare, având în vedere vastitatea literaturii deja acumulate, are tendința de a sta în picioare ca domeniu independent de cunoaștere - închisorile - își asumă grea și nobilă sarcină de a fi conducătorul legiuitorului în treburile ѣ crearea ultimei serii de garanții care asigură slujirea pedepsei celor mai înalte idealuri culturale Această știință cere, printre altele, ca tot ceea ce provoacă de nespus Biblioteca "Runivers" PEDEPSA CA FACTOR DE CULTURĂ urgența suferinței Desigur, închisoarea nu este și nu trebuie să fie o instituție caritabilă, nu trebuie să pară atractivă criminalului, momentul represiv ar trebui să joace rolul principal în întregul regim penitenciar, dar acest moment nu trebuie să degenereze într-o batjocură la adresa individului Prof I Wargha remarcă perfect că, chiar și într-un infractor condamnat, trebuie să respectați personalitatea creată de sine și demnitatea sa umană și să trateze persoana care ispășește pedeapsa în consecință Abia atunci poate fi realizată una dintre cele mai dificile, dar din acest motiv cele mai nobile sarcini ale închisorii: a face o persoană să iasă din închisoare mai bine decât a intrat în ea Și pentru ca închisoarea să devină corect) Die Abschaffuñg der Straiknechtschaft II, și următoarele Tarde (Les transformations du droit -) indică faptul că în vremurile primitive existau două tipuri de pedepse care se deosebeau brusc una de cealaltă: i) răzbunare sângeroasă împotriva membrilor unei comunități străine, răzbunare fără milă, fără nicio manifestare a conceptul de vinovăție, cu scopul exterminării inamicului, și) mântuirea (și în caz de imposibilitate - exil) - în raport cu membrii comunității lor; există deja un concept moral de vinovăție, un concept bazat pe simpatie, acel element de bază al societății Izvorul dreptului penal a fost această a

doua formă, care de-a lungul timpului s-a îmbinat cu prima Kulischer în lucrarea sa Untersuchungen über das primitive Strafrecht (în Zeitschrift für vergleich Re'chtwissensch Band) dovedește că expulzarea din comunitatea Fried-losigkeit nu implică deloc obligația membrilor de a comite orice fel de acțiune violentă împotriva exilatul acțiuni: a fost doar demis, alungat (moment activ) și apoi comunității nu i-a păsat deloc de el (moment pasiv) - Toate acestea pot fi foarte instructive pentru construirea unei teorii a pedepsei, deoarece arată că pedeapsa nu domină nici în embrion însuși motive pur animale de răzbunare, dar există momente de cel mai înalt nivel Motto-ul închisorii ar trebui să fie in severitae humanitas Teoria lui Bara ÍHandbuch -) nu poate fi acceptat: într-adevăr, există o pedeapsă împreună cu aceea și o cenzură a unor fapte, dar pe lângă cenzură, mai există un plus în pedeapsă, iar acest plus este esența pedepsei Această esență constă în a provoca o anumită suferință criminalului, în a-l lipsi de anumite binecuvântări Astfel, momentul principal al pedepsei, momentul contat pe prevenirea generală, este momentul represiv, severitas Dar o severitas în forma sa cea mai pură poate degenera cu ușurință în cruzime, în atrocități Aici apare un alt moment în scenă - humanitas Servește ca o completare, un corector Biblioteca "Runivers" grădină zoologică i V Mihailovski pentru ca în activitatea penitenciarului să nu existe abateri dăunătoare nici către o umanitate fals înțeleasă, fie către o severitate excesivă, este necesar (pe lângă reformele generale) să se creeze personal bun care să deservească afacerile penitenciare de la cel mai jos la cel mai înalt Și dacă Krone x) face cereri poate prea mari de la funcționarii penitenciarului, atunci nu trebuie să uităm că teoretic aceste cerințe sunt necondiționat corecte și că doar prin ridicarea nivelului de pregătire științifică și a calităților morale ale funcționarilor închisorii putem spera să le transformăm pe cele dintâi " temniceri" în cele culturale muncitori de cel mai înalt nivel Importanța închisorii în sistemul general al studiului academic al dreptului nu ridică acum nicio îndoială S-au predat cursuri separate de închisoare la unele universități germane și aici la universitățile din Sankt Petersburg (Foynitsky), Moscova (Pustoroslev) și Odesa (Piontkovsky) La Congresul Internațional al Penitenciarului din Sankt Petersburg, după rapoartele lui Foinitsky, Lombroso, Jageman și Joly, a fost recunoscută ca fiind necesară înființarea unui departament independent de închisori la universități Este necesar doar să ne amintim că știința juridică, ca oricare alta, nu poate sta la apogeul sarcinii sale decât atunci când nu pierde legătura cu filozofia, fără de care este imposibil să se dezvolte o viziune întreg și corectă asupra lumii și care constituie începutul şi sfârşitul tuturor cunoştinţelor noastre a) Omul de știință care își dedică energiile exclusiv unor sarcini mici, anumitor departamente de experiență, pierde prea ușor o viziune amplă asupra sarcinilor posibile ale științei în ansamblu *) Zweìfellose Moralitãt, sittlicher Ernst, gesunde Religiosità!, klares Denken, mutige Entschlossenheit, eine der Stellung entsprechende gute allgemeine bezw technische Bildung und vollste Hingebung an den Beruf K Krohne, Lehrbuch der Gefãngnisskunde Autorul are cu siguranță dreptate când spune (p) că die besten Systѐme, die vollkommensten Regulamente werden wenig ausrichten bei einem mittelmassigen Beamtenpersonal și că în afacerile închisorii aforismul "oameni, nu reguli" are un caracter deosebit sens) "Filosofia este o știință generală, care trebuie să unească într-un sistem armonic cunoștințele obținute de științele speciale, și să reducă la principiile lor metodele generale și premisele cunoașterii

folosite de științe" W Wundt Introducere în filosofie , p Biblioteca "Runivers" PEDEPSA CA FACTOR DE CULTURĂ Cuvintele lui Chicherin sunt profund adevărate: "Oricât am studia economia națională, dreptul și statul în manifestările lor, nu vom înțelege de aici dacă aceste manifestări corespund acelor principii superioare de adevăr și bunătate care zac în sufletul unui persoană și pe care încearcă să le implementeze în viața sa Aceste principii pot fi elucidate doar de filozofie, care, ca urmare, devine cel mai înalt standard dintre toate relațiile sociale *) Este imposibil să nu salutăm din toată inima renașterea în știință a dreptului aspirațiilor ideale Se poate să nu fie de acord cu terminologia, cu prevederile particulare, cu împărțirea unei singure științe în mai multe științe independente, dar în orice caz nu se poate decât să se bucure de apariția unui spirit viu în știință, nu poate decât să admită că în acest spirit este cheia dezvoltării viitoare a gândirii juridice Nici istoricismul, nici tendința sociologică (nu vorbesc de metoda juridică formală) nu pot deschide orizonturi largi ale gândirii juridice, nu-i pot oferi criterii de încredere și ferme de evaluare a fenomenelor existente, nu pot restabili jurisprudența acelei străluciri și măreții a fost ea distinsă în acele vremuri în care lupta pentru libertate, pentru pace, adevăr, pentru fraternitatea între oameni, când "cuvântul ei puternic a distrus prejudecățile și superstițiile vechi de secole în drept, a plantat adevărata lege și dreptate luminată și umană" Simpla cunoaștere a ceea ce a fost și a ceea ce este nu ne poate oferi niciodată un răspuns la întrebarea ce va fi, la fel cum știința existentului nu poate oferi niciun criteriu de evaluare a acestui existent Valoarea absolută a individului și libertatea ei - acest principiu de bază al dreptului - nu poate fi derivat nici prin cercetare istorică, nici prin cercetare sociologică, deoarece "acolo unde personalitatea este luată ca o verigă în mișcarea generală, poziția ei este determinată în întregime de condițiile temporare ale mediului" și deci despre personalitatea inerentă, cum astfel de drepturi sunt excluse Principiul de bază al dreptului amintit acum deosebește clar teoriile idealiste ale dreptului de cele realiste (teoriile interesului, compromisului, materialismul economic etc) și le distinge în avantajul incontestabil al primelor) Proprietatea și statul I, p XIII Biblioteca "Runivers" I V MIHAILOVSKY Fiecare viitor ministru al justiției trebuie să realizeze în mod clar întreaga dificultate și responsabilitate a muncii căreia se va dedica și să- și amintească că, oricât de bune ar fi legile pe care va trebui să le aplice, activitatea sa nu va aduce niciodată beneficii oamenilor dacă este nu va fi impregnat de spirit viu, nu va fi luminat de lumina rațiunii, nu va fi încălzit de simțire Este necesar ca idealurile strălucitoare ale științei de-a lungul vieții, pline de încercări, să nu părăsească slujitorul justiției Abia atunci va găsi puterea de a rezista masei ispitelor și greutăților, abia atunci va putea, în toate împrejurările nefavorabile, să aducă măcar un sâmbure de folos marii cauze a dreptății, abia atunci va simți satisfacție morală din conștiința unei îndatoriri cinstite îndeplinite Și pentru aceasta, de altfel, este necesar să folosim cât mai bine acești ani minunati, de neînlocuit, când viitorul slujitor al justiției trage aceste idealuri din sursa cea mai pură În universitate, acel templu al științei libere, studentul trebuie să muncească din greu și cu conștiință, dar centrul de greutate nu trebuie să stea în dobândirea deprinderilor tehnice și a cunoștințelor practice, ci în dobândirea a ceea ce nu va putea dobândi mai târziu, în dobândirea acele bogății, pe care "Nici molia, nici rugina nu se extermină și pe care hoții nu le

sparg și nu le fură)) Pr -Conf univ I V Mihailovski Biblioteca "Runivers" Pitagora și pitagoreicii, Personalitatea lui Pitagora, un reformator religios și unul dintre cei mai mari filosofi ai Greciei, era deja înconjurat de legende în secolul al V-lea, iar informațiile exacte despre viața sa, învățătura și soarta timpurie a uniunii pe care a fondat-o sunt extrem de rare A trăit în secolul VI la PX, iar biografiile lui Diogenes Laertius, Porfirie și Iamblichus au fost compilate în secolele al III-lea și al IV-lea după PX; tocmai izvoarele pe baza cărora sunt scrise, în cel mai bun caz, nu se întorc înainte de secolul al IV-lea la PX Filosofia pitagoreică, sau mai exact, totalitatea învățăturilor care purtau acest nume, se întinde din secolul al VI-lea la PX până la neoplatonism, în care se dizolvă în secolul III anunț Nu e de mirare că și-a schimbat sensul inițial de-a lungul atâtor secole Primele două secole sunt petrecute pentru dezvoltarea vechii școli pitagoreice și deja în această perioadă sunt conturate dezacorduri sau diferențe semnificative în mijlocul acesteia Apoi, în a doua jumătate a secolului al IV-lea învățătura pitagoreică este absorbită de platonism, iar școala însăși continuă să existe doar sub forma unei secte mistice sau uniune religioasă, în care se pierde activitatea științifică - rămân doar ritualismul și postul superstițios, asupra căruia comedianții își bat joc În cele din urmă, începând cu secolul al II-lea, pitagorismul renaște din nou, dar acest "nou pitagorism" este, în esență, o învățătură cu totul nouă, străduindu-se să reconcilieze principiile lui Platon, Aristotel și stoici într-un sistem integrat, care este prezentat ca filozofia autentică a lui Pitagora, este investită în simboluri presupuse antice pitagorice și se dezvoltă într-o întreagă literatură de scrieri false atribuite lui Pitagora și studenților săi cei mai apropiați Aproape tot Biblioteca "Runivers" KH Q N TRUBETSKOY Lucrările "pitagorice" care au ajuns la noi pe fragmente sau sunt cunoscute măcar după titluri aparțin tocmai acestei literaturi apocrife Așa sunt, de exemplu, fragmente din opera imaginară a lui Archytas, strategul tarentian, contemporan și prieten al lui Platon: limbajul dorian "de bucătărie" al acestor fragmente și terminologia lor pur aristotelică expun suficient de mult fabricarea lor Este mai greu de comentat fragmentele atribuite lui Philolaus, care se presupune că a alcătuit pentru prima dată o expunere scrisă a filozofiei pitagoreice: în ciuda îndoielilor unor critici, ele sunt mai ușor de explicat admițându-le autenticitatea decât respingând-o Astfel, examinând dovezile sau sursele ulterioare referitoare la învățătura pitagoreică, trebuie să facem distincția între straturile ulterioare ale noului pitagorism (din secolul al II-lea) și platonism De mare importanță pentru noi sunt mărturiile lui Platon, Speusippus (Diels, Fragmenta j), Aristotel și cei mai apropiați studenți ai săi, în special Teofrast, care au ajuns la noi prin intermediul doxografilor Totuși, nici acești martori nu puteau avea informații exacte despre începutul învățăturii: puteau cunoaște pe Philolaus sau Archytas, cărora Aristotel i-a dedicat o lucrare deosebită, dar ceea ce spune Aristotel despre începutul învățăturii (M I,) arată că nu pretinde că știe ce a învățat însuși Pitagora, care, conform tradiției școlii însăși, nu a lăsat nicio declarație scrisă a învățăturii sale Putem judeca gradul de diferență și abatere în domeniul învățământului pe baza faptului că astfel de gânditori originali și originali precum Parmenide și Empedocle au aparținut alianței pitagoreice: acest lucru nu i-a împiedicat să se prezinte fiecăruia cu propria sa învățătură, care nu s-ar numi pitagoreică Între timp, în orice caz, ei au apărut cu lucrările lor înaintea lui Filolau, iar lucrările lor sunt, de

asemenea, valoroase pentru istoria pitagorismului timpuriu, deoarece se pot urmări influențele sale în ele Toate acestea fac ca sarcina criticului să fie extrem de dificilă Este chiar greu să le acordăm pitagoreenilor locul lor cuvenit în expunerea istoriei filozofiei Pitagora este un înțelept semi-mitic, contemporan cu Anaximandru și Pherekides, Philolaus este contemporan cu Socrate, Archytas este prieten cu Platon Alții îl despart pe Pitagora de pitagoreeni, îl plasează printre mistici și văd în el un profesor religios, apropiat orficilor și străin de științific Biblioteca "Runivers" PYTHAGOR ȘI PYTHAGORKITS spirit, și numai alți fizicieni presocratici sunt plasați printre pitagoreici Dar cum se pot separa elementele timpurii ale pitagorismului de cele de mai târziu, mai ales dacă aceste din urmă elemente nu sunt suficient elucidate? Întreaga viziune asupra lumii a școlii, în măsura în care ne putem forma un concept despre ea, este de un caracter foarte arhaic și prezintă un grad slab de dezvoltare a abstracției Și totuși nu este mai puțin impregnat de un singur spirit, iar principiile sale directoare sunt clare și definite, cu toate acele diferențe particulare, pe care Aristotel le remarcă printre pitagoreicii, contemporani lui De asemenea, avem doar informații fragmentare despre matematica pitagoreenilor, care au ajuns la noi în principal prin matematicienii greci de mai târziu, care au tras din istoria geometriei elevului lui Aristotel Eudemus (Vezi Tannery Hist de la geometrie grecque şi hist Hist Greek Science; de asemenea Cantor Vorles mber die Gesch d gr Mathematik, şi Hultsch, articolul Arithmetik în Enz Pauly-Wissowa) Pitagora, fiul lui Mnesarchus, originar din insula Samos, era deja celebru printre contemporanii săi ca profesor de religie, om de știință și filozof, care îi depășea pe toată lumea în cunoștințele sale "Multe cunoștințe nu învață mintea", spune Heraclit, "altfel i-ar fi învățat pe Hesiod și Pitagora, precum și pe Xenofan și pe Hecateu (fr); într-un alt pasaj, el spune că "Pitagora, mai mult decât oricine altcineva, s-a străduit să învețe și și-a compus înțelepciunea - cunoașterea și arta rea" Legendele ulterioare spun multe despre călătoriile lui Pitagora, dar nu știm nimic sigur despre ele - mai mult decât restul, probabil călătoria lui în Egipt Același lucru trebuie spus despre acei profesori care i-au fost atribuiți: probabil doar cunoașterea lui cu învățăturile lui Anaximandru, și poate și alți reprezentanți ai școlii milesiene; de asemenea, este posibil să fi fost familiarizat cu învățăturile lui Pherecydes, deși nu ne este clar ce ar putea învăța din cosmogonia sa mitologică Aproximativ în jurul anului , Pitagora s-a mutat la Croton, * un important centru cultural al Marii Greci (Sudul Italiei), unde a fondat uniunea care i-a purtat numele Misterele pitagoreice deja în antichitate s-au apropiat de cele orfice - atât de mult încât Herodot nu a făcut deosebire între ele (II, i); după cum sa menționat deja, există motive să presupunem că orficii au împrumutat adesea Biblioteca "Runivers" KN S N TRUBETSKOY au învățat de la pitagoreeni unele dintre învățăturile lor, dar în parte ei înșiși au putut exercita o oarecare influență asupra lor Relocarea lui Pitagora putea fi cauzată de legătura sa cu orfii locali, sau de tirania lui Policrate, care nu putea permite activitățile unei societăți secrete urmărind nu numai scopuri religioase, ci și politice, care, fără îndoială, era alianța pitagoreică Totuși, activitățile unirii nu s-au limitat la politică și religie - uniunea a fost o școală filosofică, iar Pitagora a fost unul dintre cei mai mari gânditori greci (Irod IV, θαγόρας), creatorul geometriei științifice, al teoriei numerelor, al doctrinei al armoniei și fondatorul viziunii filozofice originale asupra lumii, care a văzut în univers tărâmul legilor

matematice În Pitagora au văzut fie un reformator exclusiv religios, mistic sau profet, fie un moralist și organizator politic, fie un învățat și filosof excepțional Deja printre antici se pot găsi ecouri ale acestor opinii, dacă se examinează diferitele straturi de legende cuprinse în biografiile lui Iamblichus, Porfirie și Diogene Laertius Între timp, originalitatea lui Pitagora s-a manifestat, aparent, tocmai într-o combinație ciudată a diverselor aspecte ale activității spirituale, în fundamentul unui nou "mod de viață" special: unirea sa a fost în același timp o biserică, o școală filozofică şi o eterogenitate politică care s-a extins cu mult dincolo de Croton Din toate punctele de vedere, această uniune era destul de populată, iar membrii săi au intervenit activ în viața politică În Croton însăși, chiar și sub Pitagora, alianța a stârnit o puternică opoziție, în fruntea căreia se afla un anume demagog Cylon Pitagora a fost nevoit să se retragă la Metapont, unde a murit - necunoscut în secolul al V-lea sau al VI-lea După moartea sa, activitatea politică a sindicatului nu se oprește Parmenide a fost o figură politică în Elea, discipolul său Zenon a căzut martir pentru libertatea orașului natal, Empedocle din Agrigentum a fost un demagog, un luptător împotriva tiraniei În jurul celei de-a doua jumătate a secolului al V-lea în sudul Italiei, alianța pitagoreică a fost înfrântă Susținătorii lui Cylon au incendiat casa atletului Milo din Croton, unde erau adunați pitagoreicii; dintre ei, doar doi au fost salvați, așa cum ar fi, Arhip și Lysis, care mai târziu la Teba a fost profesorul lui Epaminondas De când s-a născut acesta din urmă Biblioteca "Runivers" PITAGORAS ȘI PITAGOREENII doar aprox în anul , este clar că înfrângerea alianței în cauză ar putea avea loc abia în a doua jumătate a secolului Din Croton, mișcarea împotriva alianței s-a extins rapid în alte orașe, cucerind Metapont, ceea ce în sine indică un politic sensul unei uniuni care a devenit victima unei adevărate conspiraţii "Peste tot în Grecia Mare", spune Polibiu (II,), "întâlnirile pitagoreenilor au fost arse și, din moment ce, firește, primele iubiri din fiecare oraș au pierit astfel, cele mai mari răsturnări ale sistemului statal au avut loc peste tot iar cetăţile au fost copleşite de crimă, ceartă şi tot felul de necazuri" Rămășițele pitagoreenilor s-au împrăștiat; alții s-au mutat în Grecia, ca de exemplu Lisis și Philolaus, care vizitau Teba la sfârșitul secolului al V-lea Necazurile s-au oprit doar cu ajutorul medierii trimișilor din Aheea - Croton era o colonie aheică Pitagoreii s-au întors din nou în patria lor italiană și au obținut din nou o influență semnificativă Philolaus ar fi fost ucis sub suspiciunea de a complot pentru a prelua puterea Centrul principal al pitagoreenilor supraviețuitori este Tarant, unde la începutul secolului al IV-lea Archippus a devenit celebru, un prieten cu Platon, un matematician și fizician celebru, creatorul mecanicii științifice și împreună un om de stat, care a stat multă vreme în fruntea orașului natal și a fost de șapte ori strateg Pitagoreii au fost oponenți activi ai tiranului Dionysius din Siracuza și au stat în fruntea opoziției împotriva politicii sale între orașele grecești din Italia Astfel, lupta împotriva tiraniei și ciocnirea cu democrația sunt trăsăturile caracteristice ale politicii pitagoreice; Uniunea Pitagora este o heterie aristocratică organizată de Pitagora într-o țară străină, în cadrul societății democratice a coloniilor sud-italiene Acesta este un indiciu istoric important care aruncă lumină asupra activităților lui Pitagora Scopul lui! părea a fi de a crea o nouă aristocrație, de a forma o domnie a celor mai buni prin unirea religioasă și educația într-o școală filozofică Alianța lui Pitagora l-a inspirat ulterior pe

Platon cu idealul său de stat condus de filozofi Dar, în orice caz, ideea lui Pitagora, a cărei lățime nu o putem judeca acum, s-a dovedit a fi mai practică, mai fezabilă: el a reușit să se adună efectiv Biblioteca "Runivers" KN S N TRUBETSKOY o aristocrație mentală puternică, care includea politicieni de seamă, oameni de știință, filozofi, medici, sportivi, precum Milo Este de remarcat faptul că femeilor li s-a permis să se alăture uniunii Idealul acestei aristocrații este în primul rând un ideal etic și s-ar putea crede că Aristo-Xen, un student al lui Aristotel, care a cunoscut "ultimii pitagoreici și filozofi", oferă o imagine aproximativ corectă a tendințelor lor morale Pentru societatea umană, nu există rău mai rău decât anarhia, iar pentru mântuirea societății este necesară existența conducătorilor De la conducători, iluminismul și umanitatea, se cere filantropia, de la guvernați, nu numai ascultare, ci și evlavie față de bătrâni, pentru guvernare, venerarea zeilor domestici și a legilor domestice, venerarea părinților și a conducătorilor - aceasta este morala şi baza religioasă a unei societăţi normale Dar pentru a-și face afacerile de stat cu demnitate și succes, conducătorii trebuie să fie cu adevărat cei mai buni oameni - nu prin naștere, ci prin vitejie, putere, rațiune, prin dezvoltarea abilităților și virtuților lor Și de aici și cerința educației: religioasă, intelectuală și morală, care se realizează în uniune Cultul mistic în care membrii au fost inițiați după o anumită ascultare, mese comune, muzică și gimnastică comună și studii științifice, i-a unit pe pitagoreici, în afară de scopurile politice comune pe care le urmăreau Aici se realizează, pentru prima dată, acel ideal particular al unei vieți superioare, caracteristic într-o anumită măsură și tuturor școlilor filozofice ulterioare ale antichității - o viață petrecută într-un cerc închis de prieteni aleși, uniți de o comunitate de interese spirituale, dedicată în întregime căutării comune a adevărului și preocupării pentru perfecționare, pentru dezvoltarea armonioasă a forței lor spirituale, mentale și fizice În școlile filozofice ale antichității s-au dezvoltat cele mai puternice legături de prietenie: nicăieri nu a fost atât de apreciată, nicăieri a fost dată cu un asemenea patos, găsind în ea una dintre cele mai înalte binecuvântări ale vieții umane; era o încântare în fața celei mai înalte noblețe simțite, frumusețe spirituală; personalitatea umană Ulterior, Platon ne înfățișează artistic acest patos entuziast, ajungând uneori la abateri dureroase Aristotel dă un ton minunat Biblioteca "Runivers" PITAGORAS ȘI PITAGOREENII ce înaltă și sublimă evaluare etică a prieteniei, iar epicureenii înșiși au devenit faimoși pentru cultul ei Dar prima unire, biserica celor prieteni, a fost unirea pitagoreică Și în legendele școlii se păstrează numele adevăraților eroi ai prieteniei, despre care Aristoxenus povestește în Iamblichus (V Pyth -), - de altfel, legenda prieteniei lui Damon și Phintius, care l-a inspirat pe Schiller Pitagora a fost un profesor de viață > și chiar și în zilele lui Platon, popularitatea lui și a adepților săi a fost asociată în principal cu acel nou "mod de viață" (πυθαγόρειος τρόπος του βίου), pe care ei îl dețineau (Rep X și B)) Școala era un fel de ordin religios, iar fondatorul ei se bucura deja în secolul al V-lea de cea mai înaltă autoritate religioasă, era înfățișat ca un fel de "supra-om", posedând o înțelepciune și o perspicacitate deosebite (cf Empedocles fr) Puținul pe care îl cunoaștem despre învățăturile sale religioase ne obligă să-l apropiem de orfi, deși se pare că principala divinitate a unirii a fost Apollo și deși este posibil ca doctrina transmigrării să fi fost împrumutată de orfii din Pitagora În orice caz, atât aici, cât și acolo, mântuirea

sufletului servește scopului religios Aceasta din urmă este o ființă demonică nemuritoare căzută în lumea pământească și, ca pedeapsă, închisă sub "păză" în "temnita" trupului Sufletul nu are raportul necesar cu corpul în care trăiește: se poate muta și în alte corpuri După moarte, despărțit de trup, sufletul primește răzbunare în viața de apoi; și după o anumită perioadă de timp, se încarnează din nou într-un alt corp uman sau chiar animal, o viziune pe care Xenofan o ridiculizează deja (fr) Se povestesc legende antice că Pitagora deținea amintirea încarnărilor sale anterioare și se pare că conceptul unei astfel de anamnezi miraculoase (amintiri) era larg răspândit în cercurile Pitha-Goreene din secolul al V-lea î Hr (cf Empedocles ir)- Aceste credințe, ca și cele ale orfilor, erau asociate cu un cult aparte, constând în rituri și purificări misterioase, un "mod de viață pitagoreic" special, care impunea membrilor uniunii o serie de prescripții rituale - abținerea de la hrana din carne , din fasole, din niște pești și haine de lână și în general respectarea unui fel aparte de "puritate" rituală Adevărat, nu există niciun motiv să-l atribui lui Pitagora însuși Întrebări de filosofie, KN Biblioteca "Runivers" KN S N TRUBETSKOY întregul set de reguli ascetice și superstiții rituale observate ulterior de școala sa: se pare că aici influența orfilor a fost foarte semnificativă și mai târziu, când viața științifică și politică a unirii s-a stins Dar, pe de altă parte, anumite "simboluri" erau asociate cu toate cultele secrete Mântuirea sufletului prin purificare și inițiere misterioasă a jucat, evident, un rol principal în misterele pitagoreice timpurii: eliberarea de rătăcirea sufletească, comuniunea cu nemurirea zeilor era scopul principal și nu numai morala, ci mai presus de toate purificarea rituală a servit ca un mijloc În ce măsură Pitagora a cerut abținerea de la mâncarea din carne, care a fost respectată cu strictețe de adepții săi, este greu de spus x); dar se pare că el cerea deja milă pentru animale, fundamentând această cerere cu doctrina transmigrării sufletului De la religia lui Pitagora, să trecem la filosofia sa și să luăm în considerare care au fost fundamentele viziunii pitagoreice asupra lumii "El a fost primul care a dat numele filozofiei și s-a numit filozof", spune Diogene (prooesh) *) Oricât de greu ar fi să vorbim despre o cantitate atât de nedeterminată precum "filozofia lui Pitagora", credem că întreaga istorie a școlii sale devine de neînțeles dacă noi, împreună cu unii critici moderni, refuzăm să vedem în acest "primul dintre filozofi" "orice altceva decât vindecător și să respingem tradiția, deși poate nu este suficient de devreme, dar totuși dând un răspuns cel puțin plauzibil la întrebarea în ce a constat "multele învățături" ale lui Pitagora și acea "istorie", sau cunoștințe științifice, în care el, după mărturia lui Heraclit, și-a întrecut contemporanii și predecesorii Începuturile filozofice ale pitagoreenilor Potrivit lui Eudemus, Pitagora a transformat pentru prima dată studiul geometriei într-o adevărată știință, examinându-i începuturile *) După Iamblichus, el s-a abținut doar de la carnea acelor animale care nu sunt sacrificate zeilor olimpieni (sufletul uman nu se mută în θυσιμα ζώα - animale potrivite pentru sacrificiu V Pyth)) Zenon, un elev al lui Parmenide, care s-a certat cu pitagoreenii, și-a intitulat opera, aparent îndreptată împotriva învățăturii lor, "împotriva filosofilor" - ceea ce confirmă această legendă Biblioteca "Runivers" PITAGORAS ȘI PITAGOREENII din cel mai înalt punct de vedere şi prin examinarea teoremelor sale în mod speculativ El a creat doctrina incomensurabilității și cele cinci corpuri drepte De asemenea, i se atribuie teorema care îi poartă numele pe pătratele laturilor unui

triunghi dreptunghic El este astfel fondatorul geometriei deductive "Istoria" lui Pitagora a fost în primul rând geometria) Mai mult, Pitagora s-a angajat în aritmetica sau teoria numerelor, care provine tot de la el: i se atribuie doctrina numerelor pare și impare, a numerelor pătrate și armonice Mai mult, lui Pitagora i se atribuie deja prima aplicare a matematicii la muzică, adică descoperirea legilor armoniei muzicale În cele din urmă, după cum vom vedea, există motive să credem că Pitagora nu a fost străin de observațiile și speculațiile astronomice în spiritul predecesorilor săi ai școlii milesiene În ce măsură toate acestea sunt de încredere și în ce măsură lucrările adepților și studenților sunt atribuite profesorului însuși, este greu de răspuns În orice caz, întreaga direcție a școlii presupune descoperirea geometriei științifice, studiul teoriei numerelor și încercarea de a explica natura prin aplicarea geometriei și mai sus | la fizică Aceasta este esența pitagoreismului și este cel mai firesc să urmărim concepția sa științifică și filozofică inițială până la părintele matematicii științifice, Pitagora "Așa-numiții pitagoreici, spune Aristotel, au preluat științele matematice și le-au împins înainte Creșteți în aceste științe, ei au recunoscut începutul matematicii drept începutul a tot ceea ce există Dintre astfel de începuturi, numerele sunt primele prin natura lor și li s-a părut că în numere văd multe asemănări cu lucrurile astfel încât această particularitate a numerelor le-a apărut drept dreptate, altul ca suflet sau mintea, al treilea ca o ocazie de bun augur etc în raport cu orice altceva; în plus, ei au văzut și proprietățile și relațiile armoniei muzicale în numere Și astfel, din moment ce li s-a părut că totul este asemănat prin natură cu numerele, iar numerele în sine erau primele dintre natură, ei au acceptat că elementele numărului sunt elementele a tot ceea ce există și că întregul cer este armonie si numarul Și toate corespondențele pe care le puteau da în cifre) Confuzie de VP εσχαλεντο δέ τ, γεωμετρία πρός IΜαγορου ιστορία unsprezece* Biblioteca "Runivers" KN S N TRUBETSKOY sau armonii cu stări sau părți ale cerului, sau cu structura lumii întregi, s-au adunat și s-au coordonat între ele; iar dacă ceva lipsea undeva, au făcut tot posibilul să adauge ceva pentru a da o secvență coerentă întregii lor construcții" (Mt I) Deci, pitagoreenii au început matematica pentru prima dată și au deschis calea către cunoștințe științifice necondiționat de încredere în ea Primele raze de adevăr științific nu au putut decât să uimească mințile și să orbească ochiul neobișnuit Organul cunoașterii științifice găsit; Nu este matematica, și principiul matematicii, numărul, cheia cunoașterii a tot ceea ce există? "Natura numărului oferă tuturor cunoștințe, îndrumări și instrucțiuni în orice lucru îndoielnic sau necunoscut", spune Philolaus Căci niciunul dintre lucruri nu ar fi clar pentru nimeni, nici în sine, nici în relație cu alții, dacă nu ar exista un număr și ce este inerent în el "(fg) Poeții antici credeau într-o lege obiectivă > care domnește în lume: lumea este un întreg aranjat, armonie sau ordine - "Cosmos", - termen, conform legendei, din nou pus în uz pentru prima dată de Pitagora Sarcina filozofului este să înțeleagă această ordine a universului și legile sale, iar matematica oferă cheia unei astfel de înțelegeri Întreaga lume extinsă, lumea corpurilor este supusă legilor geometriei, deoarece forma corpurilor și relațiile lor spațiale sunt determinate geometric Mai mult, nu observăm regularitate matematică în domeniul fenomenelor astronomice? Și nu întâlnim astfel de legi în lumea neextinsă a sunetelor? Descoperirea intervalelor armonice a confirmat cu brio ipoteza pitagoreică, dacă nu a inspirat-o de la sine: nu numai

rapoartele mărimilor, ci și rapoartele calităților sunt determinate matematic, ele permit exprimarea numerică Diferențele calitative se reduc la cele cantitative De aici concluzia - "întregul cer este armonie și număr"; toate faptele corespunzătoare acestui punct de vedere sunt selectate și "armonizate", toate neajunsurile sunt compensate pentru a da armonie sistemului Printre pitagoreicii de mai târziu, se pare că nu au existat puține concepte diferite, mai multe încercări diferite de a explica esența și originea lumii dintr-un număr sau numere și, după cum am menționat deja, speculațiile platoniciene și neo-pitagorice despre numere sunt adesea amestecate cu Pitha merge-
  renan; dar dacă ne limităm la dovezile lui Aristotel și la materialul doxografic verificat critic, atunci chiar și atunci este dificil să oferim vreo relatare exactă a construcțiilor antice pitagoreice Cu toate acestea, în însăși diversitatea încercărilor de a rezolva, se reflectă unitatea problemei principale Tot ceea ce există și apare, toate proprietățile lucrurilor, trebuie explicate matematic - acesta este scopul, aparent stabilit de la început Urmărirea acestui scop a dus la descoperiri importante și la presupuneri strălucitoare în domeniul fizicii; dar de vreme ce principiul metodologic a fost transformat într-o realitate metafizică, întrucât ființa lui trebuia explicată din principii matematice sau din număr, ca "prim principiu" al matematicii, sarcina a devenit imposibilă și a dat naștere în mod firesc la diferite soluții incorecte Cum au trecut pitagoreicii cu vederea în lucruri acel "reziduu calitativ care rămâne în ele după deducerea tot ceea ce este cantitativ? Evident, au trebuit să atribuie! un număr de proprietăți calitative Am văzut deja că "acest | particularitatea numerelor le-a apărut drept dreptate, alta? ca o minte sau un suflet etc ; unitatea este începutul numărului, la-| rangul unității sau unității, dualitatea este începutul mulțimii, diviziunea, trinitatea este prima manifestare a unității în mulțime; și , deoarece media proporțională dintre i și u sunt numere sau începuturile proporționalității în general, și următoarea armonie, sănătate, dreptate; "cuaternarul" conține plenitudinea numărului, este definit ca "sursa și rădăcina sa", ascunzând în sine întregul deceniu Despre secretul său Philolaus și Archytas au scris despre aceasta din urmă: puterea sa este "totul perfect și atotputernic", este începutul și capul vieții divine și cerești și umane Ar fi inutil să enumeram aici toate speculațiile despre puterea și calitățile numerelor individuale , mult mai mult, că aici este cel mai greu să distingem legendele antice de straturile misticismului de mai târziu Să observăm că cea mai exterioară formă a obiectelor este determinată și de numere: deci unul corespunde unui punct, unei linii și ') Philolaus fr Și mier Fragment de Speusippus la Diels si la Tappegu Hist de hasckence helleùe, Pitagora, profetul contemporan cu Platon, a scris despre "sedmidъ"   -planuri, deoarece o linie este definită de două, iar un plan de trei puncte; pe aceeași bază, corespunde primului corp geometric, piramida, și în această măsură servește drept început al corporalității etc Aristotel vorbește despre un anume Eurytus pi-thagorean, care ar fi determinat numărul cutare sau cutare obiect, plantă sau animal, notându-și figura cu jetoane și apoi numărând aceste jetoane (Met XIV b) În teoria numerelor, pitagoreicii au stabilit de la început diferența dintre numerele pare și impare "Par" și "impar" sunt elementele de bază ale numărului, tipurile sale principale, în plus, unitatea, în calitatea sa de primul început comun al tuturor numerelor, a fost uneori definită drept începutul "par-impar" (Ar M I j a si Philol fr) Numerele pare

sunt multipli de doi: admit o formă elementară de împărțire, bifurcare; ciudat, dimpotrivă, nu permiteți o astfel de scindare, rezistați-i Au o unitate între două numere egale • (ex =z ~i+z) Prin urmare, "par" semnifică o bifurcare, multitudine, discordie, iar "impar", dimpotrivă, este o unitate internă, totalitatea acordului Dar universul nu este guvernat doar de numere, el este compus din numere, din care se naște involuntar întrebarea, cum primesc numerele corporalitate și extensie și, mai ales, cum trece aritmetica în geometric? Un răspuns este însăși teoria numerelor a pitagoreenilor, care este toate impregnate de ideea de analogie a cantităților aritmetice și a relațiilor cu cele spațiale sau geometrice Cunoaștem numere pătrate și cube; Pythago-Irenii vorbesc și despre numere liniare, plane, poligonale, solide, numere alungite-cadrangulare și triunghiulare și numere gnomoni Alături de explicația aritmetică a lumii, găsim și o explicație geometrică a lumii, care este asociată cu prima - în orice caz, printre pitagoreicii lui Aristotel și poate incomparabil mai devreme Am văzut că Anaximandru, predecesorul lui Pitagora, a recunoscut infinitul ca începutul tuturor: lumea era formată din mai multe opuse de bază, care erau cuprinse într-un spațiu infinit și din nou rezolvate în el Biblioteca "Runivers" PITHAGORAS ȘI PITAGOREENII* în proces de mișcare perpetuă Conform învățăturilor pitagoreenilor, dintr-un infinit este imposibil de explicat o anumită structură, anumite forme de lucruri care există separat Învățătura lui Anaximandru a pornit de la ideea de spațiu nelimitat, nelimitat ca principiu de bază al întregii lumi materiale, a tot ceea ce există Dar dintr-un spațiu este imposibil să explici corpuri fizice sau chiar geometrice Corpul este limitat de planuri, planuri de linii, linii de puncte care formează limita (πέρας) a dreptei Și astfel, totul în lume este alcătuit "din limite și infinitate", adică din granițe și ceea ce în sine nu este limitat, ci este limitat de ele "Natura, situată în cosmos (ordinea mondială), spune Philolaus (fr i), se îmbină armonios din nemărginit și determinant; așa este aranjat întregul cosmos și tot ce este în el Cu aceste cuvinte Philolaus își începe lucrarea "Limita" și "nelimitat", sau nelimitat, sunt elementele a tot ceea ce există, nu numai ale tuturor cantităților spațiale, ci și ale numerelor în sine În același timp, la Filolau și "Pitagoreii" lui Aristotel, găsim o identificare ciudată a "limită" cu "impar", și nelimitat sau nelimitat cu numărul "par", începutul unei mulțimi și divizibilitate nedefinite "Pitagoreicii susțin că ceea ce este dincolo de cer este infinitul și că infinitul este par pentru că fiind inclus și limitat de limita unui număr impar, el comunică infinitul lucrurilor" (Ag Phys III) , , a i) Pentru a înțelege această confuzie între aritmetică și geometrică, să ne întoarcem la alte texte "Pitagoreenii spun că există un vid și că acesta intră în cerul însuși, deoarece inspiră în sine și vidul din spiritul nemărginit (respirația); acest gol deosebește elementele, astfel încât este cauza distincției și a oarecare diviziune între continuu Iar acesta este primul în sfera numerelor, căci golul le deosebește natura" (ib IV, b) Astfel, lumea pare să fie înconjurată de un abis de aer pe care îl inspiră în sine - o vedere străveche, al cărei început poate fi căutat chiar înaintea lui Pitagora printre fizicienii milesieni Dacă lumea nu ar inspira în sine acest "gol" aerisit, nu ar fi făcut-o Biblioteca "Runivers" KN S N TRUBETSKOY erau goluri goale: totul avea să se contopească într-o continuitate continuă, într-o unitate indiferentă Unitatea se luptă cu infinitul pe care îl atrage în sine, iar rezultatul interacțiunii ambelor principii este *număr>b - un anumit set: așa au explicat pitagoreicii lui Aristotel originea tuturor lucrurilor De îndată ce s-a format "unul"

original, nu se știe cum, printre infinit, părțile cele mai apropiate ale acestui infinit au fost imediat strânse și limitate de puterea limitei (Mt XIV , a) Inspirând astfel de "infinit*" în sine, unitatea formează un loc definit în ea însăși, este împărțită de goluri goale, care o despart în părți separate una de cealaltă - unități extinse "Acesta este primul în domeniul numerelor* - care astfel apar simultan cu mărimile extinse, cu corpurile în general: nu diferă de lucrurile în sine, de ceea ce numără Aristotel insistă mai ales asupra acestui lucru: cerul este format din numere, natura, lucrurile sensibile constau din numere Adevărat, acest lucru se explică prin faptul că elementele numărului sunt elementele tuturor lucrurilor, iar aceste elemente sunt, după cum tocmai am văzut, limita și infinitul (sau limitatul și nelimitatul) Particularitatea pitagoreenilor, după Aristotel, a constat în faptul că "nelimitatul sau infinitul sau unul nu erau pentru ei predicatele oricărei alte esențe, de exemplu, focul, pământul sau lucruri asemănătoare, ci au luat nelimitatul sau cel însuși pentru esența acelui, despre care afectează, drept urmare au recunoscut că numărul este esența lucrurilor "(ib I, , a) "Ceilalți pitagoreici", spune el, ceva mai devreme (a) acceptă zece principii enumerate în ordine paralelă limită și nelimitată impar și par unitate și pluralitate dreapta și stânga bărbat și femeie odihnindu-se și mișcând drept și strâmb lumina și întunericul Biblioteca "Runivers" PITAGORAS ȘI PITAGOREENII bun si rau patrulater pătrat și alungit Se pare că Alcmaeon din Croton a recunoscut ceva de acest fel și fie a împrumutat această învățătură de la pitagoreeni, fie ei de la el - pentru că Alcmaeon era un contemporan mai tânăr cu Pitagora și s-a exprimat într-un sens apropiat de acești gânditori Acest celebru filosof al naturii a recunoscut, de asemenea, dualitatea contrariilor la baza tuturor lucrurilor, deși nu le-a determinat "numerele și proprietățile": acestea sunt alb și negru, dulce și amar, bine și rău, mare și mic etc germenul acestei doctrine Poate că se poate căuta și pe Anaximandru, care a recunoscut apariția și izolarea elementelor opuse de cald și rece în mișcarea infinitului În tabelul lui Pitagora, trebuie acordată atenție faptului că contrariile sunt împărțite în două rânduri, dintre care primul rând al "finalului" este pozitiv, iar al doilea rând al "nelimitatului" este negativ Prima este o serie de lumină, bunătate, unitate, un principiu masculin (activ), iar a doua, opusă primului, este o serie de lipsă, incertitudine, întuneric, un principiu feminin (pasiv) În filosofia ulterioară a lui Platon și Aristotel, toate aceste opuse au fost reduse la dualismul] al formei - forța activă, formativă, care dă fiecăruia o formă (εἶδος); o anumită măsură, dispozitiv și materie, nemărginite și nedefinite, inertă, pasivă și fără formă, formate în anumite forme numai prin puterea creatoare a primului principiu Acest dualism este dezvoltat de Platon și adepții săi, dar prima sa expresie o găsim fără îndoială printre pitagoreici Contrar presupunerii lui Aristotel, însuși tabelul celor zece contrarii ni se pare relativ târziu, ca o încercare de a armoniza artificial principiile geometrice, aritmetice, fizice și etice: dar dualismul care stă la temelia lui și care se reflectă deja în învățături lui Alcmaeon, ni se pare inițială Dar la baza oricărui dualism stă o problemă filozofică care necesită o soluție: cum se combină, se combină, se armonizează principiile opuse între ele? Această întrebare în toată profunzimea ei este pusă mai întâi de Heraclit, Biblioteca "Runivers" KN S N TRUBETSKOY a cărei filozofie, se pare, nu a rămas fără influență asupra lui Philolaus Dar Heraclit, în primul rând, nu cunoaște contrariile neschimbate - ele trec unul în

celălalt, se combină unul cu celălalt în lupta însăși, se echilibrează, se neutralizează unul de celălalt în procesul etern În plus, el nu propune atât o soluție gata făcută, cât o postulează, adică afirmă unitatea supremă a contrariilor ca cheie pentru rezolvarea enigmei lumii Pitagorei (ca Philolaus) se referă la armonii, fără care nimic nu ar putea exista Principii opuse și eterogene nu ar putea intra în întregul armonios al universului, "dacă nu ar fi venit armonia, în orice fel ar fi apărut" (fr) Armonia muzicală, sau acordul diferitelor tonuri, este doar pentru pitagoreeni, așa cum ar fi, un caz de armonie universală, expresia sa sonoră Armonia muzicală este determinată de rapoarte numerice - Filolaus le oferă imediat: raportul de tonuri de litre \u d z : , cincimi \u d : s, octave \u d i : *) Octava se numește "armonie": în această "armonie" se dezvăluie secretul armoniei interioare dintre unu și doi, unu și doi, par și impar Și această unitate în eterogen, unitate în diferență, care se observă în armonie muzicală, se dezvăluie în întregul univers: "întregul cer este armonie și număr" Repetăm, pitagoreicii au avut, fără îndoială, mai multe încercări de a explica lumea: "Natura cere înțelegere nu umană, ci divină", spune Philolaus (ib); ^certitudinea despre invizibil și despre vizibil este disponibilă numai zeilor; nouă, oamenii, ni se dă doar o presupunere, spune Alcmaeon (Diog VIII) Numai în domeniul matematicii, în domeniul numerelor, avem lumina celei mai înalte cunoștințe divine, excluzând falsitatea (Phil fr și); prin număr, deci, trebuie să cunoaştem tot ce există, căci toate lucrurile concrete sunt doar, parcă, o asemănare cu ceea ce găsim în domeniul numerelor) Potrivit lui Aristoxenus, dintre cele opt "simfonii" stabilite de teoreticienii de mai târziu, predecesorii săi au vizat doar sferturi, cvinte și octave (Aristox Harm , , II,) Totuși, Archytas a determinat raportul tonurilor în scale enarmonice, cromatice și diatonice Biblioteca "Runivers" PITAGORAS ȘI PITAGOREENII Cosmologia pitagoreicilor Am văzut deja că lumea este alcătuită din mărimi, din limită și din infinit El apare ca o sferă, repezindu-se într-un gol nemărginit și "respirând" în sine Unitatea originară, răsărită în mijlocul infinitului, o atrage în sine și prin aceasta se răspândește și se dezmembrează: în ea se formează goluri goale, mulțime și mișcare Așa iau naștere spațiul și corpurile lumii, mișcarea lumii și, odată cu ea, timpul însuși "Cosmosul este unul și a început să se formeze din centru", spune Philo-lai ( ) În mijlocul lui se află focul, vatra universului Atrăgând în sine infinitul, asemenea aerului, focul formează în sine un gol, separând centrul de circumferință, de focul periferic care înconjoară cerul stelelor fixe (πυρ ετρον ανωτάτω περιέχον) Filolau numește focul central Hestia (vatra universului, casa lui Zeus, mama zeilor sau altarul, legătura și măsura naturii *) Zece corpuri divine dansează în jurul lui - cerul de stele fixe, cinci planete, sub ele soarele, luna, pământul și sub pământ "contra-pământ" - o a zecea planetă specială, pe care pitagoreicii au luat-o pentru o numărătoare rotundă, în vedere asupra divinității deceniului Cu ajutorul ei, au fost explicate eclipsele de Lună; mai târziu, însă, a fost înlocuită cu o "cometă", care era privită ca o a zecea planetă (Arst meteor II, , b) Corpurile cosmice provin din corpul central; de aceea este "mama zeilor" Aceste corpuri sunt atașate de cercuri sau sfere transparente, o idee veche care a existat în rândul pitagoreenilor chiar înainte de Filolau (găsim urme ale ei la Parmenide) Există motive întemeiate să credem că Pitagora însuși a reelaborat-o din învățătura lui Anaximandru despre roțile cerești Planetele se rotesc de la vest la est, cu fața la focul central

invariabil, pe aceeași parte; în același mod, pământul se învârte în jurul focului central - nu îl vedem pentru că pământul este întors spre el de cealaltă parte a lui Prin urmare, emisfera noastră nu este încălzită de ea Își percepe doar lumina și căldura) Aet II, , (D probabil Sf Teofrast)   deoarece razele sale sunt reflectate de soare Aceasta din urmă (ca și luna) apare ca o minge vitroasă care reflectă lumina și căldura focului central Particulele sale, purtate în cele mai întunecate și reci sfere ale spațiului mondial, le luminează, le încălzesc și le însuflețește prin mișcarea lor: particulele de praf (ξύσματα), care se joacă în razele soarelui, sunt sufletul tuturor viețuitoarelor Oricât de naive sunt aceste idei, care sunt direct adiacente vederilor lui Anaximandru, astronomia pitagoreică face un pas important înainte Încetează să mai fie geocentric, iar dacă încă nu găsim în ea doctrina rotației pământului în jurul axei sale, atunci totuși rotația zilnică a pământului în jurul unui centru imaginar, despre care vorbește Filolau, a fost o aproximare semnificativă a adevărul: circulaţia zilnică a întregului cer în jurul pământului a fost recunoscută poziţia centrală aparentă a pământului şi imobilitatea lui a fost respinsă Acest lucru i-a condus pe pitagoreenii secolului al IV-lea, siracusanii Giketa și Ekfant la o conjectura genială despre rotația pământului în jurul axei sale Mai mult, cu mult înainte de Filolau, pitagoreicii au recunoscut forma rotundă a pământului, o vedere care apare din nou la Parmenide Eclipsele de soare s-au explicat prin trecerea lunii între Soare și Pământ, modificări ale anotimpurilor - prin poziția înclinată a orbitei pământului în raport cu Soarele Se credea că planetele sunt înconjurate de o atmosferă și locuibilă O idee deosebit de veche a "armoniei sferelor": cercurile sau sferele transparente, de care sunt atașate planetele, sunt separate unele de altele prin goluri care se raportează între ele ca intervale de tonuri de octave Fiecare corp care se mișcă rapid emite un sunet, a cărui înălțime corespunde vitezei mișcării; prin urmare, planetele sau sferele lor sună în mișcarea lor și produc consonanță, fiind, parcă, cele șapte coarde ale heptacordului ceresc Această armonie a sferelor nu se distinge prin auzul nostru, deoarece sună continuu Este remarcabil că, conform acestei teorii, există doar șapte planete, dintre care cea mai de jos este luna Aici încă nu se vorbește despre "contrapământ", iar pământul rămâne nemișcat - aparent cea mai veche noțiune x) Miro- *) Vezi Zeller I și urm Philolaus, care vorbește despre zece corpuri cerești, se pare că ocolește "armonia sferelor" cu tăcerea   întregul este împărțit în trei părți: Olimpul divin, regiunea superioară, care cuprinde cerul stelelor fixe, cosmosul - locul mișcării regulate și egale a planetelor, a soarelui și a lunii și, în sfârșit, Uranus sau cerul, a treia regiune, sublunară, de mișcare schimbătoare, dezordonată Dar nu ne vom mai opri asupra detaliilor cosmologiei pitagoreice Vom aminti doar încercarea lui Philolaus de a explica structura elementelor din corpuri geometrice regulate: focul este format din tetraedre regulate, aer din octaedre, pământ din cuburi, apă din cele douăzeci de laturi Aceste patru elemente au fost împrumutate de la Empedocles Mai exista un dodecaedru și, în consecință, Philolaus acceptă un al cincilea element, eterul Deci și aici, proprietățile fizice sunt reduse la cele geometrice Se pare că pitagoreenii nu prea aveau interes pentru studiul lumii organice, deși medicul-filosoful Alkme-on, care le-a fost apropiat, a fost primul care s-a ocupat de anatomie, fiziologie și embriologie El a indicat creierul ca centru al activității mentale, către care senzațiile din organele de

simț curg prin canale speciale De asemenea, a creat o teorie generală a bolilor: sănătatea depinde de echilibrul elementelor opuse ale corpului nostru, boala - de încălcarea acestui echilibru Potrivit lui Aristotel, lumea exterioară este subiectul exclusiv al tuturor cercetărilor și lucrărilor pitagoreenilor (I,) Nu este de mirare că doctrina sufletului, în ciuda întregului interes religios, în ciuda credinței în nemurire și transmigrare, nu a putut primi de la ele dezvoltare științifică sau filozofică O particulă în mișcare de foc etern care coboară și urcă în razele soarelui - aceasta este reprezentarea fizică care poate fi extrasă din mărturia lui Aristotel (de an I, a ib) În aceasta se poate căuta o legătură între psihologia pitagoreenilor și astronomia lor: sufletul este un fel de "corp astral" care se mișcă pentru totdeauna ca soarele, luna și alte "corpuri astrale" (ib a) Alte definiții atribuite mai târziu pitagoreenilor - sufletul este armonie (ib I, și Phaedo Vie știa despre armonie doar șapte tonuri ale heptacordului (mai precis, cinci tonuri și două semitonuri) Pământul rămâne nemișcat printre sferele rotative ale cerului încă de la Parmenide (începutul secolului al V-lea) KN Cu N TRUBETSKOY e), sau sufletul este număr - corespund punctului lor de vedere, căci "întregul cer este armonie și număr" Aceasta arată natura cerească a sufletului Cerul, întruchipând legea matematică sau numărul divin, este rezonabil; sufletul nostru, capabil să cunoască adevărul matematic, are o minte în sine, este o ființă înrudită cu divinul, ceresc Corpul eliberat din "temnita", sufletul pur urcă spre supralunar, spre sferele superioare În Fedra, Platon, evident inspirat de motivele pitagorice, descrie modul în care sufletele, urmând zeii, se ridică în bolta cerului, contemplând frumusețea supra-cerească muntoasă, în timp ce Hestia rămâne singură în casa zeilor; unele dintre aceste suflete cad pe pământ cu întuneric, pentru ca după o perioadă mai mult sau mai puțin lungă, să se întoarcă la cer Toate fenomenele cerești (și odată cu ele fenomenele vieții pământești) sunt controlate de "număr", adică legea matematică, se repetă la un moment dat Printre pitagoreenii de mai târziu găsim ideea că sufletele, ca planetele și toată oștirea cerească, sunt supuse legii fatale a circulației Pe măsură ce luminarii se ridică și apucă în anumite momente și eclipsele apar periodic, astfel sufletul, după un anumit ciclu astronomic, se unește cu corpul și îl părăsește din nou Despre moralitatea pitagoreenilor, care, ca toți filosofii antici dinaintea lui Socrate, nu a făcut obiectul dezvoltării științifice și filozofice, am vorbit deja mai sus Credința într-o lege obiectivă și în măsura tuturor, credința într-un principiu rezonabil, într-un "număr" care creează universul, au avut evident efect și în domeniul moral, ca și credința în adevărul natural, în măsura și în legea care domnește și în lumea morală Înțeleptul trebuie să pună în practică această măsură și legea, începutul "cosmosului" sau ordinea și frumusețea rațională El este dușmanul a tot ceea ce este incomensurabil și nelimitat - orice necumpătare, necumpătare, fărădelege Idealul moral și estetic de măsură și armonie, care este caracteristic geniului grec, este fundamentat de întreaga viziune filozofică asupra lumii a pitagoreenilor Rezumând rezultatele acestei filozofii, care a cunoscut o dezvoltare atât de lungă, trebuie să renunțăm la pretenția de a face o distincție precisă între conținutul ei original PITAGORAS ȘI PITAGOREENII si straturi mai tarziu Dar, în orice caz, soarta ei amintește oarecum de cea mai pitagorică cosmogonie: nucleul originar al doctrinei se dezvoltă, inspirând în sine elemente străine, noi, dar împreună transformându-le, subordonându-le tendinței principale a

doctrinei Cerința unei explicații matematice a lumii, care a dat un impuls atât de puternic matematicii și aplicațiilor ei în fizică, ni se pare a fi principala cerință; învățături despre limită și infinit, par și impar, despre faptul că întregul cer este armonie și număr, despre suflarea lumii, din care se nasc spațiul și timpul, despre armonia sferelor, despre forma rotundă a pământului, în sfârșit, învățătura religioasă - acestea sunt elementele care ne apar inițiale Originea filosofiei numărului este determinată de motive complexe - științific-filosofice și mistice Progresele în cunoștințele matematice i-au forțat pe pitagoreici să caute în matematică cheia cunoașterii existenței; dar în afară de acest motiv evidenţiat de Aristotel, trebuie avut în vedere că simbolismul mistic al numerelor, care a înflorit atât de magnific după aceea, a avut o influenţă indubitabilă asupra însăşi apariţia doctrinei Rădăcinile psihologice și istorice ale acestui misticism al numerelor sunt foarte profunde - merită să ne amintim numeroasele credințe asociate cu numerele șapte, trei, nouă, patru etc apoi magia, simbolurile cabalistice, a căror contemplare comunică adesea un secret superior viziune Mai mult, numerele pot servi și ca simboluri filozofice ale monismului, dualismului, unității sau unității în mulțime Pentru pitagoreici, numărul a servit tocmai ca simbol al unei astfel de unități totale, un simbol al uniformității, al regularității universului Acest tipar este asumat, afirmat, postulat în acest simbol, mai mult decât se dovedește, decât s-a dovedit: "natura lucrurilor este accesibilă nu înțelegerii umane, ci divine", dar filosofia postulează această cunoaștere perfectă, integrală Adevărata cunoaștere de care dispune o persoană este cunoștințele matematice, relevate în teoremele individuale de geometrie, în teoria numerelor, în fizica matematică În consecință, și convertibilă, cunoașterea divină este matematică universală Biblioteca "Runivers" KN S N TRUBETSKOY Cunoașterea greacă: lumea este cognoscibilă prin intermediul unui "număr" - adică "număr" este începutul tuturor lucrurilor Iar dezvoltarea ulterioară a pi-tagoreismului se reduce, pe de o parte, la dezvoltarea fructuoasă a matematicii, fizicii matematice și astronomiei, pe de altă parte, la o serie de încercări de a implementa postulatul unei explicații complete a lumii din principii matematice : aici, în loc de matematică dovedită și recunoscută a fi aritmetică și geometrică Trei împrejurări au favorizat dezvoltarea și existența continuă a pitagoreismului - succesul cunoștințelor matematice și al aplicațiilor sale în domeniul armonicilor și mecanicii, comoditatea simbolismului, care a permis diverse interpretări și propoziții filozofice mai mult postulate decât dovedite și, în sfârșit, chiar organizarea sindicatului despre care am vorbit Cu toate acestea, insuficiența pitagoreismului cu simbolismul său matematic a devenit clară foarte devreme În primul rând, de exemplu, în domeniul fiziologiei sau al științei naturii organice, nu avea nimic de-a face cu matematica Și deja Alcmaeon, care era atât de apropiat de pitagoreeni în alte privințe, lasă complet deoparte aritmetica și geometria lor filozofică; la fel face apoi Empedocle, care este puternic afectat de influența studiilor medicale Acest lucru nu este suficient: deja în problema fundamentală a fizicii - problema mișcării, la fel ca și în problemele genezei, matematica singură este vădit insuficientă, iar aici pitagoreicii înșiși revin la ideile fizicii ionice - suflarea lumii , aer, foc, care este sămânța lumii Această ultimă idee a stat la temelia învățăturilor pitagoreului Hippasus, care, apropiindu-se de Heraclit, recunoaște focul drept începutul tuturor lucrurilor În fine, însăși problema materiei, a unei multitudini materiale extinse, nu este rezolvată de aritmetica

pitagoreică Și iată-l pe Pitagora din secolul al IV-lea Ekfant transformă unitățile pitagoreene originale în puncte materiale - atomi (Aet I, h,) Filosofia pitagoreenilor era o filozofie dualistă Adevărat, ea a postulat și a afirmat existența armoniei, combinând contrariile Deoarece există un "kos- Biblioteca "Runivers" PITAGORAS ȘI PITAGOREENII nos", o ordine mondială armonioasă, există armonie, "în orice fel apare" Dar, evident, aceasta nu este o explicație Și acum, alături de filosofia pitagoreică și dualismul ei, apar două învățături strict moniste Una dintre ele este filozofia eleatică, al cărei fondator este Xenofan, care se dezvoltă în opoziție puternică cu dualismul pitagoreic; celălalt este învățătura lui Heraclit, care pornește de la ideea unității contrariilor în procesul etern al genezei Carte S N Trubetskoy Întrebări de filosofie, carte Biblioteca "Runivers" CRITICA si BIBLIOGRAFIE Review nig L Shestov Apoteoza lipsei de temei Experiență de gândire adogmatică SPb , "Trebuie să te justifici - nu poate exista nicio îndoială Singura întrebare este de unde să începem: cu justificarea formei sau conținutului acestei lucrări Credem că o carte ar trebui să fie un sistem de gânduri dezvoltat în mod consecvent, unite printr-o idee comună, altfel nu își justifică scopul Dar pe măsură ce neîncrederea în cea din urmă crește consecvență și îndoială cu privire la adecvarea a tot felul de idei generale, nu ar trebui o persoană să fie dezgustată și de acea formă de prezentare care este cea mai adaptată prejudecăților existente? Cu aceste cuvinte, domnul Shestov își începe cartea De fapt credem că nici forma aforistică, nici impresionismul filosofic pe care el îl pune în această formă nu au nevoie de o asemenea justificare Forma de prezentare aleasă de Schopenhauer și Nietzsche nu are nevoie de justificare În ceea ce privește conținutul "gândirii dogmatice", suntem gata să-l primim tocmai în epoca noastră a încrederii în toate sistemele moniste Suntem, fără îndoială, amenințați de scolastica sistemelor unificate și a schemelor atotcuprinzătoare și nu este de prisos să ne amintim natura fragmentară a cunoștințelor noastre, diversitatea în continuă schimbare a experienței noastre; este util să simțim cât de puțin este capabil să se încadreze acest joc mondial fără sfârșit în canalul pietrificat al schemei noastre teoretice Dogmatismul este poate cel mai periculos inamic din Biblioteca "Runivers" REVIZIE K Y AND G b limitele orizontului spiritual modern Dar pentru ca acest "agogmatism" să funcționeze, trebuie să fie complet gratuit Negarea sistematizării nu trebuie să se transforme ea însăși într-un sistem Altfel, toate aceste aforisme ale impresionismului filozofic nu vor părea niște scântei de gândire fulgerătoare, ci trucuri reci inventate dinainte Ne temem că din aforismele domnului Șestov le lipsește această libertate și ușurință supremă Multe se citesc cu un interes captivant (mai ales acolo unde autorul atinge interpretarea operelor literare, pp ' , , etc), dar alături de aceasta există pagini în care tendinţa se luptă cu sistematicitatea, iar uneori oarecum aprinsă paradoxurile, sunt prea resimțite , cu o intenție îndelung gândită de a uimi cititorul Autorul promite "adogmatism", și se rătăcește adesea în "antidogmatism" Se pare că o reducere a numărului de aforisme ar face impresia mai solidă și mai puternică · Îndrăznim să spunem asta, de fapt, pentru că lucrările anterioare ale domnului Shestov; dedicat lui Dostoievski, gr Tolstoi și Nietzsche, au fost exemple ale unui talent critic magnific, pe cât de profund, pe atât de interesant În schițele sale despre Iulius Cezar și cartea lui Merezhkovsky despre L Tolstoi și Dostoievski - aceste schițe sunt atașate eseului în discuție - autorul nu a revenit Și sperăm data viitoare să-i întâlnim gândurile libere de

orice "antidogmatism" tendențios - la fel de departe de dorința de a mulțumi obiceiurile mentale ale cititorului și de efortul pe cât posibil de a merge împotriva lor S K-zh L'année psychologique publiée par A Binet, avec collaboration de H Beaunis, V Henri et Th Ribot Secretar de la Redaction: Larguier des Bangels Neuvieme année d) Paris, Lucrările originale care apar în acest număr al Anuarului psihologic, toate cu excepția a două περί) A apărut acum al treilea volum al Anuarului psihologic, dar amânăm revizuirea lui până la unul dintre următoarele numere ale revistei, în special în și , materialul din acest volum conține unele particularități în comparație cu edițiile anterioare Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE vyh, aparțin neobositului editor al acestei ediții - A Bi-ne În ceea ce privește opera altor doi autori, unul dintre ei aparține domeniului pedagogiei sau psihologiei educației și aparține lui Malaper, celălalt poate fi atribuit domeniului psihofiziologiei, iar autorul său este Bourdon De cel mai mare interes este primul dintre aceste articole, dedicat studiului sentimentului de furie la copii În acest articol, Malapere a elaborat cu atenție o mare varietate de materiale despre furia la copii, colectate prin intermediul chestionarelor trimise (aceste chestionare au fost trimise în numele "Société libre pour l'étude psychologique de l'enfant", al cărui preşedinte este celebrul Buisson) Întregul articol este format din trei părți În primul, autorul oferă date statistice despre diferite fenomene care însoțesc sau preced manifestările de furie Aici el dedică suficient spațiu atât simptomelor fizice ale furiei, cât și descrierii stării mentale în timpul acestui act și caracterizează acele fenomene pe care le presupune această emoție puternică Este atinsă aici și întrebarea referitoare la sănătatea obiectelor de observație, în legătură cu faptul de ereditate; sunt analizate și alte "influențe" diverse, care contribuie la apariția sentimentului caracterizat (influența temperaturii, presiunii, anotimpurilor și zilelor etc) A doua parte tratează diferite forme de furie și oferă o descriere a copiilor care sunt preponderent predispuși la manifestarea acestui sentiment și, în general, se disting prin iritabilitate deosebită În sfârşit, în ultima parte se fac observaţii de natură pedagogică şi se indică unele măsuri pentru combaterea acestui sentiment (atât pentru prevenirea, cât şi pentru suprimarea emoţiei numite) Toate aceste măsuri (impact intelectual, autodisciplină morală, uneori impact fizic - sub formă de stropire etc) sunt binecunoscute și nu reprezintă nimic original Da, iar alte părți ale lucrării nu se disting prin noutatea și certitudinea concluziilor, mai ales că acestea din urmă se bazează pe un număr relativ mic de observații, obținute, de altfel, printr-o metodă departe de a fi perfectă (folosind chestionare) În general, părinții și educatorii nu pot găsi informații deosebit de interesante în acest articol, Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE dar acesta din urmă are totuși o oarecare valoare, ca una dintre încercările de a oferi toată iluminarea științifică posibilă a procesului mental, care este atât de des observat în toate etapele vieții unui copil Articolul lui Bourdon analizează faptul diferenței de senzații observate în fenomenul de percepție a unuia și aceluiași obiect cu ajutorul ambilor ochi Ca urmare a experimentelor sale destul de ingenioase, autorul ajunge la concluzia că, dacă experimentăm o diferență între două impresii, o diferență de intensitate, sau distincție sau cantitate de detaliu, atunci aceasta se datorează unui proces subiectiv - un sentiment de oarecare dificultate sau stingherie în acel ochi care primește o impresie mai puțin puternică, mai puțin distinctă și mai puțin

detaliată Celălalt ochi, în care la acel moment există o senzație cu calități opuse (în special luminozitate, claritate etc), în consecință primește în acest moment o impresie deosebită, caracterizată și prin trăsături opuse (tăria, distincția, mai multe detalii etc) n) * Aceste senzații, conform experimentatorului, sunt senzații ale mușchilor ochiului Acest act subiectiv în unele cazuri (când experimentul se desfășoară în întuneric peste un punct luminos) corespunde unui fenomen obiectiv deosebit, care constă în apariția unui fel de umbră Prima lucrare originală a lui Binet din acest "Anuar" poartă titlul: "Scrisoare în timpul stărilor de excitare artificială cauzate de lucrări de natură grafică" Aici autorul caracterizează trăsăturile în reprezentarea literelor, care se observă în acele cazuri când scriitorul, în chiar actul scrisului, este obligat să efectueze lucrări legate de însăși compoziția cuvântului (de exemplu, înlocuirea vocalelor în toate cuvinte ale unei fraze cu alte vocale care ocupă locul următor în alfabet) O trăsătură distinctivă a scrisorilor scrise în astfel de condiții este că sunt mai mari decât de obicei și, în plus, sunt descrise mai distinct și mai separat Binet nu îndrăznește să dea o explicație definitivă a acestui fenomen, ci încearcă să indice câteva elemente de explicație, care se află în fapte cunoscute din domeniul psihologiei și psihofiziologiei Aici se referă Biblioteca Runiverse RECENZIE carte puterea motrice a imaginilor și dimensiunea mai mare a literelor desenate în anumite condiții artificiale, pot fi explicate prin vivacitatea mai mare a reprezentării acestor semne imaginabile, asupra cărora se concentrează în mod natural mult mai multă atenție în acest moment Apoi, faptul că încercăm să facem aceste litere nou descrise mai distincte și să nu fie amestecate cu cele dintâi este important aici, iar de aici le dăm în mod firesc o formă mai vizibilă și mai strălucitoare În sfârșit, aici putem presupune influența generală a travaliului mental asupra mobilității diferiților mușchi Conform observațiilor unor cercetători, tensiunea intelectuală, de exemplu, sub formă de numărare mentală, este însoțită de o slăbire a mușchilor degetelor Poate că în acest caz are loc un fenomen similar, deoarece activitatea mușchilor degetelor este, de asemenea, afectată aici Dar oricum ar fi, toate explicațiile date, în opinia lui Binet, pot fi considerate doar parțiale, iar cercetătorul consideră că în acest caz trebuie să permitem "excitația dispersă sau difuză", mișcări, unde, totuși, o anumită legătură este observat, care își găsește expresia într-o reprezentare mai mare și mai luminoasă a personajelor scrise Următoarea lucrare a aceluiași autor este dedicată problemei măsurării sensibilității Aici vorbim despre un fel de sensibilitate, și anume sensibilitatea tactilă sau tactilă Binet examinează în detaliu diferitele modalități de măsurare a simțului tactil, se oprește un timp relativ îndelungat asupra cunoscutelor experimente ale lui Weber și, în final, descrie în detaliu esteziometrul îmbunătățit de el și toată tehnica de cercetare folosind acest instrument Dar, datorită caracterului ei pur experimental, această lucrare nu se pretează la un rezumat și, prin urmare, trecem direct la următoarele articole ale aceluiași autor, unde încearcă să contureze diferitele tipuri de subiecte pe care le-a studiat Binet consideră posibil să se indice două tipuri principale dintre acei indivizi destul de numeroși pe care a trebuit să-i cerceteze din punctul de vedere al acuității simțului tactil Aceștia sunt direct simțitori sau "simpliști" (simpliști) și interpreți sau "interpreți" Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE (interpretate) Cât despre prima, aici ne referim la acei indivizi care percep imediat impresiile tactile și le evaluează corect pe cele din

urmă (mai ales dacă această iritare apare sub forma unei atingeri a unui punct, cum ar fi, de exemplu, un picior de busolă) "Interpreții" se disting prin calități opuse și nu percep atât în mod direct iritațiile, cât le "interpretează" sentimentele Binet încearcă să pună aceste trăsături în activitatea simțului tactil în legătură cu dezvoltarea psihică generală și gradul de atenție al subiecților supuși testării și, din această cauză, consideră că este posibil să se evidențieze un nou tip de "distracție" sau distras (distragere) Cu toate acestea, acest tip nu poate fi numit complet independent și poate fi observat și în rândul celor două categorii de persoane menționate, dacă în procesul de studiere a sentimentului tactil la acești subiecți este permisă o distragere deliberată a atenției acestora (de exemplu, în forma de calcul mental în timpul actului de stimulare tactilă propriu-zisă) -În legătură cuprinzătoare cu bine, există și postările articolului aceluiași autor, unde exercițiul și inspirația pentru pragul senzației (tangibil)) și gd s-au dovedit că în cazurile de dublă senzație (adică, în același timp, este imposibil să se determine științific pragul de senzație - Toate aceste lucrări ale lui Binet pot prezenta un interes metodologic considerabil, dar suferă de un dezavantaj foarte semnificativ, ceea ce este inerent în majoritatea lucrărilor acestui harnic cercetător: ele conţin prea multă materie primă şi foarte puţine concluzii bine stabilite şi generalizări puternice A doua parte a "Anuarului" conține, ca și numerele anterioare, o analiză a lucrărilor remarcabile din domeniul psihologiei și disciplinelor conexe apărute în anii și , iar a treia conține o listă de peste de lucrări din ramurile indicate de cunoaștere, pentru aceeași perioadă de timp N Vinogradov Biblioteca "Runivers" CĂRȚI ȘI BROȘURI NOI Cărți și broșuri noi primite de la editori A Amon Determinism și minte SPb Art XIII+ C i r Byron Lucrări Volumul I Ediţia lui Brockhaus şi Efron SPb , B Bekhterev Fundamentele doctrinei funcțiilor creierului Emisiune I SPb , Art VS + Dr E H Berger Mythische Kosmographie der Griechen M Pf Artă Leipzig, Harald Gofding Probleme filozofice Pe R Solovyova Moscova, Art C o k A S Goldenveizer Herbert Spencer Idei de libertate și drept în sistemul său filozofic SPb , -j-III Biblioteca pentru autoeducatie: IV G Ellinek Declarația drepturilor omului și cetățeanului Traducere, cu el editat de A E Worms Artă XIXЦ-C k A I Elistratov și A V Zavadsky Despre influența întrebărilor fără sugestie asupra credibilității mărturiei unui martor Kazan, Art treizeci Osip Lourié La psychologie des romanciers russes du XIX siècle Paris, Art XV - C fr c P V Nikolsky Scrisori despre teologia rusă SPb , Art Probleme de psihologie Minciuni și mărturii Emisiune I Ed I N Hholcheva Artă C și r k F Foerster Liberul arbitru și responsabilitatea morală Transl cu el ed Yu I Aikhenvald Moscova, Art C k Dr G Şumkov Povești și observații din adevăratul război ruso-japonez (Studii psihologice militare) Kiev, Art o C '$o k Emmanuel Swedenborg Despre iubirea divină și înțelepciunea divină SPb , Art C jo k Biblioteca "Runivers" ANUNTURI ABONAMENT V DESCHIS pe "Jurnal de neuropatie și psihiatrie de S S Korsakov", publicat de Societatea Neurologilor și Psihiatrilor de la Universitatea din Moscova, editat de: prof V K Rota și V P Serbskago și asistenți JL JL-Kornilov, L S Minor, G I Rossolimo și S A Sukhanov PROGRAM:) Articol original despre neuropatologie, psihiatrie, psihopatologie criminalistică, psihologie, hipnotism, probleme non-medicale etc) Recenzii de probleme de neuropatologie și psihiatrie științifică și practică) Rezumate ale articolelor din literatura rusă și străină) Corespondența și rapoartele ședințelor societăților învățate și congreselor) Rapoarte de la clinici și

spitale) Recenzii de cărți) Biografii și necrolog Anexa a) index bibliografic al cărților și articolelor pe probleme de neuropatologie, psihiatrie etc c) Protocoale ale Societății Neuropatologilor și Psihiatrilor de la Universitatea din Moscova Revista este publicată de ori pe an în - file ABONAMENT* PREȚ pentru un an cu transport și livrare - ruble În străinătate - p Se acceptă abonamente la redacția: Moscova, Câmpul Fecioarei, Clinica de Boli Nervose LUCRĂRI COLECTATE N I KOSTOMAROV MONOGRAFII ISTORICE și cercetări: Publicarea Societății în folosul scriitorilor și oamenilor de știință nevoiași ai Fondului literar în opt cărți mari Prețul de abonament fără expediere este de de ruble, plătite în următoarea ordine: la emiterea cărții I, se plătesc ruble, apoi * ruble la emiterea cărții II și ruble fiecare la emiterea III, IV, V, VÍ și VII cărți, și VIII Cartea va fi distribuită gratuit La publicarea întregii ediții, prețul va fi majorat Într-o vânzare separată cartea I și VII p și , II, IV, V şi VI dar p ^ III- p k , VIII- p k ABONAMENT ACCEPTAT , în depozitul de cărți al tipografiei lui M M Stasyulevich, din Sankt Petersburg, V O , linia , casa nr Taxa poștală se percepe la valoarea poștală la livrarea cărților Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE ABONAMENTUL ESTE DESCHIS pentru lunar ilustrat PENTRU revistă pentru familie și școală LECTURA COPIILOR" íttSl Iar 'TSr-vrjT -ggt-g TTГzh zhUG*T^ TTQrratJrÍa cu "spere-W P-link al -lea anul publicațiilor; Departamentul special Uch Com Min Nar etc jurnalul este permis a fi eliberat, prin abonament prealabil, studentului bibliotecile instituțiilor de învățământ secundar și inferior administrator si gratis oameni, săli de lectură și biblioteci (Relația Nr , din noiembrie) Redactorii revistei "Lectura pentru copii " și-au propus să pună la dispoziție familiilor și școlilor materiale de lectură atent alese, atât material artistic, cât și material popular-științific, nu numai ușor și distractiv, dar în același timp educativ, dezvoltând caracterul spiritual al o persoană, întărindu-vă sucul de aspirație o persoană de a realiza în viață "rezonabil, bun, etern Conform convingerii profunde a editorilor, lectura nu este distracție inactivă, nu distracție goală, ci o chestiune serioasă care satisface și dezvoltă cele mai înalte nevoi de viață ale unei persoane, îmbogățește mintea și sentimentul cu noi și noi comori spirituale, cultivă gustul în alegerea și evaluarea materialului de citit, dezvoltă interesul și obiceiul de a citi și gândi, de a citi și de a simți și primirea din această ocupație a uneia dintre cele mai înalte plăceri ale vieții - Citirea rezonabilă a materialului ales în mod oportun este o pârghie puternică de autoeducație , ghidul principal pe calea vieții, indicând "unde să mergi, la ce să lupți, unde puterea tinerilor de a tortura" În această direcție, editorii au lucrat până acum, vor continua să lucreze invariabil În , revista "Lectură pentru copii" oferă tuturor abonaților: UUUWPITL reviste> care includ: a) povestiri, povestiri și basme; Iи ntl Ilie K b) poezii; c) istoric eseuri și biografii; d) articole de popularizare; e) imagini din portrete ale unor oameni remarcabili și din tablouri volume de aplicații gratuite: a venit la Pierre-Lota, Schroeder și alte surse N Tikhomirova -II Sochin Schiller în expunere și explicație de I I Ivanov) Schiller-biografie;) Servitoarea din Orleans;) Maria Stewart;) Don Carlos, III O colecție de povestiri de Henryk Senkevich și Eliza Oshəshkova, tradus de B M Lavrov - IV Lucrări alese ale lui Lermontov, editate de D I Tikhomirov Preț abonament pentru lectură pentru copii Fara livrare la ora ani k Cu livrare și trans pe oră " - " Preț abonament la "Lectură pentru copii" cu "Listkom pedagogic" (cărți) Fara livrare timp de un an p k Cu

livrare si peres pentru anul " - " În străinătate "Lectură pentru copii" cu "Lista pedagogică" - ruble D află că a întârziat Se acceptă abonamente la redactori: Moscova, B Molchanovka, d Nr D I Tikhomirov și de la vânzătorii de cărți Librării % concesiune Taxă pentru o reclamă în revista "Lectură pentru copii" pentru toată țara de ruble, pe pagină ruble Seturile rămase ale Jurnalului "Lectură pentru copii" pentru anii precedenți din - după Í r k fara transport Decizia Comisiei Internaționale de Experți la expoziția "Lumea Copiilor" din Sankt Petersburg în a fost acordată lui D I Tikhomirov "pentru publicarea revistei "Lectura copiilor" și "Listok pedagogic", pentru publicarea unui număr de excelente cărți și pentru alcătuirea a numeroase ghiduri foarte utile pentru școlile pizsh și clasele junioare ale instituțiilor medii, de învățământ "- Medalia de aur În plus, lucrările literare și pedagogice ale lui D I Tikhomirov au fost distinse cu următoarele premii: medalii de aur de la Comitetele de alfabetizare din Sankt Petersburg și Moscova; rechemare onorifică de la congresul figurilor și tehnice și educație profesională, o medalie de aur de la expoziția mondială de la Paris din Editura E N Tikhomirova* Editura D I Tikhomirov În cadrul revistelor "Lectură pentru copii" și "Listok pedagogic" a fost organizat un depozit de carte al publicațiilor lui D I Tikhomirov:) Bibliotecă pentru familie și școală;) Biblioteca profesorului Catalogul se trimite gratuit la cerere Biblioteca "Runivers " ANUNTURI ABONAMENTUL LA REVISTA "ODIHNUL COPIILOR"* ESTE DESCHIS ÎN OUT LUNAR Pe lângă cele cărți ale revistei, abonații vor primi următoarele suplimente gratuite în * Două cărți publicate I) "Biblioteca de recreere pentru copii" Poveștile lui William I Long cu ilustrații de Charles Copland II) Atlas de picturi despre istoria Rusiei, numărul , care conține următoarele imagini:) Slavi,) În turn,) Podyachie,) Sfântul Patriarh,) Școala din Moscova Rus',) Tabăra Tushinsky,) Dizidenți,) Streltsy Picturile sunt autotipizate conform desenelor originale Textul explicativ pentru picturile sub titlul general "Din trecutul pământului rus" alcătuit de S Knyazkov va fi atașat la atlas ca o carte separată, ca număr special al publicației "Biblioteca de agrement pentru copii" revista este destinată copiilor mai mari biblioteci din toate școlile inferioare, săli de lectură publice gratuite și biblioteci și biblioteci, școli gimnaziale, instituții de învățământ ale poporului min , proev Prețul abonamentului cu livrare și expediere ruble Abonamentele sunt acceptate în toate librăriile și în biroul revistei (în Sankt Petersburg, Zagorodny Prospekt,) Abonament deschis pentru (ediția a XVII-a) la ziarul julytic - social şi literar Iese în Krasnoyarsk de trei ori pe săptămână Prețul abonamentului: cu livrare și expediere timp de un an - ruble, pentru jumătate de an - ruble pentru un trimestru al anului - p k , timp de o lună - p Număr separat k Schimbarea adresei k Numărări separate ale ziarelor sunt vândute în sucursalele de birouri: în Tomsk, Yeniseysk, Kaisk și Achinsk, precum și în librăriile Căii Ferate Siberiei iar în bibliotecile Căii Ferate Samara-Zlatoust e Se acceptă abonament: în biroul redacției "Yenisei *, Voskresenskaya uh, sob casa; în Achinsk în departamentul biroului de la tipografia lui E F Kudryavtsev; în Yeniseisk în magazinul de farmacie L t Fleer; la Tomsk, în redacția revistei Yenisei, str Dvoryanskaya și în librăria Makushin, la Irkutsk, în librăria Makushin și Posokhin, la Sankt Petersburg și Moscova, în zona centrală; Editor-editor E F Kudryavtsev OBIECTUL EDIȚIEI NOTĂ A FILIALULUI DE LA MOSCOVA A SOCIETĂŢII TEHNICE IMPERIALE RUSE Lansat timp de ani"} PROGRAMUL Jurnalului:) Rapoarte despre activitățile Filialei Moscove a Societății Tehnice Imperiale Ruse și a

altor societăți științifice, congrese etc) Știri de tehnologie și industrie (articole originale și traduse, corespondență și mesaje mici etc)) Învățământul tehnic) Critică și bibliografie) Ordine guvernamentale) Departamentul de referință (sondaje și sugestii, întrebări și răspunsuri)) Anunturi) Aplicații Prețul abonamentului pentru "Note": pentru un an cu transport și livrare ruble, timp de șase luni ruble: fără transport și livrare pentru un an ruble k , timp de șase luni p k Abonamentul este acceptat la redacția "Zapisok": Moscova, Sadovaya*Karetnaya, · Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU PE Jurnalul lui EZHEM TOTUL ARTĂ, LITERATURĂ ȘI VIAȚA PUBLICĂ (ANUL PUBLICĂRII P-th) PROGRAM JURNAL!) Ficțiune - romane, nuvele, eseuri, piese de teatru, poezii etc , atât originale, cât și traduse) Critică și bibliografie) Articole pe probleme de estetică, morală și filozofie) Articole pe diverse ramuri ale artei - pictura, sculptura, arhitectura, arta scenica, muzica, poezia etc) Articole pe probleme de istorie și cultură) Recenzii ale vieții publice, interne și străine) Cronica de artă - teatru, muzică, expoziții de artă) Rapoarte asupra activităților societăților - artistice, filozofice, științifice etc) Cronica celor mai importante descoperiri și invenții - tehnice, comerciale, științifice etc) Departamentul pedagogic - articole despre educație și educație) Cronică judiciară) Departamentul general - scrisori către redactor, căsuță poștală, știri diverse, râsete etc) Portrete ale personalităților artistice și publice și biografiile acestora) Ilustrații pentru textul revistei) Anunturi AU PARTICIPAT LA JURNAL: B V Avilov, Leonid Andreev, V Bazarov, K D Balmont, A Bogdanov, B I, Bogochursky, prof V D Buzeskul, Yv A Bunin, Iv A Belousov, K N Ventsl, A A Verbitskaya, V Veresaev, Sergei Glagol, G Galina, C N Golovanovsky, Maxim Gorki, E D Goslavsky, G A Grossman, I Gurvici, E V Degen, A B Dzhigelev, PI Dmitrieva, S Eleonsky, prof V I Ivanovskyi, A V Igelstrom, I Iordanskyi, M I Kovalenskyi, P A Nozhevnikovi, A M Kollontai, Acad θ E Korgy, prof I A Kotlyarevskyi, conf univ S A Kotlyarevsky, A R Krandievskaya, G I Kranikhfelud, I A Krasheninnikov, A I Kuprin, M E Landau, M K· Lemke, Max-Li, A E Lositsky, A V Lunacharsky, M G Lunts, M L Mandelshtam, D D Maslov, S D Melgunov, Pr -Assoc L S Minor, V M Mikheev, S A Naydenov, Iv Nazhivin, M Nevedomsky, L F Nelidova H M Nikolsky, prof D N Ovsyaniko-Kulikovsky, M Olminsky, Vl Orlik, E Orlov, M N Pokrovsky, pr -asoc N A Rozhkov, prof univ M I Rozanov, prof univ G I Rossolimo, D D Rumyantsev, D Saturin, A Serafimovich, N A Skvortsov, Skitalets, E L Smirnov, I Stepanov, V N Storozhev, S A Suvorov, Tan, N D Teleshov, A Yu Finn, V M Friche, prof univ A V Tsinger, E N Chirikov, L Sheinis, V A Shcherba, Yu L N , Yasnopolsky, A M Fedorov și alții CONDIȚII DE ABONARE Fără livrare la Moscova Fara acces la Petersburg, Harkov și Odesa Cu livrare la Moscova Cu livrare în Rusia " In strainatate luni p k p k p k p - K * p k Pentru abonații anuali rate fără taxe majorate, de comun acord cu editorii Adresa editorială: Moscova, Kudrino, " pentru telegramă: Moscova - Zhurnal b Birou din Moscova: Neglnnaya, , Jurnal de afaceri Abonamentele sunt acceptate și în toate librăriile luni p k p k p k p - k B r k luni p k p k B r f An p k p k p k p - camera p - k p k p k Adresa biroului din Sankt Petersburg: Zagorodny , "Biroul Odesa: Rishelievskaya, Educație I Harkov contact: Moscova , A Dreder Editor-editor Val Kozhevnikov Biblioteca "Runivers " ANUNTURI CARTEA DE MARȚ A REVISTEI ""' • "CREȘTIREA VESTNIK" A ȘTIUT I · Articole originale și traduse · Despre studii într-o școală științifică Prof A Fortunatova - Din istoria ideilor pedagogice în Occident (continuare) L Sinitskaya -

Children in Modern English Fiction Yury Veselovsky - Rezultate și așteptări (la problema reformei școlii secundare) G Rokova - O întrebare despre copiii anormali Alfred Binet (tradus din franceză) - Creșterea bunăstării materiale și spirituale a populației Europei de Vest în secolul al XIX-lea P V Kh-rova - Din amintirile copilăriei Zborul lui Bazaine (tradus din franceză SW) - II Critică și bibliografie -III Rezumate și mesaje mici - Amintiri din copilărie L S ~ Sistemul școlar de la Mannheim Bgo -Clubul copiilor din Moscova - Instruirea conducătorilor educației preșcolare a copiilor P V Cehov etc -IV Cronică Școală, literatură și viață Lucrări la reforma liceului Extinderea inițiativei private în materie de învățământ public Cercul familial-pedagogic din Uralsk Întâlniri ale profesorilor cu părinții din districtul de învățământ caucazian, la Yaroslavl, Sankt Petersburg și Samara etc - Scrisoare de la Paris Condițiile sociale ale creșterii și educației naționale etc -V Anunturi Abonamentul pentru continuă (Prețul abonamentului pe an fără livrare ruble, cu livrare și expediere pt în jumătate de an - ruble, cu livrare în străinătate - ruble k ; pentru studenți și persoane insuficiente, prețul este redus cu rub Se acceptă abonament" în redacție (Moscova, Arbat, Staro-Konyushenny per , satul Mikhailova) și în toate librăriile importante din ambele capitale gg Nerezidenții sunt rugați să contacteze direct redacția Redactor-editor Dr I F Mikhailov NOTE DE STUDIU Universitatea IMPERIAL Kazan pentru Notele științifice conțin: I În catedra de științe: cercetarea științifică a profesorilor și cadrelor didactice; mesaje și observații; prelegeri și discursuri publice; rapoarte despre călătoriile de studii și extrase din acestea; lucrări științifice ale studenților, precum și lucrări ale persoanelor din afară recomandate de facultăți II În cadrul departamentului de critică și bibliografie: recenzia profesorală a tezelor de master și doctorat depuse la Universitatea din Kazan și lucrări de studenți depuse pentru premii; articole critice despre cărți și eseuri care reapar în Rusia și în străinătate în toate ramurile cunoașterii; recenzii și note bibliografice III Cronica universitară: extrase din procesele-verbale ale ședințelor Consiliului; rapoarte despre dispute, articole dedicate revizuirii colecțiilor și situației instituțiilor de învățământ și auxiliare din universitate, eseuri biografice și necrologie ale profesorilor și alte persoane care au fost apropiate de Universitatea Kazan, revizuirea predării, distribuirea prelegerilor, raport act și roch IV Aplicații: cursuri universitare pentru profesori și profesori; monumente istorice și literare cu comentarii științifice și monumente de importanță științifică și nefăcute încă publice Notele științifice sunt publicate lunar în cărți de cel puțin file, numărând extrase din protocoale și o anexă specială Prețul abonamentului pe an cu toate aplicațiile ruble, cu expediere ruble Cărți separate pot fi obținute de la editori pentru I rub Abonamentul este acceptat de Consiliul Universității Editor d Alexandrov Biblioteca "Runivers" G ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE ANUL IV este DESCHIS pentru ediția la un mare ziar zilnic cu un program complet, publicat în Baku, ziar- "BAKIN Izvestiya " Ziarul are proprii corespondenți în marile orașe ale regiunii Caucaz, precum și în Sankt Petersburg, Moscova și în străinătate PREȚ DE ABONAMENT: ψ Pentru Chern munti , I ~ Bailova, Bala- han și Zhkogorod Am abonați și ruble k ; " " i " - , ! " " * Pentru abonații urbani Timp de un an p -·La Timp de luni ,-" Timp de luni " " Timp de lună "-" Pentru urban Abonament prv p aprilie p iulie " Pentru abonații anuali sunt permise rate Pentru un străin p k "-> " - " Abonații anuali pentru , care au plătit întreaga sumă a abonamentului

la abonament, primesc în ziarul de la data abonamentului gratuit Editor-editor N A Grinev Abonamentul pentru Í O este deschis ia jurnal "VESTNIK DREAPTA", Publicat sub redacția lui K K Arseniev, M M Vinavera, Pr -Asoc V M Gessen, V D Nabokov și prof I A Pokrovsky Revista este publicată lunar (cu excepția lunilor iulie și august) în valoare de cărți pe an timp de jumătate de an ianuarie iunie ruble - , b Condiții de semnătură ": pa La Sankt Petersburg fără livrare rub -k " "cu livrare th " În alte orașe cu livrare "-" Peste graniță! " " Cei care se abonează pentru o lună plătesc r k cu livrare Redactorii au la dispoziție de exemplare ale Culegerii Hotărârilor Departamentelor de Casație și Adunării Generale a Senatului, într-o ediție oficială, distribuite abonaților imediat după eliberarea foilor de la tipografia Senatului Termeni și condiții de abonament cu aplicarea Culegerii de hotărâri: până la șase luni pentru anul ianuarie iunie În Sankt Petersburg cu livrare p k p k p În alte orașe cu livrare "-" "-" " Candidații la funcții judiciare și militar-judiciare și studenții plătesc r k pe an cu livrarea și expedierea, iar cu aplicarea hotărârii p k Abonamentele sunt acceptate la biroul VESTNIK PRAVA*: Sankt Petersburg, Zagorodny pr , Nr , și, mai mult, în toate librăriile Anunțurile pentru tipărire în "Buletinul drepturilor" sunt acceptate la birou la rata de ruble per pagină Adresă editorială: Sankt Petersburg, Zakharyevskaya, íjc Telefon nr - ABONAREA JURNALULUI SE ACCEPTĂ "REBUS" An apariție - ; Iese în numere cel puțin o dată pe lună în valoare de una până la cinci printuri, coli Articolele sunt însoțite de desene explicative, desene și portrete, după caz Potrivit direcției exclusive - D E E VL -Țll Singurul fenomen al activității sale yji UD * Z O în revista Rusia, care dedică locul principal trecerii în revistă și studiului fenomenelor misterioase și misterioase: telepatie, clarviziune, transmitere a gândirii, personalitate divizată, obsesie, somnambulism, magnetism animal, mediumism, hipnotism etc fapte și fenomene supranormale din domeniul psihismului PpPPIRMYAYA IIIMЯ· în Poccî, l: \u d un an RU " va s din anul ruble In strainatate de un an r, pe tsopa i/ ani k; condiţii mai preferenţiale în baza unui acord special cu editorii Emisiune separată la vânzare de copeici (pot fi trimise cu timbre poștale) ABONAMENTUL SE ACCEPTĂ la Moscova: în redacția revistei-Bulevardul Smolensky, satul Mishke, apt Nr și în librării: Karbasnikova, Novaya Vremya, T-va M O Wolf și în biroul lui N I Pechkovskaya și în toate librăriile din Rusia Persoanele care simpatizează cu direcția revistei sunt rugate să contribuie la difuzarea acesteia - Biblioteca "Runivers" ANUNTURI Abonamentul pentru este deschis pe revista pentru educatori și profesori elementare Ministerul Educației Publice PERMIS să extragă, prin abonament prealabil, pentru bibliotecile profesorilor si gratis oameni, cititori Revista tipărește de ori pe an, aproximativ coli Pliantul Pedagogic** publică articole despre probleme de educație la domiciliu, educație elementară la școală și acasă, igiena acasă și la școală, drept, eseuri despre literatură, artă, geografie generală și probleme sociale și școlare și alte articole științifice generale pentru sine -educator și profesor de învățământ, un index periodic al literaturii pentru copii și educaționale, care conține un rezumat și o analiză cărți nou apărute pentru copii, ghiduri educaționale și manuale pentru părinți, educatori și profesori În jurnal ei participă imediat gg Anofriev, V I - Vagner, V A - Volkovsky, D L - Galanin, D D - Goltsev, V A - Elnitsky, K V - Ermilov, V E - Zenchenko , S V - Ivanov, I I '-Kallash, V V - M O V - Kogan, P S S , A M - Skvortsov, N A - Tikhomirov , D I și mulți alții PREȚ DE ABONAMENT: Fără livrare timp de un an frecare cop Cu livrare și

expediere pe an "-" Cu livrare si expediere / ani I "-" "Prospect pedagogic" împreună cu "Lectură pentru copii" pentru anul "-" Adresa editorială: Moscova, Bolshaya Molchanovka, , Dm IV Tihomirov- Număr de telefon Q - S Se acceptă abonamente și în toate librăriile cunoscute, % OFERTA CĂRȚILOR Biroul are spre vânzare cele câteva exemplare rămase ale revistelor "Lectură pentru copii" și "Listok pedagogic" pentru anii precedenți: , , , , , și Prețul "Lectură pentru copii" cu "Lista pedagogică" pentru ruble timp de un an fără poștă "Lectură pentru copii" fără "Lista pedagogică" p k "Liston pedagogic" fără "Lectură pentru copii" I p k fara transport În , Pedagogical Listok** s-a vândut fără urmă Taxa pentru reclame in revista "LISTOK PEDAGOGIC": Per pagina Vi rub · Pentru pagini Vz rub "LISTON PEDAGOGIC", împreună cu alte lucrări literare și pedagogice ale lui D I Tikhomirov, a fost distins cu medalii de aur - la Expoziția Mondială de la Paris din și la "Expoziția mondială a copiilor" de la Sankt Petersburg ( ) Editura E N Tikhomirova Editor D I Tihomirov În cadrul revistelor "Lectură pentru copii" și "Listok pedagogic" a fost organizat un depozit de carte al publicațiilor lui D I Tikhomirov:) Bibliotecă pentru familie și școală;) Biblioteca profesorului Catalogul se trimite gratuit la cerere Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE PUBLICARE ^ ABONAMENTUL ESTE DESCHIS I000 r pe ziar juridic cu aplicație gratuită Culegere de hotărâri ale Direcțiilor penale și de casație civilă și ale Adunării Generale a Guvernului Senatul și Adunarea legilor și regulamentelor Guvernele Iesiti doua pasa pe saptamana: duminica si joia, fara cenzura prealabila Prețul anual de abonament cu livrare și poștă este de șapte ruble Plata în rate este permisă: la abonare - ruble iar până la aprilie - restul - ruble Instituțiile guvernamentale, judiciare și administrative, precum și instituțiile publice și imobiliare, pot subscrie pe credit, atâta timp cât banii (ruble) sunt trimiși în termen de șase luni, dar în orice caz înainte de expirarea anului de subscriere; persoanele care servesc în instituții liniștite au dreptul să se aboneze prin G G Kaznacheev - în rate, cu o contribuție lunară de o rublă, bani care trebuie livrați la redacție de către G G Trezorieri (Adresa: Sankt Petersburg, prospect Nevsky, numărul casei) Abonamentul pentru este deschis pentru organ al Societății Medicilor de la Universitatea Imperială Kazan, publicată sub redacția Președintelui Societății prof A N Nazem-Beka Revista este dedicată lucrărilor rusești din toate ramurile medicinei teoretice și practice Programul jurnalului: I Articole originale -P Rezumate ale literaturii actuale -PI Recenzii anuale ale literaturii de specialitate -IV Rapoarte despre reuniuni ale societăților științifice, congrese și dispute doctorale de la Universitatea din Kazan -V Rapoartele instituţiilor spitaliceşti -VI Corespondență -VII Recenzii, - VSH Bibliografie -IX Scrisori către redactor -X Necrolog -XI Cronica și mici știri Data lansării: lunar, excluzând iunie și iulie (cărți duble în mai și august) Prețul abonamentului pentru non-membri ai Societății este de ruble intr-un an Abonamentul este acceptat în biblioteca Societății (Kazan, Universitatea) și în librăria br Bashmakovykh (Kazan, pasaj) Manuscrisele pentru plasarea în jurnal sunt trimise la adresa: Kazan, Universitatea, Societatea Medicilor, editorilor Kazan Medical Journal Președintele A N Nazem-Bek Biblioteca "Runivers " ANUNTURI XXI ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU la ziarul public-literatura si shtm publicat in orasul Stavropol-Kavkaz "CAUCAZUL DE NORD" publicat de trei ori pe săptămână - marți, joi și sâmbătă și dedicat clarificării nevoilor regiunii, al cărei nume îl poartă Telegramele ies în zilele intermediare Prețul abonamentului: cu livrare

și expediere: timp de un an - ruble k , timp de o jumătate de an - p , luni - p k , lună- k Fără acces si peres : de un an - p k , timp de șase luni - p k , timp de luni - p k , timp de lună - k Pentru profesori și profesori rurali scoala - p în orașul Abonaților anuali, sunt permise rate: la abonare - ruble, până la aprilie - ruble iar la august restul p copeici Dacă plata nu se face la timp, expedierea ziarului se încetează Abonații anuali pentru , care au plătit întreaga sumă a abonamentului la momentul abonamentului, vor primi ziarul de la data abonamentului gratuit Adresa: Stavropol-Kav editorial "Sever Kavk " Telefon nr Acceptarea anunţurilor: în Stavr -Kavk în redacţia lui Sev LA "; la Moscova si Sankt Petersburg in kont Thor Casele L și E Metzl și Co Editorii sunt moștenitorii lui Burke Editor D I Evseyev ABONAMENTUL ESTE DESCHIS pentru , al douăzeci și doi de ani de publicare Organ public și literar, publicat zilnic, cu excepția zilelor post vacanță Rămânând fidel sarcinilor și aspirațiilor anterioare "Samarskaya Gazeta" și în și-a propus, în primul rând, să acopere cât mai pe deplin posibil nevoile locale din provinciile Samara, Kazan, Orenburg, Penza, Saratov, Simbirsk și Ufa și, în același timp, "Samarskaya Gazeta" "va continua să poarte caracterul unei mari ediții zilnice, înlocuind organele metropolitane pentru provincie Prețul abonamentului: nerezident timp de un an - ruble k , timp de cinci ani - p k pentru m - k Se acceptă abonament: în biroul principal de la redacție, în Piața Aleksevskaya, în suspin Acasă Editor-editor S I Kosterin " ABONAMENTUL ESTE DESCHIS INFORMAȚIE MOSCOVA INSTITUTUL AGRICOL Anul XI- Izvestiya este publicată în patru cărți pe an, însumând cel puțin de coli de text în ° Abonamentul este acceptat la biroul Moscow Agricultural Institut și în carte magazin Karbaenikov (Moscova, Varșovia, Vilva, Sankt Petersburg) și "Trud" (Moscova, Tverskaya) Prețul abonamentului pe an, pentru patru cărți, ruble; pentru studenții instituțiilor de învățământ superior - p k ; prețul unei cărți separate este de p k ; Retipăririle separate ale istoriei naturale și articolele statistice și economice sunt trimise de librăriile numite rambursa la livrare la o rată de de copeici pe coală Editori S I Rostovtsev D N Pryanishnikov Biblioteca "Runivers " ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE ABONAMENTUL ESTE DESCHIS pentru (XII an de publicare) la cotidianul public ilustrat *) "VIAȚA SIBERIANĂ" Duminica în ziar, și cu abundență de material - într-o aplicație specială, sunt oferite ilustrații referitoare la etnografia și istoria Siberiei, la evenimentele din Orientul Îndepărtat și la fenomene remarcabile ale vieții rusești și străine Pe lângă persoanele care participă permanent la ziar, printre altele, unii profesori ai Universității din Tomsk au promis cu amabilitate că își vor continua cooperarea și în anul următor Prețul abonamentului rămâne același: An luni luni lună Cu redirecționare către alte orașe p p p k Cu expediere în străinătate " " " r Abonamentele și anunțurile sunt acceptate în librăriile și tipografii-litografii P I Makushin din Tomsk și Irkutsk Solicitările din afara orașului se adresează: la Tomsk, la biroul redacției ziarului "Viața Siberiană") Editura P Makushin Editori P Makushin A Makushin *) Cu excepția zilelor după sărbători Abonamentul pentru este deschis (al șaptelea an de publicare) la ziarul săptămânal publicată fără cenzură prealabilă, editată de prof univ V M Gessen și N I Lazarevsky și cu participarea strânsă a lui I V Gessen, prof univ A I Kaminka, prof V D Kuzmina-Karavaeva, V D Nabokov și prof L I Petrazhitsky, conform programului anterior Abonații anuali vor primi ca atașamente: "Culegere de hotărâri ale direcțiilor de casare ale adunării generale a secțiilor și de casație și ale departamentelor de

casație ale Guvernului Senat" Redacția oferă abonaților anuali Prava răspunsuri gratuite (nu mai mult de) la întrebările juridice Compartimentul de Informare tipărește: o listă alfabetică a persoanelor aflate în insolvență, limitate și scutite de limitarea capacității juridice; liste alfabetice ale puterilor distruse; liste de cauze programate pentru audiere în Drepturi Senat, precum și rezoluții privind cauzele judecate în Senat Prețul abonamentului: pentru un an cu livrare și expediere ruble, timp de șase luni - ruble Rata este permisă: la abonament ruble și până la mai, p În străinătate timp de un an - ruble Camerele individuale se vând cu kr Sediul central: Sankt Petersburg, pr Zagorodny, nr , la depozitul de cărți juridice "Pravo" Depozitul trimite toate cărțile la vânzare pe probleme de drept și științe sociale Abonații "Dreptul" beneficiază de o reducere de ° la comandarea unei publicații private / ABONAMENT pentru la JOURNAL "Dѣ YATEL" Al nouălea an de publicare Prețul abonamentului pe an ruble Abonamentul semestrial nu este acceptat Jurnalul pentru a fost aprobat de Comitetul științific din Mznister Educația Poporului în biblioteci publice gratuite și săli de lectură Cei care prescriu pentru , , , , , , și plătesc ruble Adresa editorială: Kazan, tipografia universitară Editor-editor A T Solovyov Biblioteca "Runivers " ANUNTURI unsprezece PREȚ DE ABONAMENT PENTRU UN ZIAR cuvânt cu livrare și expediere: m m m m m m M m m m m m R R k r la PP la P la PP la P P k p p La editia I -IO- - - - - - În străinătate -IÔ- - - - - ediția a -a - Abonații anuali pentru vor primi gratuit ziarul pentru sfârșitul anului de la data primirii cererii de la aceștia Lipa, care doresc să se familiarizeze cu publicația, se demnează să-și trimită adresele, la care li se vor trimite gratuit mai multe nr Adresa redacției și a sediului principal: Sankt Petersburg, Nevsky, , ap Telefon Redacția este deschisă pentru explicații personale zilnic între orele și Recepție la redactor în zilele de luni și vineri între orele și Manuscrisele trimise trebuie să aibă numele și adresele autorilor; returnarea manuscriselor pentru redactare nu este obligatorie Redacția este deschisă pentru abonamente și anunțuri: în zilele lucrătoare de la la , de sărbători de la la Abonamentul este, de asemenea, acceptat în toate librăriile locale metropolitane și provinciale magazine ANUNȚURI: înainte de text de copeici pentru o linie de petit; în spatele textului: cerere și ofertă de muncă, angajați etc - k rând, restul - k Anunțuri în aplicații ilustrate pentru p pentru o linie de petit Anunturi anuale si lunare - prin acord Editura H N Pertsov Editor P V Bykov Abonamentul pentru este deschis pentru (Anul II de publicare) KHARBINSKY VESTNIK, ziar comercial și industrial și social Abonații anuali urbani și din afara orașului, care se abonează înainte de martie, vor primi un bonus gratuit PRINCIPALE ORASE MANCHZHURIA în luna iulie în descrierea chinezii înșiși Cu desene, planuri și o hartă Comp conform surselor chineze Abonații anuali care servesc pe C V d , bucurându-se de concesiune în rate, pentru a primi o cerere, plătesc p Prețul abonamentului * ѣna: pentru abonații din oraș și nerezidenți pentru an ruble, pentru jumătate de an ruble, pentru metri ruble k , timp de lună k Pentru servire K -W și d , cu rate în sferturi, pe un an ruble, pe șase luni ruble, pe lună k În străinătate (întârzierea nu este permisă) timp de an ruble, timp de șase luni ruble Se acceptă abonament și anunțuri: în New Harbin, numai în biroul ziarului: Partea comercială a K V Zh e , de la la £ / ; pune o carte magazin Rivne, str Novopristanskaya iar în biroul comisiei ruso-chineze, th Novopristanskaya st (Brutarie), d Banjco, Nr ; în Old Harbin - în biroul tipografiei Căilor Ferate de Est Chineze dor Nerezidenții se

adresează redacției ziarului, partea comercială Anunțurile de la persoane fizice, firme și instituții care locuiesc sau au sediul sau consiliile lor în afara dominațiilor asiatice ale Rusiei sunt acceptate la biroul central de anunțuri al casei comerciale L și E Metzl and Co , din Moscova, Myasnitskaya, casa lui Sytov , iar în filiala sa din Sankt Petersburg, pe Bolshaya Morskaya, nr Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE ZIAR ZIAL NOU Kochta fără cenzură prealabilă Colegiul editorial își propune să creeze un tip de ziar complet original, ale cărui motto-uri vor fi: concizie, claritate, obiectivitate și accesibilitate generală Tot materialul din ziar va fi sistematizat și prelucrat în așa fel încât niciun balast și fleacuri care nu au importanță și interes general să nu poată intra în ziar Datorită acestui fapt, cititorii, economisind timpul, vor fi introduși în cursul tuturor evenimentelor și se vor familiariza cu toate știrile importante și interesante Redacția intenționează să se străduiască să se asigure că toate informațiile de fapt sunt primite de la corespondenții săi prin telegraf și telefon În modul obișnuit al tuturor ziarelor în acest sens, telegramele agenției, redactorii vor folosi cea mai limitată măsură Scopul acestui lucru este de a obține oportunitatea de a oferi abonaților lor înaintea altor ziare știri despre toate evenimentele importante atât din viața rusă, cât și din cea străină Ora publicării numerelor ziarului a fost aleasă în așa fel încât, urcând în primele trenuri, ziarul să poată fi primit peste tot în provincie înaintea altor ziare Evitând să extindă detaliile intențiilor și aspirațiilor lor în latura literară a materiei, redacția permite celor care doresc să se familiarizeze cu caracterul și fizionomia ziarului și, în acest scop, oferă condiții cât mai ușoare de obținere probleme de proces Condiții de abonament pentru : Timp de un an p Timp de șase luni - r- Timp de luni - r "Timp de lună - k Timp de o săptămână - k Cu expediere: timp de un an p k timp de o jumătate de an - r " k "Timp de luni - p i Timp de lună - k Adresa: Moscova, bulevardul Tverskoy, Biroul telefonic al ziarului ' Editor-editor I N Hholchev În , publicarea (anul) a REVISTĂ Actele Dumei din Moscova Revista este publicată de două ori pe lună în cărți de la la buc foi și este împărțit în două secțiuni, câte camere fiecare: o secțiune generală dedicată dezvoltării problemelor vieții urbane în Rusia și în străinătate și o secțiune oficială de referință Prețul revistei cu livrare în toate orașele Rusiei: Departamentul general birou-ref Ambele departamente Timp de luni frecați copeici ruble de copeici ruble - polițist " " " , " " - η , "• " , " - l " • - I "-" """ SE ACCEPTĂ ABONAMENT: Moscova, Consiliul Local, Piața Voskresenskaya, clădirea Dumei Biblioteca "Runivers " ANUNTURI Abonamentul pentru este deschis LA O NOUĂ REVISTA SĂPTĂMÂNALĂ NOTE SUDICE Ieși în munți Odesa înregistrează aproximativ de pagini fiecare Principalele sarcini ale publicației sunt:) să apere drepturile individului și ale instituțiilor publice,) să promoveze dezvoltarea și creșterea activității publice proprii și) să studieze și să dezvolte cuprinzător problemele vieții regionale din sud a Rusiei "Yuzhnyaya Zapiski", reprezentând un jurnal regional pentru Rusia de Sud, dedică în același timp la fel de mult spațiu și atenție problemelor și evenimentelor principale ale vieții generale rusești și străine ca și publicațiile metropolitane Jurnalul conţine săptămânal:) cronică militară şi reviste străine (V Vodovozov)) Revizuire internă (A Izgoev)) Recenzia vieții și presei rusești (M Gelrot)) Ficțiune) Articole despre probleme locale și scrisori din toate orașele importante din sudul Rusiei CONDIȚII DE ABONARE: timp de un an ruble, timp de jumătate de an

ruble, timp de trei luni rub k Profesorii poporului, zemstvo și angajații orașului, clerul rural și studenții "Notelor de Sud" sunt trimiși pentru ruble pe an, ruble pe an și rublă timp de trei luni Numărul "Southern Notes" este trimis spre revizuire gratuit la cerere Adresa redacției și biroului "Notelor de Sud": Odesa, Unitatea Troitskaya nr Vânzările cu amănuntul de emisiuni și abonamente sunt acceptate: la Kiev, în principalele librării și chioșcuri; în Jytomyr - în librăria "Trud"; în Kamenen-Pod - la R Knopping; în Poltava - în librărie Pereltsveig; în Cernigov - în depozitul de carte zemstvo; în Kremenchug - la M M Vitlin și alții Editor-editor I M Pankөv Abonamentul pentru este deschis la ziarul cotidian, social, politic si literar SJVERO-WESTERN NRAY, aparut la munte Minsk, editat de M P MYSAVSKY Livrare şi expediere : m - p , m - p k , m - p k , m - p , m - p k , m - r k , m - r , m - r k , m - p k , m - r k , m - r k , m - k Fara acces şi expediere : m - p , m - p k , m - p k , m z r ? m - p k , m - r k , m - r , m - r k , -J p, k , m - r k , m - r , m - k Noii abonaţi care au plătit taxa anuală integrală la abonament primesc ziarul de la data abonamentului până la decembrie GRATUIT SE ACCEPTĂ ABONAMENT: în Minsk, în biroul ziarului (str Zakharyevskaya, satul Pavlovskih, pr Ova agricolă) și în toate librăriile; la Mogilev, în comerțul cu carte a lui S M Gurevici; în Bobruisk, lângă E O Margolin (str Muravyovskaya, casă proprie); în Borisov, în carte mag B L Levina; în Slutsk, în carte mag Greenwald; în Nesvizh, în carte mag Kaplan; în Mozyr, în tipografia lui S B Kozel În toate orașele în care nu există sucursale de birouri, se acceptă abonamente la librărie magazine Plata în rate este permisă:) cu jumătate de an;) la abonament ruble, până la mai - ruble și p până la octombrie Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE Abonament deschis pentru la cotidianul de politică, literatură și viață socială VESTNIK SIBERIAN De la iulie , ziarul a apărut cu personal reînnoit Ziarul va continua să fie publicat zilnic, cu excepția zilelor de după vacanță, conform programului marilor ziare de provincie Se acceptă abonamente: în Tomsk, în biroul redacției "Sib Buletin", Yamskoy Ler , satul Orlova; în departamentul redacției - în librăria V M Posokhin - Pochtamtskaya St , satul Fuksman; în Novo-Nikolaevsk, lângă unitate, novir N I Samoylovich st , sob D); în Omsk, în magazinul lui M G Krasnykh (Palatul, casa lui Baranov); în orașul Petropavlovsk, la V A Manin Prețul abonamentului pentru un ziar cu livrare și expediere: ÎN TOMSK: INOGORODNIMI: La luni P - K ¡Timp de luni R -La am " ya "i" ya " l " " i " η " · J J, J " " · i i'" r " " " · i ij" i i i " I!" I I I " η· " " " th rd " al -lea i i¡,, i " i " a -a · i i " Í * * La lì н· - " " i í" · -" " !'ya -" -lea În retail, un număr separat în Tomsk copeici Eu în afara Tomsk copeici Abonații anuali care s-au abonat înainte de decembrie - urban și înainte de decembrie - extravilan, primesc ziarul în primul caz de la decembrie, în al doilea - de la decembrie a anului curent până la ianuarie gratuit Biblioteca "Runivers "